

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

891.865

B

1,066,346

C415mp

St. reál
Profe

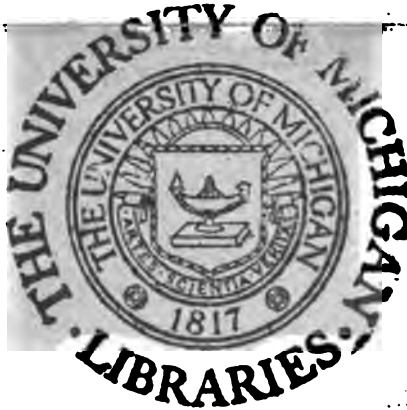
a.

4853

Zemská vyšší reálka ve Velkém Meziříčí.

Číslo pořadové 926

Číslo odborové M. J. 117.

417/973
28.50

926/VI A 147

MORAVSKÁ JMÉNA MÍSTNÍ.

VÝKLADY FILOLOGICKÉ.

NAPSALI

FRANT. ČERNÝ A PAVEL VÁŠA.

V BRNĚ.

NÁKLADEM MATICE MORAVSKÉ. — TISKEM MORAV. AKCIOVÉ KNIHTISKÁRNY
1907.

891.865
C415mp

Předmluva.

Výklady českých místních jmen dochovány jsou již z dávných dob, počínaje Kosmou. Středověké etymologisování, které vyvrcholilo v kronikáři Václavu Hájkovi z Libočan, jest ovšem bezcenné. Teprve když věda filologická počala se stavěti na reální základy na konci 18. století, zvláště pak když těžisko její spočinulo ve srovnávacím jazykozpytě, také výklady místních jmen musily se přizpůsobiti novým, přesnějším požadavkům vědeckým. U nás z doby starší jest vzpomenouti článku V. Pelikána „O pojmenování osad českoslovanských“ (v Čas. Čes. Mus. 1830, str. 309) a zvláště pojednání Fr. Palackého a F. J. Slámy. Palacký, který r. 1832 v Čas. Čes. Mus. sestavil seznam českých jmen osobních, v témže časopise 1834 ukázal, jak se tvořila místní jména rozmanitými příponami a způsoby, zvláště důkladně probírá tvořeniny od osobních příponami -j, -ov, -ice, -in, -yně, -any a j. Jeho práce jest a měla býti základem všech podobných pokusů u nás. F. J. Sláma téhož roku v Čas. Čes. Mus. v článku „O jmenách místních v zemi České a Moravské“ odůvodňuje, co znamenají jména na -ic, -ice, že jsou od osobních, jakož i jména na -ov.

Na těchto základech, které upevnil F. Miklosich novými studiemi (Bildung der Ortsnamen aus Personennamen 1865, Die slavischen Ortsnamen aus Appellativen 1872, 1874, vesměs v Denkschr. d. Akad. in Wien, phil.-hist. Cl. XIV., XXI., XXIII.), vyvinulo se množství místopisných výkladů. Psal je B. V. Spiess do Poutníka od Otavy, do Otavana od let 1859, do programu reálky v Hradci Králové 1883 a j., Herm. Jireček v Památkách archaeologických 1859, 1860, 1874 a j., souborně v Antiquae Bohemiae usque ad exitum saeculi XII. topographia historica, Praeae 1893, Vašek Antonín v Časopise Matice Moravské 1876 (O povahopisných jménech osad staročeských), především pak Vincenc Prasek v Komenském 1877, 1881, 1884, 1887, v Čas.

IV

Matice Moravské r. 1904—1905 a j. Rozsáhlý materiál sebraný ze zemí koruny české obsahují V. Brandla „Rozpravy o jménech topických“ (Obzor 1885). Podle něho sepsal Jul. Wisnar „Untersuchungen zur geographischen Namenkunde“ (Znaim 1891), který kromě toho v programu gymnasia Znojemského 1895 a 1896 hleděl vysvětliti všechna jména osad v bývalém hejtmánství Znojenském. Kromě toho jmenovati jest Fr. A. Slavíka (O zkracování starodávních jmen osobních a místních v Čas. Čes. Mus. 1889, str. 158), Fr. Dvorského v Čas. Olomouckého musea (1894), Aug. Sedláčka v Čas. Mat. Mor. (1906) a j. Práce o něm. místních jménech moravských vypočteny jsou níže na str. 255 pozn.

Vedle nich však musíme zaznamenati ještě jinou řadu výkladů, při nichž fantasie pracovala přes určité meze. Vyplývají z mylného názoru, že Slované jsou autochtony v našich krajích, a z nesprávného předpokladu, že v místních jménech některých máme ohlas praehistorické kultury našich předků. Nemalý vliv má tu také nadšení vlastenecké. Tak mezi jinými Šafařík v úvodu k překladům hr. Thuna „Gedichte aus Böhmens Vorzeit“ (1845, str. 32) vykládá jméno Rajhrad jako okrouhlé neb oválné místo, ohrazené náspy a příkopem, později přezvané prý hradiště, kde naši předkové zpívali a tančili na počest bohů. Známa v té příčině jest Kollárova Staroitalia slavjanská. Směr tento posílen byl spisem A. V. Šembery „Západní Slované v pravěku“ 1868, kde mezi jiným také etymologií místních jmen dokazuje autochtonství Slovanů v střední Evropě. V tom smyslu činní byli zvláště archaeologové. Pokud jména zněla jen trochu podobně některému náboženskému pojmu starých Slovanů, ať skutečnému, ať vymyšlenému, nebo některému archaeologickému názvu, činily se z nich důsledky. Nemůžeme se ubrániti domněnku, že většině vykladačů zůstaly přesné výklady Palackého a Miklosichovy úplně neznámy. Poněvadž se u nás vyskytují Tuřany, Turá, Turov atd., obětovali prý Čechové na těch místech bohu Turovi. Třebětín a pod. jsou místa, na nichž se přinášely oběti (třeby) bohům. Dědiny Smutná, Hořany, Žalany, Háje, Ráje atd. jsou prý upomínkou na zvláštní úkoly, jichž se těm místům dostalo v dobách praehistorických. V tom smyslu píše na př. J. Wankel 1877 v Mitteil. der anthrop. Gesell. in Wien, Bd. VII., Kl. Čermák v Zeitschr. für Ethnologie (Verhandl. 1878), J. K.

Hraše v Komenském 1877, 1886, H. Krch v Časopise Olom. musea 1886, Ed. Peck a J. Slovák tamže 1894, Jindř. Richlý v Pravěku 1904. Nade všechny pak vynikl Bř. Jelínek spiskem „Über Schutz- und Wehrbauten“ 1885, článkem „Materialien zur Vorgeschichte und Volkskunde Böhmens“ (Mitt. d. anthr. Ges. in Wien 1891), etymologickými výklady v Českém lidu 1894 a j. Jakého druhu jsou výklady této strany, osvětluje příklad právě z Jelínkových Materialien. Píšeť tam též o divých ženách, které prý přicházejí prositi do statků. Zeptá-li se jí hospodyně: „Nač pak?“ odpoví: „Když jste si to načala, teda si to nechte.“ A k tomu výklad: Im Čechischen bedeutet načínat anfangen, davon entlehnt nač anfang.

S nesprávnými výklady setkáváme se porůznu v knihách i v dílech, jako jest na př. Vlastivěda moravská. Ovšem, že mezi tím jsou také poznámky dobré, ale ty se týkají věcí úplně jasných, jako že na př. Jaroměřice pocházejí od osob. Jaromír, Dubany od appel. dub a pod.

Zmíniti se jest také o podobných pracích německého původu. Tak Eschler v národně chauvinistickém článku (Zeitschr. d. Ver. für die Gesch. Mährens u. Schlesiens III. 420 sld.) jména čistě slovanská, jako na př. Zaječí vykládá z germánštiny*). Zcela po Hájkovsku zní etymologie A. Prokopa v díle „Die Markgrafschaft Mähren“ 1904, vydaném podporou země i státu. Tak Buchlov prý znamená: bůh lovu atd.

Většině výkladů lze vytknouti, že spočívají pouze na názvech nynějších, které přece jsou výsledkem staletého vývoje, kdežto hledíme-li k dokladům starým, leckde jinak musíme vysvětlovati původ místního jména. V té příčině vysoko stojí V. Prasek a J. Wisnar, ač proti některým výkladům jejich dají se činiti námitky.

Majíc v úmyslu vydati veliký místopisný slovník markrabství Moravského, svěřila nám Matice Moravská, abychom úvodem k němu vysvětlili místní jména.

Bylo těžko řídití se seznamem míst, poněvadž ani úřední schematismy v nomenklatuře se neshodují, ano někdy tutéž osadu uvádějí dvěma, třemi jmény. Rozhodli jsme se tudíž pro školní schematismus, vydaný c. k. zem. školní radou v Brně, a doplño-

*) Prý ze sāze = sitz des Hasen (sic!).

VI

vali jsme si jej z Lexikonu obcí vydaného říšským statistickým úřadem (1906), přihlédajíc zároveň ke katalogům duchovenstva obou diecézí moravských, v nichž velmi často zachovány jsou názvy původnější. Vítanou pomůckou bylo nám dílo Wolného, po tolika desetiletích ještě nezcela zastaralé. Dílo je prací společnou; avšak o konečném úpravu podle zásad sjednaných na poradách rozdělili jsme se tak, že první část spracoval Fr. Černý, druhou a třetí pak P. Váša.

Hlavními prameny kromě jiných byly nám Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae, Desky zemské Brněnské a Olomoucké, Erbenova Regesta a Brandlovy Knihy Půhonné. Ač v prvních svazcích Codexu jest mnoho usvědčených fals a nová snad se ještě najdou, přece nejsou tak úplně nespolehlivé, jak se o nich smýšlí. Výklady tím, i kdybychom snad byli užili někde listiny podvržené, skoro ani neutrpí, poněvadž jména míst v takových falsech zaznamenána bývají podle jiných, starých dokladů.

Na podporu svých výkladů uvedli jsme také doklady, ale ne všechny, poněvadž by dílo tím bylo velice vzrostlo přes ustanovený rozsah; vybrali jsme, pokud možno, staré a charakteristické. Z téže příčiny nebylo také možno zabývat se všemi dosavadními výklady místopisnými. Najde se mezi nimi a naším dílem mnoho shod. Jest tu především největší část jmen, která nepůsobí pražádných obtíží (na př. Jaroslavice od os. Jaroslav, Lipník, Hluboká od appellativ), část opět takových, k jichž vysvětlení každý filolog, přihlédnuv k dokladům, dospěti musí (Tišnov z Tušnov vzniklo přehláskou tehdy, když t změklo). Ale podáváme také výklady úplně nové (srv. Rajhrad, Olomouc, Jihlava a j.).

Jsmo si vědomi, že naše dílo není úplně dokonalé, ale jest to přece první dílo české, které objímá celou zemi, okolo 3500 osad.

V Brně dne 31. května 1907.

Autoři.

Zkratky a prameny.

Arch. = Archiv für slavische Philologie.

Arch. Č. = Archiv Český.

Bart. Dial. Slov. = Dialektický slovník moravský. Sestavil Frant. Bartoš. V Praze 1906.

Brandl, Gloss. = Vinc. Brandl, Glossarium illustrans bohemicomoravicae historiae fontes 1876.

Brandl Rozpr. = V. Brandl, Rozpravy o jménech topických. Obzor 1885.

Brig. F. = Zjevení sv. Brigity v rkp. universitní knihovny v Praze z r. 1453.

bulh. = bulharsky.

C. Cl nebo *Cat. Cl.* = Catalogus venerabilis cleri dioecesis Brunensis a archidioecesis Olomucensis.

CM = Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae.

Cod. Boh. Fried. = Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae. Edidit Gust. Friedrich. Tom. I. Pragae 1904.

č. = česky.

Č. M. M. = Časopis Matice Moravské.

Č. Mor. Mus. = Časopis moravského musea zemského.

Čas. Ol. Mus. = Časopis musejního spolku olomouckého.

Damroth = Konst. Damroth, Die älteren Ortsnamen Schlesiens. Benthes O. S. 1896.

DB = Landtafel des Markgrafthums Mähren. Vydali Petr ryt. Chlumecký, Ad. ryt. Wolfskron, D. J. Chytil a K. Demuth. Brünner Cuda.

DO = totéž, Olmützer Cuda.

dial., dialekt. = dialekticky.

doudl. = doudlebské (dialekt jihočeský).

VIII

Erb. Reg. = Regesta diplomatica nec non epistolaria Boemiae et Moraviae. Pars I. (od r. 600—1253), vydal K. J. Erben; pars II.—IV., vyd. Jos. Emler.

Förstemann = Ernst Förstemann, Altdeutsches Namenbuch, 2. vyd. Bonn 1900.

Gebauer nebo *Gebauer Hist. Mluv.* = Jan Gebauer, Historická mluvnice jazyka českého.

Gebauer Slov. = Jan Gebauer, Slovník staročeský, seš. 1—14. chod. = chodsky (dialekt západočeský).

Kamen. Sněmy = František Kameníček, Zemské sněmy a sjezdy moravské, 3 sv. 1900—1905.

Kn. Opav. = Pozůstatky knih zemského práva knížetství Opavského. Vyd. JUDr. Jan Kapras I. díl. V Praze 1906.

Kn. P. = Vinc. Brandl, Libri citationum seu knihy púhonné a nálezové. V Brně 1872—1895.

Komenský, týdeník vychovatelský. Vydavatel Fr. Slaměník.

Kosm. = Kosmova kronika česká, vyd. Emler Jos.

Kott = F. Š. Kott, Českoněmecký slovník.

l. = lépe.

Lechner Lehnbücher nebo *Lechner Olm. Lehn.* = Karl Lechner, Die ältesten Belehnungs- und Lehensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz. Brünn 1902.

Listy Fil. = Listy filologické.

Lín. ks. = soudní knihy Lounské.

m. = místo.

Mareš = F. Mareš, Popravčí kniha pánův z Rožmberka. Abhandl. d. k. böhm. Gesell. der Wissensch. Praha 1878.

Meillet Études = A. Meillet, Études sur l'etymologie et le vocabulaire du vieux slave. Paris 1905.

Miklosich Etym. W. = F. Miklosich, Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen. Wien 1886.

nc. = novočesky, nová čeština.

Nekr. Podl. = Nekrolog Podlažický, rukopis z konce 12 st., otištěn u Dudíka, Forschungen in Schweden.

něm. = německy.

nespr. = nesprávně.

os. = osobní.

Pal. = F. Palacký, Staročeská osobní a křestní jména, v Časo-

pisu musea království Českého 1832 a nově v Drobných spisech svazek 3., vydal V. Nováček.

pol. = polsky.

Prasek Sel. Arch. = Selský Archiv. Časopis pro obecné i kulturní dějiny selského stavu hlavně moravského i slezského Red. V. Prasek.

Praskův Listinář = Listinář Selského Archivu. I. Díl II. vychází přílohou k Selskému Archivu.

přehl. = přehláskou.

příp. = přípona.

Půh. = Vinc. Brandl, Libri citationum seu Knihy půhonné a nálezové, 6 dílů v Brně 1872—1895.

pův., původ. = původní, původně.

rkp. = rukopis.

rus. = rusky.

spr. = správně.

srb. = srbocharvátsky.

staž. = stažené.

St. Pauler Form. = Das St. Pauler Formular. Vydal J. Loserth. Prag 1896.

Šembera = Alois V. Šembera, Mapa země Moravské. Ve Vídni 1868.

Šembera A. V., Západní Slované v pravěku. Ve Vídni 1868.

t. = tamtéž.

Tomek Zákł., Tom. Z. = Václ. Vl. Tomek, Základy starého místopisu Pražského. 1866.

urb. = urbář.

Úř. Lexikon = Lexikon obcí pro království a země na říšské radě zastoupené. X. Morava. Ve Vídni 1906.

Vašek A., Výklad slovanských místních jmen v Opavsku. Opava 1872. (progr.).

Vlastiv. = Vlastivěda Moravská, vydává Musejní spolek v Brně. Rozumí se vždy příslušný okres.

Vondrák Vergl. Gramm. = W. Vondrák, Vergleichende slavische Grammatik I. Göttingen 1906.

Wisnar = Jul. Wisnar, Die Ortsnamen der Znaimer Bezirks-hauptmannschaft. Znaim 1895—6 (progr.).

X

Wol., *Wolný* = Gregor Wolny, Die Markgrafschaft Mähren, Brünn 1846, 6 dílů v 7 svazcích.

zúž. = zúžením, zúženo.

Jméno za místním názvem značí okres politický nebo soudní.

Kde u roku není udán pramen, rozumí se Codex dipl. et epist. Moraviae.

Opravy a doplňky.

Str. 3, 3. řádka zdola, m. různými čti různými.

Str. 6, 3. „ „ m. Puše čti Pušě.

Str. 7, § 4 a) slova: Vladivoj, Vratislav, Držislav, Stojmír vlož do
vce b).

Str. 8, 2. řádka shora m. Regestrech či Regestech.

Str. 8, 2. „ zdola m. Tež čti Těž.

Str. 11, 3. řádka shora m. Vyšk. čti Výšk.

Str. 11, 4. „ zdola, připoj: výklad nejistý.

Str. 13, 9. " " " " "

Str. 14, 12. " " m. Půh či Půh. Tak vytištěno ještě několi-
na př. str. 15, 3. ř. zdola, str. 17, 4., 5. ř. zdola, str. 23, 24, 25, 27,
30, 31, 34, 35, 39, 42.

Str. 15. Místní Nenkovice nelze odvozovati od Ninek; v. ostatně 04 sub nen-.

Str. 23, ř. 18 shora m. § 8. čti § 6.

Str. 31, ř. 10. shora připoj: ale může být též z pův. Z Čechov od
ech.

Str. 33, ř. 19. shora m. Bíš čti Býš.

Str. 35, ř. 9. zdola m. s₁ch- čti s₁ch-.

Str. 40, ř. 19. zdola m. Zméno čti Iméno.

Str. 43, ř. 7. shora doplň: Takových jmen jest v jižních zemích slo-
vých a i v jiných neslovanských plno.

Str. 44, ř. 2. shora m. appellativum čti appellativum.

Str. 44, ř. 4. shora vynech Hovorany.

Str. 44 ke jménu Kundelov připoj: osada nová.

Str. 44 ke jménu Ospilov připoj: snad od os. Ospěl (= partic.
act.).

Str. 49, 2. ř. zdola m. bramъ čti bꙋramъ a m. praes. čti praet. a
: výklad nejistý.

Str 50, 3. ř. shora m. bra- čti bbra-.

Str. 55, 7. a 8. ř. shora m. brěk-, brěci- čti brěk-, brěci-.

Str. 57, ř. 14. zdola dodej: dialekt. Obectov.

Str. 63. ř. 20. shora U-drylč čti- dylč.

Str. 64, 3 ř. shora m. Pd- čti Po-

Str. 68, 11. ř. zdola m. gna- čti gna-.

- Str. 70, 6. ř. shora m. gna- čti gna-.
- Str. 71, 6. ř. zdola m. není, g čti: není s g.
- Str. 78, 17. ř. shora m. Vel. Mez. čti Třebíč.
- Str. 79, 15. ř. shora m. Jan+uk- čti Jan+ik-.
- Str. 81, 7. ř. zdola m. nesprávně čti nesprávně.
- Str. 87, 5. ř. shora dodej za Z Kř.
- Str. 88, ř. 16. shora Krst- čti Krst-.
- Str. 88, 17. ř. zdola doplň: též Kčenov; jest to vzácná změna ř v č, kterou slyšíme na Kunštátsku a tu a tam na Kojetsku ještě ve slově: do zíčka = do zítka.
- Str. 90, 10. ř. zdola m. janin- čti janin-.
- Str. 91, 12. ř. shora m. Halici čti Haliči.
- Str. 96, 5. ř. zdola m. Matkowicz čti Malkowicz.
- Str. 99, 19. ř. shora doplň: demin. Milovičky Mikul.
- Str. 100, 16. ř. shora doplň: zvaný též Měrotínek demin.
- Str. 109, 11. ř. shora dodej: může pocházeti též od os. Pata (pěta) změnou: Pětín—Pietín—Přtín—Pitín.
- Str. 112, 12. ř. shora m. Prostměřice čti Prostoměřice.
- Str. 112, 1. a 2. ř. zdola m. ptak- čti patak-.
- Str. 125, 7. ř. zdola m. stubl- čti stubl-.
- Str. 128, 1. ř, 3 ř. shora m. srb- čti srb-.
- Str. 128, 5. ř. zdola m. Šebětín čti Šebětín.
- Str. 141, 10. ř. zdola m. Vyšehor čti Výšehor.
- Str. 142, ř. 17. shora vuk- atd., správně vuk-.
- Str. 165, ř. 15. m. lestina čti leština.
- Str. 165, ř. 25. Kožušany možno vykládati též z osobn. Kožuš příponou -an-.
- Str. 166, ř. 2. zdola m. posvátné čti posvátno, sr. str. 240
- Str. 167, ř. 7. Žďárna, spíše Žďárná.
- Str. 168, ř. 8. zdola m. krátké čti krátká.
- Str. 169, ř. 20. m. chotnice čti skotnice; jména břesice ř. 10; ohrazenice ř. 15. jsou plurální a tudíž sem nenáleží
- Str. 171, ř. 11. Kněžovisko tvořeno je příponou -sko nebo -sko, sr. str. 210.
- Str. 188, ř. 4. zdola doklad Hodylany z Kn. P. možno čisti Hodilany a pak se blíží dokladům z CM Hodinan; věc nutno ještě vyšetřiti.
- Str. 224, ř. 2. ubec, lépe ubce plur, u jest dialekt. m. o.
- Str. 243, ř. 5. shora dodej: slov. srb. trbuch = břicho, též u Kotta.

Doplniti jest tyto osady:

Blatnicka Hrad.: Blatniczka 1447 DO.

Haukovice Litov., nové z r. 1781.

Hraběšice Šump., snad od os. Hraběš anebo Hrabíša.

Hřbínec Litov., v DO Hřebčínec, něm. Trübenz. Německý název, který se vyskytuje 1368 DO Tribencz, jest starší českého Brzwence 1381, srv. 1392 t.

Jičina Jič. od os. Jíka; srov. Jičín str. 34.

Kčenov = Křenov Bosk.

Klatovec Dač.: 1386 DB Klatowecz, tvořeno příp. -ovъcъ od os. *Klat* (klet-), z něhož jest Klatovy.

Králová Litov. pův. Králová Ves, od app. král.

Libina Moravská Litov.: DO 1348 in Lubina, 1359 in Lybina; L. Německá Šump.; od os. L'uba, km. ljub-.

Malé Jihl.: de Maleho 1360 DB.

Měšín Jihl., něm. Misching, neurčité.

Metylovice Míst., snad souvisí s os. Metelka.

Nedvězíčko Nov. M., srv. Nedvězí.

Obyčtov N. Měs. od os. Ubyčest, km. by-.

Ošíkov Třebová, neurčité.

Palupín Dač.: 1350 DB Palupin (dvakrát).

Pec Dač.: 1349 DB Peczh, 1353 Pecz t., 1371 in villa Peczy t., 1385 Piecz t., zněmčeno: von Peczen 1391, 2 CM od os. Pek, (dosud Peka) příponou -jъ.

Prlov Hol. snad od os. Prl (pъrlъ).

Přímělkov Jihl.: 1378 DB Prziemylkow, 1379 též; od osob. *Přemilek*, zdlouž. Přiemilek (Prēmīlъkъ), příponou -ovъ: Přiemilkov, zúžením Přímilkov, dialekticky (na Dačicku, Bartoš, Dialektologie II. 277) Přímělkov (vlastně Přimjelkov).

Příštko, také Příspa Bud., nejasné.

Proseč Brn., srv. Seč a Rozseč.

Pulčín Brod, neurčité.

Roštín Kroměř.: 1360 DO in Rohczin, 136 in Rosczyn t.; snad od os. Rožka příponou -inъ; ve výslovnosti Rožčín zní jako Roščín.

Řídelov Dač., snad místo Hřídelov, od os. Hřídel příp. -ovъ.

Sčechov = Štěchov Bosk.

Sklenov Míst. 1354 DO (překlad a opis pozdější): Sklenova; os. Sklen, příp. -ovъ.

Skřípov Litov. od os. Skříp nebo Skřípa.

Stálkov Dač. od os. Stálek; 1368 DB de Stalow (?); v. str. 123.

Sviný Vel. Mez. od os. Svin, plur.; v. str. 126 anebo spíše m. Svinný z Svinné.

XIV

Šachy Dač., plur. od os. *Šach*; 1385 DB *Schach*; srv. *Šašovice*, str. 128.

Švarec N. Měs. asi něm. *Schwarz*.

Třešť Jihl.; DB: 1349 in *Triesc*, 1358 bona *Trzyestye*, 1358 bona *Trzistye*, *Trzest* atd. velmi často v DB, z *Třeště* 1417 Kn. P., na *Třešč* 1493 t.: náleží zajisté ke kmeni *trěsk* (srv. *třeština*), ale není zřejmo, je-li appellativní (příp. -*ě*) či osobní (příp. -*ju*).

Třeštice Dač.; k výkladu bylo by nutno zjistiti, je-li jednotné či pomnožné; srv. *předešlé*.

olevčice Dač. 1366 DB *Bolewczicz*; neurčité.

Vystrčenovice Dač., snad přezdívk.

Zděchov Val. Meziř., dle *Wolného* nové, od osobn. *Zděch* v. str. 143.

Zvolenov Hodon., nové, os. *Zvolen*, v. str. 140.

Žatec Dač., příp. -*ec* od *žat* = *žet*-, *appel*.; srv. de *Zaczczie* 1371 DB, de *Zadtcze* 1373 t., de *Zaczczie* 1446 t.; v dokladu prvním a třetím čísti jest asi *Ža(t)če*; srv. *Gebauer* I., 502.

Část první.

Místní jména z osobních.

100

100

§ 1.

Místní jména tvořena jsou buď od osobních, nebo od appellativ. Časem podlehla rozličným změnám, které zasáhly nejenom přípony, jimiž jsou tvořena, ale také kmeny, zvláště osobních jmen. Protože při filologickém výkladu jest potřebí znáti základ (kmen) místních jmen, jest nutné také pojednati o tom, jak nomina propria (personalia) se tvoří. Suffixů a způsobů jest veliká rozmanitost, avšak pro náš úkol, vyložiti totiž místní jména moravská, není potřebí probíratí všechny možnosti, nýbrž jenom ty, které se skutečně jeví v místních jménech moravských.¹⁾ Potom teprve budeme moci ukázati, jak se od osobních tvoří místní, při čemž bude třeba častěji v jednotlivých případech zajíti do obšírnějších výkladů filologických. Na konec pak budeme moci uvéstí kmeny.

§ 2. Osobní jména.

Osobní jména jsou původu buď a) domácího, slovanského, nebo b) cizího: latinská, německá, řecká a jiná. Přejímajíce je Čechové, změnili je někdy tak, že mají nejenom přípony české, ale i kmenem podobají se často slovům domácím. Z latinského Urbanus vzniklo tak Vrbata, z Clemens povstalo Klímata, atd.

Domácí jména jsou buď jednoduchá: Mír, Mířata, Miroš, nebo složená: Mirolub, Mirosław, Nedamír.

Suffixy, jimiž se osobní jména tvoří, jsou velmi rozmanité, tak že od téhož kmene může povstati množství jmen, která se významem neliší od sebe. Tak od mil vzniklá: Mil, Milej, Milovan, Milata, Milota, Mileta, Milan, Miloň, Milun, Milosta, Milutin, Milek, Milák, Milík, Milich, Miluch, Milochna, Milíč, Mileš, Miloš, Miluš a j. jsou stejného významu. Že pak opravdu není rozdílu mezi jmény tvořenými různými suffixy od téhož kmene, dokazují

¹⁾ Obšírně pojednal o tom F. Miklosich, Die Bildung der slavischen Personennamen. (Denksch. d. Wiener Ak., phil.-hist. Cl. X.)

také místní, kde z té příčiny bývá kolísání, na př. Mlíčovice psány jsou r. 1349 Miloschowicz (od Miloš), 1350 Milessowycz (od Mileš), 1369 Myleschicz. Jiné doklady viz v § 22.

Od osobních jmen tvoří se místní, ale nebývá vždy pro každé místní doloženo take osobní; doložena však bývají jiná od téhož kmene tvořená.

Tvoření osobních jmen.

§ 3. Jednoduchá jména.

a) *o, a*; Naděj, Sláv, Blud, Boj, Děd, Kvas, Podiva, Příba, Protiva, Suda, Třeba, Ubyša, Buša, Črna.

je, ja: Vrš z Vrch, Draž z Drah, Blaž z Blah, Čáč z Čák, Straš ze Strach, Suš ze Such, Míra-Míř z Mír, Búz z Bud, Blíž z Blíz; srb. Daja.

V. dále odstavec g.

oj: Slavoj.

uj: Strachuj.

ěj: Blažěj-Blažej, Hoděj, Prostěj, Raděj, Mladěj, Sulej, Uněj, Bratřej, Dražěj.

b) *-l̥o*: Pil, Příbyl, Bála.

elo: *Trúbel.

olo: srb. Dědol.

ulo: bulh. bratul.

ro: Lubor, Bochor.

aro: Běhar.

are: Běhař.

no; jsou to původem participia minulá trpná: Kochan, Ždán, Mněn, Pomněn, Vracen, Vracena, Chválena.

ano: Beran, Bojan, Doman, Drahan, Křížan, Milan, Těchan — Malana.

eno: Božen, Dobřen, Kvasen, Mladen, Bořen, Podiven, Raden, Vojen — Božena, Vratena, Milena.

ino: Rusín, Černín, Uhřín, Bušín — Mutina, Prosina.

ono: Hodon, Pravona.

ono: Bratroň, Hodoň, Miloň, Slavoň, Bartoň, Vitoň, Maloňa.

uno: Bohun.

uno: Bohuň.

ynja: Mutyně, srb. Dobrinja.

on̄: Protiven, Božechna.

ēn̄: Hostěn, Luběn, Soběn.

c) *-tu*: Bělota, Hněvota, Krasota, Milota, Dobrota, Sluhota, Strachota.

st̄: Radost, Milost — Radosta.

at̄: Kochata.

ut̄: Bohut, Borut, Blahut, Chomút, Bohuta.

jut̄: Bořut, Bořuta.

ēta, č. *'ata*, anal. *ēta*, *eta*: Božata, Bořata, Buďata, Hoňata, Kojata, Miřata, Slavata, Vačata.

ad̄: Benada, Beneda.

d) *ba*: Chudoba.

av̄: Dobrava, Svatava, Mirava.

m̄: Cětom, Radom.

im̄: Radim.

e) *k̄*: Divok, Myslok.

ak̄: Benák, Hosták, Lsták, Šimák.

ik̄, tvoří deminutiva: Budík, Bolík, Juřík, Krasík, Ludík.

ak̄ tvoří deminutiva: Blažek, Budek, Hodek, Domek, Lelek, Mašek, Pešek, Slávek, Branek, Bolek, Bojek, Blízek, Daněk, Těška.

-ch̄: Mysloch, Dětoch.

ach̄: Domacha.

ech̄: Božech, Myslech, Všech.

ich̄: Milich.

V češtině jest ještě řada osobních jmen na *-ch*, hlavně jednoslabičných, u nichž kmen není tak jasný, jako jinde. Jsou to: Mach, Vach, Boch, Buch, Svach, Střech, Přech, Zich, Šich, Jěch, Drch, Hoch, Čech, Pech, Vich, a j. Na první pohled můžeme říci, že v nich není kmene slov, jimž se významem podobají: Vach = Václav, Stach = Stanislav, Jech = Jan, Pech = Petr, Zich = Zikmund atd. Jak tedy jména ta vznikla? Vyjděme od Vach. Z něho máme deminutivum Vašek, které znamená tolik jako malý Václav čili Václavek. Ale Vach nemůže býti od kmene vent-, nýbrž povstalo jinak. Za základ se vzala jenom část slova Václav (nebo část kmene), totiž *va-* z něho suffixem *-ch* utvořeno Vach. Jméno toto a podobná jsou jména laskavá, mazlivá; moderní slova taková nás učí, že základem jim bývá pouze část kmene. Podporou výkladu jest také kmoch, vzniklé z kmoť.

Slovo Vach nám ukazuje cestu, jak si máme vysvětliti ostatní: Mach, Boch, Buch, Svach atd. Vidíme v nich jen část kmene (nebo také slabiku) některého jména. Jest často však velmi těžko říci, kterého. Že podle toho Svach patří ku Svat-, jest jasno, ale byl-li to Svatopluk, Svatoslav, Svatomír, Svatovít, jest neznámo, zrovna tak, jako moderní Slávek může znamenati Stanislava, Vladislava, Václava a j. Pro filologa jest to konečně jedno, poněvadž všechna ta slova pocházejí od téhož kmene: onde od svět-, tuto od slav-. Důležité však jest rozhodnouti, souvisí-li *Rach* s kmenem rad-, jenž jest na př. v Radota, nebo s kmenem rat-, jenž jest v Ratibor; stejně důležité jest vědět, sluší-li *Mach* k Matěj, nebo k Martin nebo snad k Matouš. To se rozhodnouti nedá, jenom s větší nebo menší pravděpodobností můžeme jména ta vysvětlovati. Tak *Boch* patří snad ku kmeni bog- (z něhož Bohuslav), *Buch* k bud- (Budivoj), *Strěch* k strěg- (Strězivoj), *Přech* k před- (Předota), *Drch* k dræg- (Držislav, Drslav), *Hoch* k god- (Hodoň) a t. d. *Pech* jest Petr, *Zdich* jest snad Zdislav, *Zich* jest Zikmund, *Jech* jest Jan, *Zbych* jest snad Zbyslav nebo Zbyhněv. Tak *Vlach* nemusí býti jméno národní (doloženo 1053), nýbrž též od Vladislav a pod. Tak se dá vysvětliti národní jméno *Čech* od některého kmene počínajícího slabikou če-.

Úplně podobná skupina repraesentována jest tvary na -š. O ní v. oddíl g.

Tak povstalo také Váňa, Vaněk z Václav.

uchš: Miluch, Batucha.

ěchš: Setěch.

f) *ecš*, čes. *ec*: Milec, Unec, Protivec.

ico: Dalica.

sš: Hněvsa, Jursa.

asš: Vitas, Holas.

isš: Hrabis.

usš: Bohusa.

g) *ačš*: Roháč.

ecš: Páleč.

ičš: Milič.

šš: Luboš, Bartoš, Miroš, Radoš; Zbýš, Zbraš, Zdiš, Fraš, Hoš, Raš, Puše tvořena jsou podobně jako Mach, Vach, Zdich (sub c) a co bylo pověděno o oněch, platí také o těchto.

ašš: Domaš, Hostaš — Domaša.

eš: Beneš, Boreš, Bareš, Daleš, Maleš — Mileša.

iš: Bořiš, Budiš, Hostiš, Jěviš, Mutiš.

uš: Bohuš, Bratruša.

oš: Uneš, Mikša, Oneš.

ěš: Soběš.

§ 4. Složená jména.

Druhá část složeniny jest vždy jméno; první část jest pak a) kmen jmenný, b) kmen slovesný, c) předložka, d) negace. Vyličovati, kterým změnám podléhá první část (kmen), vymyká se z rámce rozpravy, která vysvětluje místní jména všímá si osobních jen potud, pokud jest jich třeba k stanovení kmenů místních jmen. (Více v. u Miklosiche I. c.)

Příklady:

a) Bohomil, Všebor, Vicemil, Bohumil, Hostirad, Myslibor, Vlastibor, Bolemil, Bohumil, Domabor, Domaslav, Vladivoj, Vratizír, Božetěch, Držislav (Drslav), Stojmír a t. d.

b) Zbraslav, Damír, Načerad, Zbyslav, Ubyčest, Čáslav a j.

c) *Bez*: Bezděd, Bezpřím, Bezdruh; *na*: Návoj, Námír, Náčas, *o*: Okrasa, Okřěš, Omysl; *ot*: Otrad; *po*: Pomil, Postan; *přě*: Přělut, Přěmil, Přěmysl, Přěbor; *před*: Předbor, Předvoj; *při*: Příbor; *za*: Nezamysl, Zálub.

d) Nekrasa, Nelepa, Nemír, Nezamysl, Nerad, Nesul.

Místní jména z osobních.

Povstávají buď suffixy: *-ici*, *janin*, *-ec*, demin. *-ek*, *-esk*, *-ov*, *-in*, *-j*, *-ynja*, nebo osobní v singuláre nebo v plurále zastává zároveň místo.

§ 5. Přípona *-ici*.

Místní jména takto tvořená jsou dvojího druhu a také dvojího způsobu: vznikla buď od osobních nebo od appellativ. Oboje jsou čísla množného: Bohuslavice — Sokolnice. Ale v singuláru jest již viděti jejich různý původ, neboť jména prvního druhu mají suffix *-ic* (icъ), kdežto druhá suffix *-ik* (ikъ).

Jména na *-ic*, pl. *-ici*, znamenají potomky, syny osoby, od jejíhož jména jsou utvořena. Tedy Jindřich Vítkovic jest tolik, co syn Vítkův. Tento způsob, jenž v nejrozsáhlejším užívání jest

dosud u Rusů, jest v starší češtině ještě dosti obvyklý. V Erbenových Regestrech a v Diplomataři moravském můžeme se o tom přesvědčiti, na př.: Milhost Milhostic (1196, E. I. 193), Heinricus Witcowitz (1205, E. I. 224), Budivoj Sebastienic (1211, E. I. 242), Heinrico Bohutic, Ivano Cluzic, Dobrohost Wolizeuic, Waltero Pernoltovic (1218 E. I. 275) a t. d. Časem nabyl plurál těchto jmen významu místních, která pak znamenají osadu, v níž žili potomci určité osoby.

Jim úplně podobná jsou *Biskupici*, *Popici*, *Opatovici*, *Kněžici*. Jest možno u nich předpokládati osobní Biskup, Pop a t. d., tak že by se pranic nelišila od výše uvedených. Než podkladem jejich jsou appellativa: biskup, pop a t. d. Ale biskup, opat, kněz, pop svou vzácností a zvláštním užíváním — biskup na př. na Moravě byl jen míněn Olomoucký — nabyly významu jmen osobních a proto místní od nich utvořená přiklonila se úplně ke skupině, kterou jsme nejprve vytkli. Proto Biskupici jsou lidé patřící biskupovi, nebo obývající osadu, již založil biskup.

Jinak však musíme pohlížeti na místní, jako jsou *Sokolníci*, *Kobylníci*, *Záhlinníci* a pod., neboť původu a významu jsou jenom appellativního. Znamenají nějaké zaměstnání, nebo osadu polohy charakteristické a pod. Sokolníci byli pěstitelé sokolů, střelci byli zbrojnoši, záhlinníci bydlili za hlinou. Názvy tyto patří tedy do skupiny B (do části druhé). Do ní zařaditi jest také ostatní na *-ice*, kterýžto suffix vznikl z *-ica* a kterážto jména jsou utvořena pouze od appellativ. Číslo jsou téměř výhradně jednotného: Olešnice, Líšnice, Studnice a t. d.

Vedle *-ici* jest velmi zhusta koncovka *-ovici*, ba vyskytují se místní názvy od téhož osobního jména s obojí koncovkou: Drnovice, Holešovice, Opatovice—Popice, Popovice, Vlčice, Vlkovice, Vlčovice, Kunice, Kunovice, a t. d. Podle výkladu podaného měli bychom ve slovu Holešovice, Smilovice osobní jméno Holešov, Smilov, čili vlastně lépe Holešův, Smilův, to jest přisvojovací přídavné jméno na *-ův* od osobního Holeš, Smil. Taková osobní máme dosud: Pavlů, Havlů, Petřů a dialektické Petruj z Pavlův a t. d. I byl by snadný závěr, že syn Smilův nazýván byl zkrátka Smilův a potomci jeho i osada Smilovici. Než tomu odporuje okolnost zřejmá, že patronymikon samo již zakončeno bylo na *-ovic*: Vítkovic vedle Jarohněvic. Tež v listinách bývá táž osoba opatřena patronymikem, jindy přídavkem: filius. Valter Pernoltovic

(z list. r. 1218) jmenován s bratrem Častovojem jako filii Pernoldi r. 1219 (E. I. 285), Dětrich Grutovic z r. 1204 (E. I. 222) jinde sluje filius Grut. Proto jest třeba hledati výklad jiný a ten se nám podává z toho, že Vladislavic významem se neliší od Vladislavov. Kontaminací obou tvarů vzniklo Vladislavovic. Jest to způsob slovanský, doložený ruštinou a srbocharvátštinou: rus. Mikuláš Alexandrovič, srb. Vuković vedle Vučić.

Poněvadž pak Vladislavov a Vladislavovic jsou významu stejného, z toho vzniklo také kolísání v místních jménech mezi koncovkou *-ov* a *-ovici*. Jest také listinně doloženo: Holešov nazýval se druhdy Holešovici (1131, E. I. 96), Prostějov Prostějovice a t. d., o čemž viz § 22.

V pozdějších stoletích povědomí původu osad na *-ice*, *-ovice* zaniklo a jména tvořena analogicky, tak jako to vidíme u osad nejmladších z 18. a 19. st. Zde srov. Pařezovice od appel. pařez.

Nynější koncovka *-ice* jest vlastně akkusativní a syntaktická přeměna ta stala se někdy v 13. st. Už r. 1220 mezi jmény osad na *-ic* čteme Naconice, Babice. Podobně 1240 Tusnovice, 1251 Vdrilice, vedle staršího 1210 Cowalowici, Drahonewici, 1211 Svinosici, Pribislauiici a j.

§ 6. Jednotlivá jména.

Babice patří k osobnímu *Baba*. Jen z neznalosti a ze snahy uplatniti všude slovanskou mytologii, uvádí se ve spojení s bohyní Bábou.

Bantice Znoj. Německé Panditz jest ve shodě s Bantih r. 1052 a Pennticz 1358 DB a jest snad zkomolenina z Banotice, jež od osob. *Ban* utvořeno příponou *-ta* = Banota.

Bernatice Jič. vzniklo odsutím *r* z *Bernartice*, od os. *Bernart*.

Blišice Kyj. 1355 Bliscicz DO; 1358, 1365, 1368 Blissicz DO; 1373 Blisciz DB, asi pův. *Blšice*, od os. *Blíž*. anebo od *Blich*, tvořeného jako Vach a j. (v. § 3 e).

Bohumelice Znoj. od os. *Bohumil*; *é* jest staré, již r. 1195 v německém Bohmelicz (srv. jména na *-mír*).

Brězovice Kyj. původně *Vřesovice*, jak se v zemských deskách píše: 1350, 1358 Wrzessowicz DO, 1371 DB; 1355 Brzessowicz DO; 1365 Wrziessowicz DO; od os. *Vřes*, od něhož též *Břesice*.

Bučovice, 1355 Budschowicz DO; 1376 de Pudischwicz; 1380 de Budschowicz, 1405 Budssowicz; 1353 de Budcowycz,

DB; 1383 Budczowycz. Vzhledem k tomu, že *dš* mění se dialekticky v *dě* a naopak, nelze s jistotou stanovit příponu, již od kmene *bud-* bylo utvořeno osobní jméno. Odvozovati se však může též od *Budiš* nebo *Budiš* vedle *Budeš*, *Budeč*; i se vynechává častěji, na př. Mlíčovice, Platišovice—Plačovice. Paršovice, Staměřice a podobně *e*, i když není jerové, na př. Dobšice od Dobeš, Z příkladů zvláště Plačovice ukazuje, že mohlo býti základem *Budiš*, ačkoli při nadbytku jmen mazlivých a při neustálenosti místních jmen z toho poště (v. § 22) jest koncovka zde úplně lhostejná.

Bystročice Olom. povstalo z *Bezstrojčice*, od os. *Bezstrojek*; *Strojek* jest doložen 1181 a jest deminutivum ku *Stroj*, které se vyskytuje v polštině, srbštině, bulharštině. Složenina s *bez-* není v češtině vzácná; srv. § 4 c. Hlásky *z* s splynuly v *s* (před *t*); jako dosud se děje ve výslovnosti (srv. bez sebe jako besebe) a ten stav zachován v Beztroycicích 1131. Mylnou etymologií vzniklo *Bystročice* (1275 Bystroicicz) a z toho *Bystročice*.

Citonice Znoj., správně *Cetomice*, jak psáno 1253: Chedomicz; na původní *m* ukazuje též německý název: 1287 Etmitz, nyní Edmitz. Z os. *Cět* jest *Cětom* (srv. Radom z Rad) a také *Cětoch*, odkudž *Cetochovice*.

Cvrčovice Krom., pův. *Svrčovice*: 1353 de Swyrczowycz; od os. *Svrč*, které tvořeno příponou *-jš* ze *Svrk*; změnou *s* v *c* vzniklo *Cvrčovice*.

Čechočovice Třebíč, buď z *Těchočovice* (dialekt. č za ř), jak psáno v DB 1358 de Tychosschouicz, 1376 Tiechoczowicz, od os. *Těchoč* (= *Těcho*+*čb*), nebo od os. *Čechoč* (*Čecho*+*čb*), jak psáno: de Sczehoczouicz (= Z *Čechočovic*); pak by v *Těchočovic* bylo dialekticky *t* za *č*.

Dambořice povstalo z *Domabořice*, jak psáno 1131: Domaboricich, od os. *Domabor*.

Dědkovice možno odvozovati od *Dědek* (demin. k Děd) i od *Dětek* (demin. k Děť; srv. Dětoch, Dětoň). Listiny také nejsou jasné, pišce *d* i *t*: Kroměř.: DO 1348: in Dyetkowicz, 1353 de Dyedcouicz; Třebová: DO 1351 in Dyetkowycz, 1351 de Dyedcowycz.

Dobročovice od os. *Dobroček*, k němuž jest fem. Dobročka, ale možné i od os. *Dobrošek* (dem. k Dobroch), neboť psáno jest s *č* i *š*: 1355 Dobroczkouicz DO, 1355 Dobrosskouicz t. Taková

neustálenost jest častá, v. § 22. a může býti také vykládána za dialektickou (č v š).

Dražovice Vyšk. staženo z *Dražejovice*: 1131 Draseiouicuh, od os. *Dražej*, ačkoliv při neustálenosti místních jmen (v. § 22), pochodící z nadbytku osobních téhož významu, můžeme také přímo odvozovati od *Draž*.

Dřevohostice Holeš. jest uvéstí na pův. *Třebohostice* od os. *Třebohost*.

Dřevnovice Přer. slula původně také asi *Třebnovice* od os. *Třeben* (Třeb+ънъ); doklady však zní na *Řevnovice*: 1365 de Rzewnowicz DO, 1376 Rzewnowicz, kterýžto název by měl původ v mylné etymologii.

Drysice Výšk., psáno 1201 in Drissich, 1367 de Drissicz; tu jest *dry-* za *dr* (v. Gebauer: Histor. mluv. I. 290), tak že osada původně se jmenovala *Drsize*. Z *Dris* povstalo také Dřisy v Čechách. Drsize patří k osobnímu *Drs* (z Drslav—Držislav). Srov. Trusovice.

Hanovice Lit. staženo z *Hanějovice*: 1131 Ganeiovici, 1339 Hanowitz; od os. *Haněj*.

Herspice Brn., dříve *Jeršpice*, jak také svědčí psaní listinné: 1332 Jerspitz, 1392 Gerspicz. Původním názvem však zdá se býti Jeršovice, od os. *Jěřeš* (km. jar-); vzniklo podobně jako z Jevišovice Jaispitz, z Branišovice Vrenspitz.

Honětice Kroměř. od os. *Honjata*: 1355 de Honeticz DO, od km. *gon-*. Ale i Wolný může míti pravdu, odvozuje-li od *Unjata* (= Un+ęta) a dědinu zove *Unětice*; Honětice pak by bylo jen hanácké, kde za *u* jest *o* a *h* jest předsuto.

Hrotovice, pův. *Hrutovice*: 1353 in Hrutowycz, od os. *Hrut*; *o* za *u* jest dial. hanácké.

Hunčovice Litov. od os. *Unec* (= Un+ъчъ), tedy původně *Unčovice*; dialekticky přidáno *h*: 1361 de Hunczowicz, z čehož po hanácku Hončovice: 1348 de Honczowycz.

Huštěnovice Hrad.; *h* jest dialektické, jak svědčí starší zápisy: 1202 Vscenowe, 1228 Vschaenowiz, 1376 Hustienowicz; od os. *Uščen* (as-), další změnou Uščen—Uštěn.

Hvězdoňovice Třebíč, pův. *Jězdoňovice*: 1366 In Syesdonowicz (= Z Jězdoňovic), od os. *Jězdoň*; mylnou etymologií z hvězda povstal nynější název.

Chořelice Litov. píše se 1371 Chorzielucz, což by ukazovalo na os. *Chořelut*, z něhož příponou *-je* vzniklo *Chořeluc*, přehlás. *Chořelic* a z toho analogicky *Chořelice*.

Jarohněvice Kroměř., špatně *Jarohnovice*, od os. *Jarohněv*: 1131 Jarogneuici.

Jaroňovice Hodon., pův. *Jarohněvice*: 1349 Jarohnyewicz DO od os. *Jarohněv*.

Jehnice Brn. jest plurále, čím by se hlásilo k patronymikům. Německé Jechnitz s *ch* má starý doklad z r. 1384 Jechnicz DB. (v. 1324 Jehnicz). Mohlo by tedy býti odvozeno od os. *Jěchen* (= Jěch-|ънѣ). Chceme-li však viděti v českém Jehnice starší tvar, pak jest třeba odvozovati od appel. *jěhnicě*.

Jesovice Jihl., správně *Jesdovice*, dle zápisu: Jezdowicz 1358 DB, od os. *Jiezda*, k němuž patří Jězdoň, Jězdek a j., v. Hvězdoňovice.

Ketkovice Třebíč, snad dial. hanácky místo Kytkovice, od os. *Kytka*.

Klentnice Mikul. asi z *Klementice* od os. *Klement*; místo bylo záhy poněmčeno a jméno zkomoleno, tak že zachováno v tvarech: 1332 Glemptitz, 1362 Glempticz DB, z nichž vyšlo německé Klentnitz.

Knínice zúž. z *Knienice*: 1215 Knenicz Kruml., od app knieni, které jako kněz, opat, biskup má platnost takřka vlastního jména. Z Knínice vzniklo Kynice (jako z Mníšek Míšek a pod.) a dále Kněhnice.

Kožichovice Třebíč od os. *Kožuch*: ale 1225 čteme Cosochowicz, t. j. Kozochovic nebo Kožochovic; ale může tu býti dialekt. psáno nebo čteno o m. *u*. Nynější Kožichovice se však spíše dá vyložiti z Kožochovic (dial. z Kožuchovic), než z Kozochovic. Toto vede k os. Kozoch (od Koza).

Křídlovice Znoj. Nejstarší záznamy jsou bez *ř*: 1225 Scrlowicz, 1248 Scrilluwiz, 1269 Grilwiz, 1293 Crilowycz, 1325 Grilwicz; od polovice 14. st. objevuje se *ř*: 1349 Cridlowicz, 1350 Scrzidlowicz, 1355 Grylwycz a Krzydlowycz, 1368 Crzidlowicz, Krzilowicz a Grilwicz. Jméno rozhojňuje doklady pro příp. *-lo* m. čes. *-dlo* (srv. Gebauer, Histor. mluv. I. 410). Nyní známe podobné příklady jen ze slováctiny, velmi řídce z valaštiny, tedy z východních nářečí. Byl by to vážný doklad na potvrzení domněnky Jagi-covy, že slováctina byla kdysi rozšířena dále k západu než nyní

Kubšice Kruml.: 1326 Chubschicz od os. *Kuběš*; nespr. Kupčice, vzniklé z výslovnosti dial. a z mylné analogie.

Kupařovice Hust.: 1351 Cuparzewycz od os. *Kupař*, které jest asi něm. původu, souvisejíc bezpochyby s os. *Coppo*, *Cobbo*.

Lesonice Kruml., pův. *Lysenice*, k čemuž vede německé Lissnitz a psané 1321 Lysnitz; dial. změnou *y* v *e* a analogií dle osady *Lesonice* (1314 Lessonycz) u Buděj. vzniklo též *Lesonice*. Os. *Lysni* od km. *lys*, z něhož jest *Lysek*, *Lysata*.

Lesorice Vyšk., dle něm. Lissowitz (německá obec) vzniklo z *Lysorice* od os. *Lys*; *e* jest dialektické hanácké.

Loukovice Trebič: 1349 Laukwicz, 1351 Lohowicz DB; *b* bývá v češtině často za *r*, a také psáno. *r* pak v nářečích západomoravských i slováckém měnívá se v *u*, t. zv. obočování; (srv. Bartoš, Dialektologie II. 249. Gebauer, Histor. mluv. I. 429); Loukovice tudíž z *Loukvice* od os. *Louk* (dříve), km. *lou*.

Malhostice Hran.: 1318—26 Malhosticz, od os. *Malhosta*, tvořeného z *mal* a *hosta*. Spojení takové jest v *Milhost* a v místním *Malhostowice* Těš.: 1353 Malhostowycz DB, které předpokládá os. *Malhost*; k němu patří také polské *Malgoszcz* (místní), nebo *Malogoszcz*.

Martínice Vel. Mez. dial. *Marčnice*: 1225 Martinicz od os. *Martin*.

Měšovice, demin. k *Měšovice*, od os. *Meš* (*Mej*), a protočné *Měšovice*; v vzniklo fyziologicky při vyslovování jako *Pěšovice* z *Pěšice*.

Měšovice Trčeb. z *Měšovic* od změny *i* v *e* při obočování.

Měšovice Hrad.: 1364 Mengowicz, 1354 Melowicz, dle staré doklady 1361, 1315 ze *Mengowicz*, *Melowicz* tudíž pochází z *Měšovice*—*Měšovice*—*Měšovice*, os. *Měš*, týkající pravděpodobně jen.

Měšovice, spr. *Měšovice*, pro něž stálo listinně 1361 *Mellessowicz*, 1349 *Melsofowicz*, 1369 *Mjessowicz* a německé *Mellesschitz*. Nespr. *Měšovice* vzniklo temporejně z *Měšovice* od os. *Měš*, které výrazem rovné se *M* *el*.

Měšovice Hrad. od os. *Měš* od km. *meš*; z něhož jest *Měš*: 1263 *Měšowicz* DB, 1355, 1356, 1359 *Měšowicz* a 1771 ze *Měšowicz*.

Měšovice Znoj. starší *Měšovice*: 1356, 1358 *Melowicz* DB, 1771 ze *Melowicz*.

Mutinice Hod. od os. *Mutina*: 1251 Mutiniz; v Mutěnice jest dial. *ě* za *i*. Od téhož kmene *mat-* jest *Moutnice*.

Mramotice Znoj. nedá se přesně vyložit, poněvadž starých zápisů jest málo a v nich ještě jméno různě se píše: 1190 Mra-vitic, 1222 Bragoticz, 1223 Bravaticz. Předem zavrhnouti jest výklad od *mramor*. Pravděpodobně jest jméno odvozeno od os. *Pravota*, k němuž by poukazovaly oba mladší zápisy; nejstarší by vedl k *Mravota*, *Nravota*, vadí však *m*, neboť *mrav* místo staročeského a slovanského *nрав* jest teprve až ze 14. stol. (Srv. Gebauer I. 373.)

Mrsklice Olom. Doklady však ukazují na *Mrskles* DO: 1364 Myrkless, 1365 Murklesch, Murzklesch, 1368 Mrskless, 1381 Mrskles, patrně přezdívka.

Myslichovice Litov., správně *Myslechovice*: 1291 in Mysle-chovicz od os. *Myslech* (= Mysl+echъ); Myslichovice z Myslé-chovice, zúž. Myslichovice, zkrác. Myslichovice.

Nedakonice Hrad., jest dosti změněné jméno. R. 1220 píší se Naconice, 1238 Nachoniz, 1250 Naconicz, 1228, 1260 Nenacuniz, Naconiz, 1320 Nacanycz atd. Tvarem Nenacuniz souvisí s osadou *Nenakunice* u Olomouce, která jest psána r. 1126, 1131 Ninacunicih, 1131 též Nenacunicih, 1358 Nenakonicz DO. Patrně obě odvozovati jest od os. *Ninakun* od km. *nin-*, z něhož povstala osobní č. Nina, Niněj, Ninek, Ninoš, Ninomyšl, pol. Niniec, Nino-gniew, srb. Nina, Ninjka, Ninoš, rus. Ninilica a j. Nin- však povstalo z *jin-*, *in-* po předložkách, zvláště po *v*, *s* tak jako *v něm*, *s ním* (v.н jemъ, ѡn jimъ) srv. Gebauer, Histor. mluv. I. 308, 377 sld.). Změnu tu vidíme na místním *Nináčovice* Brn.: 1358 Nynaczowicz, které se nazývaly také *Jináčovice* 1436 Púh. a nazývají tak dosud. Od základního *Nin* vzniklo tedy *Nináč*, nebo *Nin-ak-un*. Dvojitá přípona jest častá, ku př. Bohuňka (= Bog+un+ъka), Bolechna, Dragutin, Dragošan a t. d. Z *Ninakunice* pak zmatením, když *ni* bylo pokládáno za negaci, jako jest *ne*, povstalo *Nenakunice* a dále odsutím a zároveň snad i etymologisováním (Na-kón) povstalo *Nakonice* a dále mylnou etymologií *Nedakonice*.

Nedvědice Tišn. m. Medvědice. Snad od osob. Medvěd, ale může býti od appellativa; v okolí užívá se jména v sgl.

Němčice bývá vykládáno od národního *Němec*, *Němčík*, tedy = Němci, Němčíci. Ale nemusí tomu tak býti. U starých Čechů

vyskytují se jména národní jako osobní: Čech, Bavor, Uhřín, Vlašín a j. Více o tom v § 19. Nebyly to vždy znaky nějaké příslušnosti národní; vůbec také jest neznámo, z jakých příčin to neb ono jméno bylo komu dáno, zrovna jako nevíme, odkud nyní příjmení Turek, Charvát, Uher, Slovák a pod. Proto *Němcice* nemusily chovati obyvatelstvo původu německého, kterýžto starší výklad stává se velmi pochybný, když od téhož kmene *něm-* můžeme uvéstí os. jména *Něma*, *Němota*. Proto můžeme pro *Němcice* právem předpokládati os. *Němek*. Od os. *Němota* jest *Němotice*, nyní Nemotice Výšk. (srv. Gebauer I. 372 sld.), od *Němata* (= Něm+eta) jest *Němětice* Val. Mez., nyní Nemetice, ztrátou jotace, jako jest v dial. člověk, veděti a j.

Nenkovice Kyj.: 1227 Nenkovici, 1244 de Nenkouich, od km. *nin-*, *jin-*, v. Nedakonice. Os. *Ninek*, dem. k *Nin*.

Nesovice, Výšk., spr. *Nesobice*: 1365 in Nessobicz DB, od os. *Nesob* od km. *sob-*, z něhož jest řada os. jmen.

Nešovice něm. Nespitz Jemn.. 1353 Naspycz DB; 1377 totéž od os. snad *Něš*, tvořeného jako Buš (v. § 3 g). Jiného původu jsou *Nešovice* na Krumlovsku. Sluly *Mišovice*: 1308 villam in moravico Missewitz et in theutonico Mispitz dictam, 1371 Mispicz DB. Od os. *Miša*.

Nicmanice. Z *Ucmanice*: 1230 Vzmans, 1310 Uczmans od německého os. *Ucman*.

Obědkovice Přer. lépe *Obidkovice*: 1160 Obidcouici, 1346 Owitkowicz, od os. *Obidek*, dem. k *Obid*, km. *id-*; mylnou etymologií s *oběd* povstalo Obědkovice.

Obranice Litov. vzniklo z *Olbramice*: 1368 Olbramicz DO; od os. *Olbram*.

Odrlice Litov. dial.-hanácky z *Udrlice*: 1251 Vdrilice, 1383 de Udrlicz, od os. *Udrl*, které jest partic. na -l od slovesa *u-dřieti* vedle *u-dřěl*, tak jako jest mrl vedle mřěl. Existenci partic. *drl* potvrzuje také příjmení *Drlik*, demin. k *Drl*.

Odřovice Židloch. pův. sluly *Odřěňovice*: 1190 Odrenovici, od os. *Odřěn*, od km. *der-*.

Okřešice Třebíč od os. *Okřěš* (= O—krěš+j), doloženého v Půh. *Okříš* = *Okřieš*.

Oslnovice Znoj. dle Wolného III. 561 prý sluly dříve Hosnovice, Vosnovice, Voslnovice, ale starších dokladů není. Snad jest

základem os. *Oslon* z *Osil+onъ*; os. *Osel* uvádí Palacký, a k němu z Erbena patří *Oslata*.

Otnice Výšk.: 1317 Otnicz, 1351 Otnycz DB, 1373 Othynicz a Othenicz; doklady ukazují na pův. *Otenice* od os. *Oten*, k *Oto*.

Otratice Třebíč, spr. *Odraďice*, dle zápisů: 1209 Otradiz, 1365 de Ottradicz DB, od os. *Otrad* (= *Otrъ+radъ*, nč. Odrad). K těmž osobnímu snad patří též *Ondratice* Výškov, které 1348, 1349 psány jsou Odraticz; za to Odralticz 1351, 1353, 1365 DB jest asi písecký omyl. Nynější Ondratice dle toho by povstalo mylnou etymologií.

Oponěšice Buděj.: 1356 Vpolnoschicz, 1360 Vpolnischicz, 1389 Upolesnicz. Od os. *Úpol* povstalo *Úpolneš* (= *Upol+ъn+ešъ*); na základní *Úpol* vedou všechny tři doklady. Počáteční *u* změněno dial. v *o*, *l* v *u* (obalování hojně v záp. Moravě).

Pálovice Bud. pův. *Paulovice*: 1349 Paulowicz DB, 1358 Palouicz t. od *Paveł*, *Paul*.

Paršovice Hran.: 1131 Parisouicich, od os. *Pareš* z *Bareš*, jako *Polek* z *Bolek*, *Póta* z *Botho*.

Piňovice Litov., lépe *Pňovice*: 1249 de Pnyowicz, 1311 Pnyowicz; *i* má původ fyziologický, vznikajíc mimovolně při vyslovování. Os. *Peň* (= *Рѣнь*). Srv. Miňůvky.

Pístovice Výšk. psáno jest 1375 Pyeskowicz, zajisté písařským omylem, neboť v nč. mylná etymologie s *píst* těžko se dá vysvětliti, když by mělo býti starší Pískovice, kde slovo *písek* jest úplně zřetelné. Ale *Pístovice* dá se dobře vyložiti od os. *Pěst*, zdlouč. *Piest* (dolož.).

Plačovice Buděj., lépe *Platišovice*, jak sluly původně: 1353 Platyssowicz DB. Z Platišovice povstalo nejprve Platšovice a mísením *tš* v *č* Plačovice. Os. *Platiš* od km. *plat-*, k němuž patří též Plativoj.

Podbřeňice Výšk. Starší doklady ukazují na *Poberice*: 1348 Poberzicz, Pewrzyz, 1360 Pobirzicz, kdežto mladší: 1365 Podbrziesicz DB a j.; asi od os. *Pobera*; nejisté. Možné jest i *Podbřeh*,

Probice Znoj.: 1223 Brawiz, 1325 Prawicz vedle Prowicz, 1351 Browycz, 1360 Brobicz; od os. *Práv*, z něhož jest *Pravek* *Praveš*, *Pravota*, *Pravoňa*. Když dědina byla poněmčována, vzniklo v německé výslovnosti *Provit* a *Probitz* a dle toho opět české *Provice*: 1368 Z brouicz (= Z Brovic) a *Probice*. Původní název jest *Pravice*.

Prosenice Hran. l. *Prosinice* od os. *Prosina*; *e* jest dialektické: 1361 de Prosenicz. Místo Malé Prosinice lépe Prosiničky.

Prostoměřice Znoj. lépe *Prosiměřice* od os. *Prosimir*, *Prosimier*: 1226 Prozimeriz, 1251 Prosmeriz, 1325 Prosmiricz. Mylnou etymologii s *prost* povstalo *Prostoměřice* už 1293 Prostmerycz. Německé Prossmeritz přikloňuje se k původnímu názvu.

Račeřovice Třebíč (V urb. 1556 Vračerovice, 1573 Račeřovice); nejisto, jakého původu, snad od nějakého německého jména.

Ratice možno odvozovati od os. *Rak* (1088) i *Radek*: Starší zápisy by vedly k druhému výkladu: 1227 Ratsici Výšk., 1349 Radschycz Kruml.

Rajhradice Židl. nejsou od os. *Rajhrad*, nýbrž základem jest místní *Rajhrad* ($\frac{1}{4}$ hod. vzdálený), klášter, k němuž od počátku náleží. Rajhradice znamená lid patřící klášteru Rajhradu, nebo vůbec dědinu založenou klášterem Rajhradem. Rajhrad tu má význam kollekt. mniši. Srv. Opatovice, Kněžice a j.

Rešice Kruml. může býti od os. *Reš* (něm.); ale 1353 psáno de Reczicz, tedy snad od os. *Řek*. Pak by tu byla hojně se vyskytující změna *ě* v *š* (Gebauer I. 525) a dial. *r* m. *ř*, i jinak v nářečí tomto doložené (Bartoš, Dialektologie II. 207).

Řimnice, pův. *Řimice* Litov.: 1356 de Rzimicz DO a to z Hřimice: 1371 Hrzimicz DB, od os. *Hřím*, odsutím *Řím*, z Pelhřím; srv. kmen *řím-*.

Rostenice Výšk., l. *Rostinice*: 1131 Rostinich; *e*, vlastně *ě* jest dialektické. Od os. *Rostin* k *Rost*.

Rozdrojovice Brn. od os. *Rozroj*; ve skupině *er*, *sr* vkládává se *ď*: nozdra, mázdra, dial. zdralý, zdrovna, Mezdríč; ostrov, straka a t. d.

Rudslavice Holeš. od os. *Rodislav*, *Rodslav*; v tomto dialektu *o* ve výslovnosti přibližuje se k *u*, nebo se mění v *u* (Bartoš: Dialektologie II. 8, 13).

Sentice, lépe *Semtice* vzniklo ze *Semčice*: 1358 de Sempczicz DB (*p* tu vloženo jako v stč. Lompnice, Gebauer I. 420); 1418 ze Semčic Púh.; dial. změnou *ě* v *ť* povstalo *Semtice*: 1407 z Semtic Púh. Od os. *Semek*, km. *sēm-*.

Skastice Krom. Doklad 1327 de Skacich jest nedostatečný; má se snad čísti de Z-Kaščic, nebo *s* jest dial. přísuto (srv. skos m. kos v nářečí starojickém, Bartoš, Dialekt. II. 88). Pak by bylo

základem asi os. *Kašek*, demin. ku *Káš* (tvar jako *Búš*, v. § 3 g), nebo *Káška*, dem. od *Kášě*.

Skržice Krom.: 1381 *Skrzicz* DO, od os. *Krh*, s podobně přidáno jako u *Skašnice*.

Sobělice Kroměř.: 1320 *Sobielicz* od osob. *Sobel* (*Sob+el*) s anal. *ě* dle *sobě*, které vyskytá se také v četných osobních: *Soběhrd*, *Soběslav*, *Soběbor*, *Soběstoj*, *Soběšín*, *Sobětuch*: km. *sob-*.

Sobotovice Židl., původ. *Sobutowice*: 1258 *Sobutowitz*, 1341 *Sobutouicz*, od os. *Sobuta* (*Sob+ut-a*), km. *sob-*; o m. u ješ dialektické.

Staměřice od os. *Stanimír*; ale tvar užívaný jest již starý: 1364 *Stamyrzicz*. Vývoj jména byl tento: *Staniměřice*—*Stanměřice*—*Stamměřice*—*Staměřice*.

Starč Třebíč od os. *Stárek* příponou *je*: *Starč*, anal. *Starč* (v. § 16. 1. a). Píše se 1335 *Stericz*, 1365 *de Steritz* a t. d., což může znamenati *Stařice*. Ale zvláště v 14. st. máme často doložené kolísání ve jmenech, v. § 22., tak že místo toto mohlo se nazývati *Starč* i *Stařice* od km. *star-*; ostatně e m. a často: *Rekvic*, *Prevlov*, *Tetnic*, *Tečic*, *Šešovic* (= *Rakvice*, *Pravlov*, *Tatenice*, *Dačice*, *Šašovice*).

Stichovice Prost.: 1131 *Stichovici* od os. *Stich*, které tvořeno jsou jako *Vach* (v. § 3 g) patřil asi ke tvaru *Čsti-*, jenž se jeví ve složeninách: *Stibor*, *Stimír* ze *Čstibor*, *Čstimír*. *Sti-* už v dokladech velmi starých: *Stybor* 1224, *Stimyr* 1202, v místním *Stiboř* 1223, *Styboricz* 1220 a žije v příjmení *Stibor*.

Stošikovice na Louce, Znoj. Německé *Tesswitz* a psané 1364 a 1369 *Teskwicz* a 1351 *Tezicowycz* DB projevuje, že jméno pochází od os. *Těšík*, dem. k *Těch*.

Strachotice Znoj.: 1190 *Strachotin*, od os. *Strachota*. Jest je lišiti od *Strachotina*, jenž patřil ke kostelu Olomouckému, a nyní se jmenuje po německu *Tracht*, *Hustop*.

Střeбенice Kruml. od os. *Trěbeň*, s přidaným s, jako v střešně m. třešně. (Gebauer, *Histor. mluv.* I. 488.)

Střebětice Holeš. od os. *Trěbata* s přidaným s; v. *Střeбенice*.

Stupišice Kruml.: 1312 *Stopischicz*, 1370 též, od os. *Stupiš* (*Stup-iš*), s nímž souvisí os. *Stuphněv*; o jest dial. m. u; srv. *Stupčice* v Čechách.

Šaratice: 1209 Zyretitz, 1210 Syreticz, 1211 Zirethici, 1287 Scheratz, 1314 Zeraticz, od os. *Žirata* (Žir+eta), vedle *Žerata*: střídání *i* a *e* jest prastaré. Přehláska *a* v *ě* na Moravě se rušila: bylo *Žeratice*; *e* se změnilo v *a*, jako často po *č*, *š*, *ž*, *ř*, *l* (Gebauer, Histor. mluv. I. 148).

Šelešovice Krom., pův. *Sulešovice*: 1368 Suleschowicz, od os. *Suleš*, km. *sul-*; změněno v *Silešovice* a dále *Šelešovice* s dial. *e*.

Šitbořice Klob.: 1356 Jesitborzicz DB, 1368 Sutborzicz t., od os. *Ješutbor*, přehl. *Ješitbor*; s odsutým *je-* Šitbořice.

Štětovice Prost. od os. *Šětt*; v dialektu hanáckém *i* po sykavkách mění se v *e*: *Ščetovice*, z čehož *Štětovice*.

Tavíkovice Kruml.: 1349 de Stabicowicz DB. Pravděpodobně od os. *Starík*, km. *stav-*, jenž jest v os. *Stávek* a v místním *Stavěšice*, ač jest i myslitelný *Tavík*, km. *tav-*, jinak však neozývající se v místních.

Temnice Hrad., pův. *Těmice*: 1371 Tyemicz, 1397 Tyemycz DO, od os. *Těm*, *Těma* (1272), z něm. Temo. Temnice vzniklo mylnou etymologií.

Těšice může býti od os. *Těch*, ale také vzhledem k dialektickým zvláštnostem od *Čech*. To zejména platí o Těšicích na Hranicku u Kelče, které 1131 slují Cesici, z něhož nynější Těšice jsou dialektickou změnou *č* v *t* (Gebauer I. 524). *Těšice* na Hod. píší se také 1355 Czessicz DO; podobně u Výškova: 1348 de Tzessicz DO. V těchto posledních případech jest těžko rozhodnouti, od kterého osobního máme odvozovati, poněvadž doklady jsou z doby pozdější, kdy vliv dialektů na písaře jest značný.

Tišnov. Nejstarší doklady jsou s *u*: 1233 Tusnovic, 1240 Tusnovice, 1358 Thusnauciz DB, teprve v době přehlásky *u* v *i* jest *i*: 1368 de Tyssnow DB. Jest předpokládati, že *t* nějakým způsobem změklo (v. Gebauer I. 388 srv. hnus—hnis). Os. *Tušen*, km. *tach-*.

Troskotovice: 1052 Troscotonici, 1252 Droscowicz, 1262 Droscuwicz, 1326 Droscowitz. Patřiti může k osobnímu *Troskota* (Troskota od Troska).

Trusovice Šternb. snad od os. *Trs*, jehož v rozmanitých odvozeninách se hojně užívalo (Trsa, Trsek, Trsen, Trsněj) s průvodnou hláskou *u* (srv. tepruv; Gebauer, Histor. mluv. I. 295); nebo též od os. *Trus* (srv. Truskovice v Čechách). Srv. Drysice.

Uřčice Prost. Z *agrs* jest čes. *Uhr*, s vkladným *e*. *Uher*; k tomu demin. *Uhřek* (= *Agr*+*ьkъ*), gen. *Uhrka*, z něhož jest místní *Uhrčice*: 1220 Vhricic, s vynecháním *h* *Uřčice*.

Valtrovice Znoj., od os. *Valter*: 1243 Walterouich a j. Název *Valtrubice* povstal dle psaného Waltrubicz 1398, a to z Valtrovice změnou *v* v *b*.

Větrkovice Jič. z *Jetřichovice*, něm. Dittersdorf (= Dietrichsdorf). Podle valašského Petřek (gen. Petřka), Petřkovice jest utvořeno též *Větrkovice* (z *V* Jetřkovicích).

Vevčice Znoj.: 1190 Bischici, což by ukazovalo na os. *Býš*. Vevčice s dial *e* m. *y* má podklad v psaném 1376 Wywczicz, 1365 Wybczicz. Tyto dva tvary lze vysvětliti kontaminací tvaru Byšice a Vebšice (= *Ve-b(y)šice* z *Ve* Bšicích).

Vičice Přer. z os. *Vítek*: 1365 de Wytczicz DO, nebo 1353, 1355 Wydsicz t., ač možno vztahovati též k *Vid*, z něhož Vidoňa, Viz, Nebovid.

Vístonice Mikul. 1365 Wistonicz DO od os. *Věstoň*; zdl. Vístonice a zkrácením Vistonic.

Vlasatice Mik. Něm. Wostitz a doklady s *va-*: 1276 Wasaticz, 1349 Wassaticz DB, ukazují na tvrdou výslovnost *l-*, na obalování.

Vomice, Ivanč. z *Umice*, dialekt. *Omice* (1319, 1327 Omicz) s přísutým *v*, od os. *Um*.

Vostopovice Brn. Od km. *stap-* jest os. *Ostup* (v Neostup) a z toho spr. *Ostupovici* (1353 Ostupowycz DB), hanácky *Ostopovice* (1351 Ostopowycz DB) a s předsutým *h* dial. Hostupowicz 1378 DB, nebo s *v*: Vostopovice.

Zábrdovice Brn., Kruml. tvarem svým shoduje se s patronymiky a předpokládá tudíž os. *Zábrdo*. Jakkoli zní toto jméno neobvykle, přece, máme-li os. *Záhora*, můžeme zcela správně žádati také os. Zábrdo. — Z téže příčiny můžeme místní *Zádvěřice* také odvozovati od os. *Zádvěře* a podobně *Zákřov* od osob. *Zákeř*. Snad se k tomuto vztahují zápisy z r. 1359 Saxrowicz a 1364 Zakrzowicz.

Záhnašovice Holeš. R. 1131: Zagnosouih, ale později 1371 Zaneschewicz, 1382 Zanaschiowicz. Starší doklad vede k osob. *Záhnoš*, tvořenému jako Búš (v. § 3 g) od kmene, který se počíná slabikou *hno-* a ten by byl v *gnoj-*, z něhož jest os. *Hnojek* a místní *Hnojice*.

Zblovice Znoj. ze *Stblovice* od os. *Stblo* (stbulo). Jako ze staršího stblo vzniklo zbulo, tak i ze Stblovice jest Zblovice. České Blovice sem též patří. Mylným předpokladem, že *z* jest předložka (srv. Skřídlovice m. Křídlovice), vynecháno.

Zerkovice Buděj., původ. *Zvěrkovice* dle deskových zápisů: 1361 Zwyerkowicz, 1377 Swierzkowicz DB., od os. *Zvěrek*, dem. ku *Zvěr*. Vysuto *v* jako ve zláštní, králoství, zěř (Gebauer, Histor. mluv. I. 437).

Zabčice Židloch.: 1356 Zabczicz DB., jest asi zkrouceno ze *Závišice* od os. *Záviš*.

Žádovice Kyj.: 1131 Sadouici, od os. *Žád*, souvisejícího se žádati. Srv. Žadowa, Žadowice v Haliči.

Žálkovice Kroměř. Starší zápisy mají 1221 Schucowicz, 1248, 1250 Sukowiz, 1334 Schukowicz a j. Jest to nedostatečné vystižení slabiky *žal-*, kde *l* bylo tvrdé a celá slabika zněla temně. Od os. *Žalek* v. *Želek*. Odmítnouti jest všechny pokusy archaeo-logicko-mythologické.

Žarošice Kyj. 1220 Schorcici, 1315 Sarusicz, od os. *Žaruch* (km. *žar-*) nebo Žaroch; k tomuto se přiklání běžný název.

Ždánice od os. *Ždán*, km. *žed-*. Výklady některých archaeo-logů, spojujících slovo to s pohanskou bohoslužbou, jsou holé fantasie.

Želovice Kruml. ze *Želechovice*: 1321 Selchowitz, od osob. *Želech*.

Židlochovice: 1353 Zydlochowyz, 1351 Zydlichowicz DB. od os. *Židloch*, které vede k základnímu *Žid*, od něhož jest os. *Židon*. Souvisí s km. *žed-*, č. *ždāti*, na vyšším stupni *žid-*; *l* pak mohlo by býti od suff. *-sl-*, anebo spíše vložené, jako v Liblín, Počeplice, šklubati a pod. (v. § 17 sub Litovel).

Žilošice Brn., pův. *Želešice*: 1228 Chelesiz, 1283 Selesicz, 1292 Seleschicz, 1391 Seleschicz, od osob. *Želech*, zdloužením a zúžením *Žilošice*, zkráceno *Žilošice*.

§ 7. Suffix *-sco*.

1. Jím tvoří se substantiva, zvláště z adjektiv, jak jest patrné z příkladů: tvrdohlavec, škaredec, tupec, lysec, opilec atd. Tento účel přípony *-sco* viděti jest také u jmen vrchů, lesů; vrch Rozsochatec 1233, vrch Bukovec v Čechách u Kamýka n. Vlt., les

Léskovec u Znojma 1302. Tak jsou také tvořena jména osad: Borovec, Olšovec, Bzenec (bez -bъzъ, adj. bъzenъ), Vrbovec a j.

2. Tvoří deminutiva: Krakov-Krakovec, Zbraslav-Zbraslavec, Janov-Janovec, Zhoř-Zhořec a pod. Tam, kde máme dvojici, jako Janov-Janovec, není obtížné stanovit zdrobňující význam přípony -ecъ. Obtíže teprve nastávají, kde dvojice není, na př. Bohdalec by mohlo být deminutivum, ale schází mu druh. Ve většině jmen také nikdo nepomýšlí na zdrobnění, jsou to zvláště novější názvy a sice pro samoty: Haškovec, Křekovec, Jiřkovec, Brušovec a j. Zde jest patrné, že -ec jest pouze analogické, zrovna jako v příjměních: Malovec, Skuhrovec, Vřesovec. Prvotní význam přípony ecъ u substantiv byl asi zdrobňovací, u adjektiv substantivující, ale při pozdějším tvoření zavládla analogie.

Braslavec Kunšt., pův. *Zbraslavec*: 1374 Sbraslauecz DO.

Vrbovec Znoj. dříve slul *Vrbov*. 1137 Wrbow, 1243 Vrbowe, 1253 Wrbow, 1350 Wyrbowecz. Os. *Vrba*, asi z *Urban*.

Zhořec dem. ku *Zhoř*: 1377 villa Shorcye (= Zhořec Zadní). Jest masculinum, kdežto *Zhoř* femininum. Ale *Zhoř*, původem appellativum (srv. modř, sboř, debř a j.) podobá se tak velice místním tvořeným od osobních příponou -ja, že podléhala také kolísání v rodu (srv. Olomúc masc. a fem., Třebíč masc., fem.).

Jména jako: *Arnolec*, *Heralec*, *Lipolec*, *Kadolec*, *Markvarec*, *Rudolec*, *Okarec*, *Odunec*, *Vílanec* a pod. nejsou tvořena příponou -ecъ, nýbrž vznikla z německých genitivů Arnolts, Heralts, Wierlands a t. d.; z Arnolc, Heralc, které tak původně znělo, analogií povstalo Arnolec a t. d. (v. § 16. 1. l.)

§ 8. Suffix -janinъ, česky -jěnin, pl. -jěné, anal. -jany.

Od 13. stol. přeměnou syntaktickou místo nominativu užívá se akkusativu na -jany. Ještě na př. 1201 psáno Budkouene, 1208 Turane, ale již také čteme psané -an: 1205 Tynsan; 1211 Svinosici, Pribislauci, Borcowani a j.

Jména na -jany znamenají obyvatele místa: (Hajany) Hájěné byli obyvatelé háje, Lúčěné (Lučany) sídlili v lukách, Brožěné (Brozany) u brodu a pod. Velkou většinou jsou tvořena od appellativ a patří tudíž do oddělení II. Jenom malá část děkuje původ svůj osobním jménům, a to ještě zdá se, že sekundárně. Tak můžeme se domýšleti na př. pro Bítovany, Olomoučany, v nichž

vidíme původně obyvatele Bítova, Olomouce. Ale nesmíme tak souditi všeobecně, poněvadž nemůžeme spustiti se zřetele analogii při tvoření názvů.

V starších listinách velmi často nalézáme u těchto jmen starou lokální příponu *-ás*: 1131 Virouaz, Glubocaz, Lucaz, Olsaz. (Srv. o ní Gebauer, Hist. Ml. III. 1. str. 19, 78.)

Dukovany Kruml.: 1279 Toccouan, 1281, Tocuan, 1298 Tokewan, 1325 Dokwan, 1371 Dockwan, 1408 Dokovany Púh. Za původní název dle toho považujeme *Tokovany*. Nejprve v 14. stol. změnilo se *t* v *d* a teprve asi v 15. 16. st. kmenové *o* proběhlo stadiemi *ó-uo-ů-u*. Od os. *Tok*, k němuž patří demin. *Toček*.

Hovorany Hodon. patří sem zdánlivě. Jest to plurál od os. *Hovorán*. Taktéž jest vysvětlovati *Nemilany*, *Nemojany*, *Osvětímány*.

Kozlany Třebíč. od os. *Kozel*, jež dalo vznik hradu Kozlovu u osady ležícímu. Od téhož osobního odvozuje se *Kozlany* Výšk.

Němčany Výšk. buď od *Němec*, s analogickým *č* jako v Olomoučany dle jiných podobných, nebo od os. *Němek* (srv. Němčice v § 8.).

§ 9. Deminutiva.

Uvedli jsme již zdrobněliny na *-ec* (§ 7). Jiné suffixy zdobňující jsou *okz*, *oka*, *eko*: Ubušínek k Ubušín, Vznětínek, Habrůvka k Habrová, Vratislávka, Rozsíčka k Rozseč, Šardičky k Šardice, Heřmaničky k Heřmanice.

Při tom mění se často kvantita: Ostrovánky, Prušánky (k Ostrovany, Prušany), Kozojídky (ku Kozojedy), Petrůvka (k Petrová), Biskoupky (k Biskupice), Bítýška (k Bíteš).

Na Moravě ku jménům na *-ice* jsou deminutiva dvojí: a) buď suffix *-ice* přibírá se ku kmenu a pak jest: Radslavice-Radslavičky, Heřmanice-Heřmaničky; nebo b) suffix *-ice* se odmítá, při čemž se mění kvantita. Příklady druhu b: 1) *a-á*: Bohuslavice-Bohuslávky, Hostěradice-Hostěrádky, Holasice-Holásky, Kojetice-Kojátky (od osobního Kojata), Pozdětice-Pozdětáky (od osob. Pozdětata); 2) *e v é í, ě ie-í*: Pohořelice-Pohořílky, Soběšice-Sobíšky, Okřešice-Okříšky; 3) *o v ó-ů*: Měrotice-Měrůtky, Žerotice-Žerůtky, Boškovice-Boškůvky (blízko sebe), Mašovice-Mašůvky (blízko sebe), Křenovice-Křenůvky; 4) *u v ou*: Biskupice-Biskoupky, Postupice-Postoupky a t. d.

Osady se jménem zdobnělým i nezdobnělým nalézáme velmi často blízko sebe: Mašovice-Mašůvky, Olexovice-Olexovičky, Šardice-Šardičky, Křídlovice-Křídlovky, Ubušín-Ubušínek a j.

§ 10. Jednotlivá jména.

Okříško Třebíč, tvar nesprávný místo dobrého a v okolí užívaného *Okříšky*, od km. *krés-*; dem. k *Okřešice*.

Samotíšky Ol. demin. k *Semitěšice*, jak dříve sluly: 1131 Semitesicih, 1234, 1256 Semitessich od os. *Semitěch* (srv. osob. Semek, bulh. Semko).

Seloutky Prost.: 1353, 1358 Seluticz DO; 1368 Seleticz a Zeleticz tamže; 1408 z Selutek Púh; 1374 Seluticz Púh., od os. *Selut* (Se-ljutъ). Tak tvořená jsou Seslav, Seboj, Semil (místní Semily), Selub (místní Selibov) a podobná: Soběbor, Soběslav, Soběhrd a t. d. V době přehlásky *iu* v *i* povstalo *Selítiky* a to jest v Púh. 1480: v Selítkách, 1464 z Selítek, a *Selítice*, dial. *Seletice* v zápisech z 1368. Vedle toho *u* drželo se dále a staly se s ním proměny, jako s každým jiným, t. j. přešlo v *au* a *ou*. Odtud jest *Seloutky*.

Sušůvka Blánsko, od os. *Suš*, souvisejícího buď se *such*, nebo tvořeného podobně jako *Býš*. Příponou *-ovs* vzniká *Sušová*, dem. *Sušůvka*, *Sušůvka*. Tak se zvala 1407: w Susuwce Púh. Z toho dialektickou změnou hanáckou *u* v *o* a změnou *s* v *š* (srv. sočovice-šočovice) povstal nynější název.

Třemešek 1353 Trsyemsek DO, 1371 Trziemessko, Trzemeskow k osob. *Třemcha*, nč. Střemcha; demin. msc. Třemšek. Z appellativa třemcha bylo by demin. třemška.

Údaneč Třebová, sluje německy Undangs, kterýžto tvar obsahuje zápis 1408 Undansk, 1398 DO Undankx. Vězí v tom možná km. *un-*; ale také jest možný výklad z něm. Undang, při čemž Undangs by byl genitiv v platnosti místního jména, jako jest Arnolds (v. § 16, 1. e).

Umíráska Třebová jest zkomolenina z původního *Uneraz*, k němuž vede 1258 Unracz, 1365 Vnrac, 1408 super villa Vnerazy DO; os. *Unerad* z něhož příponou *-js* jest Uneraz. Patří tedy mezi jména seskupená v § 16.

Znátky Třebíč, jest demin. ku *Vnětice*, jak se také dříve jmenovaly: 1379 Wznieticz DB, vedle 1377 Wsnatek t. Od os.

Vzňata, přesmyknutého ze *Zvňata*, km. *zvňn-*, odsuto jest *v*, jak se děje často na počátku ve skupině *vs-* (srv. Gebauer, Histor. mluv. I. 435). Dialekticky nazývají se *Zňátka*.

§ 11. Suffix -ьскъ.

Jest suffix adjektivní, ale má také zvláštní úkol, t. j. označovati osady spustlé. O té věci pojednal V. Prasek v Komenském 1887 str. 68 sld. Taková jména jsou: *Housko*, od kmene *hus-*, *Troubsko* od *trub-*. (1364 Trubsko DB); *Dobřínsko* od *dobr-*, *Želévsko* Třebová (1310 Zyelewsko) od *žel-*, *Kanovsko* od os. *Kan* (srv. část II.), *Krásensko* od *krás-* a j.

§ 12. Suffix -ько.

Jest to vlastně neutrální suffix *ько*, který tvoří deminutiva: rybník-rybníček, hora-hůrka, slovo-slovko, slůvko. Sem hlásí se *Budečko*, *Jevíčko*, *Javoříčko*, *Lidečko*, *Ráječko*, *Střemeníčko*. Kmeny jejich jsou *bud-*, *jav-*, *javor-*, *lud-*, *raj-* a žádali bychom k nim nějaké osobní jméno. Příklady možno doložiti, že místní jména se někdy pozměnila tím způsobem, že se zdrobňovala. Tak *Vznátky* sluly dříve *Vsnětice* (v. § 10.), *Vrbovec-Vrbov* (v. § 7.) a j. V. Prasek v Komenském 1884, str. 199 sld. ukázal, proč se tak dalo a došel jako u suff. *-ьскъ* k příčině, že hlavně proto, poněvadž se tak chtěly naznačiti osady pusté. U jmen na *-ько* nalézáme opravdu také starší názvy jiné. *Budečko* v DO 1378 zapsáno jest *Budyetin* a taktéž v Púh. 1406. Že *Jevíčko* jmenovalo se dříve *Jevíč*, prozrazuje již jeho německý název Gewitsch a zápisy: 1256 in Gewich, 1262 Ghewitz, 1267 apud Ghewiz. *Lidečko* podle německého Litsch slulo *Lideč*, anal. *Lič*, jako také Wolný (IV. 135, 142) uvádí jako současný název. *Střemeníčko* 1416 zove se Strzemenyn v DO, 1437 Strzmenyn DO. Aplikuji výklad Praskův o deminutivech a o suff. *-ьско* také na tato jména. Pro *Budečko* očekávali bychom *Budeč*, ale máme jen *Budětín*; ještě Wolný (V. 543) píše *Buděčko*, kterýžto tvar jest správný, zachovávaje původní *ě*. Přípona *-ько* zde jest analogická dle ostatních, jakož i u *Ráječko*.

Výklad, že by byla u těchto jmen přípona *-ьско*, neobstojí, poněvadž *čs* dává *c* (jako jest ze staršího *čso* — *co*).

§ 13. Přípony *ov, ova, ovo* — *in, ina, ino*.

Původem a významem taková jména místní jsou přídavná jména přisvojovací na *-ov, ova, ovo* a na *in, ina, ino*. Přípona *-ov* přidává se pouze k osobám rodu mužského, ať jsou zakončena jakkoli, ale přípona *-in* přistupuje jen k těm, která se končí na *-a, o*.

V češtině tato místní prodělala některé změny v kvantitě. Místo žádaného *-ov*, vlastně *úv*, máme krátké *-ov*, místo *-ova* jest *-ová*, místo *-in* máme *-in*. Adjektiva ta stavše se jmény místními nebyla pocíťována časem jako adjektiva, a podléhala proto různým změnám: na jedné straně dlouhé *-ov* se zkrátilo, na druhé přípony se zdloužily.

Také od appellativ pocházejí taková místní: Kovářov, Rychtářov, Opatov, Písařov a j. Ale jména ta nabyla významu vlastních, jako při patronymikách na *-ice* (§ 5.) biskup, kněz, pop, kniení.

Ve jménech na *-ová* jest značná neustálenost, zhusta končívají se na *-ové* a *-ový*. Přípona *-ový* vznikla částečně analogií, částečně zúžením z *-ové* a užívati jí snad pro mužský rod, jest nesprávně. Táž nejistota vládne i u jmen, která jsou adjektiva a utvořena od appellativ: Hluboký-Hluboká-Hluboké. Tím vzniká kolísání v rodu: Kovářová na Tišnovsku zvána jest v Catal. cleri Kovářov a pod.

§ 14. Jednotlivá jména.

Bezdek, dříve *Bezdekov*: 1371 Bezdiekow od os. *Bezdek*.

Bítov. Vždy psáno v starší době s *e*: 1052 Bethow, 1227 Betow, 1370 Byéthow a také lat. Vetovia a něm. Vöttau je mají. Z Bietov zúžením Bítov: 1389 Bitow. Utvořeno jest od os. *Viet* (stsl. větrъ, větovati, věšte, čes. odvětití); *v* záhy a často mění se v *b*: Vzňata-Bzňata u Kosmy, Severus-Šebřf a t. d., k čemuž hojně dokladů u Gebaura I. 430 a 431. Na *v* ukazuje i lat. i něm. název. Odvozovati od *Vít* nelze vzhledem ku kmenovému *e*.

Boňov Buděj. r. 1464 Bunyow DB; dle toho *bo-* jest dialekticky hanácké. *Buňov* povstalo stažením z *Bohuňov*, jako Buslav z Bohuslav. (Srv. Gebauer, Histor. Mluv. I. 565.)

Břeckov Znoj., r. 1223 se píše Vreschow, z čehož povstalo něm. Fröschau; dle toho se osada jmenovala asi *Vřěšov* od os.

Vřěš (z *Vřěš*); o změně *v* v *b* v. *Břetov*. *Břečkov* vzniklo pak mylnou etymologií.

Čakov Litov.: 1340 Czakow. Vydavatel DO přepisuje *Čakov*, tedy od os. *Čak*. Ale není třeba tak měnit jméno; jest asi pův. německého (srv. středohornoněm. *zacke*).

Citov, lépe *Čitov*, zúženo z *Cietov*: 1305 Cyetow, od osob. *Ciet*, od něhož jest demin. *Cětek*; srv. *cěta*.

Čichov Třebíč: 1234 Cyhhowe, od os. *Čích*, tvořeného jako *Vach* (srv. § 3 e).

Čikov: 1368 Czykow, 1371 DB, od os. *Čík*, zúženého z *Čiék*; správně *Čikov*.

Čížov (1323 Cysow, 1358 Czezow) od os. *Číž*; nesprávně dle německé výslovnosti *Čicov*.

Dědkov možno odvozovati od os. *Děd*, k němuž patří na př. *Dědice*, ale také od *Dět* (z *Dětleb*); v. výklad v § 6. *Dědkovice*.

Dršťková Holeš., mylnou etymologií místo *Držková*: 1391 Drzkowa DO, od os. *Držek*, km. *drag-*.

Fryšava Znoj. píše se 1250 Vrisau, 1338 Vrischow (psaní 1222 Vrishan, Vriessan spočívá zajisté na špatném čtení *n* místo *u*), což vede k pův. *Vršov* od os. *Vrš*; *i* za *r* jest průvodní hláska (srv. Gebauer, Histor. Mluv. I. 290 sld.). Z *Vrišov* povstalo něm. Frischau a z toho opět české *Fryšava*.

Hrabenov Šumb. něm. Rabenau od os. *Hraben* z *Hrab-*.

Hrádkov Bosk. buď od os. *Hrádek* (dolož.), nebo od *Rádek* s dial. *h*.

Hrašov Osobl.: 1378 Grozovia, 1388 Hrozowa Lecher Lehnbücher, něm. Grose. Od os. *Hróza* (Groz+*a*).

Hrotov Jihl. od os. *Hrut*: 1481 Hrutov Púh.; od *Hrut* jest Hrotovice a Hrotov s dial. změnou *u* v *o*.

Jabloňov, jako *Dřínov*, *Olšov*, *Ořechov* a pod. jest původu appellativního (*-ov* jest analogická přípona dle *u-* km.).

Jarcová zkráceno z *Jarcova Lhota*, jak osada dříve slula: 1392 Jarczowam Lhotam, 1396 Jarczowa Lhota, od os. *Jarec*.

Kolšov Zábř. Z pův. *Kožušov* (1365 Kosuschow DO, 1407 Kozussow t.) vzniklo *Kožišov-Kožšov*; *žš* však ve výslovnosti se měnívá v *jš* (srv. Gebauer, Histor. Mluv. I. 516), tak že bylo *Kojšov* (1358 Coyssaw DO) a z toho pokažením *Kolšov*.

Koškov l. *Košikov*: 1318 Gossikaw, 1365 Kossikow DB, od os. *Košik*.

Krahulov Třebíč, pův. *Kraluhov*: 1307 in Kraluhow, 1373 Kraluchow DB; toto přesné psaní, jakož i 1365 Gralow DB ukazuje, že jest spojovati s os. *Králuch* (Kral+uchъ); v Krahulov jest přesmyknutí slabik.

Křepťov Tišnov: 1368 de Chrzebtow DB asi od *Chřbet* (chřbъtъ), gen. *Chřebta*; *ch* změnilo se pak v *k* (v. chřen-křen). Také anal. nom. chřebt zachován v rkp. Brig. F. (Srv. Gebauer, Slovník staročeský.)

Krumlov z *Krumnov*: 1277 Chrumnowe (loc.), 1294 de Crumnow, 1318 Chrumnow a t. d. Z těchto starých dokladů, k nimž přistupuje 1235 Chrumenow (v Čechách), soudíme na os. *Krumen* z *Krum* (něm.). O tvaru Krumlov srv. Gebauer, Histor. Mluvn. I. 375.

Kuchanov spr. *Kochanov*, jak svědčí i něm. Kochanau, od os. *Kochan*.

Kyslířov Hran. něm. Gaisdorf; r. 1394 Gaisterdorff, snad = Gaislerdorf, které počestěné dalo by Kyslířov.

Lanšov Znoj., správněji *Lančov*, jak psáno 1323: Lanczow, 1537 Lancziow, od os. *Laneč* z Lanek+ъ, demin. z *Lán*.

Litostrov Ivanč., staženo z *Litostrojov* z Lutostrojov, od os. *Lutostroj*: 1381 Litostroyow DB vedle 1376 Luthostray DB (= Lutostroj+ъ).

Ločnov Třebová, pův. *Lačnov*: 1320 Lacnow, 1389 zu Lacznaw; a v dial. německém změněno v *o*: Lotschnau a dle toho české nesprávné Ločnov. Od os. *Lačen* (Lak+ъnъ).

Lošov Olom. od os. *Loš* k *Loch*; Loch a Loš povstalo jako Vach, Buš (v. § 3 g), ale nesnadno udati, ku kterému známému jménu máme je připojiti.

Lukov, *Luková* od os. *Luk*, *Luka* (= Lukáš).

Manová Tišn. jmenovala se též *Manov* (šp. Maňov): 1399 de Manow; 1464 z Manova Púh., od os. *Man*.

Mladkov Bosk. od os. *Mládek*, tedy lépe *Mládkov*, ps. *Mlatkov* jest fonetické.

Molíkov, lépe *Malíkov*: 1365 Malixdorf DB; v dial. něm. u Třebové a mění se v *o*, čímž povstalo Moligsdorf a česky Molíkov.

Molkov Šternb. od osob. *Malík*, tímže způsobem, nebo od *Málek*.

Mořkov Jič.: 1490 z Mařkova Púh., od os. *Mařek* gen. Mařka (= Mařík) a tvořeného jako Petřek, km. *mar-*.

Muřinov Výšk. Doklad 1368 Moriyn DO a něm. Morein a 1381 Murzinow DO ukazují, že tu bylo pův. *ó* (vzniklé foneticky z *o*) a že se má psát *Múřinov*. Os. *Mořin*, k *Mor-*.

Nihov Vel. Mez.: 1364 Nyehow DB a j., od osob. *Nieh*; z *Niehov* zúžením *Níhov*.

Nuziřov Tišn.: 1350 de Nuzierzow DB a j. od os. *Nuzieř* (Nuzerius, dolož. r. 1288 Emler Reg. II. 622), které jest z kmene *nađ-* tvořeno analogicky příponou *-ieř* (dle rytieř, kacieř a t. d.). Z *Nuziřov* jest zkroucené *Nořizov* (přesmyknutím slabik a změnou *u* v *o*).

Ořechov, zrovna jako *Jabloňov*, *Olšov*, *Klokočov*, *Dřínov* jsou asi appellativa, ač nemůžeme to naprosto jistiti. Že může *Ořechov* pocházeti také od osobního *Ořech*, nasvědčuje deminutivum *Ořechovičky* na Brněnsku, které se jmenovaly dříve *Ořechovice*: 1333 *Vrsichowicz*.

Pacov Třebová, něm. Putzendorf: 1353 *Paczow* DB. 1308 *Paczndorf*; dle něm. od os. *Pac* (z něm. *Bazzo*).

Peckov lépe *Pečikov*: 1351 *Peczycow* DO, od osob. *Pěčik*, demin. k *Pak*.

Pejškov Tišn.: 1359 in *Pyschow* DB. Z os. *Pech* jest dem. *Pešek*, *Péšek*, zúžené *Píšek*, od čehož jest *Pyschow*; *-ej* dá se vyložiti z *ý*, v němž se *i* měnilo ve výslovnosti, jako se děje zvláště po sykavkách (srv. *vozejk*, *cejcha* a pod. *Srv. Gebauer, Histor. Mluv. I. 212 sld.*). Možno však také míti za to, že *é* přímo se měnilo v *ej*, jako jsou toho příklady: *pejsek*, *Švejda*, *opejřiti* se a j. Ale vzhledem k tomu, že opravdu nalézáme zúž. *Pišov* (snad čisti jest *Píškov*), dáváme přednost prvnímu výkladu.

Písařov Zábř. od appel. *písař*, jež však má význam osobního jména. (Srv. opat, kněz a t. d. v § 5) 1351 *Scriptoris villa*, 1358 *Pisarzowicz* DOI.

Pocoucov Třebíč z *Pocolcov* (obalování, které na Třebíčsku jest hojné), od os. *Pocolec* a to asi z *Pacolec* (od *pacol* = *tápa*).

Rakovi Tišn. Tvar jest buď takové kolektivum, jako *Nepřivazí*, *Podomí*, anebo vznikl zúžením z *Rakové*. Těžko rozeznati, je-li tu podkladem osobní jméno nebo appellativum.

Rantířov Jihl., Buděj. od os. *Ranožír*, z něhož povstalo *Ranžír*, (1307 *Ransirus*), *Rančír* (1306 *Rancirus*) a z toho tvořeno

místní (1303 de Ranczyrov, 1335 de Ranczir; Bud.) *r* změněno v *ř* analogií dle slov jiných na *-ř*: rytřř, haltřř a j.

Raškov Šumb.: 1397 píše se Wraskow DO, podle čehož by se mohlo jméno osady spojovati s osobním *Vražek*; ale r. 1447 tamže psáno Rasskow, což ukazuje zase na os. *Rašek*. Poněvadž v častěji se odsouvá nebo přisouvá (srv. Gebauer, Hist. Mluv. I. 432 sld.), nelze v případech, jako jest Raškov-Vražkov (v tomto *ž* se vyslovuje jako *š*), dobrati se naprosté jistoty.

Rudíkov: 1236 de Rudicowe vedle 1234 de Rudwico od os *Rudvík* (něm.). Z téhož kmene a téhož významu jest (něm.) *Rudík* a odtud střídání.

Rutov Val. Klob. od os. *Hrut*, *Rut* (s odsutým H).

Senetářov Blan.: 1406 Senotarzow DB, 1437 t., 1459 z Senetářova Půh., 1464 villa Senotarz, alias Czinholcz Půh., od osob. *Senotář*, které bychom mohli uváděti v souvislost s *sěno*, jenom že by význam osob. Sěnotář zůstal temný. Vykládám je však za německé a sice za složeninu z *Seno* (kořen sanja: os. Sanno, Senoband, Senepert, Senhart, Senevold; srv. Förstemann 1295 sld.) a *tar* (koř. dar: os. Tarro, Tara l. c. 403); dar vyskytuje se i ve složeninách: Adeldar, Haladara (l. c. 403).

Skalkov Znoj.: 1312 Stalek, jak se i německy jmenuje. Podle toho původní jméno bylo asi *Stálky*, od os. *Stálek*.

Skrchov Kunšt. od os. *Krch*; *s* jest přidáno jako ve skřidlice a j.

Strážek N. Měs. vzniklo ze *Strážkov*, jak svědčí německé. jméno: Straschkau a doklady, jako 1358 Strazkow DB. Os. *Strážek*.

Sulimov Krom., nyní *Silimov*: 1365 Svlimow od os. Sulim, km. sul-. Nynější *sil-*, které jest i v jiných jménech téhož kmene, jako Silůvky, Šelešovice povstalo asi přehláskou *u* v *i*, jež šla i do slabik původně tvrdých, bezpochyby analogicky, jak vidíme v místním Tišnov. Srv. též Sychotín.

Svařenov Nové Město. Podle psaného 1376 Swarzenow DB odvozovati se má od os. *Svařen*, km. *svár-*. Užívané Svařanov má *-a* vlivem předcházejícího *-a*.

Svjadnov Místek píše se 1536 Sviedinov (Kinter M.: Die Olmützer fürsterzbischöfliche Herrschaft Hochwald 1868.), 1581 Sviadnov, od km. *s-vęd-*, z něhož utvořeno osobní *Svědin*; *ia* jest dialektické a původní střídnice za *ę*.

Svojanov, staž. *Svánov* Litov., jako má z moja. Svánov doloženo už 1382: Swanow. Osobní *Svojan*, km. *svoj*-.

Šebrov Blán. vzniklo ze správného *Všeborov*: 1444 z Wsseborowa Púh., od os. *Všebor*. *V* ve tvaru *vše*- často v dialektech se odsouvá: šecko, Šembera, a tak povstalo Šeborov: 1481 Púh. v Šeborově a z toho Šebrov.

Štěchov Sčechov Kunšt.: 1385 Sczechow DO; pravděpodobně od osobního *Štěch*-*Štěch*, které jest tvořeno jako Vach (v. § 3 e). Slova sem patřící na př. jsou Ščepán, Ščedroň. Srv. Štěchovice v Čechách.

Štěpkov Buděj. Dle dokladu Czepkau 1365 DB mohlo by se souditi na *Čepkov* od *Čepek*, k *Čep* vedle *Čap*; Štěpkov pak by vzniklo z výrazu: Z-Čepkova (*z* ve výslovnosti rovná se *c*) — Ščepkova. Jiný výklad by byl od os. *Ščep* (zkrácené ze Ščepán), od něhož utvořeno Ščepata. Tu by pak *s* v Czepkau bylo odsuto.

Študlov Val. Klob., *Študlov* Kunšt. předpokládají sotva nějaký slovanský kmen, spíše nějaké germánské jméno.

Tovačov: 1210 de Thowachou, 1211, 1303 in Thowatschowe, 1359 Thowaczow, něm. Thobitschau. V jménu vězít edy os. *Továč*, km. *tov*-, stupňovaný z *ta*-; jeví se v srb. *tov*, *tovat*. Může býti ještě jiný výklad, odvozovati totiž od os. *Dobác* (z Dobák příponou *ja*) a toto spojovati s kmen. *dob*-, který jest v čes. Dobeš (z cizího Tobiáš). Bylo by pak předpokládati řídskou změnu *b* ve *v* a *d* v *t*, což při tomto výkladu působí obtíže.

Třebová, od os. *Třeba*, k němuž patří Třebek, Třebata, Třeběň, Třebon a j. Spojovati přímo s *trěba*, což znamená v ruštině oběť, a proto místo obklopiti nimbem pohanského dávnověku a vykládati, že se tam pálily oběti a proto že místo tak se jmenuje, jest fantastické. Avšak jinak vzniklo *Třebarov* (Třebová), něm. Tribersdorf 1270, 1267 Triwernsdorff, ves původu německého. Svědčí o tom jen německé jméno, jakož i zřízení: jsou zde rychtáři Němci: 1270 Konrád Surmann, kdysi rychtář, synové jeho Petr a Sidelmann; r. 1267 mluví se též zde o výměře dle německého způsobu, totiž o lánech. Z té příčiny jméno vysvětlují z německého *Triber* (= tříbič), jehož kmen jest shodný ovšem se slov. *trěb*, které se jeví v našem tříbiti. Třebarov jest tedy původu appellativního.

Ujčov N. Měs.: 1360 Vssow, 1437 Vgzczowie DB. Ujčov patrně není původní jméno; původnějšímu blíží se psané Vssow.

Vlastní název asi byl *Úzcov* od os. *Úzek*; *z* pak dialekticky změnilo se v *j*, jako chujší, mlajší a pod. povstala z chuzší, mlazší.

Unanov Znoj.: 1287 Winnaw, 1307: villam Vnow, que Winow teutonice appellatur. Od os. *Un*, k němuž patří Uněj, Unata, Unek a j. Také jméno této vsi podle staršího Unov a nč. *Unanov* nebylo ustáleno, protože *Un* a *Unan* významem se pranic neliší (v. § 22.).

Unašov Znoj. píše se v roce 1323 Vneschow, t. j. Unešov. Mohlo by se tedy vysvětlovati od os. Uneš, a nynější od Unaš, kterážto jména, poněvadž se významem neliší jako *Un* a *Unan*, dopouštěla také střídání v místním názvu. Avšak v 14. st. bývá v listinách psáno *e m. a* (vlivem němčiny?). Tak místo Dačice jest Tečic, m. Tatenice Tetnic, m. Pravlov Prevlov, m. Šašovice Šešovic a j. Proto odvozují Unašov spíše od os. *Unaš* (z *Un*) Viz km. dak-, tat-, prav-, šach-.

Valdíkov Třebíč, od os. *Valdík*, zkráceného z *Osvald*; dosud Valda příjmení.

Věcov N. Město od os. *Viec* (= veťj-). K témuž kmeni patří *Vickov* Tišn.: 1349 de Wiczkaw, 1358 de Wyeczkw DO, od os. *Viecek*, demin. ku *Viec*. Z *Vieckov* zúžením povstalo *Vickov*, zkrácením *Vickov* (správné je však *Víckov*), kdežto ve *Viecov* se *ie* zkrátilo v *e*. Ze základního *Viec* povstalo pak také *Viecov*, zúžením *Vicov* Pluml.

Věchnov N. Město: 1360 Wichnow DO, od os. *Viechen*, ku *Viech*; zúžením *Víchnov*, užívané vedle zkráceného *Věchnov*.

Venkov Šumb., něm. Benke: 1368 Penkaw DO: 1447 Venkov DO, může se spojovati s *Benek*, demin. k *Ben*, ale též odváděti od něm. *Benke*, které však vede k témuž kmeni *ben-*, což jest zkrácenina z lat. Benedictus. Při tom bychom předpokládali ovšem změnu *b* ve *v*, která jest však řidčeji než změna *v* v *b*. Z té příčiny raději odvozují od os. *Venek*, dem. k *Ven*, jež vykládám za zkratku z Venantius, jako Ben z Benedictus, Bárta z Bartoloměj, Klím z Kliment a pod.

Veskov Znoj.: 1252 Bescove. Vzhledem k tomu, že se střídá *v* a *b* v písmě i slově, jest listinné Bescove málo důkazné. Ale přece zdá se, že ve jméně vězl os. *Bezek*, demin. od *Bez* (vlastně Bzek, gen. Bezka); ve výslovnosti pak *zk* zní jako *sk*.

Veteřov Kyj.: 1340 de Weterssow, od os. *Veter*, pův. něm., km. vid- (Försternann 1570).

Vitochov N. Město, původně *Dětochov*: 1297 Dyetochowe, 1349 Dyethochaw DB. *Ď* změnilo se v *j* (jako: Dětrich-Jetrich, dětel-jetel) a povstalo Jětochov, zdloužením Jietochov, Jřtochov a z tvaru V Jřtochově povstalo *Vitochov*. (Tak vzniklo Vertišovice Ve Rtišovicích, něm. Webeschau z Ve Bžanech a j.) Os. *Dětoch*, od *Dět*, které jest zkrácenina z Dětleb nebo z Dětmar a j.

Vržanov Jihl., správně *Vrzanov*; snad od os. *Vrzan* km. *vrz-*.

Výškov: 1131 Viscoue, 1248 in Wisshowe, 1322 Wischow, od os. *Výšek*, demin. k *Výš*, k němuž patří Vyšen, Vyšata, Vyšemír atd., km. *vys-*. Odvozovati od *Víšek* (Viešek) jest nesprávně. Víšek patří totiž k Viech, ale nejstarší doklady pro Výškov nemají očekávaného *ie*, nýbrž *i* = *y*; *ie* úžil se v *í* teprve okolo r. 1300.

Znorovy Hodon.: 1249 de Wnorow, os. *Vnor*, *Zvnor*, km. *nor-*. (Srv. Gebauer, Histor. Mluv. I. 435.) Srv. Netín.

Zobáčov Litov.: 1351, 1355, 1365 Sobaczow DO, od os. *Sobác*, km. *sob-*, z něhož jest Sobek, Sobík, Sobiš, Sobata a t. d. Z toho Zobáčov mylnou etymologií.

Žešov Prostěj. 1348 Zsyasow DO, 1361 Schessow, 1364 Scheschow, od os. *Žeš*, které jest tvořeno jako Bíš (v. § 3 g). Ku kterému kmeni pak patří *Že-*, nejisto; může to býti buď kmen *šeg-*, který vězí v osobních *Žéža*, *Žežák* a pod., anebo kmen *žel-*, od něhož povstala hojná jména, jako *Želen*, *Želej*, *Želeta* a j.

§ 15.

Bousín Pluml., původně *Bohusín*: 1347 Bohussin, od osob. *Bohusa*, kmen *bog-*; synicezí vzniklo Bousín.

Bušín Zábř. od os. *Buš*, tvořeného příponou *šs* v. § 3 g.

Čihalín Třebíč od os. *Čihala*, které jest od *čih-čuh*.

Droždín: 1275 de Drosin, Drozdyn. Od km. *drož-* utvořeno jest os. *Droža*, z něhož místní Drožín; ve tvaru Droždín jest *d* vsuto, jako v paždí, dlážditi a pod. Na souvislost s km. *drozg-*, z něhož máme droždí, nedá se mysliti. Soudím však na polské *Droż* = čes. *Draž*, utvořené od km. *dorg-*. Jméno to posud trvá u nás v příjmení.

Dvacetín Zábř., lépe *Vacetín*: 1351 Wacetyń DO, od osob. *Vacata* (Vaceta), kmen *vět-*. Dvacetín jest z mylné etymologie.

Hulín: 1322 in Hulin, 1365 de Vlin DB. Od os. *Ůl* příponou *-a* jest *Ůla*, tak jako jsou masculina Unka, Uhra, Těša, Buda,

Spyta, Sláva, Příba, Přieda, Jura, Béňa, Boša a j. Z Úla místní *Uln*, s dialekt. *h* Hulln.

Hynčina; přípona *-ina* jest čistě mechanicky přidána jako v *Kuncina*. Hynčina jest překlad z Heinzendorf, os. Heinz.

Jičín. Odvozovati od osob. *Jitka* (z Jutka) jest nesprávně, poněvadž místo očekávaného *u*, *iu* mají všechny záznamy *i*: 1281 Bludo de Tyzin, 1282 de Gychin a t. d. V dokladech rozeznávají jest mezi *Ti-* (1281 de Tyzin, 1302 de Tyczejn, 1330 in Tycyn, de Czytyn, 1354 Thyczin, 1369 Tyczejn a t. d.) a mezi *Ji-* (1282 de Gychin, 1355 Gyczin DO). Jde o to, co jest původní, neboť oba tvary jsou stejně staré. Základem by mohlo býti *Tika* (něm. původu, km. thih- Förstemann 1455), jež se žádá pro Tikovice, Tikov, nebo *Jka* (také německé, km. ih-, t. 942). Odvozujeme-li od *Tika*, pak *Jičín* vzniklo by mylným předpokladem, že v něm. Alticzejn (Alttitschein) *t* patří k alt. Odvozujeme-li od *Jika*, pak německé *Ti-* vzniklo dle Altischein. Obojí výklad jest stejně neurčitý.

Křetín Kunšt.: 1405 ze Křstětína Púh.; od os. Křstata kmen *kr̥st-*, ale jako ze Trstěnice vzniklo Křtěníce, mohlo by Křetín býti i od *Trstata* (k Trst.).

Krumsín Prost.: 1323 Crimssin, 1349 Kirmsyn DO, 1356 Chrumsin DO, 1373 Crumsyn a j. Ze střídání samohlásky při *r* a z různého místa jejího soudíme, že jest to hláska průvodná při slabikotvorném *r*. Os. *Krmsa*, km. *kr̥m-*.

Majetín Olom. Starší doklady jsou pro *Mojetín*: 1306 Mogetyn, 1318, 1336 Mogetin. Teprve v mladších píše se *a*: 1352 Maietin, 1402 z Majetína. Původní však jest *o* a proto odvozujeme od os. *Mojata* (Mojěta), km. *moj-*. Základní *Moj* jest v Nemoj, v demin. Mojek, ve složeninách Mojmír, Mojslav a j.

Milešín N. Město od os. *Mileša* (nedoloženo v češtině, ale jest v srbocharv.): 1364 Myleschin DB. Tvar *Milasín*, jehož se užívá, mohl by býti vysvětlován osobním *Milasa* (nedol.), tvořeným příponou *-as-* od km. *mil-*, ale doklady jsou pro Milešín.

Měnín Židloch.: 1240 Menis, 1271 Meneis, 1298 Meynin, 1353 Menyn, od os. *Miena* (nedol.), km. *m̃en-*, z něhož jest na vyšším stupni *m̃en*, č. mieniti. Koncovka *-eis*, něm. Mönitz svědčily by pro tvar *Mēnice*, kde *e* byvši zkráceno jako v Měnín, se zachovalo před zúžením.

Moletín Zábř.: 1318—26 Maletyn, od os. *Malata*, km. *mal-*; *o* jest dle německé dialektické výslovnosti.

Netín Vel. Mez., lépe *Vznětín*: 1370 Wznetin, od os. *Vznata* (souvisejícího se slovesem *vz-z-jeti*); *v* ve skupině *vs* se často odsouvá (srv. Gebauer, Histor. Mluv. I. 435) a tak povstalo napřed *Znětín* a naposledy odsulo se i *z* z mylného předpokladu, že *z* jest předložka (a sice z tvaru *Z-Znětína*).

Neretín Olom.: 1234 Neredin, 1247 Neredyn; dle toho má se osada jmenovati *Neředín*, od os. *Neřád-a*, km. *řed-*; o koncovce *-a* viz *Hulín*.

Ořešín Brno: 1327 Ohreschin, od os. *Ořecha*, což by potvrzovalo vyslovené již domnění, že by místní Ořechov mohlo býti patronymikem.

Radňoves Vel. Mez. z *Radína ves*: 1364 Radyna ves DB; tvar analogicky vzniklý dle *Kněževes* (dial. *Kněžoves*). Os. *Rada*, km. *rad-*.

Sezemín N. Město, špatně *Sesomín*; 1317 Sesemín, od os. *Sezema*.

Smolín Hustopeč: 1357 Moleiss (německý název nynější), 1353 de Mylyna DB; od os. *Smola*.

Střebětín Bosk. Zde jest předsuto *s* jako ve střevíc, střešně; od os. *Třebata*: 1481 v Třebětíně Púh.

Střemenín Litov., od os. *Střemena*. Název *Střemeníčko* značí osadu spustlou nebo zmenšenou; přípona *-íčko* jest analogicky přidána podle *Javoříčko*, *Veselíčko*. (Srv. § 12.)

Stropešín Kruml., *Strupšín* Zábř. odvozovati jest od kmene *strup-*, z něhož vzniklo osob. *Strupša* a *Strupiša*. K onomu patří *Strupšín* (1447 *Strupsin* DO), k tomuto *Stropešín*, v kterém *u* změněno po hanácku v *o*.

Sychotín Kunštát: 1374 Swichoczin DO, není-li psáno *-wi-* jako *uu*, což by pak dalo *Suchotín*, km. *such-*, z *soch-*, z něhož *sych-* jest zdložením. Srv. ostatně *Sulimov-Silimov*.

Vatín N. Město, předpokládá os. *Vata*, od něhož tvořeno jest také místní *Vatětice* v Čechách. *Vata* jest také doloženo. Z dokladů, které má Erben v Regestech, jsou však některé mylně psané místo *Vacco* = *Vok*. *Vata* není české jméno. Sice by se zdálo, že by se mohlo vyložit na př. z *Vatislav* (1204 *Vatiszlaus* 1237 *Watizlao*) = *Vladislav*, ale příklady jsou ojedinělé proti hojnému *Vadislav* (zde *l* znělo tvrdě, tak že písaři nerozeznávali

je od *v*). Za to však vyskytuje se v germánštině kmen *vadja-* (srv. Förstemann 1490) a z něho utvořené osobní *Wato*, *Wata* a jiná hojná. — *Vatín* psáno 1353 Bateyn, tak že by se mohlo mysliti, že původní název byl *Batín*, od os. *Báta*. Ale *v* měnívá se mnohem častěji v *b*, než obráceně (srv. Gebauer, Hist. Mluv. I. 429 sld.); k tomu pak přistupuje souhlas dvou osad od sebe velmi vzdálených.

Vlčetín Vel. Mez.: 1373 *Wlczetyn* DB, od os. *Vlčata*, dialekticky se zrušenou přehláskou *Vlčatín*.

Votín Jihl., Vel. Mez. původně a správně *Otín* (doklady viz v abecedním seznamu); *v* jest z mluvy obecné (jako *voko*, *vobec* a jiné).

Vsetín: 1396 per *Wssetin* od os. *Vsěta*, kmen *sěja-*, v českém *sieti*, *síti*.

Žilina Jič.: 1397 de *Zelin*, 1411 *Žilina*, něm. *Söhle* od os. *Žela*; o příponě *a* viz *Hulín*. Z *Želina*, jehož kmenové *e* dosvědčuje také německé *ö*, zúžením vzniklo *Žlilina* a zkrácením *Žilina*. Od os. *Žila* nelze odvozovati, poněvadž *i* se v nářečích valašských nemění v *e* (vyjímaje dolnobečevské). K tomuto zajisté patří *Žilín* Uh. Brod.

Žipotín Třebová, z os. něm. *Sigebotho*, *Syboto*, čes. *Žipota*.

§ 16. Suffix -jě.

Tato skupina byla u nás již vícekrátě předmětem pozorování, nejdůkladněji u Fr. Palackého¹⁾. Místní jména sem patřící jsou přídavná jména přisvojovací, rovnajíce se possessivům na *-ov* (nč. *-ův*): *Budeč* (*Budek*+*jě*) jest tolik co *Budkův*.

1. Suffix *-jě* změnil ovšem předcházející souhlásku:

a) *k* v *č*: *Budek*-*Budeč*, *Lulek*-*Luleč*-*Lileč*, *Mládek*-*Mladeč*, *Nelepek*-*Nelepeč*, *Plavek*-*Plaveč*, *Válek*-*Valeč*, *Želek*-*Želeč* a t. d.

V nominativě, akkusativě *e* jest pohyblivé (z *o*) a mizí v ostatních pádech: gen. *Želče*, dat. *Želči* a t. d.; k nim pak přidělal se analogicky nominativ bez *e*: *Budč*, *Lulč*, *Mladč*, *Valč*, *Želč* a pod., z čehož dokonce pak vzniká *Mlač*, *Buč*, ovšem nejprve ve výslovnosti a pak i v písmě. Držeti však jest se tvarů plných, jako *Budeč*, *Želeč*, *Mladeč* a pod.

¹⁾ Rozbor etymologický místních jmen československých (Čas. Čes. Mus. 1834, str. 404—419); srv. Spisy drobné, uspořádal V. J. Nováček, d. II. str. 248 sld.

b) *h v ž*: Vrah-Vraž (Vráž), Sobědrah-Sobědraž.

c) *ch v š*: Vlkoch-Vlkoš, Libich-Libiš, Oldřich-Oldříš, Drahotuch-Drahotuš a j.

d) *đ v z*: Bezděd-Bezděz, Bransúd-Bransúz, Domorad-Domoraz, Drahorad-Drahoraz, Tvořirad-Tvořiraz a j.

e) *t v c*: Olomút-Olomúc, Bolelút-Bolelúc a j.

Jména *Arnolec, Heralec, Kadolec, Markvarec, Rudolec, Rinarec, Humpolec, Okarec* a pod. pocházejí od osobních Arnolt (Arnold), Heralt, Kadold (Kadolt), Markvart, Rudolt, Rinart, Humpolt (Gumpold), z nichž příponou *-j* vznikla by: Arnolc, Heralc, Kadolc, Markvarc, Rudolc, Rinarc, Humpolc, gen. Arnolce, Heralce atd. Analogií podle jiných jmen, která mají pohyblivé *e*, povstal by nominativ Arnolec, Heralec a t. d. Než výklad jest tu jiný. Jsou to vesměs osady poměrně mladší, z 13. a pozdějších století, mající za základ osobní jména německá. U Němců vedle jiných způsobů genitivu osobního jména na *-s* užívá se jako místního názvu¹⁾ a takové tvary vyskytují se také v německých koloniích na Novo-Bystřicku v Čechách: Artholz, Bernhards, Dietrichs, Gottschalings, Konrads, Wetzles, Höflings, Reichers a též v jiných krajích. Tak také za původní genitivы německé vykládám zmíněná jména: Arnolec, Heralec, Rudolec a t. d. Z nich některá jsou opravdu německé kolonie, jako na př. Humpolec. Z Arnolts ve výslovnosti bylo Arnolc, analogicky Arnolec a t. d. Také psaní v listinách tomu nasvědčuje: Heralec (1279 Heraltcz), Vilanec (1358 Byelands), Rudolec (1343 Rudolfs), Humpolec (1346 Gumpolds). Tak vzniklo *Pikarec, Okarec* Třebíč (1349 de Occarcz, de Okarcze DB).

f) *st v šč -šť*: Dobrohost-Dobrohošť-Dobrohošt, Bedihost-Bedihošť, Varhost-Varhošť, Radhost-Radhošť a j.

g) *n v ň*: Ivan-Ivaň, Jeřman-Jeřmaň, Třebon-Třeboň a j.

h) *r v ř*: Bochor-Bochoř, Lubomier-Luboměř, Ratibor-Ratiboř, Myslibor-Mysliboř, Kroměžir-Kroměžř a j.

i) *sl v šl*: Lutomysl-Lutomyšl, Radomysl-Radomyšl a t. d.

2. Jména na *m, v, l* měla by míti na konci též měkkou souhlásku, ale tu změkčení zaniklo: Příbram, Radim, Ohrozim, Kúřim, Břeclav z Břecislav, Miroslav, Svatoslav, Vladislav, Zbraslav, Domamil, Křtomil a j.

¹⁾ E. Förstemann: Die deutschen Ortsnamen. Nordhausen 1863, str. 193 slđ.

K těmto jménům, poněvadž jsou to původně pouhá adjektiva přisvojovací, třeba jest si doplniti ještě nějaké appellativum, na př. hrad: Boleslav hrad, Břetislav hrad. Toho zachovaly se do dnešních dob jen sporé zbytky: Sekyřkostel, Olbramkostel, Sviňbrod, Rajhrad a j. Ze starých zápisů uvéstí jest lokál: Želči dole 1131 (srv. km. žel-). Taková jsou také jména, kde přídavné jméno jest od appellativa, nebo kde appellativum jest ženského rodu: Kněždub, Kněževes, Nelahozěves, a z nich vzniklé Kněžpole a p.

3. Místní jména tvořená suffixem *-ja* byla původně maskulina (Srv. Gebauer, Historická mluvnice III. 1. str. 310 sld.), ukazuje to také uvedený již doklad: Želči dole 1131, ale časem stávají se feminina. Jen zřídka, a to ještě v nářečích užívá se jich v původním rodu.¹⁾ Poněvadž jsou to jmenná adjektiva kmene *-jo*, skloňují se jako substantiva *oráč*, *meč*. Vytknouti to třeba zvláště pro genitiv, kde jest správná koncovka *-ě*, *-e* (oráčě, oráče): do Zbraslavě, do Příbramě, do Břeclavě, do Miroslavě, do Svato-slavě, do Vladislavě, do Ohrozimě, do Kuřimě, do Křtomile, do Ratiboře, do Budče a t. d. Nesprávně vytlačuje ji koncovka *-i* a skoro již úplně vytlačila u jmen zakončených na retnici: do Zbraslavi, do Břeclavi, do Příbrami a t. d. Taktéž nesprávné jsou nominativy: Břeclava, Vladislava, Svatoslava a pod., vzniklé zvrtnou analogií: gen. jest Břeclavi (nový) a dle toho utvořen nom. na *-a*.

§ 17. Jednotlivá jména.

Bezdecí Třeb. Mor., pův. *Bezdec* (1320 Bezdecz), od osob. *Bezdek*.

Hustopeč od os. *Úsopek* (snad přezdívká) = *Úso*+*pek* (*aso-pek*): 1249 Uztopesch, 1257 de Hvztopetz, 1258 de Hustopecz, 1261 de Hustopetsch, 1271 Vzpetsch; k tomu ukazuje také něm. Auspitz. Hustopeč vzniklo, když původní význam jména stal se nejasný, tak že spojovalo se s ústa, nebo hustý.

Kelč od os. *Klek*, demin. ku *Kel*, tedy nomin. Kleč, genit. Kelče a t. d. a dle toho též nomin. Kelč: 1247 de Gelcz, 1307 de Gelcz a t. d. K tomu patří ještě *Kelčany*, *Kelčice*, toto patronymikon, ono tvořeno appellativní příponou *-janina*.

¹⁾ Starší příklady u Gebauera l. c. a Ad. Kubše: Třebíč mužského nebo ženského rodu? Čas. Mat. Mor. 1904 str. 222 sld.

Litovel, lépe *Litovle*. Podobná jména jsou Davle, Drhovle, Třebovle, Vidovle, pol. Trembowla, která všechna odvozujeme od os. Dav, Třebów, Drhów, Vidów. Příponou *-ja* povstalo Davja, Třebovja a t. d., s epenthetickým *l* Davlja-Davle a t. d., (t. j. s ne-
tvrdým, měkkým *l*), čemuž dobře odpovídá pol. *-la*. V češtině
fem. suffix *-ja* vyskytuje se ve spojení: Libčě-ves, Nelahozě-ves
a j., v pol. pak užíváno ho i samostatně: Wítonia, Radonia, Lubo-
widza, srb. Ljubovidja. Za zbytky toho v češtině pokládám Li-
tovle, Třebovle a ostatní, kde *le* jest přehláska z *la*, Koncovka *-le*
zaznamenána jest 1207: Widowle (Erben Reg. I. 230). Později
nominativ podléhal analogickým změnám, které jeví tyto tvary:
1270 Luthowl, 1391 Luthowl Púh., 1314 Widobl, 1310 Dawel,
1297 Tyrsibobel. Výklad s epenthetickým *-l* jest pro češtinu ovšem
jen hypotetický. Toto *-l*, které jest obyčejné v jižních a východ-
ních slovanských nářečích, není také docela neznámé na západě.
Polština má své grobla, kropła, kupła, mowła, niemowlę, ka-
šubština grable, kruopła, polabština groblé (Srv. Miklosich.
Vergl. Gram. I². 252) a j. V češtině pak vedle obecného slo-
vanského plíti byla by uvedená jména svědky pro ně. — Pro
výklad, že Litovle povstalo z Lutovja, uváděl bych i to, že lat.
Lutovia (pro Litovel) lépe odpovídá tvaru Lutovja. — Tvaru Li-
tovle, Třebovle, Vidovle a j. jsou podobné tvary s vloženým *l* po
souhlásce retné: Hostovice, Chodovice, Počeplice, Lublice, Lub-
lín, pol. Lublin, mor. *Pravlov*. Tak se děje v nářečích: slov.
hrable, val. ustanovený, brablenec, laš. hříbla, doudl. a chod.
mlíč (srv. Gebauer, Histor. Mluv. I. 366) a j. Snad by se sem
mohlo klásti i *Doblín*. Vedle toho pak jsou jiná, jako Drahlov,
Drahlín, Kraslice, Krasletín, Kvaslice, Krašlovice, *Radlice*, *Hnanlice*,
Hvěsdlice a j. Při těch mohlo by se mysliti na suffix *-slz*, jako
jest v uzel a pod., čemuž by nasvědčovala místní *Dobelice* (vedle
Doblín), *Drahelčice* (vedle Drahlín). Ale možno tu mysliti také na
německou koncovku *l* (el z il); že taková jména byla, svědčí na
př. v DB. Radlo.

Náměšť: 1357 prope Namiescz (Třebíč.) DB. 1131 Namesci
(Olom.) od os. *Náměšek*, jež jest složeno z Na- a Měšek. Slože-
niny takové jsou: Náčas, Náhlas, Náhrad, Náchval, Náslav, Náušá,
Návoj. Z Náměšeč dle ostatních pádů vzniklo Náměšč, další
změnou pak Náměšť.

Neobuza Holeš. Od os. *Neubud* (= Ne-u-budъ), koř. *bud-*, příponou *-jъ* vzniklo *Neubuz*, dialekticky *Neobuz* (1373 *Neubuz* DO), ntv. nesprávný *Neobuza*, jako Čáslava, Břeclava a t. d.

Nepřivaz Olom. spr. *Nepřivaz*, od os. *Nepřivad*: 1364 *Neprzywaz*; z toho *Nepřivazí*, jako z *Bezděč* *Bezděčí* (z *Bezděchie*).

Nesechléb Znoj. z os. *Nesechléb*; starší doklady mají *nesa-*: 1252 *Nesachleb*, 1325 *Netzachleb*, 1348 *Nesachleb* DB. Příponou *-jъ* stalo se *ě* měkké. Jméno *Nesachléb* bylo asi osobní, podobně jako *Litochléb*, *Nedachléb*.

Nesmír Vel. Mez. od osob. *Nesmír*, *Nesimír* či *Nesimier*: 1365 DB de *Nesmyerzie*. Osada zanikla a nová na tom místě založená dostala jméno po staré.

Olomouc z *Olomúc*: 1052 *Olomuc*, 1131 *Olomuc* a t. d.; povstalo od osob. *Olomút* příp. *-jъ*. Výklady o vzniku jména z *Kelemancia*, *Alamund* jsou nesprávné. Vycházení musíme od osobního německého jména *Olomut* z *Aulomot*, které se skládá z *aulo-*, *olo-* (koř. *aul-*) a *mot-* (koř. *moda*). Tvar *mut* jest velmi starý, již z 9. stol.; vyskytuje se ve složeninách: *Helmut* 9. stol., *Mutla* 9. stol., *Milimut* 10. stol., *Lademut* 11. stol. (Srv. Förstemann str. 1127). Zmého *Olomot* jest sice nedoloženo, což však nikterak nevylučuje možnost jeho existence, když složenin s jednou i s druhou částí jest veliké množství. — Vycházení však můžeme také od osob. *Holomot* (Förstemann 1127), které se skládá z *holo-* (koř. *hol-*) a *mot* (koř. *moda*). Náslovné *h* velmi často bývá odsuto v češtině: *Hartleb-Artleb* (1195), *Hilarius-Ilarius* (1240), *Hrut-Rut* (1235), *Hagen-Agna* (1175), *Hartmanice-de Artmanic* (1219) a j. — Přednost dávám výkladu prvnímu, ale obojí jest pravděpodobnější, než na př. ten, kterému jest základem *Olomať*, v němž první polovice jest germánská. Od dob zvláště křesťanských jest v češtině tolik osobních jmen německých, že nám nemusí býti divno, když pro místní *Olomouc* předpokládáme také slovo germánské, jako pro celou řadu jiných míst.

Podomí Výšk.: 1371 *Podom* DB, snad od osob. *Podóm*. Předponou *po-* tvořena jsou české *Pomil*, srb. *Poněg*, *Pobor*, rus. *Poljud*. *M* bylo dříve měkké. *Podomí* vzniklo jako *Bezděčí*, *Nepřivazí* (z *Podomie*, v. Gebauer *Histor. Mluv.* III. 1, 311).

Prác Znoj., něm. *Pratsch*; 1190 *Pracih*, 1350 *Prathz* DB. od os. *Prak-Prác*, nebo od *Pratek*, demin. k *Prat*, k němuž patří

místní Pratčtice a os. Prac, na něž se uvádějí místní *Pracejovice* a *Prace*; z Pratek příp. *jə* jest Prateč-Pratč-Práč.

Rajhrad od os. *Ráj*, k němuž patří osobní srb. Raja, Rajan, Rajak, čes. Rajka (fem.) a j. a místní Rájov. Rajhrad jest tvar docela týž jako Kněžmost, Sekyřkostel, Sviňbrod, Nelahozěves, pol. Kniaźdwór a t. d., to jest složenina, jejíž první část jest adjektivum tvořené příp. *-jə* (tedy Raj+*jə*; o skupině j+j srv. hájěnin, krájěnin z gaj+janin a pod.). Rajhrad tudíž znamená Rájův hrad. — Z *Ráj* povstalo *Ráječko* (v. § 12.).

Slejboř z původního *Slaviboř*, z něhož odsutím v Slajboř a dále Slejboř, změnou aj v ej: 1368 Slawiborz DB; 1367 Slawiborz; 1355 de Slayborsy DB.

Třebč zdloužením a zúžením z *Třebeč* od os. *Třebek*: 1244 de Trebecz; 1335 in Trebicz.

Vanec odsutím z *Evanec*: 1356 de Ewanczie DB; 1351 de Eywancze t., od osobního *Evánek* = *Ivánek*, demin, k *Ivan*. Srv. Vanovice.

Vídeň Vel. Mez.: 1370 Wyeden DB, dle *Vídeň* v Dolních Rakousích, anebo dle os. *Vieden*, od km. *věd-*, v rus. Nevědov.

Vidče Val. Mez. od os. *Videk*, km. *vid-*; *e* jest analogické dle púščč-púšč, země-zem a t. d.

Vříšť Nové Město: 1366 de Vrziest, k os. *Vřesek*, zdlouž. *Vřiesek*, demin. ku *Vřes*; *e* pohyblivé jest vynecháno vlivem ostatních pádů. Vříšť tedy z Vříšč z Vříšeč.

Vrtěštr N. Město: 1360 Wircziesrzi DO, 1360 Wircziestrzi od os. *Vrtěštr*, kmen *vert-*; *e* m. *i* jest časté v podobných složeninách: Chotěbor vedle Chotislav, Chotimř, Těšemř v. Těšivoj a j., *čé* v dokladech pak jest dialektické. Od vyššího stupně jest Vrtěžtr.

Meziboř N. Město jest patrně appellativum, ač vyskytají se osobní na -bor s různými předložkami: č. Příbor, Přebor, Předbor, pol. Blizbor, Nadbor. Správný jest název Meziboří; *i* odsuto jest jako v Meziříč. — Podobně jest appell. *Mezihoří* na Třebovsku. Srv. část druhou.

§ 18. Přípona -ynja.

V češtině jest z toho *-yni* a *-yně*, *yn* (v. Gebauer, Histor. mluvnice III. 1, str. 204). Sem patří nemnoho jmen:

Čechyně Výšk.: 1350 villa Czechin DB, jinak Čechy: 1353, 1358, 1365, 1371 Czech, 1360 Czechi, od os. *Čech*.

Čekyně Přer. od os. *Ček* vedle *Čak*, které jest v Čakovice, Čakov; 1368 de Sczekyny DO, de Sczekyn DO, 1373 de Czekyn, kde Sczekyny = z Č., jako jest 1368 de Zoprostowycz DO = Z O. Ale vedle toho jsou též tvary na -a: 1318 de Czekina, 1368 in Sczekyna DO, které objevují se ve 14. stol. též u jmen *Choryně* a *Chropyně*. Pokládám je za novotvary, poněvadž u *Choryně* jsou vlastní tvary starší: 1131 na Chorini, 1263 Chorym (jistě chybné čtení m. Choryni), 1307 de Chorynie, 1391 von Chorin, 1392 zu Chorin; pak 1321, 1371, 1398 de Chorina. Na Moravě přehláska *a* v *ě* se částečně zrušila a mluvilo se i mluví duša, stráža a t. d. (srv. Gebauer, Histor. mluv. I. 118 sld.) a podle toho zvratnou analogií povstalo Choryňa (jméno znělo totiž Choryně a jako vedle duše říkalo se duša, vedle pně-pňa, říkalo se pak i Choryňa). Tak můžeme vyložit též 1341 Chropina, 1380 de Cropina, 1374 de Chropina Púh. A jako píšeme Čechyně, máme psátí Čekyně, Choryně, Chropyně.

§ 19. Bez suffixu.

Prostý akkusativ plur. osobních jmen stává se místním jménem: Všemily. Jest to táž změna syntaktická, jako u jmen na -ice (v. § 5.) a j. Případy jsou častější u appellativ. Sem patří také jména národní: Prusy, Čechy, Srbce, Charváty a j. Osady pojmenovány jsou buď po příslušníku (nebo příslušnicích dotyčného kmene (národa), nebo po osobách, kterým z jakýchkoli příčin takové jméno se dalo. Tak v rodu pánů ze Strakonice bylo oblíbeným jménem *Bavor*, kanovník jeden v Olomouci r. 1174 (Erben, Regesta I. 151) slul *Uhra*, vnuk sedláka Radosty jmenoval se *Uhřín* (Erb. I. 89 r. 1115), cúdař Plzeňský 1238 byl *Sasín* a jeho bratr Držislav (1238, Erb. I. 435), 1207 jeden zeman český byl *Vlašín* (Erb. I. 229), jméno *Čech* bylo obvyklé a t. d. Proto činiti vesměs nějaké ethnografické závěry z takových místních jmen, jest odvážné a vede někdy k podivným koncům, jako u Eschlera (Zeitschr. des Vereines für die Geschichte Mährens u. Schlesiens III. 420 sld.), jenž z názvu Němčice usuzuje na zbytky starého obyvatelstva germánského na Moravě.

V plurále jsou také jména, která bývají označována jako přezdívký: Soběsuky, Soběchleby, Kuroslepy, Přestavky, Pasohlávky a t. d. Jest však neodůvodněno všecka jména podivně zněj-

jící již proto prohlašovati za přezdívkou. Jsou také osobní toho druhu a proto můžeme pro taková místa docela dobře předpokládati nějaké osobní jméno, které pro majitele může býti přezdívkou. Je-li Soběslav, Soběhrd, Lutohněv, Rozvad, Nesyta atd., mohlo býti též Soběchléb, Soběsuk, Přěstavlk, Lutopecen a pod.

Výjimkou jsou v singuláre: *Sv. Kateřina, Vavřinec*, totiž místa, která mají jméno po některém svatém.

§ 20. Jednotlivé názvy.

Kotlasy N. Město: 1353 Kotloch, 1366 Gotlach DB, 1390 Kothlak. Snad jest od os. *Kotlas*, tvořeného příp. -as od *Kotel*. (Srv. příjmení Kotas, os. Vitas, Litas.)

Havraníky Znoj. byly záhy kolonisovány a jejich jméno proto komoleno (1269 Kowernik, 1289 Kornich seu Havranich); osob. *Havraník*? k *Havran*.

Tučapy, *Jýčapy* složeny jsou z *tu-*, *vy-*, a *čep-*, *čap-*, a mají doklady hojné z Čech, Dalmácie (Tučepi), Haliče a paralely v Tuklaty, Tukleky, Tupadly, Tupesy, Turady (v Haliči), Výkleky. Nejisto, jsou-li základem osobní jména.

Zástrizly Krom. Jasně psáno 1402 de Zastrzizl, 1409 z Zástrizl, 1416 de Zastrzyzl DO; v dokladech 1349 de Zastrziel DO, 1358 de Zastrzil t., 1368 de Zastrzl t. čísti jest Zastržel, Zástržil, Zástržl. Snad souvisí s os. Zástrž (Za+stržъ); Strž jest doloženo 1130 a jest i jinak hojné v různých obměnách, jako Střezimír, Střezislav, Střezivoj. Zdloužením a pak zúžením jest *Zástrže*; i v místním Zástrizly bylo by asi téhož původu jako v Hvězdlice (v. § 17 sub Litovel).

§ 21. Jména nejasná.

Nejasná zůstávají některá jména pro nedostatek starých dokladů anebo proto, že zápisy jsou někdy pokroucené.

Bavory (něm. Pardorf) Mikul., snad jméno národní: 1322 Pairdorff; osada byla záhy německá, anebo jest vůbec německého založení.

Brňov Val. Mez. bez starých dokladů.

Dřemovice Libava, bez starých dokladů.

Gručovice Jič. bez dokladů.

Havřice Brod Uh., snad z něm. Hauer, nebo z Habr.

Házovice Val. Mez., bez dokladů starých.

Hladov Dač., snad appellativum.

Hlusov Hran. (něm. Hleis) od něm. Hlud?

Hovorany Hodon., snad os. Hovorán.

Chomýž psáno jest 1365 Chomicz (třikrát), 1376 Chomicz. Zůstává nejasné jen vzhledem ku příponě, poněvadž nynější název nesrovnává se k psaným *-icz*. Kmen jest *chom-*, který máme v Chomúto; Chomýž by se pak vysvětlovati dalo příponou *-iž*, kterou jest snad také tvořeno Křemuž v Čechách (1282 de Chremus).

Kdousov Buděj. (1342 Kdussow, 1347, 1349 Gdussow).

Klopina Zábř. něm. Kloppe: 1371 Klopywa, Klopina, Cloppaw.

Krakořice Šternb., něm. Krockersdorf dez dokladů.

Křemenov Zábřeh, něm. Kremetschau (1273 Crymoiczow, 1318—26 Premaczow), snad souvisl s os. *Křima*.

Křendřov Mez. Vel. (1360, 1364 Skrzimarzow DB).

Kundelov Třebíč, od Kundela, z Kundrát?

Lichnov z něm. Lichtenau?

Liptál 1361 Luptal., z něm.?

Maříž Dač.: 1372 Maryz, Marysch, 1378 Mariz DB., 1405 z Marýže, něm. Maires. Snad ze slov. *mar-* příponou *-ýž*, jako jest v Křemýž, Chomýž, nebo z něm. koř. *maru*.

Mčenovice Val. Mez., pův. Mšenovice? z os. *Mšen*, km. *mých* (v nč. mech).

Míškovice Holeš., bez dokladů, z Mníškovice? od *Mníšek*, demin. *Mnich* (srv. Mníšek v Čechách, obecně zvaný Míšek), nebo od *Míšek* z *Mícha*, zkráceno z Michal.

Muslov Třebová, snad z os. *Musil*.

Oblekovice Znojmo, něm. Oblas (1294 Obluss, 1302 Obloz, 1303 Oblusk).

Ospilov Litov., 1382 Ospyłow.

Piskořov Osobl., něm. Peischdorf; z něm.?

Pleče.

Pulgarn Mikulov: 1244 Bulgarn, 1332 Pulgarn, snad jméno národní *Bulgar*; osada byla záhy německá.

Repechy Bosk., bez dokladů.

Řetechov Uh. Brod (1412 Rzetechow DO).

Rudimov Klob. Val.

Rýdec Šternb. snad od něm. Rido.

- Sejřek* Tišn. (1349 Zyrkey DB).
Spálov Hran. (1394 Spanow).
Symře Hran. (1353 de Syemrze, in Symrzy DO, 1397 de Schymrze).
Synálov Tišn. (1390 in Synolowye DB).
Šišma Holeš. (1348 Schisma DO).
Touboř Kunšt. (1374 Toborz DO).
Tověř Olom. (1317 Thowierz, 1358 de Dobysr DO, 1378 Thowierz, 1379 Thowirz).
Třesov Třebíč.
Ústín Olom. (1160 Vstin, 1376 v jedné listině třikrát Hustyn, jednou Hustin, jednou Ustyn; 1398 z Ustína).
Vanov Telč, mohlo by se odvozovati od os. *Van* (zkrácené z Ivan), od něhož jest *Vanovice* (v. toto). Ale psaní nasvědčuje jinému: 1366 Wachnow, 1374 Wahnow DB, 1379 Wahnaw.
Vendolí Třebová.
Zboněk Boskovice.

§ 22. Střídání jmen.

Nadbytek hypokoristik k témuž kmeni vedl k výsledku, že v místním pojmenování nastalo tu a tam kolísání. Chvalice na Dačicku v 14. stol. sluly Chvaletín (1353 Chualeczin DB, 1446 Chwaletyn t.); na starší střídání ukazuje německé Qualitzen. — Mlíčovice psány jsou r. 1349 Miloschowicz, 1350 Milesowycz, 1369 Myleschicz, zaměňující tak Miloš a Mileš. — Unanov Znoj. r. 1307 sluje Unov; od os. Un a Unan. — Dobročkovice píší se také Dobročkovice od osob. Dobroček a Dobrošek (str. 10.). — Radičov (1372 Radyczow) píše se 1379 Radyschow střídaje Radíč a Radiš. — Batouchovice od os. Batucha sluly dříve též Batušovice (1390 Batuschowicz). — Jankovice jmenovaly se Jeníkovice (1360 Genikouicz DO). — Rudíkov (1236 de Rudicowe) vedle Rudvíkov (1234 de Rudwico, 1358 Rudwiczow DB), poněvadž z téhož kmene jest Rudvík i Rudík (něm.). — Libošovice v Čechách (1325 Luboschowitz), od os. Luboš, sluly též Lubešovice od os. Lubeš (1325, 1326 Lubeschowicz).

Neustálenost jeví se zřejmě ve střídavém užívání přípony *-ov* a *-ovice*: Prostějov (1213) sluje též Prostějovice (1131 Prosteiouicih), Chomoutov v DO r. 1358 Chomutowicz, Ondřejov

r. 1397 Ondrzegowicz DO, Komárov u Brna se jmenoval dříve Komárovice (1318 Gumrawicz), Šanov (1367 Schonaw) Šanovice (1131 Sanouici), Holešov (1300 Holessaw), r. 1131 Golesouici. Uvádím ještě, že Hroznětín slul v 14. století Hroznětice (r. 1351 Hroznetycz DB).

Seznam místních jmen tvořených od osobních.

albrecht-

Původu německého.

Albrecht: příp. *-ici*: Albrechtice Nové Město (založeno od Albrechta z Pernštejna okolo roku 1550); Rýmařov; demin. Albrechtíčky Jič.

Srv. Albrechtice v Čechách.

alen-

Cizl.

Alenek demin.: příp. *-ovø*: Halenkov Vsetín.

alex-, olex-

z latinského *Alexius*.

Alexí (1181): příp. *-ovici*: Olexovice Znojmo (1202—1213 Oleczouic, 1220 Olexowich, 1278 Olexowitz); Alexovice Ivanč.; demin. Olexovičky Znoj.

archleb-

z německého *Hartleib*.

Archleb (1241): příp. *-ovø*: Archlebov Kyj. (1315 in Arlebow).

arnold-, arnolt-, arnult-

Jméno německé.

Arnolt (1144) příp. *-ici*: Arnoltice Rýmař.; *Arnult*: přípona *-ovici*; Arnultovice Osobl.; gen. *Arnolds*: Arnolec Jihl. (v. § 16. e.)

arnošt-

z *Ernestus*.

Arnošt (1291): příp. *-ovø*: Arnoštov Třebová (1258 Ernestendorf).

Srv. Arnoštov, Arnoštovice v Čechách.

ba-

Sem patří srb. Bao, Bala, Balin, Baleta, pol. Bał a j.

Bala (ba+l-a): příp. -inš: Baliny Vel. Mez.

Srv. Balkov v Čechách.

bab-

Baba Nehr. Podl.: příp. -ici: Babice Znoj. (1326 Babicz).

Sem patří všechny (asi 9) osady téhož jména. V. § 6.

Srv. Babice, Babín, Babčice v Čechách.

bak-

Bak (1052): příp. -ici: Bačice Kruml. Srv. Bakov v Čechách.

Bač (Bak+j): příp. -ovš: Bačov Bosk. (1382 Baczow DO).

Srv. Bačovice v Čechách.

Baček demin. (Bak+ькъ): příp. -ovici: Bačkovice Buděj.

Srv. Bačetín, Bačkov v Čechách.

ban-

Bán (1248): příp. -ovš: Bánov Uh. Brod (1339 Banow).

Banota (Bano+ta): příp. -ici: Bantice Znoj. nejisté. V. § 6

Bán (Ban+j): příp. -ovici: Baňovice Buděj.

bart-

z lat. Bartolomaeus. Z něho povstaly zkrácením následující jména:

Bar nedoloženo: příp. -ici: Bařice Kroměř. (1228 Barice).

Srv. Barovice v Čechách.

Baroš (Bar+eš 1210): příp. -ovici: Paršovice Hran. (1131 Parisouicih) v. § 6.

Bartoň (Bart+onъ 1369 DB): příp. -ovš: Bartoňov Šumb. (Bartelsdorf).

Bartut (Bart+utъ): přípona -ovici: Bartutovice, Partutovice Hran. (Bartelsdorf).

Bartoš (Barto-šъ 1369 DB): příp. -ovici: Bartošovice Jičín.

Srv. Bartošov v Čechách.

bat-

Batela (Bal+elj-a Nehr. Podl.): příp. -ovš: Batelov Jihlav. (1279 de Patelow).

Batucha (Bat+uch-a 1057): příp. -ovici: Batouchovice Třebíč. (1390 de Batuschowicz, od Batuš).

Srv. Batowice v Haliči.

běd-

Bědihost (Bědi+gostъ Nehr. Podl.): přípona -jъ: Bědihošť, Bědihošť, nespr. Bedihost Prost.

bedřich-

z německého Friedrich.

Bedřich (1210): příp. *-ovici*: Bedřichovice Brn. (1306 Bedr-
zichowicz); příp. *-ovs*: Bedřichov Rýmař. (1365 Bedrzihow).
Srv. Bedřichovice v Čechách.

běg-

Sem patří čes. Běhan, srb. Běžan, Běgota.

Běhar (Běg+ars Nehr. Podl.): přípoja *-ovici*: Běhařovice
Kruml. (1349 Byeharzowic DB).

běl-

Biel (1143): příp. *-ovici*: Bielovice, zúženo Bílovice Pluml.
(1316 villam Byelowicz sitam in Moravia prope Kostelec), Hrad.
(1256 Belawiz, 1349 Bielouicz DO), Hodon.; Brn. nesprávně zkrá-
cené Bilovice; — příp. *-ovs*: Bělov Kroměř. (1131 na Beloue).

Bielek demin. (Běl+ikъ 1279): příp. *-ovici*: Bielkovice, zkr.
Bělkovice Olom. (1356 de Bylcowicz DO); — příp. *-ici*: Bělčice
Šternb.; — příp. *-ovs*: Bielkov, zúženo Bílkov Dač. (1253 de Bel-
cove); — příp. *-js*: Běleč, analogicky Bělč.

Bielec (Běl+ičь): příp. *-ovici*: Bělčovice Bud. (1355 Bylcz-
howycz DB, 1368 Belczowicz t., 1371 Bielczowicz t.), nyní Běl-
kovice od Bělek, které významem se rovná Bieleč.

Bělota (Bělo+ta): příp. *-ins*: Bělotin Hran. (1356 de Bieloczin
DB, s dialektickým *c* za *t*).

Srv. Běleč, Bělčice, Bělešovice v Čechách.

ben-

zkráceno z latinského Benedictus; kmen tento jest zvláště hojný
v češtině, polštině a vůbec tam, kam vliv latiny sáhal. V češtině
máme odtud Ben, Béňa, Benata, Bena la, Beneda, Benedicha,
Benák, Benek, Benka fem., Beník, Beneš, Benuš a j.

Beneda (Bened-a 1115): příp. *-ici*: Benetice m. Benedice
Třebíč.

Beneš (Ben+ešь 1062): příp. *-ovs*: Benešov Bosk.

Srv. Benešov, Benešovice, Benetice v Čechách.

a) ber-. bar-.

Beran (ber+anъ 1337): příp. *-ovs*: Beranov Jihl.; — příp.
-ovs: Beranec Jihl.

b) ber-

Z něho vytvořeno čes. Berka, Beřiš, srb. Beroš.

Příbram (1226 Pri+bramъ), kde *bram* jest partic. praes.
pass.: příp. *-js*: Příbram Ivanč. (1237 Pribram).

Zbor (Sъ-bor 1088): příp. -*ovici* Zborovice Kroměř. (1348 de Zborowicz DO); — příp. -*ovъ* Zborov Zábř. (1464 Zborow DO).

Zbraslav (Sъ-bra+slavъ 1144): příp. -*ocъ*: Zbraslavec Kunšt., v. § 7.; příp. -*js*: Zbraslav, Brn.

Zbraš tvořené jako Búš (v. § 3. g): přípona -*ovъ*: Zbrašov Hran. (1396 Sbrassaw).

Srovn. Příbram, Zborov, Zbraslav, Zbraslavice, Zbrašín v Čechách.

bern-

Německé os. Berno, km. bera.

Bern: přípona -*ovъ*: Bernov (1408 Bernow DO) Šternb. (Bernhau).

bernard-

Německé.

Bernard, *Bernart*: příp. -*ici*: Bernardice, Bernartice Jič., v. § 6.

Srv. Bernardice, Bernartice, Bernačice, Bernardov v Čechách.

bertold-

Německé.

Bertold, *Bartold* (1250), *Bartult*: příp.: -*ovici*: Bartultovice Osobl.

biskup-

Biskup appellativum, v. § 5; příp. -*ici*: Biskupice Ol. (1131 Biscupici), Jev., Kruml., Prost., Uh. Brod (1131 Biskupici), demin. Biskoupky z Biskúčky.

Srv. Biskupice v Čechách.

blag-

Z vlastních jmen sem patřících může však Blažej také pocházeti z latinského Blasius, které se překládá opravdu českým Blažej; rozlišovati zde jest nemožno.

Blaž (Blag+ъ 1088): příp. -*ici*: Blažice Holeš. (1358 Blazicze DO), nesprávně *Blasice*; — příp. -*ovici* Blažovice Výšk. (1131 Blasouich); — příp. -*ovъ*: Blažov Litov. (1382 Blaschow).

Blažek (Blag+ъкъ 1255): přípona *ovъ*: Blažkov (1350 de Blascow).

Blažej (Blag+ějъ 1211): příp. -*ovici*: Blažějovice, demin. Blažejovičky N. Město (1376 Blaziewowiczky DB).

Blahoň (Blag+onъ): příp. -*ovъ*: Blahoňov Tišň.

Blahut (Blag+utъ 1365 DB). příp. -ovici: Blahutovice Jič.
Srv. Blahotice, Blažejovice, Blažkov, Blažim v Čechách.

blažej- = Blasius viz *blag-*.

bliz-

Blízek demin. (Bliz+lkъ Nehr. Podl.): příp. -ovъ: Blízkov
Vel. Meziříčí.

Blíž (Bliz+jъ): příp. -ici: Blížice Kyj. v. § 6. Srv. Blízanov,
Blížnovice v Čechách.

Blážek demin. (Blíž+lkъ Pal.): příp. -ovici: Blížkovice Buděj.
něm. Lispitz (1365 Plispicz DB).

Srv. Blížejev v Čechách.

blad-

stupňováno z *blěd-*.

Blud (1195): příp. -ovici: Bludovice Jičín (1302 Bludo de
Bludowicz); — příp. -ovъ: Bludov Šumb. (1371 Bludow DO).

Záblud (Za-bladъ). Tak tvořeno jest Zálub, Nezamysl a po-
dobně Návoj, Nadslav, Bezdruh, Omysl, Pomil, Přibram, Přěbor
a j.; — příp. -ovъ: Zábludov Bosk. (1359 de Sabludow DO).

Srv. Bludov v Čechách.

bog-

Boh (Bogъ): příp. -ici: Božice (1306 Bossycz).

Božek demin. (Bog+lkъ): příp. -ovici: Božkovice, demin.
Božkúvky Výšk. (v Boškuovkách 1493 Půh.); — příp. -ovъ: Bož-
kov Hran. Avšak Božkov i Božkovice může se také odvozovati
od Boš, které jest tvořeno jako Zbraš, a jemuž stojí po boku
Boch, tvořené jako Vach; v. § 3. e, srv. Bošovice. Tu jest ne-
snadno rozhodnouti, má-li se psáti snad Boškovice, poněvadž
ž před *k* zní jako *š*. Neodvažují se vůbec také Boch, Boš spojo-
vati s bog-, poněvadž mohou patřiti na př. též k *boj-*, *bor-*, ku
kmenům v češtině hojně užívaným.

Bohun i *Bohuň* (Bog+unъ, unъ 1132): příp. -ici: Bohunice
Znoj. (1348 Pohnicz); Brn., dialekticky hanácky Bohonice (1364
Bohunicz DB); — příp. -ovici: Bohuňovice Šternb. (1167 Bogu-
nouice); — příp. -ovъ: Bohuňov Kunšt. (1382 Bohunyow DO);
1408 z Bohuňova Půh., N. Město; Boňov Buděj., v. § 14.

Bohut i *Bohuta* (Bog+utъ 1179; bog+ut-a 1143): příp.
-ici Bohutice Kruml. (1373 de Bohuticz DB.; 1353 de Pochticz);
— příp. -inъ: Bohutín Šumb.

Bohusa (Bog+us-a 1052): příp. -*inš* Bohusín, synic. Bousín Pluml. (1347 Bohussin); v. § 15.

Bohdal (Bog+dal 1088): příp. -*ici*: Bohdalice Výšk. (1368 de Bohdalicz DB); — příp. -*ovš*: Bohdalov (1364 Bohdalow N. Město; 1408 Bohdalss Třebová); — příp. -*ecz*: Bohdalec Nové Město.

Bohdík z Bohdiek (Bog+děk): příp. -*ovš*: Bohdíkov Šumb.

Bohuš (Bog+uš 1226): příp. -*ici*: Bohušice Buděj. (1355 Bohuschycz DB).

Bohumil (Bogu+mil 1146): příp. -*ici*: Bohumilice Znojmo (1210 Bohumilici); Bohumělice Klobouky. V. § 6.

Bohuslav (Bogu+slav 1144): — příp. -*ici*: Bohuslavice, četné osady (na př. 1355 de Bohuslauicz DB Litov.), dem in Bohuslávky Hran. (1394 mezi Horkú . . . a Bohuslávkami).

Svéboh (Svoje+bog; doloženo Svojbog v Nehr. Podl.); z něho jest příponou -*js* osobní Svéboz (1088). Podobně tvořeno jest čes. Svébor, Svéprav, Svérad, Svěslav, Svěčest, pol. Swesław; — příp. -*ovš*: Svébohov Zábř. (1360 Swebohow DO).

Srv. Bohdalovice, Bohdaneč, Bohdánkov, Bohdašín, Bohnice, Bohňovice, Boholiby, Bohonice, Bohostice, Bohouňovice, Bohouškovice, Bohousov, Bohumilice, Bohušovice, Bohutín v Čechách.

boch-

Boch (1199) tvořen jest příponou -*chš*, jako Vach (v. § 3.e) od kmene počínajícího se *bo-*; ale který by to byl, nelze vůbec povědět, poněvadž takových kmenů jest více a některé dost četné. — Příp. -*ovici*: Bochovice Třebíč (1353 in Bochowycz DB).

Bošek demin. (Boch+šk) vězí snad v místním Boškovice, Boškov, které jsme uvedli pod km. bog- (v. tamže).

Boš (Boch+š 1232, nebo tvořeno tak jako Zbýš v § 3. g): příp. -*ovici*: Bošovice Klobouky Brněnské (1365 Bossouicz DB).

Bochor (Bocho+ř 1294): příp. -*js*; Bochoř Přer. (1294 Bochor). Srovn. místní: Bochov, Bošov, Bošovice, Bošice, Bošín v Čechách.

boj-

Bojek demin. (Boj+čk 1212): příp. -*ovici*: Bojkovice Uh. Brod.

Bojan (Boj+an Nehr. Podl.): příp. -*ici*: Bojanovice, četné osady (1217 Boianowicz Znoj., 1314 de Boyanowicz Hodon., 1348

de Boyenowicz DO. Kroměř., Hustop.) — příp. *-ovz*: Bojanov Vel. Mez. (1358 Boyanow DB).

Srovn. Bojanov, Bojanovice, Bojenice, Boješice, Bojetice v Čechách.

bol-

Bolek demin. (Bol+lkъ Nehr. Podl.): příp. *-ovici*: Bolkovice, Polkovice Přer. (1335 Polchowic); *b* a *p* se často střídá (na př. Bohutice Kruml. 1353 Pochticz).

Boluk (Bol+ikъ 1175): příp. *-ovici*: Bolkovice, Bulkovice Buděj. (1358 Bolicouicz DB); příp. *-ovz*: Bolíkov Dačice. (1364 Bolikow, Wölking; 1365 Bolikow DB.)

Boliš (Bol+išъ): příp. *-ovici*: Polišovice Hrad. (1220 Polissowiz), nyní Polešovice s *e* podle stejného Boleš; — *Boliša* Bol+iš-a): příp. *-inz*: Bolešín Kunšt. (1349 Bolezin DB.); *e* může býti dialektické hanácké, nebo původní, v kterémžto případě bylo by odvozovati od Boleša.

Bolehut (Bole+ljutъ): příp. *-jz*: Bolelúc, Bolelouc Prostěj. (1287 de Boleluz).

Bolerad (Bole+radъ): příp. *-ici*: Boleradice Klobouky (1131 Boleradicih), nesprávnou etymologií Bolehradice a Polehradice.

Srv. Bolechov, Bolechovice, Bolehošť, Bolešín, Boleslav, Bolkov v Čechách.

bor-

Bořata Bor+et-a 1052): příp. *-ici* Bořetice Hust. (e z ě, přehl. z 'a) (1361 Boreticz).

Borota (Boro+ta): příp. *-ici* Borotice (1225 Boroticz) Znoj. Srv. Borotice v Čechách. — Příp. *-inz*: Borotín Třebová (1377 de Borotyn).

Bořut i Bořuta (Bor+jutъ Nehr. Podl., Bor+jut-a 1203): příp. *-ovz*: Bořutov, s přehláskou Bořitov Blán. (1235 Borutov, in Borzutow DO.)

Bořen (Bor+enъ, Nehr. Podl. Borena): příp. *-ovici*: Bořenovice Holeš. (1371 Borsenowicz DO.)

Borák (Bor+akъ): příp. *-jz*: Borač Tišn. (1368 de Perarcz DB, zkomolenina).

Borěš (Bor+ěšъ 1188): příp. *-ici*: Boršice Hrad. (1220 Borsiz); Ostroh; — příp. *-ovz*: Boršov (1355 de Borsow DO Kyjov. — 1365 Borssndorf Třebová).

Boruš (Bor+uš): příp. -ov: Borušov.

Srv. Borusów, Borusowa v Haliči.

Velibor (Veli+bor): příp. -j: Veleboř Zábř. (1371 Weleborzs). Srv. pol. Wieloborowice (u Miklosiche).

Našeborek (Naše+bor+ьk) demin.: plur. Našobůrky (1385 Nasoborki DO); nesprávně Nasoborky. Litov.

Srv. Bořenovice, Borčice, Bořetice, Bořetín, Bořítov, Bořkovic, Borotice, Borotín, Boršov v Čechách.

burd-

Význam neznámý.

Borda: příp. -ovici: Bordovice Míst. (Srv. příjmení Burda.)

bos-

Bosek demin. (Bos+ьk): příp. -ovici: Boskovice (1222 de Boskowicz, 1348 de Boskowicz DO); Boskův Týn Buděj. z Boskowitz.

bran-

Bran (srv. srb. Bran): příp. -ici: Branice Ivanč. (1276 Branicz — Německé Branice). Srv. Branov v Čechách.

Branek demin. (Bran+ьk 1358 DB): příp. -ovici: Brankovice Výšk. (1348 de Brancowicz DO.)

Braníš (Bran+iš 1115): příp. -ovici: Branišovice Kruml. (1222 de Branissouic); — příp. -ov: Branišov, Branšov N. Město.

Braníšek demin. (Braníš+ьk): příp. -ov: Braniškov, Branškov (s vysutým i) Tišn. (1366 Branyskow DB; 1366 Bransychcowicz DB.)

Bransud (Branь+sud 1349 DB): příp. -j: Bransúz, nyní Bransouze Třebíč (1366 in Bransus).

Sebran (Se+bran) tvořeno jako Selub, Semil, Selut a j.: příp. -ici: Sebranice Kunšt. (1348 Czebranycz DO, 1368 Sebranicz t.)

Srv. Branice, Branišov, Branšov, Branšovice v Čechách.

brat-, bratr-

Sem patří bulh. Brat, srb. Bratil, bulh. Bratul, srb. Bratan, Braten, pol. Bratoń, čes. Bratata, srb. Brateš, pol. Bratosz, rus. Bratoša, čes. Bratroň a j.

Bratek demin. (Brat+ьk): příp. -ici: Bratčice, ve výslovnosti Bračice Hustop.

Bratřej (bratr+ěj 1379 DB): příp. -ov: Bratřejov Holeš.

Bratruša (Bratr+uš-a 1088): příp. -ovš: Bratrušov Šumb. (1391 Bradruschendorf); běžné Bratrošov může spočívati na hánácké výslovnosti *u* jako *o*, nebo na osobním Bratroš; — příp. *inš*: Bratrušín.

Srv. Bratkovice, Bratřejov, Bratřice, Bratříkov, Bratříkovice, Bratronice, Bratroňov, Bratrouchov v Čechách.

brěk-

Břacislav, Břecislav (Brěci+slavъ 1028): příp. -jě: Břecislav, Břeclav, nesprávně Břeclava. (1052 Bracizlaue = lok.)

brjuch-

Břuchota (Brjucho+ta): příp. -inš: Břuchotín, přehlasované Břichotín Olom. (1284 Brsuchothyn).

brum-

Z něm. Brum.

Brum (1183): příp. -ovici: Brumovice Klobouky; — příp. -ovš Brumov Val. Klob., Tišn.

Srv. Broumy, Broumovice v Čechách.

brъd-

Zábrdo (Za+brdo) tvořeno jest jako Zálub, Nezamysl a podobná; jemu rovná se významem Záhora. Místní Zábrdovice — příp. -ovici shoduje se tvarem svým úplně s patronymiky a není příčiny, proč by nemohlo býti také patronymikem. Brn. 1210 Zaberdowiz; Kruml.

Srv. Nebřehovice v Čechách.

bud-

V češtině splynuly v jedno dva kmeny, a sice *bud-* (s praslovanským *u*) a *bad-*, poněvadž a pro češtinu dává *u*. Proto není možná oba kmeny v češtině a v některých jiných nářečích slovanských rozlišovati. Nanejvýš možno srovnávati na př. s polštinou, ale i tehdy výsledky nejsou spolehlivé, poněvadž v polštině bývají dvojice, na př. Bądzyn a Budzyń. Proto nezbývá než jména ta shrnouti pod jeden kmen.

Búz (Bud+ъ 1207): příp. *ovš*: Búzov, Bouzov Litov. (1350 de Buzow).

Buděj (Bud+ějъ): příp. -ovici: Budějovice (1240 Budiwice, 1231 Budewigez).

Budek demin. (Bud+ькъ 1088): příp. -ovici: Budkovice Kruml.; — příp. -ovъ Budkov Buděj. (1353 Budcaw DB); — příp. -ъ: Budeč (1355 in Budcz N. Město, 1346 Budcz Dač.), analogicky Budč, Buč (v. § 16. 1. a.)

Budík (Bud+ikъ 1107): příp. -ovici: Budíkovice, Třebíč (1227 Budiccouici).

Budiš (Bud+išъ 1144): příp. -ovъ: Budišov Třebíč (1240 Budis de Budissow), Lbava; — příp. -ovici: Sem snad může se počítati Bučovice v. § 6.

Budišek demin. (Budiš+ькъ): příp. -ovici: Budíškovice Dač. (1353 Budyscowycz DB).

Budžata (Bud+ѣt-a 1143): příp. -inъ; Budětín Litov. Z něho příponou -ěko vzniklo nyníjší Budečko, nesprávně Budečko; v. § 12.

Pobudek (Po-bud+ькъ): příp. -ъ: Pobudeč z toho Pobudč a dle výslovnosti Pobuč Zábř. (1275 Pobus).

Neubud (Ne-u-budъ): příp. -ъ: Neubuz, dialekticky Neobuz, Neobuza Holeš. (1373 Neubuz DO) v. § 17.

Srv. Budčovice, Budeč, Budějovice, Budenice, Budenín, Budětice, Nezabudice, Budíkov, Budilov, Budiměřice, Budín, Budislav, Budislavice, Budišovice, Budkovice, Budňany, Budohostice, Budyně v Čechách.

buchel-

Cizí jméno; něm. Buchel, km. bug-.

Buchel (1284): příp. -ovici: Buchlovice Hrad. (1202 Buglowicz, 1349 Buchlowicz DO).

buš-

Jména sem patřící tvořena jsou od částečného kmene, počínajícího se *bu-*, příponou -šъ, viz v § 3. g. Pravděpodobně souvisejší s kmenem *bud-*, ale jisté to tak není a proto klademe je zvlášť.

Buš (1154): příp. -ovъ Bušov, příp. -ъ od toho Bušovec Osobl.

Buša (Buš-a; v DB 1371 Busche): příp. -inъ: Bušín Zábř.; v. § 15.

Bušín (Buš+inъ): příp. -ovъ: Bušínov Zábř.

Srv. Bušovice, Buštěhrad v Čechách, Buszkowyczi v Haliči, osobní Bušek.

but-

Německé Buto, Buta, koř. bod-.

Buta (1402 Tomek Zákl.): příp. -*ovici*: Butovice Jičín. (1088 Butouicich).

Srv. Butov, Butovice v Čechách.

by-

Přibyslav (Pri-by-slavъ 1176): příp. -*ici*: Přibyslavice Mez. Vel. (1371 Przibislaucz DB); Třebíč.

Přiba 1337, zkráceno z Přibyslav; k němu náleží Přibek, Přibín; — příp. -*ici*: Přibice Židloch. (1284 Pribicze).

Býš (By+šъ): příp. -*ici*: Býšice, snad nynější Vevčice, Znoj.; v. § 6.; — příp. -*ovs*: Býšov (srv. Byszów v Haliči) a z něho příp. -*ovs*: Býšovec N. Město. (1398 de Byssowecz DB.)

Býšek demin. (Býš+ъkъ, nebo Bych+ъkъ 1088): příp. -*ovici*: Býškovice Holeš. (1131 Biscouicich).

Zbýš (Sz-byšъ 1052) mohlo by také náležeti k osobnímu Zbyslav, Zbyhněv, Zbylut, Zbyvoj; příp. -*ovs*: Zbýšov Výšk. (1409 ve Sbyšově); Ivanč.

Ubyša (U-by+š-a) snad patří k Ubyslav (1282); příp. -*ins*: Ubyšín N. Město (1360 Vbisyn), nesprávně Ubušín; demin. Ubyšínek N. Město, nesprávně Ubušínek.

Ubyčest (Uby+čestъ 1087): příp. -*ovs*: Ubyčstov Litov.

Srv. Přibyslav, Přibyslavice, Býšice, Býškovice, Zbýšov, Zbyslavice, Zbýslav v Čechách.

byk-

Býk (1088): příp. -*ovici*: Býkovice Kunšt. (1131 Bicouici), Dač. (1361 de Beykouicz DB; 1376 Beneš dictus Bycowecz de Bycowicz DB).

Srv. Býkoš, Býkovice v Čechách.

byn-

Sem patří os. Bynek Nehr. Podl., Bynka (1088).

Byn: příp. -*ovs*: Bynov, nyní dialek. hanácky Benov Přer. (1318, 1322 de Binow).

Byna (Byn-a): příp. -*ins*: Bynina Val. Meziř. (1368 Bynina).

Srv. Bynov, Bynice v Čechách.

bъz-

Bъek genit. Bezka demin. (Bъz+ъkъ): příp. -ovъ: Bezkov Znoj. V. Veskov str. 32.

cab-

Cába (Cab-a): příp. -ovъ: Cabová Dvorec (1397 Czabowa DO).

cac-

Původu nečeského, asi německého.

Cac: příp. -ovici: Cacovice Brn.

cak-

Cizí: srv. střhn. Zacke.

Cak: příp. -ovъ: Cakov Litov.; v. § 14.

cuz-

Cuzkraj (= Tjud-jъ+krajъ 1206): příp. -ovъ: Cuzkrajov-Cizkrajov Dač., nespr. Cickrajov (dle německé výslovnosti).

cet-

Ciet (Cětъ): příp. -ovъ: Cietov, zúžením Cítov, zkrácením Cítov Přer. (1305 Cyetow); v. § 14.

Cětom (Cěto+mъ): příp. -ici Cětomice, Cetomice Znoj. (1253 Chedomicz, 1287 Etmitz atd.) v. § 6.

Cětek demin. (Cět+ъkъ 1240): příp. -ovici: Cetkovice Třebová (1260 Cietkowicz).

Cětoch (Cěto+chъ): příp. -ovici: Cětochovice, nyní Cete-chovice Zdounky. (1131 Cetehouicih).

Srv. Cetín, Cetyně, Cedoraz v Čechách.

crъg-

Z Cyrill.

Crh (1226) nebo *Crha* (1052): příp. -ovъ: Crhov Kunšt. (1353 Czyrhow DO); Zábř.

ča-, čak- v. ček-

Kmen *ča-* mívá někdy přehlásku: *čie-*. Z něho složena jsou místní jména: Čáslav, Číbuz (v Čechách), Člhošť (v Čechách), Čímyšl (v Čechách), Čeradice (v Čechách), Čahostice (v Čechách) a j., jakož i osobní Čáslav, Čiem, Čába. Z něho příponou -ja povstalo os. Čaj (v rus. Nečaj a v demin. Čajek). — Z rozšířeného kmene *ča-* jest *čak-*, vedle něhož jest *ček-*; kmen. *e* vedle *a* bylo také v *ča-*, jak svědčí pol. Czeradz, Czesławice, Czesław vedle

Czasław (Srv. Damroth Konst.: Die älteren Ortsnamen Schlesiens, Beuthen O. S. 1896, str. 208).

Čejek (Ča—j+*ьkъ* 1088) demin.: příp. *-ovici*: Čejkovice, Hodon. (1246 Cheyekouich, 1353 in Czyeycouicz DO); Šakvice Znoj. podle zaniklé blízké osady Čejkovic (1190 Chaikovici); — příp. *-je*: Čěječ, Čejč Hodon. (1368 de Czaycz DB, se zrušenou přehláskou).

Čába (Ča+ba), s nímž souvisí Čabota, Čaboň, které jsou dále tvořeny od Čába; příp. *-inъ* Čebín, Čebín Tišn. (1373 Cziebin DB).

Čieměch (Ča—m+*ěchъ*) tvořené od Čám, které se předpokládá pro místní Čiemici-Čimice a Čiem (= Čam+*ь*), Čím v Čechách; plur. Čieměchy Třebíč, nyní Štěměchy ze Z-Čieměch.

Čáslav (Ča+slavъ 1176): příp. *-ici*: Čáslavice Třebíč: (1240 de Caslawic).

Čiemír (Ča+mirъ): příp. *-je*: Čiemír, Čieměř Třebíč (1464 z Čimíře Půh.), zúžením Číměř.

Čak (1052): příp. *-ovъ*: Čakov (1340 Czakov) Litov. — příp. *-ynja*: Čekyně Přer. v. § 18.

Čieč (Čak+*ь* Kosm.) příp. *-ovici*: Čičovice, nyní Šakvice Hust. (1385 Cziczowicz DB; 1447 villam Cziczowicz alias Ssakwicz DB).

Čěk, zúž. Čík (Čekъ): příp. *-ovъ*: Číkov N. Město (1368 Czykow).

Srv. Čakov, Čakovice, Čáslav, Čím, Čimice, Čímyšl, Čejtice, Čejkovice, Čejkov, Čejov, Čekanice, Čekanov, Čičovice, Čičov v Čechách.

čech-

Čech (Dal., 1210) povstalo příponou *-cha*, z kmene, který se počínal če-, tak jako Vach z va- (v. § 3e). Mohlo by se mysliti na kmen če- (ček-), na slovo čeljadl, čelo, a některá jiná. Z téhož če- stejným způsobem povstalo *Češ*, které předpokládáme pro místní Čěšov. Z Čech pak dále povstalo Čechta, Čechoč, Češek.

Čech: příp. *-ici*: Čěšice Hran., nyní Těšice (změnou dialektickou v. § 6.) (1131 Cesici); — příp. *-ovici*: Čechovice Pluml. (1347 Czechowicz), Olom.; demin. Čechůvky Prost., plur. Čechy Přer. (1131 Čechach); — příp. *-ynja*: Čechyni, Čechyně, v. § 18.

Češek demin. (Čech+ькъ 1297): příp. -ovici: Češkovice Blán.

Čechta z Čechota (Čecho+ta): příp. -inø: Čechtín Třebíč (1407 z Čechtína Půh.), ač *e* může býti dialekticky za *i*, čímž by se místo hlásilo k os. Čichta.

Čechoč (Čecho+čь): příp. -ovici: Čechočovice Třebíč (1376 de Sczechoczouicz DB = Z Č.; 1407 z Čechočovic Půh.); v. § 6.

Viz Těch.

Srv. Čechtice, Češnovice, Češov v Čechách.

čel-

K němu patří Čelák, Čelek a řada místních, jako Čelín (v Čechách), Čelákovice, Čelejovice (t.), Čeletice (t.), Czelatyczi (Halič), a j.

Čelek (Čel+ькъ 1143): příp. -ici: Čelčice Přer. (1349 in Czelczicz DO).

Čelech (Čel+echь): příp. -ovici: Čelechovice Přer. (1234 Celehhovich); Prost.

čen-

Z lat. Vincentius.

Čeněk (Čeň+ькъ 1252): příp. ovø: Čenkov Dač.

Srv. Čenčice, Čenkov v Čechách.

čich-

Čich tvořeno jako Čech, Vach od kmene počínajícího se či-; v. § 3e. Sem patří os. Čichta.

Čích: příp. -ovø: Číchov Třebíč (1234 Cyhhove).

Srv. Čichtice v Čechách.

čiž-

Číž (1057): příp. -ovø: Čížov, Znoj., něm. Zaisa (1323 Cysow). v. § 14.

Srv. Čížice, Čížkov, Čížová v Čechách.

čr̥m-

Črmák (Čr̥m+akъ, Lún. ks. 1355): příp. -ovici: Črmákovice, Čermákovice Kruml. (1356 de Czirmacowicz DB).

čr̥n-

Črn (Čr̥nъ): příp. -ovici: Črnovice, Černovice Kunšt., Brno (1350 Czirnnowicz DB); — příp. -ici: Černice (1350 de Czirniz DB.) Telč.

Črna (Čr̥nъ+а 1088): příp. *-inъ*: Črnín, Černín Znoj. (1351 Czernin, 1379 Czrynyn).

Črnka demin. (Čr̥nъ+ьka Nehr. Podl.): příp. *-inъ*: Črnčín, Černčín Výšk. (1387 de Czirnnczin); nesprávně Čerčín.

Črnota (Čr̥nъ+ta): příp. *-inъ*: Črnotín, Černotín Hran. (1396 Czirnotyn).

Srv. Černčice, Černětice, Černice, Černíkov, Černíkovice, Černilov, Černín, Černolice, Černošice, Černotín, Černov, Černovice, Černuc v Čechách.

čug-

Čúh, přehl. z Čúh: příp. *-ovici*: Člhovice, dialekt. Čehovice Prostěj. (1353 de Czyhowycz DO).

Čúhala (Čuh+ala): příp. *-inъ*: Člhalín Třebíč.

čuk-

Čúk: příp. *-ici*: Čučice Třebíč; snad na Třebovsku něm. Tschuschitz (1340 Sussicz; 1365 Sschussicz DB).

čun-

Čuna: příp. *-inъ*: Čunín Litov. (1351 in Czunyn DO).

Srv. Čunov v Čechách, Čuniów v Haliči.

če-

Počen (Po-čenъ); jednoduché *Čen* (1057): příp. *-ici*: Počenice Krom. (1283 Pocenicz, 1362 Poczenicz).

Načérat (Na-če+ratъ 1180): příp. *-ici*: Načeratice Znoj. (1252 Nazeratize.), nesprávně Našetice.

Srv. Čeněnice, Čenice, Čenětice, Čenovice, Čentice, Načeradec v Čechách.

čest-

Sem patří Časta, Časten, Častoň, Častoš, slož. Častolov, Častoslav, Častovoj a j.

Častota (Često+ta): příp. *-ici*: Častotice Třebíč (1369 de Czastoticz).

Čiestek demin. (Čest+ьkъ Nehr. Podl.): příp. *-ovъ*: Částkov Uh. Brod (1321 de Schasticow); příp. *-ovici*: Částkovice Dač. (1210 Castcovici), nesprávně Čáskovice.

Častohost (Često+gostъ): příp. *-ici*: Častohostice Buděj.

Srv. Částkov, Částkovice, Častolovice, Častonice, Častonín v Čechách.

čl-st-

Jmen osobních jest hojně: Cta, Necta, Ctěna, Ctata, Ctava, Nectom, Ctík, Ctibor, pol. Ścibor atd. *Čs* dává v češtině *C*.

Čstidruh (Čl-sti+drugъ): příp. -ici: Čstidružice, Ctidružice Buděj., nespr. Cidružice, Čidružice.

Stich ze Čstich, tvořeno jako Vach, viz § 6.; *sti-* ze čsti-, *cti-* v staré češtině časté: Stibor 1224, Stimyr 1202; příp. -ovici: Stichovice Prost. (1131 Stichouici).

Srv. Čestice, Čestín, Čtěnice, Ctětín, Ctiboř, Ctiměřice, Ctíněves, Stichovice v Čechách.

da-

Dal; k němu patří Dalata, Daleš, Dalík, Dalevoj a j.

Dal (Da+la): příp. -ovъ: Dalov Šternb. (1409 Dalow); něm. Dohle jest podle temné výslovnosti hlásky *a* (1397 Dolow DO).

Dalica (Dal+ica 1115): příp. -inъ Daličín, Dalečín (k střídání *i—e* srov. Dalebor-Dalibor, Dalemil-Dalimil) N. Měs. (1349 Daleczin DB).

Daleš (Dal+eš 1057): příp. -ici: Dalešice Kruml. (1358 in Dalesicz DB).

Srv. Dalečice, Dalešice, Daliměřice, Davle v Čechách.

dak-

Může býti z němčiny, z os. Dag, anebo z lat. Dacus (Geb. Slov.).

Dák: příp. -ici: Dačice (1226 Dacziz, 1363 Tetzschicz).

dam-

Zkráceno z Damián. Sem patří Dáma, Damek, Dameš.

Damen (Dam+ьnъ): příp. -ici: Damnice Kruml., s vysutým *n*: Damice, srv. Mníšek-Míšek (1353 in Dampnicz DB, de Damycz t.).

Srv. Daměnice, Damětice, Damhoř v Čechách.

dán-

Může býti zkratka z Daniel, ale též partic. pf. pass. od dáti. Sem patří čes. Danena, Danka, pol. Niedan, srb. Dana, bulh. Danko.

Daněk demin. k Daň (Dan+ьkъ 1381 Tom. Z.): příp. -ovici: Daňkovice N. Měs. (1350 Dankwicz DB, 1373 de Damkouicz t.).

Danec (Danek+ь): příp. -ovici: Dančovice Bud.

daš-

Tvořeno jako Búš (v. § 3. g.) *Nedaš* (Ne+da-š): příp. -ovš. Nedašov Val. Klob.

Srv. Dašice v Čechách.

děd-

Děd (1165): příp. -ici: Dědice Výšk. (1131 Dedicih); Buděj.

Dědek demin. (Děd+ькъ Lún. ks.): příp. -ovici: Dědkovice Krom. (1348 in Dyetkowicz DO, 1353 de Dyedcouicz t.), Třebová (1351 de Dyedcowycz DO, in Dyetcowycz t.), Prost.; — příp. -ovš: Dědkov Mez. Vel. Ale není úplně jasno, jsou-li tato jména odvozena od Dědek, nebo Dětek; v. § 14. Proto nelze určit, má-li se psát Dědkovice, Dědkov nebo Dětkovice, Dětkov.

Srv. Dědice, Dědkov, Dědová, Dědovice, Bezdědice, Bezdědovice, Bezděz v Čechách.

der-

Odřen partcp. (O-drenъ): příp. -ovici Odřenovice, nyní Odrovce Židl. (1190 Odrenovici, 1322 Odrowicz) v. § 6.

Odran (O-drъ+anъ): příp. -ovš: Odranec N. Měs.

Uder (U-derъ): příp. -ici: Udeřice Kruml. (1310 Hudorsitz, 1365 de Hudericz DB, s dial. h).

Udrl (U-drilъ v. § 6.): příp. -ici: Udrlice Litov., dial. Odrlice (1236 Vdrilice, 1383 de Udrlicz).

dět-

Zkráceno z Dětleb. nebo Dětmar a pod., vzato z němčiny, km. theuda.

Dětek (Dět+ькъ; Detco 1245 Damroth), demin.: příp. -ovici: Dětkovice, příp. -ovš: Dětkov, v. *děd-*.

Dětoch (Děto+chъ 1210): příp. -ovš: Dětochov N. Město, nyní Vítochov; v. § 14.

Srv. Dětenice v Čechách.

dětřich-, jetřich-

Z němčiny, Dietrich.

Dětřich (1205): příp. -ovš: Dětřichov Třebová; Šternb.; — příp. -ovice: Jetřichovice-Větrkovice Jič., v. § 6.

Srv. Jetřichovice v Čechách.

div-

Divok (Div+okъ Pal.), adjektivum; *plur.* Divoky Krom. (1131 Diuocch; 1368 villam Dywocky DO).

Podiva (Pd-div+a 1052): příp. *-ici*: Podivice Výšk. (1131 Podiucich); — příp. *-inъ*: Podivín Hodon. (1144 Podivin).

Srv. Divice, Podivice v Čechách.

diviš-

Z latinského Dionysius.

Diviš (1125): příp. *-ovъ*: Divišov N. Město.

Srv. Divišov v Čechách.

dług-

Dluhoň (Dlugo+ni) tvoří skupinu s pol. Długosz, s čes. Dluhomil, Dluhomír, Dluhoslav, Dluhovoj; příp. *-ici*: Dluhonice, Přer. (1131 Dilgonicich, 1368 in Dluhonycz DO).

Dluhomil (Dlugo+milъ 1167): příp. *-ovъ*: Dluhomilov, zkrácené v době staré Dluhomilov Zábř. (1356 Dluhomilow).

Srv. Dlouhoňovice v Čechách.

dob-

Jména ta vznikla z Tobiaš, stč. Dobeš: čes. Doben, Dobesta, Dobek, Dobeš, pol. Dobiesz, Dobosz.

**Dobel* (Dob+elъ): příp. *-ici*: Dobelice Kruml. (1356 Dobelicz DB). Suffix *-elъ* jest v češtině řdký a jeví jej ještě místní Drahelice, Drahelčice, ač-li *e* nevzniklo sekundárně, tak že by *l* mělo též původ, jako v Liblín; v. § 17. sub. Litovel. Tím by Dobelice odvozovalo se od Dob, z něhož jest demin. Dobek, fem. Doba, demin. Dobka. K Doba pak patří suffixem *-inъ* tvořené Doblín vedle Deblín Tišn., kde *o* změněno v *e* (srv. sotva-setva, čočka-čečka, domů-demů a j.) (1238 de Doblin, 1398 de Deblin, 1240 de Deblin).

Dobeš (Dob+ěšъ 1210): příp. *-ici*: Dobšice, nyní Stošíkovický Znoj. (1190 Dobsici). Nynější název jest podle Stošíkovice (= pův. Těšíkovice).

Srv. Dobeš, Dobešice, Dobešov v Čechách.

dobr-

Dobroň (Dobr+onъ 1220): příp. *-ici*: Dobronice Kruml. (1283 de Dobronic).

Dobrota (Dobro+ta 1052): příp. *-ici*: Dobrotice Holeš. (1321 Dobroticz).

Dobřek gen. Dobrka demin. (Dobr+ьkъ Pal.): příp. *-ovici*: Dobrkovice Uh. Brod (1371 Dobrkowicz); — příp. *-ici*: Dobřice Přer. (1356 de Dobrcicz DO).

Dobroch (Dobro+chъ): příp. *-ovъ*: Dobrochov Prost. (1348 Dobrochov DO).

Dobřeč (Dobr+ečъ): příp. *-ovъ*: Dobřečov Rýmař.

Dobroček demin. (Dobro-č+ьkъ; fem. Dobročka Nehr. Podl.): příp. *-ovici*: Dobročkovice Výšk. (1355 Dobroczkouicz DO) v. § 6.

Dobrohost (Dobro+gostъ 1174). příp. *-jъ*: Dobrohošť — Dobrohošť Dač. (1399 Dobrohoscze DB).

Dobromil (Dobro+milъ 1180): příp. *-ici*: Dobromilice Přer., se změnou *i* v *ě* Dobromělice (1281 de Dobromilicz, 1334 in Dobromelicz).

Srv. Dobřany, Dobřejice, Dobřejov, Dobřejovice, Dobřemělice, Dobřeň, Dobřenice, Dobříč, Dobřichov, Dobřichovice, Dobříkov, Dobříkovice, Dobříň, Dobříš, Dobrkov, Dobrkovice, Dobrnice, Dobrohošť, Dobrohostov, Dobroměřice, Dobronice, Dobrošov, Dobrotice, Dobrouč, Dobrouťov, Dobrovítov, Dobrovíz, Dobrová, Dobršín, Dobruška v Čechách.

dol-

Doluplas, snad přezdívká; plur.: Doluplasy, Doloplasy Přerov. (1250 Doloplas, 1322 Doloplas), Olom.

dom-

Domana (Dom+an-a; Doman Nehr. Podl.): příp. *-inъ*: Domanín N. Město (1358 in Domanyn); Hrad. (1250 Domanin), demin. Domanínek. N. Město.

Domaš (Dom+ašъ Pal., 1204 Damroth): příp. *-ovъ*: Domašov Ivanč. (1255 in Domasov); Šternb.

Domaša (Dom+aš-a Nehr. Podl.): příp. *-inъ*: Domašín Dač. (1366 Domaschin DB).

Doměš (1380 Tom. Z. Dom+ěšъ): příp. *-ici*: Domšice Znoj.

Domabor (Doma+borъ 1107): příp. *-ici*: Domabořice Kyj., z toho Dambořice (1131 Domaboriciz, 1298 de Damborzicz); v. § 6.

Domamil (Doma+milъ): příp. *-jъ*: Domamil, neb plur. Domamile Buděj. (1190 Domamile, snad gen.; 1220 de Domamil).

Domamysl (Doma+mysl Pal.): příp. -ici: Domamyslice Pluml. (1403 z Domamyslic).

Domarad (Domarad Pal.); příp. -jə: Domoraz, špatně Domorac Jič.

Domažil (Doma+žil Pal.): příp. -ici: Domažilice Přer. (1360 de Domaselicz), dialek. Domaželice.

Podóm (Po—domъ). Podobné tvoření v. v § 3. II.; příp. jə: Podóm, nyní Podomí Výšk. (1371 Podom DB). Srv. § 17.

Srv. Domamyšle, Domanice, Domanín, Domanovice, Domašín, Domaslovice, Domažlice, Domkov, Domoradice, Domoslavice, Domoušice, Domyslice, Damašice v Čechách.

drag-

Drah: Sem vztahují jména, kde jest *l* vsuto (v. § 17. Litovel); příp. -ovə: Drahlov Kroměř. (1351 Drahlov).

Drahan (Drag+anъ Pal.); příp. -ovici: Drahanovice Olom. (1322 de Drahanowicz); — plur.: Drahaný Pluml. (1347 Drahan).

Drahoňa (Drag+on-ja) nebo Drahoňa (Drag+on-a; Drahoň 1052): příp. -inə: Drahoň Tišn. (1354 de Drahoň DB).

Dražej (Drag+ějъ Pal., nebo Draž+ějъ): příp. -ovici: Dražejovice, stažené Dražovice Výšk. (1131 Draseiouičih, 1400 Draszewicz); -demin. Dražůvky Kyj.

Drahotiuch (Drago+tuchъ): příp. -jə: Drahotůš, Drahotouš Hran. (1323 de Drahotusch).

Srv. Draheč, Drachkov, Drachov, Drahelčice, Drahelice, Drahenice, Draheničky, Drahlín, Drahlvice, Drahnětice, Drahoňovice, Drahoňovice, Drahoňovice, Drahotěšice, Drahotice, Drahoň, Drahoňovice, Dražejov, Dražej, Dražice, Dražičky, Dražín, Dražkov, Dražkovice, Dražov, Dražovice, Dražetice v Čechách.

dras-

Z německého Thraso.

Drás: příp. -ovə: Drásov Tišn. (1238 Thraszow).

Srv. Drásov v Čechách.

drozd-

Drosd: příp. -ovə: Drozdov Zábř. (1391 Drosdau).

Srv. Drozdov v Čechách.

drož-

Kmen polský.

Droža: příp. -inə: Drožín, se vsutým *d* Droždín Olom. (1275 Drozdyn). V. § 15.

drъg-

Drž (Drъg+жъ); s ním souvisí *Držata*, *Držek*, srb. *Drg* a *j*.; příp. *-ovici*: *Držovice* Prost. (1365 *Drzouicz* DO).

Držek demin. (Drъg+ькъ, nebo *Drž+ькъ* 1183): příp. *-ovъ*: *Držková*, mylnou etymologií *Drštková* Hol. (1391 *Drzkowa* DO); v. § 14.

Držislav (Drъži+slavъ 1062), z toho *Držslav* a pak *Drslav* (1176); příp. *-ici*: *Drslavice* Uh. Brod. (1373 de *Dirslawicz* DO). Z *Drslav* vznikla zkrácenina *Drs*: příp. *-ici*: *Drysice* z *Drsice* Výšk. (1201 in *Drissich*) v. § 6.

Srv. *Držkov*, *Držkrajov*, *Držov* v Čechách.

drъn-

K němu patří *Drnoš*.

Drn: příp. *-ovici*: *Drnovice* Výšk. (1131 *Dernouicih*), Uh. Brod (1261 *Dyrnowicz*), Kunšt.

dunaj-

Dunaj (1115): příp. *-ovici*: *Dunajovice* Horní u Znojma (1276 *Dunayowicz*), D. Dolní u Mikulova.

Srv. *Dunajice* v Čechách.

dyj-

Dyják (Dyj+акъ): příp. *-ovici* *Dyjákovice* Znoj. (1353 *Dya-couicz*; 1324 *Dyax*, 1322 *Deyax*); demin. *Dyjákovičky* Znoj.

dek-

Bezděk (Bez+dekъ 1143): příp. *-ovъ*: *Bezděkov* Dač. (1353 *Bezdyecow* DB), Litov.; — příp. *-jъ*: *Bezděč*, nyní *Bezděč* u Chornic (1326 *Bezdecz*); u *Roubaniny* na Třebovsku; v. § 17.

Srv. *Bezděčín*, *Bezděkov* v Čechách.

drъv-

Drval (Drъv+alъ): příp. *-ovici*: *Drvalovice*, nyní *Drbalovice* Bosk. (1256 in *Drwalowicz*; 1318—26 *Driwalowicz*); v často mění se v *b* (srv. *Gebauer* I. 429 sld.)

džъban-

Džbán. příp. *-ovъ*: *Džbánov*, *Čbánov* Zábř. (1343 *Czbanow*); — příp. *-ici*: *Džbánice* (1356 de *Czbanicz* DB).

Srv. *Džbánov* v Čechách.

frōlich-

Frōlich: příp. *-ovъ*: *Frelichov*, *Frjelištorf* Mikul. (1353 *Fro-laychsdorf* DB).

fryč-

Z německého Fritz.

Fryč: příp. -*ovici*: Fryčovice Míst. (1267 Fritzendorf).

gaj-

Hájka demin. (Gaj+*yk*-a; Hájek 1181; příp. -*a* častá v. § 15. sub Hulín): příp. -*in*: Hájčín Olom. (1160 Gaicin, 1249 Haychin).

galaz-

Haluzě (Galaz+*ja*): příp. -*ici*: Haluzice Brod Uh. (1356 Haluzicze).

gan-

Haněj (Gan+*ěj*), s nímž souvicí Hánek; příp. -*ovici*: Hanějovice Litov., staž. Haňovice (1131 Ganeiovici, 1339 Hanowitz); v. § 6.

gavran-

Havraník (Gavran+*ik*): plur. Havraníky Znoj. (1269 Kowernik, 1289 Kornich seu Havranich); v. § 20.

gerlach-

Německé.

Gerlach (1207): příp. -*ov*: Gerlachov Jič.; (1293 Gerlacus de villa Gerlaci).

gluch-

Hluch, k němuž patří Hlúša, Hlúšek; příp. -*ov*: Hluchov Litov. (1376 de Hluchow DB).

Hlúša (Gluch+*ja* 1115): příp. -*ovici*: Hlušovice Olom. (1303 Hluschouicz), nesprávně Hlusovice.

Srv. Hlušice v Čechách.

gna-

Hnan (1225): příp. -*ici*: Hnanice Znoj. (1203—13 Gnanlicz). Ale ač si můžeme vysvětlovati i jako vsuté (srv. Hvězdlice, Liblín a j. § 17. sub. Litovel), přece vzhledem ku starému zápisu a pak ještě k názvu nynějšímu Gnadersdorf můžeme odvozovati od něm. Gnanno, demin. Gnannel.

gněv-

Sem patří Hněva, Hněvoň, Hněvsa, Hněvata a j.

Hněvota (Gněvo+*ta*): příp. -*in*: Hněvotín Olom. (1131 Gneuotine).

Hněvek demin. (Gněv+*yk* Nekr. Podl.): příp. -*ov*: Hněvkov Zábř. (1464 Hnyewkow DO).

Srv. Hněvanice, Hněvětice, Hněvkov, Hněvkovice, Hněvosice, Hněvšín v Čechách.

gnoj-

Sem patří Hnojek (Pal.), Hnojík (1343).

Hnoj: příp. *-ici*: Hnojice Šternb. (1131 Gnoici).

Záhnoš (Za+gnoš, tvořené jako Búš, v. § 3. g): přípona

-ici: Záhnošovice-Záhnašovice, v. § 6.

god-

Hod nebo *Hoda* (God-a Gebauer Slov., Pal.): jest v Neuhod; příp. *-ici*: Hodice Jihl. (1353 Hodycze DB); — příp. *-ovz*: Hodov Mez. Vel. (1349 Hodaw DB).

Hodon (God+onъ 1228): příp. *-ici*: Hodonice Znoj. (1229 Godonich); — příp. *-ovici*: Hodonovice Míst. (1390 Hodonawic).

Hodona (God+on-a): příp. *-inz*: Hodonín (1052 Godonin, 1391 Gōding alias Hodonyn); Kunšt. (1360 Hodonin DO).

Hoděj (God+ějъ, 1208): příp. *-ici*: Hodějice Výšk.

Hodišek demin. (Godiš+ькъ): příp. *-ovz*: Hodlškov N. Měs.

Hodislav (Godi+slavъ 1255), z toho Hodslav (1355 DO): příp. *-ici*: Hodslavice Jič. (1411 Hodslawic).

Srv. Hoděčín, Hodějov, Hodějovice, Hoděmyšl, Hodenice, Hoděšovice, Hodětice, Hodětín, Hodkov, Hodkovice, Hodonice, Hodonín, Hodov, Hodovice, Hodušín, Hodyně v Čechách.

hoch-

Hoš tvořeno jest jako Búš (v. § 3. e); k němu patří demin. Hošek; příp. *-ovz*: Hošov Jihl.

Viz. gost-.

Srv. Hoszów v Haliči, Hoškovice, Hošovice v Čechách.

gol-

Holas (Gol+asъ 1183): příp. *-ici*: Holasice Tišn. (1350 Holacins DB); Hustop.; demin. Holásky Brno.

Holeš (Gol+ešъ 1115): příp. *-ici*: Holešice Dač. (1446 Holesicz DB; 1385 Holeticz t. svědčilo by o střídání — Holata); — příp. *-ovz*: Holešov (1300 de Holessaw St. Pauler Form. 30).

Holeša (Gol+eš-a): příp. *inz*: Holešín Blan. (1406 z Holessina Půh).

Srv. Holčice, Holčovice, Holenice, Holešín, Holešovice, Holětín, Holice, Holičky, Holín, Holkov, Holkovice, Holotín, Holušice, Holýšov v Čechách.

golab-

Holub (1339): příp. *-ici*: Holubice Výšk. (1371 Holubicz DB).
Srv. Holoubkov, Holubice, Holubov v Čechách.

gon-

Hořata (Gon+ęta 1143): příp. *-ici*: Honětice Kroměř. (1355 de Honeticz DO). Viz gna-; v. § 6.

Srv. Honice, Honosice v Čechách.

1. gor- = mons.

Sem patří Hora, Horák.

Záhora (Za—gor-a) dosud příjmení: příp. *-ovici*: Záhorovice
Uh. Brod (1373 de Zahorowicz).

Horák (Gor+akъ 1379 Tom. Z.): příp. *-ovъ*: Horákov Brno.

Srv. Hořešovice, Hořetice, Hořenice, Hořice, Hořikovice,
Hořín, Horoměřice, Horšov, Horušice v Čechách.

2. gor- incendium.

Srv. Horčice, Hořovice (?) v Čechách.

Pohořel partcp. pf. akt.: příp. *-ici*: Pohořelice Židl. (1240 Pohoreliz). — Pohořelice na Hradištsku sluly původně Uhořelice od os. Uhořel (1368 Vhorzolicze, 1417 Ohorzelicz DO s dialekt. o za u, 1464 Pohorzelicze); — demin. Pohořílky Mez. Vel., Jič.

hos-

Německé Hoso, koř. hos.

Hos: příp. *-ovъ*: Hosov Jihl.

gost-

Host (Gostъ): příp. *-ici*: Hostice (1397 Hostyz DO). Šump.

Hošč (Gost+jъ): příp. *-ici*: Hoščice, Hoštice Výšk. (1200 Gosszice), Krom. (1373 Hostycz DB). Může však patřit také k os. Hošek.

Hostěj (Gost+ějъ 1087): příp. *-ovъ*: Hostějov Kyjov. (1371 Hostyeyow).

Hostata (Gost+ęta 1088): příp. *-ici*: Hostětice Dač. (1366 Hoszczicz DB); — příp. *inъ*: Hostětín Brod. Uh.

Hostěn (Gost+ěnrъ 1052): příp. *-ici*. Hostěnice Výšk.

Hostim (Gost+imъ): příp. *-jъ*: Hostím Buděj. (1349 Hostym DB). Srv. Hostimice v Čechách.

Hosták (Gost+akъ Nehr. Podl.): příp. *-ovъ*: Hostákov Třebíč.

Hostek demin. (Gost+ьkъ Pal., 1203 Damroth): příp. *-ovici*:

Hostkovice Olom. (1275 de Hostkowitz nespr. Hoskovice.); Dač. (1399 Hostkowicze DB).

Hostálek demin. (Gost-al+lkъ): příp. -ovъ: Hostálkov Val. Mez., nespr. Hošťálkov.

Hostaš (Gost+ašъ 1057): příp. -ovici: Hostašovice Jič.

Hostiš (Gost+išъ Pal., 1204 Damroth): příp. -ovъ: Hostišová Holeš. (1397 Hostyssowa Lhota DO).

Hostirad (Gosti+radъ Pal., 1204 Damroth): příp. -ici: Hostiradice, Hostěradice Kruml. (1210 Hosteradici); — demin. Hostirádky, Hostěrádky, mylnou etymologií Hostěhrádky Výšk. (1408 v Hostěrádkách Půh.); Hustop.

Srv. Hostkovice, Hostačov, Hošťálovice, Hostavice, Hostěnice, Hostěradice, Hoštice, Hostím, Hostín, Hostišov, Hostivice, Hostomice, Hostoulice, Hostouň, Hostovice, Hostovnice v Čechách.

gotfried-

Německé.

Gotfried: příp. -ovici: Gotfriedovice Blán. (1464 Gothfridowicz Půh.), a z toho Kotvrdovice (1464 z Kotvrdovic Půh.).

govor-

Sem patří Hovora Pal.

Hovorán (Govor+anъ): plur. Hovorany Hodon., v § 8.

grab-

Sem patří Hrabka, Hrabiša, Hrabaně, pro něž máme vysvětlení ze slovanštiny. Ale nelze nedbatí podobného a hojného německého jména Hraban (= corvus), které zvukově úplně splývá s českým, a při stycích Čechů s Němci, které se jevily také ve jménech osobních, nemůžeme vždy rozlišovati původ kmene grab-, zvláště pro dobu, kdy *g* přešlo v češtině v *h*. Pro Hrabka, Hrab, Hrabiša požadují slovanský původ z důvodu, že jsou psána v starších dobách s *g* (Grabca 1180, Grabisa 1180, Grabov místní 1297) a že stněm. *h* v češtině zaměněno bývá v *ch*: chléb, chmel, chopiti (v. Gebauer, Histor. Mluv. I. 463). Pro Hrabaně, jehož starých dokladů není, *g* mohlo by se, ovšem s rezervou, mysliti na německé Hraban.

Hrab: příp. -ovъ: Hrabová Zábř. (1343 Hrabowa), Ostrav.; — demin. Hrabůvka Ostrav.

Hraben (Grab+enъ): příp. -ovъ: Hrabenov Šumb. (v. § 14.) Srv. Hrabačov, Hraběšín v Čechách.

grad-

Sehrad (Se+gradъ) tvořeno jest podobně jako Selub, Semil, Seslav a j.; příp. -ici: Sehradice Holeš. (1398 Sehradicz DO).

grach-

Hrách: příp. *ovъ*: Hrachovec Val. Mez. (1392 Hrachowecz).
Srv. Hrachov v Čechách.

gregor-

Z Gregorius.

Řehoř: příp. -ovъ: Řehořov Jihl.

Greg zkráceno z Gregor: příp. -ovъ: Grégov, zúžením Grýgov Olom. (1393 Kriegaw).

Srv. Řeheč, Řehenice, Řehnice, Řehovice (od Řeh) v Čechách.

grěk-

Hřěček demin. (Grěk+ъkъ) s odsutím *h* Řěček: příp. -ovici: Řečkovice Brn. (1333 Reskowicz, 1358 Rzeczcowicz).

Srv. Řeč, Řečkov v Čechách.

grob-

Hrob: příp. -ici: Hrobice Holeš. (1446 Hrobice DO); srv. Hrobčice od demin. Hrobek.

Srv. Hrobice, v Čechách.

gron-

Snad lze srovnávati se sthněm. grôni (= zelený), km. gronja- (Förstemann str. 675).

Hron (1207): příp. -ovъ: Hronov, s odsutým *h* Ronov Mez. Vel. (1365 de Ronaw DB). Srovn. Hronov v Čechách; Hronětice v Čechách.

groz-

Hróza (Groz-a): příp. -ovъ: Hrozová Osobl., v. § 14.

Hrozňata utvořeno jest od adjekt. hrozný (Grozъneta 1057): příp. -inz. Hroznětín Mez. Vel., původně Hroznětice (1351 Hroznetycz DB); se zrušenou přehláskou Hroznatín.

Ohrozim (O-groz+imъ): příp. -jъ: Ohrozim, gen. Ohrozimě Pluml. (1131 Ogrozimi = lokál).

Srv. Hroznětice v Čechách; Hrozňovice t.

grozn-

Hrozenek, genitiv Hrozenka, demin. od hrozn, nč. hrozen (Grozn-ъkъ): příp. -ovъ: Hrozenkov Uher. Brod (1363 Wysoka Lhota alias Hrosenkov).

grut-

Hrut (1202) z německého *Hruth* (km. *hrothi*): příp. *-ovici*: *Hrutovice*, dialekticky *Hrotovice* 1353 in *Hrutowycz* DB) v. § 6.; — příp. *-ovz*: *Hrutov*, dialekticky *Hrotov* Jihl. (1481 *Hrutov* Půh.) v. § 14.; *Rutov* Val. Klob. s odsutým *h*; srv. § 14.

Srv. *Hrutov*, *Rutov* v Čechách.

grzb-

Hrb (1358 DB), demin. *Hrbek*; příp. *-ovz*: *Hrbov* Vel. Mez. (1358 *Hirbow* DB), Přer.

Srv. *Hrbokov*, *Hrbov* v Čechách.

grzd-

Hrdobor (*Grzdo+borz* 1107): příp. *-ici*: *Hrdobořice*, *Hrděbořice* Prostěj. (1304 *Hyrdoborzicz*, 1358 *Hirdeboricz*).

Srv. *Hrdějice*, *Hrdoltice*, *Hrdoňovice* v Čechách.

grab-

Hrubek demin. (*Grab+ikz* 1127): příp. *-ici*: *Hrubčice* Prost. (1380 *Hrubschicz* dialekt., *Hrubczycz*).

Hrubeš (*Grab+sz*): příp. *-ici*: *Hrubšice* Kruml, (1365 *Rubschicz*); ač možno mysliti na dialektickou výslovnost *bě* v *bs*.

huk-

Zkratka z *Hugo*.

Huk (1088): příp. *-ovici*: *Hukovice* Jič. (1481 z *Hukovic* Půh.)

Srv. *Huč*, *Hučice* v Čechách.

guntram-

Z něm. *Gundhram*.

Guntram: příp. *-ovici*: *Guntramovice* Libava.

guz-

Z něm. *Huso*.

Hús příp. *-ovz*: *Húzová* Šternb. (1131 *Guzoue*, 1239 *Huzow*, 1232 *Guzssow*, 1329 *Husawia*, 1373 de *Husowa* DO, 1355 de *Huzowia* DO.)

Srv. *Huziejów* v Haliči.

gas-

Hus (1339): příp. *-ovici*: *Husovice* Brno (1325 *Huswicz*); — příp. *esko*: *Housko* z původního asi *Hus*, *Boskov*.

Srv. *Husinec* v Čechách.

habart-

Z němčiny z *Ebarhard*.

Habart (1321): příp. *-ici*: Habartice Šumb. (1437 Habaticz DO.) — Srv. Habartice v Čechách.

hanuš-

Z německého Hanno.

Hanuš (Han+uš, 1289): příp. *-ovici*: Hanušovice Šumberk. (1437 Hanussowicz DO.)

hartman-

Německé.

Hartman (1159): příp. *-ici*: Hartmanice Pluml. (1347 Hartmanicz.)

Srv. Hartmanice v Čechách.

harting-

Německé Harding, Hartung.

Hartink (1271): příp. *-ovs*: Hartinkov, Hartíkov, Třebová (1258 Hartungsdorf).

hartvik-

Německé Hartwik, Hartwig.

Hartvik (1259 : příp. *-ovici*. Hartvikovice, z toho Hartíkovice Třebíč (1371 von Hartwicowicz).

Srv. Hartlíkov v Čechách.

henč-

Z německého Heinz: příp. *-ovs*. Henčov Jihl.

heralt-

Z německého Herald, Herold.

Heralt: přípona *-ici*: Heraltice Třebíč (1369 in Heralticz); Heroltice Výšk. (1368 Herolticz), Tišn.; nesprávně Herotice. — Z gen. Heralc Heralc N. Město (1279 Heraltcz). V. § 16. e.)

Srv. Herálec v Čechách.

hereš-

Z německého Herš, km. harja.

Hereš (1254): příp. *-ici*: Heršice Výšk. (1376 Hersicz DB) s vloženým *p* Heršpice.

heřman-

Z něm. Hermann.

Heřman (1187): příp. *-ici*: Heřmanice Hran. (1215 Hermanici); Kruml. (1349 Hermanicz DB); Vel. Mez.; — příp. *-ovs*: Heřmanov Vel. Mez.

Heřmánek demin. (Heřman+ěnek): příp. *-jě*: Heřmaněč Dač. (1350 de Hermancze DB).

Srv. Heřmanice v Čechách.

holomut-

Německé Holomot.

Holomut: příp. -jō: Olomúc, v. § 17.; příp. -janinž: Olomučany Blan. (1353 Olomuczán).

hyněk-

Hyněk (1187): příp. -ovž: Hynkov Litov. (1437 Hinkow DO.)

hysla-

Z něm. Gisila.

Hýsla fem. (1364 DO): plur. Hýsly Tišn. (cum tota villa dicta Hysly 1364 DB a v témže zápise: cum uxore Hyssla); Kyj. (1353 in Hyssl DO); špatně Husle.

hvězd-

Hvězda: příp. -ici: Hvězdlice Výšk. s vsutým l (v. § 17. sub Litovel)) (1287 de Hwezdlích).

Srv. Hvězdovice v Čechách.

chab-

Chabič (Chab+ič): příp. -ovž: Chabičov Šternberk (1371 Chabiczow).

Srv. Chaběřice, Chabičovice v Čechách.

chlěb-

Sem patří os. Chlebek.

Chlěb: příp. -ovici: Chlebovice Míst.

Nedachlěb (Ne-da+chlěb), asi přezdívká; ale srv. Nedamír. Příp. -ici: Nedachlebice Uh. Brod (1209 Nedaclebiz).

Nesachlěb (Nesa+chlěb); příp. -jō: Nesachlěb Znoj. (1252 Nesachleb, 1325 Netzachleb; v. § 17.

Srv. Chleby, Chlebov v. Čechách, Chlebowice v Haliči.

chl'ust-

Chlúst: příp. -ovž: Chlístov Třebíč (1353 in Chlustow DB, s přehláskou 1366 in Chlistow).

Srv. Chlístovice, Chlístov v Čechách.

chláp-

Chlup: příp. -ici: Chlupice Kruml. (1287 in Clupicz, 1325 in Cluppicz).

chol-

Chola (1276 Chol; Chol+a): přípona -inž: Cholina Litovel (1131 na Choline). Osobní jméno spíše asi souvisí s německým Cholo, Colo (1204 Damrotk), než se slovanským *chol*, jež jest na př. v chochol.

Podobně německého původu jest os. *Choler* (1332): příp. -ovs: Cholěřov Blán., nyní Kulířov (1371 Cholerzow). Srv. Cholerzyn v Haliči.

Srv. Cholín, Cholenice, Choltice v Čechách.

chom-

Chomut (Chomať Pal.): příp. -ovici: Chomoutovice Olom., nyní Chomoutov (1358 de Chomutowicz DO).

Srv. Chomoutov, Chomutice v Čechách.

chor-

Chořelut (Chore+ljutъ): příp. -js: Chořeluc — anal. Chořelice Litov., v. § 6.

Chor: příp. -ynja: Choryně, v. § 18.

Srv. Choratice, Chorušice v Čechách.

chot-

Sem patří rus. Chot, čes. Chotěn, Chotek, Chotěš, Chotivoj, Chotěbor, Chotimír atd.

Chotibud, *Chotěbud* (Choti+budъ Pal.): příp. -ici: Chotěbudice Dač. (1351 Chotyebudycz DB). Nesprávné jest Chofabudice, kde **a** jest analogické podle partcp. seďa, stoja a j.

Srovn. Choťanky, Chotěboř, Choteč, Chotělice, Chotěmice, Chotěnice, Chotěnov, Chotěšov, Chotěšice, Chotěšiny, Chotětice, Chotětín, Chotětov, Chotěkov, Chotiměř, Chotina, Chotoměřice, Chotouchov, Chotouň, Chotovice, Chotusice, Chotutice, Chotýčany, Chotýš, Chotýšany, Chotoviny, Choceň, Chocenice, Chockov, Chocomyšl v Čechách.

chrel-

Chřel Pal.: příp. -ovs: Chřelov, nyní Křelov, jako z chřen jest křen, Olom. (1249 Chrelow).

Srv. Křelina, Křelovice v Čechách.

chrěn-

Chřěn (1176): příp. -ovici: Chřenovice, nyní Křenovice Přer. (1322 in villa Crenowicz sita prope Cogetin); Výškov; de m. n. Křenůvky Pluml.; — příp. -ovs: Chřenov, nyní Křenová Třebová (1308 Crenaw, 1339, Chrenow).

Srv. Chřenovice, Křenovice, Křenov v Čechách.

chrom-

Chromek (Chrom+ькъ): příp. -js: Chromeč Šumb. (1371 Chromicz, 1353 Chromczye, DO, 1368 in Chromcy t.)

chrop-

Chrop: příp. *-ynja*: Chropyně, v. § 18.

chrěbt-

Chrěbet, gen. Chřebta: příp. *-ovz*: Chřebtov, Křeptov (srovn. chřen—křen) Tišn. (1368 de Chrebtow DB); v. § 14.

chrъl-

Chrl: příp. *-ici*: Chrlice Brno (1318—26 Kirlicz; 1406 ve vsi Chrlicích Půh.)

chrašt-

Chrást: příp. *-ovz*: Chroustov N. Město (1362 in Krustow DB); Kruml.

Srv. Chroustov, Chroustovice v Čechách.

chrъvat-

Chrvát, Charvát, jméno národní: pl. Charváty Olom. (1353 de Chrwath DO).

Srv. Charvátce v Čechách.

chud-

Chudoba (1334): příp. *-inz*: Chudobín Litov. (1397 de Chudobyn); N. Město.

Chudek demin. (Chud+ъkъ): příp. *-ici*: Chudčice Tišnov (1303 Chudcycz).

Srv. Chuděnice, Chudeřice, Chudeřín, Chudonice v Čechách.

chval-

Chval (1088): příp. *-ovici*: Chvalovice Znoj. (1279 Qualndorf, 1284 Chwalendorff).

Chvalata (Chval+ęta 1088): příp. *-ici*: Chvaletice Znojmo, se zrušenou přehláskou Chvalatice; — příp. *-inz*: Chvaletín, nyní Chvalice Dač. (1353 Chualeczin DB, 1351 Chwaliczin t., 1446 Chwaletyn t.)

Chvalen (Chval+ъnъ): příp. *-ovz*: Chvalnov Kroměř. (1382 in antiquo Chwalnow et in iuniori Chwalnow DO).

Chválek demin. (Chval+ъkъ 1144): příp. *-ovici*: Chválkovice Bučov. (1348 in Chwalkowicz DO), Výšk., Olom., Buděj.

Chválec (Chval+ъk+ъjъ): příp. *-ovz*: Chválčov Holešov.

Nechvala (Ne+chval-a): příp. *-inz*: Nechvalín Kyj. (1366 de Nechwalin).

Srv. Chvalčovice, Chválenice, Chvaletice, Chvalín, Chvalkov, Chvalkovice, Chvalov, Chvalovice, Chvalsovice, Chvalšovice, Chvaly, Nechvalice, Pochvalov v Čechách.

chvrast-

Chrást: příp. *-ici*: Chrastice Šumb. (1437 Crasticz DO); — příp. *-ovs*: Chrástová Třebová (1318—26 Crastava, 1323 Chrastawa).

Srv. Chraštice, Chrastěšov, Chrášfovice v Čechách.

chyl-

Chýl nebo *Chýla*, od něhož jest dem. Chýlek (1205) a dosud trvající příjmení Chýla; příp. *-ici*: Chýlice Hrad. (1192 Chilichi, 1348 Chylecz.

ivan-

Ivan (1088); příp. *-ovici*: Ivanovice, podle něm. Nennowitz Nenovice Brno (1330 Ywanowicz); Evanovice Brno. *E* jest dialektické. Výšk. (1200 Ivvanouici); — příp. *-js*: Ivaň Židl. (1086 na Yuani); Přerov (1353 Ewane DO; 1358 Eywan t, 1359 de Ywan t.)

Iváněk demin. (Ivan+~~ькѣ~~): příp. *-ici*: Ivančice (1221 Iwan-siz); — příp. *-js*: Ivaneč, nyní Vaneč Vel. Mez. (1351 de Eywan-cze DB.)

Van zkráceno z Ivan: příp. *-ovici*: Vanovice Bosk. (1327 Wanowycz). Demin. Vanůvky. Telč. Srv. Van—Váňa. Srv. Vanovice v Čechách.

jacek.

Zkráceno z Hyacinthus.

Jacek Pal.: příp. *-ovs*: Jackov Buděj. (Jaczcow DB).

jecl.

Německé Jacl, Jaclinus, Jeclinus.

Jecl, Jacl (1360 DB): příp. *-ovs*: Jeclov Jihl. (1358 in Geczlow DB.)

jakub.

Z lat. Jacobus.

Jakub (1057): příp. *-ovici*: Jakubovice (1358 Jacubowicz). — příp. *-ovs*: Jakobov, Třebíč (1349 Jacobaw DB).

Srv. Jakubín, Jakubovice v Čechách.

jamol-

Jméno to jest německé Amal, Amol, Amil, km. amal (Förstemann), v češtině pak přisulo se *j*, kterýžto zjev možno sledovati od doby předhistorické. Z konce 14. věku jest jalmužna, japoštol

(srv. Gebauer Mluv. I. 530 sld.) Jsou to zvláště cizí slova, kde se tak dělo; kromě jalmužna, japoštol uvádím Jimram z Imeramus, Jindřich, Jeřman; srv. Jamart.

Jamol příp. *-ici*: Jamolice Kruml. (1242 in Jamolice, 1281 de Jemolicz, 1378 von Jamolycz.)

jan-

Z lat. Joannes.

Jan (1052): příp. *-ovici*: Janovice Moravské, Velké N. Měs., Jič. (1464 Janowicz DO); Rýmař; — demin. Janovičky; příp. *-ovs*: Janov Osobl.

Z *Johan* příp. *-ovs*: Johanová Val. Mez.

Janek přehl. *Jěnek* demin. (Jan+ькъ 1087): příp. *-ovici*: Jankovice Hrad.; — příp. *-js*: Jěneč, analog. Jenč Bosk. (1355 de Jencz.)

Jěnik (Jan+ькъ Pal.): příp. *-ovici*: Jenkovice, nyní Jankovice Holeš. (1360 Genikouicz DO); — příp. *-ovs*: Jeníkov Dač. (1358 Genykow maius et Genykow minus DB.)

Januš, (Jan+ušь Nokr. Podl.): příp. *-ovs*: Janušov Šumb., Zábř., Rýmař., Třebová.

Jěch z Jach, ivořené jako Vach; v. § 3 e.

Jěniš (Jan+išь): příp. *-ovs*: Jenišov, nyní Jenešov Třebíč (DB. 1349 Genischaw, 1358 Genischow, 1364 Jenischow).

Jěš tvořené příp. *-šs* jako Zbýš, (1421 Gebauer Slov.): příp. *-ovs*. Ješov Litov. (1399 Yessaw).

Jěšek demin. (Jaš+ькъ, nebo Jach+ькъ Pal.): příp. *-ovici*: Ješkovice Výšk. (1375 Gyescowiczle). Možno však také odvozovati od Ježek, tedy Ježkovice, kde ž při vyslovování rovná se š.

Jěhnice Brn. v. § 6.

Srv. Jankov, Jankovice, Janov, Janovice, Jenč, Janatov, Jenichov, Jeníkov, Jeníkovice, Jenišovice, Jeňoves, Jenšovice, Ješetice, Ješín v Čechách.

jar-

Jarec (Jar+ьсѣ): příp. *-ovs*; Jarcová Val. Mez., původně Jarcova Lhota (1396 Jarczowa Lhota); v. § 14.

Jaroš (Jaro+šь) 1052): příp. *-ovs*: Jarošov Hrad. (1228 Jaroshove).

Jěreš (Jar+ишь): příp. *-ovici*: Jeršovice, nyní Heršpice Brno. V. § 6.

Jarohněv (Jaro+gněvъ 1087); příp. *-ici*: Jarohněvice, nespr. Jarohňovice Kroměř. (1131 Jarogneuici); Hodon. nesprávně Jarohňovice, v. § 6.

Jaromír (Jaro+mirъ 1071): přípona *-ici*: Jaroměřice Buděj. (1325 Germeritz), Třebová (1399 Jarmierzicz).

Jaroslav (Jaro+slavъ 1107): příp. *-ici*: Jaroslavice Znojmo (1249 Jaroslaucz, 1325 Jaslawic); Holeš.

Srv. Jarkovice, Jaroměř, Jaronice, Jaroškov, Jarošov, Jaroslav, Jaroslavice, Jarotice, Jarov.

jastreb-

Jastráb (1430 Tom. Z.): příp. *-ici*: Jěstřiebice, se zrušenou přehláskou Jestřábice Kyj. (1356 Jestrzebicze DO).

jašut-

Jěšutbor (Jašutъ+borъ 1174): příp. *-ici*: Jěšutbořice, nyní Šitbořice Klob.; v. § 6.

Srv. Ještětice v Čechách.

jav-

Jěvík (Jav+ikъ); příp. *-jъ*: Jevíč a z toho příponou *-sko* Jevičko. V. § 12.

Jěviš (Jav+išъ Pal.); příp. *-ovici*: Jevišovice Znoj. (1314 Jewyssowicz, 1364 Jeuspicz).

Srv. Jeviněves v Čechách.

jaz-

K tomu lze uvést stsl. jęza, stč. jěžě. Spíše však bude souviseti s německým Jazo, Jezo, Jazolin (Förstemann str. 980).

Jězě: příp. *-ovici*: Jazovice, Jezovice Znoj. (1228 Jazouic, 1327 Jeswicz); s jezevcem nemá co dělati, proto nesprávně Jezevčí.

jěd-

Jěd: příp. *-ovъ*: Jedov Třebíč (1365 Gedow DB).

Srv. Jedomělce v Čechách.

jeřman-

Z německého Herrmann. (Srv. Jindřich z Henrich).

Jeřman: příp. *-jъ*: Jeřmaň Litov. (1382 Jerzmani).

jetřich- v. dětřich-

jězd-

Sem patří Jězdek, Jězdoň, srb. Jezda, pol. Jazden, Jazdón a j.

Jiezda: příp. *-ovici*: Jezdovice Jihl., nesprávně Jezovice (1358 Jездouicz DB): v. § 6.

Jezdoň (Jězd+onъ 1355 DB): příp. -*ovici*: Jezdoňovice, nyní nesprávnou etymologií tvořené Hvězdoňovice Třebíč (1366 in Syesdonowicz = Z Jězd.) v. § 6.

jež-

Srv. Ježov, Ježovice v Čechách.

Jež srb., pol.; příp. -*ovъ*: Ježov Kyj. (1320 de Jesaw).

Ježek demin. příp. -*ovici*: Ježkovice Výšk. Lze odvozovati však i od Jěšek; srv. kmem jan-.

jld-

Obidek demin. (Obid+ькъ; Obid 1052): příp. -*ici*: Obidkovice, mylnou etymologií Obědkovice, Přer. v § 6.

Srv. Obědovice v Čechách, Obidowa v Haliči.

jimram-

Z něm. Emeramm, Imeramm.

Jimram (1088): příp. -*ovъ*: Jimramov (1365 Gymramow DB).

jin-

Jináč (Inak+ьъ): příp. -*ovici*: Jináčovice, též Ináčovice Brno; v. § 6.

Ninakun (Ninak+unъ): přípona -*ici*: Ninakunice, z čehož Nedakonice Hrad. a Nenakonice Olom.; v. § 6.

jindřich-

Z německého Henderich, Heinrich.

Jindřich: příp. -*ovici*: Jindřichovice Dač. (1354 in Gyndrsychowycz DB); — příp. -*ovъ*: Jindřichov Osobl.

Srv. Jindřichovice, Jindřichův Hradec v Čechách.

jun-

Junoše (Juno+š-a 1287): příp. -*ovъ*: Junošov, přehl. Jinošov Třebíč (1406 z Jinošova Půh.).

Srv. Jinošice, Jince, Jinonice v Čechách.

jur-

Jurata (Jur+eta 1057): příp. -*ici*: Juřetice, přehlas. Jiřetice, nesprávně Jiratice Buděj. (1361 Jurzeticz DB.)

Juřík (1107): příp. -*ovici*: Juříkovice, přehlás. Jiřkovice Brno (1261 Jursikowicz), N. Město; — příp. -*ovъ*: Juříkov, přehl. Jiřkov Rýmař.

Júra, přehlasované Jíra (1199): přípona -*ici*: Jiřice Krumlov, Buděj. (1349 in Jerecz DB dialekt., 1365 de Yrzicz t.); demin. Juřinka k Juřina (suff. -*inъ*).

Jursa. — *Jirsa* (Pal.): příp. *-in̄s*: Jursín, přehlas. Jirsín, dial. *Jerin* Vel. Mez. nespr. *Jerin*: — příp. *-ici*: Jirsice Dač., dialekt. *Jeršic* (1356 *Jeršicz* DB).

S- *Jeršic*, *Jeršice*, *Jiřetín*, *Jiřice*, *Jiříkov*, *Jiříčkov*, *Jiřín*, *Jiřov*, *Jiřovice* v Čechách.

je-

Je+ta (1207): příp. *-ovici*: Poňatovice, nespr. *Ponětice* původně Ponětice, z kteréhožto tvaru *e* vniklo do *Ponětice* místo Poňatovice (1395 *Ponyeticz*, 1420 též *Podnyto-* *vici* 139). *Ponětice* povstalo dialektickou výslovností; na Brněn. *Je+ta* v mění se v *u*. Srv. Bartoš, *Dialektologie* II. str. 161. *Srv. Jetětice, Jetenovice, Jetišov, Poněšice* v Čechách.

kad-

Z německého *Kad*, z něhož jest též *Kadold*. Z *Kad* jest pak české *Kadák*, *Kadova*; kmen *cath-*.

Kad: příp. *-ov̄s*: Kadov Kruml. (1235 *de Cadow*), N. Město.

Kadold (1243): z genetivu *Kadolds*, *Kadolts* české *Kadolec*, analogicky *Kadolec* Mez. Vel. (1376 *Kadolecze*); v. § 16. 1. e.

Kat ve výslovnosti m. *Kad*: příp. *-ov̄s*: Katov Mez. Vel.; k tomu srv. Bernartice, Benetice, Benetín, s *t* místo *d*.

Srv. Katov, Kadov, Katovice, Katusice, Kadešice v Čechách.

kader-

Kaderě (*Kader+ja* Gebauer Slov.): příp. *-in̄s*: Kadeřín Litov (1382 *Kaderzin*).

kan-

Kmen *ten* jest v čes. *káně*.

Káně (1052 *Kan+ja*): příp. *-ici*: Kánice Brno (1365 *Kanicz* DB); — příp. *-ovici*: Káňovice Uh. Brod (1371 *Canowicz*). Srv. *Kanín* v Čechách, *Kaniów* v Haliči, *Kanice* v Čechách.

karas-

Karasa: příp. *-in̄s*: Karasín N. Měs.

karyl-

Karel (Nekr. Podl.) z něm. *Carl*: příp. *-ovici*: Karlovice Val. Mez.; příp. *-ov̄s*: Karlov Rýmař.

Srv. *Karlík*, *Karlov*, *Karlovice* v Čechách.

kateřina-

Z *Catharina*.

Kateřina: Singul.: Sv. Kateřina Brn.; příp. *-ici*: Kateřinice Val. Mez. (1400 Katrzynycz); Jič.
Srv. Kateřinky v Čechách.

kaz-

Sem patří bulh. Kazan, rus. Kazanec, čes. pol. Kazimír a Kazě.
Překaz (Prě+kazъ) tvořené jako Přemil, Přěbor, Přěvoj;
plur.: Překazy, zúžením Příkazy Olom. (1250 de Prekas, 1364 Prykass); Holeš. (1349 Prziekaz DOI); Val. Klob.
Srv. Příkazy v Čechách.

klem-

Zkráceno z Klement, z lat. Clemens.
Klem: příp. *-ovъ*: Klemov Blán. (1390 Clemow DB).
Klement: příp. *-ici*: Klementice, nyní německé Glempticz Mikul. Srv. § 6.

klevet-

Kleveta dosud příjmení: příp. *-ovъ*: Klevetov Kunšt.

klin-

Klín (1107): příp. *-ovici*: Klínovice Přer., dialekticky hanácky Klenovice (1309 de Clynouicz, 1311 de Klinowicz 1392 in Klinowicz).
Srv. Klínovice v Čechách.

klobuk-

Klobúk (Geb. Slov.): plur. Klobouky Brněnské (1210 Clobuk); Kl. Valašské (1404 in Klobuk), demin. Kloboučky Buč.

klopot-

Klopota (Klopot+a): příp. *-ovici*: Klopotovice Přer. (1213 Klopothowich).

klъz-

Kluз, příp. *-ъ*: Kluž, *Kluža*: příp. *-inъ*: Klužín, nyní Klužínek Litov. (1351 in Cluzin DO).

klъk-

Kluč (Klъk+jъ, u průvodní samohláska): příp. *-ovъ*: Klučov Třebíč (1348 de Kluczau).
Srv. Klučice, Klučenice, Klučov, Klukovice v Čechách.

kober-

Srv. kober = plášť.
Kober: příp. *-ici*: Koberice Výšk. (1236 Koberici), Prostěj.
Srv. Koberovice v Čechách.

koč-

Ze staroněmeckého km. kot.

Kočer (německé): příp. -ovs: Kočerov, Kučerov Výšk. (1261 Kozherowe, 1277 Cozerow, 1276 de Guczeraw).

kohut-

Kohut: příp. -ovici: Kohoutovice Brno (1210 Kochutowicz).

Srv. Kohoutovice v Čechách.

koch-

Koch: příp. -ovs: Kochov Boskovice (1447 v Kochově Půh. 1318—26 Chochow).

Kochan (Koch+anъ Nekl. Podl.): příp. -ovs: Kochanov Mez. Vel.; v. § 14.

Srv. Kochanov v Čechách.

koj-

Kojata (Koj+eta 1052): příp. -ici: Kojětice, Kojetice Třebíč (1348 de Cogeticz); Buděj; demin. Kojátky Výšk.; příp. -ins: Kojetín Přer. (1322 prope Cogetyn), Jič., Třebíč.

Srv. Kojákovice, Kojčice, Kojetín, Kojetice, Kojetín, Kojice, Kojkovice, Kojovice, Kojšice v Čechách.

kokor-

Kokora (Kokor-a 1052): pl. Kokory Přerov (1351 de Cocor).

Srv. Kokořín v Čechách.

kol-

Kmen slovanský; srv. i něm. Kolo, km. kol-.

Kolika (kol-ik-a): příp. -ins: Količín (1349 Koliczin DO) Holešov.

Srv. Kolín, Kolišov, Kolečovice v Čechách.

komar-

Komar: příp. -ovici: Komárovice Buděj. (1366 Comarouicz DB), Jihl., Val. Mez. (1270 Comarouice); — příp. -ovs: Komárov Hrad. (1368 Chomarow DO.), Šternb.; Komárov u Brna podle německého názvu Kumrovic slul kdysi Komárovice (1318 Gumrawicz).

Srv. Komáříce, Komárov v Čechách.

kos-

Kos (1071): příp. -ovs: Kosov Jihl. (1233 Kossowe), Zábř. (1464 Cossow DO).

Srv. Kosoř, Kosořice, Kosořín, Kosov, Kosová Hora v Čechách.

kost-

Od něho jest demin. Kostka.

Kost: příp. *-ici*: Kostice Hodon.

Srv. Koštěnice v Čechách.

koš-

Košik (koš+ikъ 1320): příp. *-ovъ*: Košíkov, s vynecháním dialektickým (v. Bartoš, Dialektologie II. 201 sld.). Koškov Vel. Mez. (1318 Gossikaw, 1365 in Kossikow DB); v. § 14.

Srv. Košice, Koštice v Čechách.

котл-

Kotlas (котл+асъ): pl. Kotlasy N. Město; srv. § 20.

kov-

Kovář (kov+arsъ): příp. *-ovъ*: Kovářov Litov. (1405 Kowarzow Püh.), na Tišnovsku Kovářov = Kovářová, u Hranic nejisto, je-li překlad z něm. Schmiedsau (1394 Schmetzau), nebo naopak.

Kovář (Kov+alsъ): příp. *-ovici*: Koválovice Přerov (1349 in Cowalowicz), Výšk. (1210 Covalovici).

Srv. Kovač, Kovář, Kovanice, Kovářov, Kovářovice v Čechách.

koz-

Kosa (Koz-a 1332): příp. *-ovъ*: Kozov Litov. (1382 Cozhow).

Kozel (Kozъlъ 1057): příp. *-ovici*: Kozlovice Míst. (1359 Cozlowic); — příp. *-ovъ*: Kozlov N. Město (1396 Gozlow), Jihl.; Mez. Vel., Hran. (1406 Cozlow); — přípona *-janinъ* k místnímu Kozel—Kozlany Výšk. (1360 Coslan), Třebíč, v. § 8.

Kozár (Koz+arsъ, 1275 Kozára): příp. *-ovъ*: Kozárov Kunšt.

Kozoch (Kozo+chъ): příp. *-ovici*: Kozochovice, viz kožuch; srv. § 6.

Přezdívká Kozojědy, demin. Kozojídky Hodon. (1360 de Cosogied DO).

Srv. Kozákov, Kozárovce, Kozičín, Kozín, Kozlov, Kozlovice, Kozly v Čechách.

kožuch-

Kožuch, Kožich: příp. *-ovici*: Kožichovice Třebíč v. § 6; — příp. *-ici*: Kožišice, se zrušenou přehláskou Kožušice Výšk. (1355 in Cozusecz DO, 1368 Kosusicz, 1392 de Kozisicz).

Kožuš (Kožuch+jsъ): příp. *-ovъ*: Kožušov, přehl. Kožišov—Kožšov—Kojšov, nyní Kolšov, v. § 14.

krak-

Krak: příp. *-ov-ec*: Krakovec Litov. (1348 de Krakowczie DO.) — Srv. Krakov v Čechách.

kralj-

Král (1187): příp. *-ici*: Králice Prostěj. (1225 Cralicz), Vel. Mez.; srv. biskup-.

Králuch (Kral+uchъ): příp. *-ov*: Králuchov, nyní Krahulov přesmyknutím z nedávné doby, Třebíč; v. § 14.

Srv. Královice, Králova Lhota, Kralupy v Čechách.

kras-

Krás: příp. *-ici*: Krasice (1364 Krassicz), Prost. I

Krás: příp. *-in*. Krasina ves, nyní Krásněves Vel. Mez. (1376 Crasyna villa DB, 1365 Crasnaves t.).

Krasoň (Kras+oň Nehr. Podl.): příp. *-ici*. Krasonice Dač. (1311 Crasonicz).

Krasík (Kras+ikъ Nehr. Podl.): příp. *-ov*: Krasíkov Zábř. (1360 Crasikow DO).

Okraš (O+kras+jъ): příp. *-ovici*: Okrašovice Třebíč (1350 de Okrassowicz).

Srv. Kraselov, Krasetín, Krasíkov, Krasov, Kraslovice, Krasoňov, Krasoňovice, Krasovice v Čechách.

krat-

Sem patří Krata v Nehr. Podl.

Krac (Krat+jъ): příp. *-ovici*: Kracovice Třebíč.

Srv. Kratošice, Kratusín v Čechách.

krěk-

Křek (1088): příp. *-ov*: Křekov Val. Klob.

Křecěk demin.: příp. *-ovici*: Křeckovice (1403 Chrzeczko-wicz) Výškov.

Srv. Křeč, Křečhoř, Křečov, Křečkov, Křečovice, Křekovice v Čechách.

krěp-

Ku kmeni tomu patří Křepok, Chřepok.

Křep: příp. *-ici*: Křepice Kruml. (1190 Chrepici), Hustopeč.

Srv. Křepice, Křepnice v Čechách.

krěs-

Odtud odvozena jsou pol. Krzes, Krzesław, čes. Křšina, Křesa, Křesislav a j.

Okřes (O-krěs+jъ): příp. *-ici*: Okřešice Třebíč (1371 Ockr-zessicz DB) v. § 6. demin. Okřišky Třebíč, špatně Okřiško.

Srv. Křesetice, Křešice, Křešín, Křesín, Křesina, Křešovice v Čechách.

křil-

Křídlo: příp. *-ovici*: Křídlovice Znoj. (1225 Scrilowicz = Z Kř.); *demin.* Křídlůvky Znoj. V. § 6.

křist-

Cizí; vězí v Kristus, Křištof, Křista, Křistěna, Křistobol, Křištan. (Srv. Gebauer, Slovník staročeský).

Křistan vedle Křištan (Křist+anъ 1276): příp. *-ovici*: Křištanovice Šternb., v dialektu hanáckém Křestanovice (nesprávně Křestanovice) (1397 Cristanowicz DO).

kříž-

Srv. Křížanov, Křížanovice, Křížov, Křížovice v Čechách.

Kříž (1205): přípona *-ovici*: Křížovice Tišn.; — příp. *-ovž*: Křížov Rýmař. (1492 Krzizow DO).

Křížan (Kříž+anъ 1052): příp. *-ovici*: Křížanovice Výškov (Crisanowicz 1318—26), Slavk. (1391 Krzizanowicz); *demin.* Křížánky N. Město (1345 de Chrisanleins?); — příp. *-ovž*: Křížanov Mez. Vel. (1240 in Crizanow), Zábř.

Křížienek *demin.* (Křížan+ькъ): příp. *ovž*: Křížánkov Mez. Vel., vedle Křížínkov (1353 de Crzizancow DB).

krok-

Krokoča (kroko+č-a): příp. *-inž*: Krokočín Mez. Vel. (1350 de Crococzín DB).

krum-

Z německého.

Krumen (Krum+ьнъ): příp. *-ovž*: Krumnov, Krumlov (1235 Chrumenow, 1277 Chrumenowe). V. § 14.

kry-

Srv. Skreje, Skrejchov, Skrejšov v Čechách.

Skryja (S-kry-ja) dosud příjmení; pl. Skryje Tišn. (1358 de Skri DB, 1376 Skryge DB); Kruml. (1407 ve Skryjích Půh., 1437 v Skrejích t.); srv. Skreje v Čechách.

Skrych (S-kry+chъ) tvořeno jako Vach (v. § 3. e): přípona *-ovž*: Skrychov (1407 Skrychow DB).

krъg-

Křh: příp. *-ovici*: Křhovice Znojmo (1294 Kyrowicz, 1347 Gorwicz; *y* jest průvodní samohláska); — přípona *-ici*: Skržice

= Z Kržice, Kroměř.; v. § 6; — příp. *-ovz*: Krhov Kruml. (1376 Churhaw, 1378 Krhow DB); Bosk., Brod Uh.; Krhová Val. Mez. Srv. Krhanice v Čechách.

krъch-

Krch (Pal., 1383 Tom. Z.): příp. *-ovz*: Krchov, nyní Skrchow Bosk.; v. § 14.

Srv. Krchov v Čechách.

krъm-

Krmsa (krъm+sa) tvořené jako Hněvsa a pod., příp. *-inz*: Krmsín, nyní Krumsín Pluml. (1324 Crimssin, 1349 Kirmsyn DO, 1356 Chrumsin DO, 1383 Crumsyn), kde *u* jest průvodní samohláska; srv. § 15.

krъn-

Krneč demin. (Krъn+ъkъ): příp. *-ici*. Krnčice (1351 Kyrncicz DB). Buděj.

Srv. Krnov ve Slezsku, Krňovice v Čechách.

krъst-

Křstata (Krъst+ęta 1131): příp. *-inz*: Křstětín, nyní Křetín (1405 ze Křstětína Půh); v. § 15.

Křtomil (Krъsto+milъ): příp. *ja*: Křtomil nebo pl. Křtomily Holešov.

Křsten (Krъst+ęnъ): přípona *-ovz*: Křstěnov, nyní Křenov Kunšt. (1447 Krzstyenow DB); srv. v § 15. výklad o Křetíně.

Srv. Křtěnovice, Křtěnov, Křtěnice v Čechách.

kub-

Zkráceno z Jakub.

Kubeš (kub+ъšъ 1207): příp. *-ici*: Kubšice Kruml. (1326 Chubschicz); v. § 6.

kud-

Sem patří místní Kudlovice a Kudlov. Spojovati je s kúdel (kaďělъ), bylo by násilné, poněvadž by se musilo předpokládati, že se vysulo *e*. Proto spíše odvozují od nějakého německého jména na *-(e)l* a sice od Godo, Cuto (km. goda.), demin. Godil, Gudil.

Kudl ? příp. *-ovici*: Kudlovice Hrad. (1381 Cudlouicz DO); příp. *-ovz* Kudlov Vizov.

kuch-

Kuchař (1131): příp. *-ovici*: Kuchařovice Znoj. (1220 Culcharuitz, 1284 Cucharzcouicz).

kun-

Z německého Cuno, Kuno.

Kuna (1052), Kúna: příp. *-ici*: Kunice Kunštát; Kounice Kruml. (1206 Cunici), Ivanč.; demin. Kuničky Blán.; — příp. *-ovici*: Kunovice Hrad. (1247 in Cunouicz), Val. Mez.

Kunek demin. (Кунѣкъ 1311): příp. *-ici*: Kunčice Hranice (1373 de Kunczicz), Míst., Dvorec, Šumb.; demin. Kunčičky Míst.; — příp. *-ovici*: Kunkovice Krom. (1131 Cuncouicih); — Kunčina na Třebovsku jest z něm. Chuncendorf (1270), tvar jako Hynčina.

Kunka demin. (Kun+ьka): příp. *-inš*: Kunčina ves, nyní kontaminací Kunčinov (1392: Kunczyna wess DB).

Kuniša (Kun+iš-a): příp. *-inš*: Kunišín Třebíč, dial. Koněšín (1377 in Cunyssin, 1393 in Chunschyn).

Srovn. Kunčice, Kunějovice, Kunětice, Kunice, Kunkovice v Čechách.

kundrat-

Z něm. Konrad.

Kundrát: příp. *-ici*: Kundratice Meziříčí Vel., Nové Město. Srv. Kundratice v Čechách.

kupař-

Bezpochyby z německého Coppo, Cobbo.

Kupař: příp. *-ovici*: Kupařovice Hust.; v. § 6.

kur-

Některá vlastní jména snad patří do skupiny s kurs (kohout), jiná s kuriti (kouřiti).

Kur (1204 Kurovic Damroth): příp. *-ovici*: Kurovice Holeš. (1390 Curowicz) dial. Korovice. Srv. Kurowyczi v Hal., Kurôwci t.

Kuřim (Kur+imъ) tvořené jako Radim; přípona *-je*: Kuřím u Brna, gen. Kuřímě, špatně Kuříma (1286 in Curim, 1328 Kurim); dialekt. Kořím. Stejného původu jest Kouřím v Čechách.

kurděj-

Kurděj: příp. *-ovš*: Kurdějov Hust.

kužel-

Kužel (1380): příp. *-ovš*: Kuželová Uh. Brod.

kvak-

Kvák: příp. *-ici*: Kvačice Hrad. (1317 Quaczicz DB 1408 Kwaczicz DO).

ivas-

Kvas (1088): příp. *-ici*: Kvasice Kroměř. (1131 Quasicih).
Srv. Kvasovice v Čechách, v Haliči, Nekvasov, Nekvasice
v Čechách, Kvasetice, Kvasejovice, Kváskovice v Čechách.

květ-

Květu (Květ-a 1108): příp. *--inə*: Květín Zábř. (1273 Qui-
tein, 1391 Quyetein).

Kvietek demin. (Květ+*ькѣ* 1228): příp. *-ovici*: Kvietkovic,
zúženo Kvítkovice Hrad. (1350 Kwyetcowycz DO).

Srv. Květov, Květuš, Kvítkovice v Čechách.

kyj-

Kyj (Pal.): příp. *-ovici*: Kyjovice Znoj. (1348 Kyiowicz); —
příp. *-ovə*: Kyjov (1160 Kygow) Kyj., Mez. Vel.

Srv. Kyje, Kyjov v Čechách.

kys-

Kysel (Kys-ěľ adjekt.): příp. *-ovici*: Kyselovice Kroměříž
(1078 Kisselouici); — příp. *-ovə*: Kyselov Olom. německý Giess-
hübel (1364 Gyssaw).

Srv. Kyšice, Kyškovice v Čechách.

kyt-

Kytka (Kyt+*ька* 1435 Tom. Z.): přípona *-ovici*: Kytkovice
Třebíč, z čehož dialekticky Ketkovice; v. § 6.

Srv. Kytín v Čechách.

kъl-

Klek demin. (kъl+*ькѣ*): přípona *-jə*: Kelč, analogicky dle
ostatních pádů: z Kelče a t. d. (1247 Ghelz, 1307 de Gelcz); —
příp. *-ici*: Kelčice Prostěj. (1258 Ghelziz); — příp. *janinə*: (Kъlъk+
janinъ): Kelčany Kyj. (1418 Kelčanóm Púh); v. § 17.

kъnez--

Kněz = kníže, ve významu vlastního jména v. § 5.; příp.
-ici: Kněžice Jihl. (1307 Knesicz).

Knieni femin. ku kněz, appell., ale ve významu vlastního
jména; v. § 5.; příp. *-ici*: Knienice, zúžením Knínice, nesprávně
Knihnice, Kynice Kruml. (1262 de Knenitz, 1335 Gnehenycz DB),
Brn. (1238 Khneniz); K. Moravské (1350 DB Knyehnyecz), Dač.
(1409 v Kněhnicích); demin. Kyničky (1391 Knyehnyeczky).

Srv. Kněžice, Knín, Kniovice, Knížkovice v Čechách.

labad-

Labuď, Labut: příp. -jě: Labuc, gen. Labuce, dat. Labuci a t. d.; v moravských nářečích: valašském, lašském, slováckém dosud mění se *c* v *l* a zjev ten byl v starších dobách rozšířen více po Moravě, jak svědčí J. Blahoslav (Grammatika str. 274); v nářečí dolnském na Kloboucku u Brna dosud ještě říkají žluť místo žluč. Z toho možno podati výklad nynějšího jména Labuť Kyj.: dialekticky se mluvilo v Labuti místo v Labuci, Labutě m. Labuce, Labutí m. Labucí (instr.) a dle toho povstal nominativ Labuť (1368 de Labuth DO). — Možno vykládati i od km. *lab-*, z něm. albo, koř. alphi (Förstemann 65), k němuž patří v Čechách Labětín, Labouň, v Halici Labacz, Labowa. Od os. *Labut* (Lab+utъ), příp. -jě: Labuc a dále jako výše.

lad-

Sem paří Ladek, Ladislav, Ladka.

Lada (Lad-a): příp. -inъ: Ladín Litov. (1351 in Ladyn DO). Srv. Ladměřice v Čechách.

lak-

Lačen (Lak+inъ): příp. -ovъ: Lačnov Třebová, nyní Ločnov dle něm. Lotschnau; v. § 14. Kunšt., Val. Klob.

Srv. Lačnov v Čechách.

lan-

Z appell. lán (laneus).

Lanek (Lan+inъ) demin.; příp. -ovъ: Lančov Znoj., nespr. Lanžov (1323 Lanczow); v. § 14.

lask-

Láska: příp. *ov-ecъ*: Láskovec Dač. (1466 Lastkowecz DB, s vsutým *ť*).

laz-

Snad z km. lad-. Sem patří Lazek Nehr. Podl.

Lazin (Laz+inъ): příp. -ovъ: Lazinov Kunšt. (1493 v Lazenově Půh., dialekt.).

lel-

Lelek demin. (Lel+inъ 1203): příp. -ovici: Lelekovice Brno (1339 de Lelekowycz).

Srv. Leletice, Lelová v Čechách.

lěp-

Nelepek demin. (Ne-lěp+inъ 1181): příp. -jě: Nelepeč Tišn. (1390 Nelepce, 1415 Nelepce DB).

Přílep (Pri+lěpъ), tvořeno jako Příbor, Příboj; plur. Přílepy Holeš. (1437 Przilepi DO).

Srv. Přílepy v Čechách.

lěs-

Leson (Les+onъ): příp. *-ici*: Lesonice Buděj. (1278 Lesonitz, 1314 Lessonycz); dem. Lesůňky Buděj.; příp. *-ovici*: Lesonovice, Lesenovice (méně správné) N. Město (1348 DB Lessonowicz; 1360 Lessonouicz).

let-

Let: příp. *-ovici*: Letovice Bosk. (1349 Letouiz DO).

Leton (Let+onъ 1186): příp. *-ici*: Letonice Výškov (1378 Letonycz DB).

Letek demin. (Let+ькъ 1226): příp. *-ovici*: Letkovice Ivanč., nespr. Ledkovice (mylnou analogií s led).

Letoš (Leto+šъ): příp. *-ovъ*: Letošov Výškov (1374 Lethoschow DB).

Srv. Letov, Lety, Letiny v Čechách.

lex-

Z Alexius.

Lexa: příp. *-ici*: Lexice, nyní Lexovice Dač. (1437 Lexicze DB).

lech-

Lech (Lěchъ 1130): příp. *-ovici*: Lechovice Znojmo (1317 Lechawicz, 1349 Lechowicz DB), Zábř. (1364 Lechawicz).

Lechota (Lěcho+ta): příp. *-ici*: Lechotice Holeš. (1342 Lechoticzie). Mělo by zníti Lachotice, poněvadž k přehlásce není příležitosti; *e* vzniklo pravděpodobně tak, že osobní Lechota bylo utvořeno od přehlasovaného Lech.

Lešek, demin., vedle *Lašek* (Lěch+ькъ 1237): přípona *-ovъ*: Laškov Litov. (1350 de Lascow DO).

Neleš (Ne-lěch+jъ): příp. *-ovici*: Nelešovice Olom. (1234 Nelessowicz).

Srv. Lešetice v Čechách.

linhart-

Z něm. Linhart.

Linhart: příp. *-ici*: Linhartice Třebová.

litv-

Litvénin jméno národní: pl. Litvany Kruml., nyní Litovany: 1349 Lythywanich, 1353 Lytvan.

Srv. Litvínov v Čechách.

lob-

Sem patří Lobek, které jest zkratka z Loboda = čes. lebeda.

Loboda příp. *-ici*: Lobodice Přer. (1131 Lobodici).

Srv. Lobeč, Lobkovice, Lobedice, Lobosice v Čechách.

los-

Losek demin. (Los+~~sk~~): příp. *-ici*: Loščice, Loštice (1353 Losczicz DO); srv. loš-.

Losa (Los-a): příp. *-inš*: Losín.

loš-

Povstalo jako Búš, v. § 3 g.

Loš: příp. *-ovš*: Lošov Olom.; v. § 14.

Loštice mohly by se vykládati též od demin. Lošek.

Srovn. Lochenice, Lochkov, Lochotín, Lochov, Lochovice v Čechách.

lov-

Lovata (Lov+~~eta~~ 1052): přípona *-inš*: Lovětín Dač. (1371 Lobetyn DB, 1376 Lowacyň t.).

Lovek demin. (Lov+~~sk~~ 1052): příp. *-ici*: Lovčice Kyjov (1131 Loucicih); — demin. Lovčíčky Výšk.; — příp. *-ovici*: Lovkovice, nyní Loukovice Třebíč v. § 6.

Lověch (Lov+~~ěch~~): přípona *-ici*: Lověšice Přer. (1398 Lowiessicz).

Lověc (Lov+~~sk~~+~~jš~~): přípona *-ovici*: Lovčovice Dač. (1389 Lowczowicz).

Srv. Lovčice, Loveč, Lovětín v Čechách.

ljub-

Lub (1078): příp. *-ovš*: Lubová, lat. Lubavia (1301), něm. Liebau, z kteréhož nyní Libava Šternb.

Luba (Ljub+~~a~~; srb.): příp. *-inš*: Lubín, přehl. Libín, z čenož něm. Libein; nyní Libová Zábř.

Luběn (Ljub+~~ěň~~ 1045): příp. *-ici*: Luběnice Olom. (1142 Lubenici, 1297 Lubenic).

Luboch (Ljub+~~ch~~): příp. *-ovš*: Lubochová, přehláskou Libochová Mez. Vel. (1364 cum villa dicta Lubochowa, 1366 Lybochau); — příp. *-jš*: Luboš, Liboš Šternb. (1160 Lubos, 1249 Luboss), nesprávně Libuše.

Lubhost (Ljub+~~gost~~ 1087): příp. *-jš*: Lubhošč-Libhošť Jič.

Lubomír (Ljubo+mirъ 1234): příp. -ja: Lubomiř, Luboměř Šternb. (1408 Lybomyrz DO); Hran.

Lubosvár (Ljubo+svarъ): plur. Lubosváry, přehlás. Libosváry Holeš. (1351 Lyvboswar DO).

Srv. Libákovice, Libáň, Libánice, Libčany, Libčice, Libečov, Libějice, Libeň, Libenice, Liběšice, Libětice, Libichov, Libín, Libiš, Libišany, Libkovice, Liblice, Liblín, Libňatov, Libněč, Libníkovice, Liboc, Liboch, Libochovice, Libodřice, Libohošť, Liboměřice, Libomyšl, Libonice, Libošovice, Libotěnice, Libotín, Libouň, Libovice, Libřice, Libšice, Libuň, Libušín v Čechách.

ljud-

Ludek (Ljud+ъкъ 1145). demin.: přípona -ovici: Ludkovice Brod Uh., může však patřiti ku km. ljut-, neboť ve výslovnosti *dk* zní zcela jako *tk*; — příp. -ja: Ludeč, přehl. Lideč Val. Klob.; z toho příponou -ьko Lidečko Val. Klob. v. § 12.

Ludík (Ljud+ikъ 1107): příp. -ovъ: Ludíkov Bosk.

Ludimír (Ljudi+mirъ 1174): příp. -ici: Ludměřice přehl. Lidměřice Kruml. (1326 Ludmaricz); — příp. -ovъ: Ludmírov, přehl. Lidmírov (1382 Lidmírov).

Srv. Lidice, Lidkovice v Čechách.

luder-

Z něm. Liuder, km. leudi.

Liuder (1176), čes. Luděř (srv. riter-ritieř, leicher-lejchčř a j.): příp. -ovici: Ludeřovice, přehl. Lideřovice Dač. (1332 Luderzouicz), Hodon.: — příp. -ovъ: Luděřov Olom. (1349 Luderz cum suis haeredibus de Luderzow DO).

Srv. Lideřovice v Čechách.

luk-

Z lat. Lucas; čes. Lukáš.

Luka, Luk (Pal.) zkráceno: přípona -ovъ: Lukov Hol. (1348 Lucow DO), demin. Lukovec, t. (1373 Lucowecz), dem. Lukoveček Holeš.; zdĺoužením Loukov Holeš.; Lukov Budějov. (1238 Luckow), Luková Přer.

Luč (Luk+jь): příp. -ovici: Lúčovice, Loučovice Budějov. (1358 Luczouycz DB).

Srv. Lučice, Lukov, Luková v Čechách, Lukowa v Haliči, Lukanowice t. a j., osobní čes. Luka, Lukeš, srb. Lukan, Lukša.

ljul-

Lulek demin. (Ljul+ькѣ): příp. -jъ: Luleč, Lulč Výšk. (1349 de Lulcz).

ljut-

Luta (Ljut-a): příp. -inъ: Lutín Olom. (1234 Lutín).

Lutov (Ljut-onъ): příp. -jъ: Lutovle v. § 17.

Lutoňa (Ljut+on-ja): příp. -inъ: Lutoňín (1261 Luthonin ex 14. st.).

Lutota (Ljuto+ta): příp. -inъ: Lutotín Pluml. (1340 Luthotin).

Lutek demin. (Ljut+ькѣ 1126): přípona -ovici: Lutkovice s přehl. Litkovice Brod Uh. (1412 Lytkowicze DO), v. ljud-.

Lutnek demin. k Luten 1143 (Ljut-ьn+ькѣ): příp. -ici: Lutence, přehl. Litenčice Kroměř. (1351 de Lyvtenczicz DO).

Lutobrat (Ljuto+bratъ): příp. -ici: Lutobratice, přehl. Lito-bratice Mikul. K tomuto názvu vede Lupratitz 1278 a německé Leipertitz; v Litobračice jest dialekticky *ě* za *ť*, kterýžto zjev dle Blahoslava byl rozšířen na Ivančicku (srv. Labuf). Záměnou brat z bratr vzniklo Litobratřice.

Lutohor (Ljuto+gorъ): přípona -jъ: Lutohoř, přehl. Litohoř Buděj. (1190 Lutochor, 1370 Lythochors).

Lutopecen (Ljuto+pecьnъ): pl. Lutopecny, Litopecny Krom. (1318–26 in Luthopecen).

Lutostroj (Ljuto+strojъ): příp. -ovъ: Lutostrojov, přehláskou Litostrojov, nyní Litostrov Ivančice. (1381 de Litostroyow, 1376 Luthostray DB v. § 14.

Selut (Se+ljutъ) tvořené jako Selub, Semil a pod.; příp. -ici: Selutice, demin. Seloutky Prostějov. (1353 Seluticz DO, 1464 z Selítek Půh.) V. § 10.

Srv. osob. Lutobor, Lutochléb, Lutomir, Lutomysl.

Srovn. Liteň, Litětín, Litice, Litichovice, Litkovice, Litoboř, Litochovice, Litochleby, Litohlavy, Litohošť, Litomyšl, Litoradlice, Litošice, Litovice v Čechách.

lys-

Sem patří Lysata, Lysek.

Lys: příp. -ici: Lysice Kunšt. (1365 de Lissicz DB); příp. -ovici: Lysovice, dialekt. hanácky Lesovice Výšk., něm. Lissowitz.

Lysen (Lys+enъ): příp. -ici: Lysenice-Lesonice Krum.; v. § 6. Srv. Lysovice v Čechách.

lag-

Odtud jest rus. Lugota.

Luhač (Lag+áč): příp. -ovici: Luhačovice Uh. Brod (1341 Luhacziewitz).

Lužek demin. (Lag+ěk): příp. -ovici: Lužkovice Holešov (1446 Luzkawicze DO).

Srv. Luženice v Čechách.

lhg-

Lhán (Lhga+n): příp. -ici: Lhánice Třebíč (1364 in villa dicta Lhaniczie DB).

Srv. Lháň v Čechách, Lhenice t.

mach-

Tvořeno jako Vach z kmene počínajícího se ma-. V. § 3 e. K němu patří mnoho jmen, na př. Mácha, Machek, Machna, Machota, Machuta, Mašata, Maščata, Mašek, Maška.

Mach (1057): příp. -ov: Machová Holeš.

Maš (Mach+js, nebo tvořeno podobně jako Mach, ale příponou -š): příp. -ovici: Mašovice Znoj. (1131 Masouicich); dem. Mašůvky Znoj. (1406 in Massowkach DB).

Srv. Machov, Machovice, Mašov, Mašovice v Čechách.

mak-

Mák. příp. -ov: Makov Kunšt.

Srv. Makov v Čechách, Maków v Haliči, Mačice, Mačovice Makušin v Čechách.

mal-

Maloňa (Mal+on-ja 1088): příp. -in: Malonín Třebová.

Malen, *Malena* (Mal+en, en-a 1143): příp. -ovici: Malenovice Hrad. (1337 Malenouicz); — plur. Maleny Litov., dem. Malenky Výšk. (1408 z Malenek DB), zúžením Malínky, zkrácením Malinky.

Malata (Mal+eta): příp. -in: Maletín Třebová (1320 Malletyn), Zábř.; v. § 15.

Málek demin. (Mal+ěk 1230): přípona -ovici: Málkovice Výšk. (1307 de Matkowicz).

Malík (Mal+ik 1052): příp. -ov: Malíkov Třebová (1365 Malixdorf), nyní Molíkov, v. § 14.

Maleš (Mal+ěš; srbské Maleš): příp. -ovici: Malešovice Židl. (1364 Malessowicz DB).

Malhost (Mal+gostъ 1255). Podobný tvar jest čes. a srb. Milhost; příp. -ovici: Malhostovice Tišnov, špatně Malostovice (1353 in Malhostowycz DB). Srovn. pol. Małgoszcz, Małogoszcz, čes. Malhostice.

Mallhota (Mal+lgota) tvořené jako Malhost; příp. -ici: Mallhotice Hran. (1318—26 Malhoticz), v. § 6.

Malomir (Malo+mirъ): příp. -ici: Maloměřice (1210 Malomieritz) Brn.

Srv. Malče, Malčice, Malčín, Malechov, Malechovice, Malenice, Malení, Malenovice, Malešice, Malešín, Malešov, Maletice, Malhostice, Malíkov, Malín, Málkovice, Málkov, Malnice, Malo-bratřice, Malochyň, Malonice, Malotice, Malovice, Malovidy, Malšice, Malšovice v Čechách.

man-

Původu německého: Mann, osobního jména nebo appella-tiva; ale jisté to není pro všechna slovanská jména.

Man (Nekr. Podl.): příp. -ovъ: Manová Tišn. (1399 de Ma-now); v. § 14.

Maneš (Man+ešъ): příp. -ovici: Manešovice Buděj. (1378 Maneschowicz DB).

Srv. Mančice, Manetín, Maňkovice Maňovice v Čechách.

1. mar-

Cizí kmen, jevíci se v Marie a odvozeninách: Mářě, Mařák, Mařan a j.

Mařata (Mar+ęta 1218): příp. -ici: Mařatice Hrad. (1220 Maratiz).

Mařek (Mar+lkъ 1228): příp. -ovъ: Mařkov, nyní Mořkov Jič. (1490 z Mařkova Půh.) Srv. os. Petřek; a v nářečí lašském a částečně valašském mění se v o: krova, brozda; v. § 14.

2. mar-

Kmen cizí, z Marcus, čes. Marek, Mareš.

Mareš: (Mar+ьшъ 1088): příp. -ovici: Maršovice Krumlov (1368 Marschowicz DB); — příp. -ovъ: Maršov Dačice (1364 de Marschowa DB), Tišn. (1398 in villis Marssowa); Uh. Brod.

Maršík, demin. k Mareš (Marš+ikъ 1115): příp. -ovъ: Maršíkov Šumb.

Srv. Markovice, Maršov, Maršovice v Čechách.

markvart-

Z německého.

Markvart (1046): příp. *-ici*: Markvartice Třebíč, Dač. (1371 Marquarticz DB.); z něm. gen. Markvarts vzniklo Markvarc-Markvarec Dač. (1353 Marquarcz DB) v. § 16. I. e.

Srv. Markvarec, Markvartice, Markvatice v Čechách.

martin-

Z lat. Martinus.

Martin (1052): příp. *-ici*: Martinice, Hol., Vel. Meziř. (1225 Martinicz) v. § 6.

Martínek demin. (Martin+*лкъ* 1254): příp. *-ovъ*: Martínkov Buděj. (1365 in villa Martinkoue DB).

Srv. Martěnice, Martinice, Martinov, Martinovice v Čechách.

matěj-

Z lat. Mathias.

Matěj (1218): příp. *-ovici*: Matějovice Osobl. (1403 Matie-iowicz); Dač.; — příp. *-ovъ*: Matějov N. Město; — příp. *-ovъcъ*: Matějovec.

Macek (Mac+*лкъ* Pal., z Mat+*jb* — zkratky z Matěj): příp. *-ovici*: Mackovice Znoj., nyní Moskovice; v. § 6.

Srv. Matějov v Čechách.

med-

Mez (Med+*ju*): příp. *-ici*: Mezice Litov. (1369 Mezicz). Sem patří os. Mezek, Mezka.

Medvěď (1389 Tom. Z.) z appell.: přípona *-ici*: Medvědice-Nedvědice Tišn. (1349 Medwidicz DB); nejisto, v. § 6.

měch-

Náměšek (Na+měch+*лкъ*): přípona *-je*: Náměšeč, Náměšč, Náměšť Olom., Třebíč. (1358 Namiescz DB) v. § 17.

Srv. Měchenice, Měchov, Měšetice, Měšice v Čechách.

měn-

Měna (Měn-a): příp. *-inъ*: Měnin Litov., nyní Měník (1348 de Mienyn DO); Židl., pův. Měnice; v. § 15.

menhart-

Z něm. Meginhart, Meinhart.

Mainhart (1034): příp. *-ici*: Mainhartice, nyní Menhartice Buděj. (1349 Mainharticz DB).

mig-

Mihulka demin. k Mihule (Migul+*лка*): příp. *-ovici*: Mihoukvice Třebíč z Miholkovice, s dial. o; v. § 6.

mich-

Zkráceno z Michael; ale může býti tvarem jako Vach (§ 16. 1e.).

Mícha (Mích-a): příp. -ovz: Míchov, N. Město, Bosk.

Miša (Mich+j-a): přípona -ovici: Mišovice, nyní Nešovice (Nispitz). Kruml.; v. § 6.

Srv. Michovice, Mišovice v Čechách.

mikul-

Zkráceno z Mikuláš. Vedle toho jest Nykul, dialekt. Nykol, z Nicolaus.

Mikul (1145): příp. -ovici: Mikulovice Znoj. (1314 Nyculowicz, 1322 Mikulowicz), Třebíč (1380 de Nicolowicz); Nyklovice Kunšt. (1389 de Niclouicz Půh.) podle něm. Nickel; — příp. -ovz: Mikulov (1276 Miculow, 1249 Niclaspur); de min. Mikulůvka Vsetín, pův. Mikulášova lhota (1403 Mikulawsowa Lhota).

Mikulek demin. (Mikul+ikъ): příp. -ici: Mikulčice Hodon. (1131 Miculcici); Nykolčice Židl. (1337 Nycolczicz).

Srv. Míkovice, Mikulášov, Mikulovice, Mikulov v Čechách.

mil-

Mil (1243): příp. -ovici: Milovice Mikul. (1332 Milwitz).

Milon (Mil+onъ 1052): příp. -ici: Milonice Blánsko (1340 de Mylonicz); Výšk.

Milen (Mil+enъ; srb.): příp. -ovz: Milenov Hranice (1353 Mylenow DO vedle Milanow 1353).

Milata (Mil+eta 1052): příp. -ici: Miletice, se zrušenou přehláskou Milatice Buděj. (1368 Mileticz DB).

Milota (Milo+ta 1107: příp. -ici: Milotice Hranice (1396 Miloticz), Kyj. (1360 Miloticz DO).

Milek demin. (Mil+ikъ Nehr. Podl.): přípona -ovz: Milkov Litov. (1382 Mylkow).

Milik (Mil+ikъ 1115): příp. -ovz: Milíkov Vel. Mez. (1366 Milikow DB).

Milovan (Mil+ov-anъ Nehr. Podl.): pl. Milovany Šternb. (1408 DO Milovany, 1394 Milbans).

Mileš (Mil+ešъ Tom. Z.): příp. -ovici: Milešovice Znoj., nyní špatně Mličovice (1350 Mileschowycz DB) v. § 6. Výšk.

Mileša (Mil+eš-a; 1240 Damroth): příp. -inz: Milešín Mez. Vel.; N. Měs. (1377 Mylesyn DB.); v § 15.

Milhost (Mil+gostъ 1052): příp. -je: Milhoš, Milhošť Hrad., nespr. Milkošf.

Nemil (Ne+milъ): plur. Nemily Zábř.; nynější Nemile jest buď dialekt. hanácky, nebo plur. od Nemil (= Nemil+ъ); srv. Domamil.

Nemilan (Ne+mil+anъ): plur. Nemilany, v. § 8.

Srv. Milanovice, Milavče, Milčice, Milčín, Mileč, Milenovice, Milešov, Miletice, Miletín, Milevsko, Miličeves, Milíčov, Milřkov, Milřkovice, Milřn, Milřnov, Milřovice, Miloňovice, Milošovice, Milostice, Milostín, Milotice, Milovanice, Milovice, Milžice v Čechách.

mir-, měř-

Mír, Mier (1177): příp. -ovici: Měrovice Přer.; příp. -ovъ: Mírov Zábř. (1371 Myrow DO, 1370 Meraw).

Mířě (Mir+ja; bulh. Mirě, pol. Niemierza); příp. -inъ: Mířín, Měřín Mez. Vel. (1197 na Mirine).

Mirota (Miro+ta 1078): příp. -ici: Měrotice, demin. Mě-růtky Kroměř. (1358 Myrotky DO); přípona -inъ: Měrotín Litovel (1348 in Myrotyn DO), Rýmař.

Miroš (Miro+šъ 1052): příp. -ovъ: Mirošov N. Měs. (1353 in Mirossow DB); Val. Klob.

Mirolav (Miro+slavъ 1055): příp. -jъ: Miroslov, genit. do Miroslavě, Kruml. (1244 Myrzlaus, 1225 de Mirozlau).

Bezmír, Bezmier (Bez+mirъ): příp. -ovъ: Bezmírov, Bez-měrov Kruml. (1160 Bezmirow).

Srv. Mířejov, Mířenice, Mířetice, Mířetín, Mířkovice, Mirochov, Miroslov, Měřín, Mirošov, Mirošovice, Mírotice, Mírotín, Mírovice, Mířovice, Bezmíř v Čechách.

mistr-

Mistr: příp. -ici: Mistřice Hrad. (1300 Mistrzizc).

Mistra (Mistr-a): příp. -inъ: Mistřín Kyj. (1228 Mistrin).

Srv. Mistrovice v Čechách, Mistrzejowice v Haliči.

mitr-

Zkráceno z Dimitr.

Mitr: příp. -ovъ: Mitrov N. Měs. (1358 de Mytrow DB).

Srv. Mitrov, Mitrovice v Čechách.

mlad-

Mladěj (Mlad-ějъ Pal.): příp. -ovici: Mladějovice Šternberk (1131 Mladeiouici); příp. -ovъ: Mladějov (1371 Mladieiw), Třebová.

Mladoň (Mlad+onъ 1052): příp. -ovici: Mladoňovice Buděj., nesprávně Mladěnovice (1319 Bladonowicz, 1390 Mladyonowicz DB).

Mladen (Mla+denъ): příp. -ovъ: 'Mladenov, v. Mladěnov (od os. Mladěn) Šumb. (1371 Mladenowicz).

Mladota (Mlado+ta 1144): příp. -ici: Mladotice Val. Klob. (1131 Mladotici).

Mládek demin. (Mlad+ьkъ 1052): příp. -ovъ: Mládkov, nyní Mladkov Bosk. (1418 Mladkuov Půh.) v. § 14.; — přípona -jъ: Mladeč, špatně Mlač (1350 de Mladcze DO; 1371 Mladcz) Litov.

Mladec (Mlad+ьcъ): přípona -ovъ: Mladcová Hrad. (1397 Mladczowa DO), nesprávně podle výslovnosti Mlatcová.

Srv. Mladějov, Mladějovice, Mladíkov, Mladočov, Mladoňovice, Mladostov, Mladotice, Mladoušov, Mladovice v Čechách.

modr-

Modr: příp. -ici: Modřice Brn. (1131 Modrici).

Srv. Modřovice, Modřejovice v Čechách.

moch-

Svořeno jako Vach od kmene počínajícího se mo-; v. § 31. e.

Nemoch (Ne-mochъ): příp. -ovici: Nemochovice Výšk. (1353 in Nemochouicz DO).

Mošna (Moch+ьn-a 1143): příp. -ovъ: Mošnov Jič. (1481 z Mošnova Půh.).

moj-

Mojata (Moj+eta): příp. -inъ: Mojetín Olom., nyní Majetín (1318 Mogetin, 1352 Maietin); v. § 15.

Nemojan (Ne-moj+anъ, Nemoj 1102): plur. Nemojany Výšk. (1326 Nemoy, 1350 in Wnemoyan DB = V Nem.); v. § 8.

mol-

České *modl-*.

Modlata (Modl+eta 1088): příp. -ici: Modletice Budějovice (1353 Modletycz DB).

Srv. Modlany, Modlenice, Modlešovice, Modletice, Modletín, Modlíkov, Modlín v Čechách.

mor-

Na nižším stupni jest mer- a mьr.

Mor: příp. -ici: Mořice Přer. (1403 de Morzicz); Moravec N. Měs. (Mor+av+ьcъ) (1374 in villa Moravczie).

Mořín (Mor+inъ): přípona ovъ: Muřínov Výšk. (v. § 14.), vedle nespr. Mouřínov.

Mořek demin. (Mor+ькъ Pal.) gen. Morka : přípona -ovici: Morkovice Kroměř. (1348 in Morcowicz DO); demin. Morkůvky, Klob. Brn. (1385 in minori Morkowicz DB; 1412 Morkowiczky DB).

Moraš (Mor+ašъ): příp. -ici: Morašice Kruml.; v. § 6.

Mrta (Mьrl+a particip. pf.): přípona -inъ: Mrlín, (1358 in Mrlyn superiori DO, 1365 de Myrlyn inferiori DO) na místě obou stojí nynější Mrlínek (deminut.) Holeš.

Srv. Morašice, Mořina v Čechách.

most-

Mostek demin. (Most+ькъ): příp. -ovici: Mostkovice Pluml. (1225 Mostcowicz) nesprávně Moskovice; — příp. -ovъ: Mostkov (1371 Mostkow).

mrak-

Srv. Mrač, Mračov, Mrakotice, Mrákov v Čechách.

Mrákota (Mrako+ta 1195): příp. inъ: Mrákotín Dač. (1385 Mracotin DB).

Súmрак (Sa-mrakъ): příp. -ovъ: Soumrakov (1365 de Zumrakow villam Sumrakow DB), Telč.

mysl-

Mysl: příp. -ovъ: Myslová Dač. (1351 Myslow DB) Horní; Kostelní původně Myslovice (1253 Mislowicz), r. 1378 Myslůvka (Myslowka Wierdunkowa DB = M. Věrduňkova; tak slul majitel); demin. Myslůvka Dač.

Myslej (Mysl+ějъ 1088): příp. -ovici: Myslejovice, nyní Mysliovice nesprávně, Pluml. (1368 Misleyouicz DO).

Myslata (Mysl+eta 1107): příp. -ici: Mysletice Dač. (1385 Mysleticz DB).

Myslík (Mysl+ikъ 1203): sgl. Myslík Míst.

Myslech (Mysl+echъ 1055): příp. -ovici: Myslechovice Litov. (1291 in Mysslechowicz); v. § 6.

Mysloc (Myslok+jъ, Myslok 1160): příp. -ovici: Mysločovice Holeš. (1397 Mysloczowicze DO).

Myslibor (Mysli+borъ 1143): příp. -ovici: Myslibořice Kruml. (1260 de Miszelboriz); příp. -jъ: Mysliboř Dač. (Myslibors 1366 DB).

Nezamysl (Ne-za+myslъ 1210): příp. -ici: Nezamyslice Přer. (1353 de Nezamislicz DO).

Prěmysl (Prě+myslъ 1183): příp. -ovici: Přemyslovice Litov. (1309 de Prymislawicz).

Srv. Mysletice, Mysletín, Myslíč, Myslín, Myslotín, Myslov, Myslovice, Nezamyslice, Přemýšlení v Čechách.

mach-

Muš (Mach+jъ, nebo Ma+šъ) jest snad stejného tvaru a původu jako Buš, v. § 3. g.; příp. -ovъ: Mušov Mikul. (1332 Muschau).

Muchen (Mach+ъnъ): příp. -ici: Mouchnice Výšk. (1350 de Muchnycz DO; 1390 zu Muschnicz t., 1406 z Muchnicz Půh.)

mat-

Mutina (Mat+in-a 1088): příp. -ici: Mutinice Hodon. (1251 Mutiniz); v. § 6.

Múten (Mat+enъ): příp. -ici: Moutnice Hust. (1300 in Muteniz) z Mútenice.

Mutiš (Mat+išъ 1052): příp. -ovъ: Mutišov Dačice (1379 Mutyschow).

Srv. Mutějovice, Mutěnice, Mutice, Mutovice v Čechách.

medl-

Medl (1201): příp. -ici: Medlice Kruml. (1283 de Medliz); Dvorec.; — příp. -ovici: Medlovice Výšk. (1390 Medlowicz), Výšk. — příp. -ovъ: Medlov Kroměř. (1356 Medlaw DO); Židl.; — příp. *janinъ*: Medlany, de min. Medláanky Brno.

Srv. Medlešice v Čechách.

mъn-

Paměti (Pa-mę+ta Pal.): příp. -ici: Pamětice Bosk. (1167 Pametice).

Srv. Pamětice v Čechách.

mъnj-

Meň (Mъn+jъ): přípona -ovici, de min. Miňůvky Kroměříž v. § 6.

nad-

Sem patří srb. Nenad, Nenada, čes Naděj, pol. Nadziej.

Naděj (Nad+ějъ 1088): příp. -ovъ: Nadějov Jihlava (1466 Nadiegiow DB).

Srv. Nadějkov v Čechách.

nag-

Nahoš (Nago+šъ 1181): příp. -ovici: Nahošovice Holešov (1374 Nahosouicz).

Srv. Nahošice, Nahošín.

naš-

Našomír, Našimír (Našo+mirъ): přípona *-ici*: Našiměřice Kruml. (1236 de Nasmariz, 1244 de Naschmerische, 1236 de Nasmeritz); nesprávně Nasoměřice.

něg-

Nieh (Něg 1052): příp. *-ovъ*: Niehov, zúžením Nihov Mez. Vel. (1349 Nehaw DB; 1364 Nyehow t.); v. § 14.

Niežek demin. (Něg+ъкъ): příp. *-ovici*: Niežkovice, Nížkovice Výšk. (1378 in Nyezkowicz DB, 1373 Nyscowicz).

Srv. Nežetice, Něžovice, Nížkov v Čechách.

něm-

Němota (Němo+ta 1107): příp. *-ici*: Němotice, nyní Nemotice Výšk. (1327 de Nemoticz).

Němata (Něm+eta): příp. *-ici*: Němětice, Němetice Meziř. Val. (1408 in Nemetycz).

Němec (jméno národní nebo osobní) nebo *Němek* (Něm+лкъ, Něm+лъкъ): příp. *-ici*: Němčice Kroměř. (1131 Nemitci, 1318—26 Nemczicz), Přer., Dač., Ivanč., Blán., Židloch.; — demin. Němčičky Znoj. (1190 Nemchici, 1371 Nempczicz parvum); Hustop., Židl., Dač.; — příp. *janinъ*: Němčany Výšk. (1311 Nemyiaz za Nemczas); v. § 8; § 6.

Srv. Nemějice, Nemetice v Čechách.

nen-

Původ neurčitý. Srovn. německé Nannus, Nanno, Nenna u Förstemanna a bulh. Neno, srb. Nenoje, pol. Nienomysł.

Nenek (Nen+ъкъ): přípona *-ovici*: Nenkovice Kyjov (1227 Nenkovici, 1244 de Nenkouich).

Výklad na str. 15 jest nevhodný.

nes-

Nesimír (Nesi+mirъ): příp. *-jъ*: Nesmír Vel. Mez. (1365 de Nesmyerzie); v. § 17.

Nesachleb v. chléb-.

Nosislav (Nosi+slavъ 1205): příp. *jъ*: Nosislav Židl. (1361 Nossislaw DB).

Srv. Nesměřice v Čechách.

něš-

Tvořeno jako Búš v. § 3 g.

Něš, od něhož jest *Něšata* (1088); přípona *-ovici*: *Nešovice* Jemn.; v. § 6.

nět-

Sem patří čes. *Něta*, *Roznět*, *Rozněta*, *Nětišě*, *Nětmír*, *Nietka*.

Nietek demin. (*Nět+lk*): příp. *-ici*: *Nětčice*, ve výslovnosti *Něčice* Kyjov (1349 *Necycz*, 1353 *Netssicz*), *Kroměříž* (1374 de *Nietczicz*), *Hran.*; — příp. *-ovici*: *Nietkovice*, zúžením *Nítkovice* *Kroměříž* (1387 *Nyetkowicz*).

nor-

Vnor (*Vъ+norъ* Pal.): příp. *-ovъ*: *Vnorov* Hodon. (1249 de *Wnorow*), odsutím *Norov*; ze „*Z Norova*“ vzniklo *Znorov*, *Znorovy*; v. § 14., str. 33. Srv. os. *Noreš* (Pal.).

Nor: příp. *-ovici*: *Norovice* Dač. (1369 *Norowicz* DB), ač může se zde mysliti na zkratku z *Norbert*.

nos-

Nosál (*Nos+als*; 1208 slez. *Damroth*): příp. *-ovici*: *Nosálovice* Výšk. (1352 *Nossalowicz*).

Srv. osobní *Nosek*, místní *Nosálov*, *Nosetín*, *Noskov* v Čechách.

nyr-

Nýr: příp. *-ovъ*: *Nýrov*, *Nejrov* Kunšt. (1368 *Nyrow*).

Srv. *Nýřany*, *Nýrsko* v Čechách; snad něm. původu (*neu-*).

nad-

Nusieř (*Nuzerius* 1288): příp. *-ovъ*: *Nuzieřov*-*Nuzřřov*, nespr. *Nořřov* Tišn. (1350, 1364, 1379 de *Nuzierzow* DB); v. § 14.

Srv. *Nouzov*, *Nuzov*, *Nuzín* v Čechách.

odun-

Z něm. *Odun*, koř. *auda-*.

Odun, gen. *Oduns*, z čehož *Odunec* jako z *Arnolts* *Arnolec* v. § 16. I. e, nyní dialek. *Odonec*, mylnou etymologií *Vodonec* Kruml. (1278 de *Odunz*, 1279 de *Odunze*, 1353 de *Odunycz* DB).

olbram-

Z něm. z *Wulfram*mus.

Olbram (1210) příp. *-ovici*: *Olbramovice* Kruml. (1253 de *Wolframiz*, 1379 de *Wolbramicz*); — příp. *-ici*: *Olbramice*, nyní *Oboranice* Litov. (1368 in *Olbramicz* DO); — příp. *-je*: *Olbramkostel* Znoj., původně *Wolframskirchen* (1263 *Wolframeskirchen*).

Srv. *Olbramovice* v Čechách.

oldřich-

Z něm. Odalric, km. othal-.

Oldřich (1176): příp. -*ovici*: Oldřichovice Hrad. (1381 Oldrichouicz DO), nyní Ondřichovice; příp. -*ovs*: Oldřichov Přer.

Srv. Oldřichov, Oldříš, Oldřetice v Čechách.

ondřej-

Z Andreas.

Ondřej: příp. -*ovs*: Ondřejov Šternb., Rýmař.

Srv. Ondřejkovice, Ondřejov, Ondřejoves v Čechách.

opat-

Z abbas. Opat appell., ale ve významu osobního jména srv. § 5.

Opat: příp. -*ovici*: Opatovice Židl. (1048 Opatovvici!), Výšk. (1318—26 Oppathowicz); Třebová (1350 in Opatowicz DO); Hran., — příp. -*ovs*: Opatov Třebíč (1289 Abdoue, 1359 de Aptaw).

Srv. Opatov, Opatovice v Čechách.

orl-

Orel: příp. -*ovici*: Orlovice Výšk. (1328 in Orlowicz).

Srv. Orlov, Orlovice v Čechách.

os-

Os, z něhož jest *Osěj*: příp. -*ovs*: Osová Mez. Vel. (1346 de Ossow, 1329 de Ossaw); Osová Bítěška, srv. vět-.

ostrov-

Ostrovák (Ostrov+akъ): příp. -*ici*: Ostrovačice Ivanč. (1255 Ozstrowachowicz).

ot-

Z něm. Otto.

Ota (1193): příp. -*ins*: Otín Jihl. (1360 in Otyń DB); s přítutým v Votín Mez. Vel. (1398: in Ottyn DB) — správně Otín; Otina ves nyní Otinoves Pluml. (1347 Ottenslag).

Oten (Ot+enъ): příp. -*ici*: Otnice Výšk. v. § 6.

Otaslav (Ota+slavъ 1192): příp. -*ici*: Otaslavice Prostějov (1287 Otazlowitz, 1309 de Othaslawicz).

Srv. Votice, Votín v Čechách.

otrok-

Otrok (1203): příp. -*ovici*: Otrokovice Hrad. (1131 Otrocoucich).

Otroček demin. (Otrok+ькъ): příp. -ovъ: Otročkov Litov.
Srv. 'Otročin, Otročice v Čechách.

pac-

Z něm. Bazzo.

Pac (1316): příp. -ovъ: Pacov, dle německého Punzendorf, dříve Patzendorf; (1308 Paczndorf, 1316 Paczendorf, 1353 Paczow DO, 1355, 1377 též).

Srv. Pacov v Čechách.

paduch-

Padúch: příp. -ovъ: Padouchov, dial. Padochov Ivanč.

pak-

Sem patří Pak, Pačej, Pakomil, Pakoslav a místní Pakoměřice, Pačejov v Čechách.

Pačeslav (Pače+slavъ 1219 slez. Damroth): příp. -ici: Pačeslavice, Pačlavice Krom. (1159 Paceslavicih 1131 Pacezlaucih).

pal-

Paloňa (Pal+on-ja): příp. -inъ: Palonín Zábř. (1353 Palonyn DO).

Pálek demin. (Pal+ikъ Nehr. Podl.): příp. -ovici: Pálkovice Místek.

Palac (Pal+ačъ): příp. -ovъ: Palačov Jičín (1378 Palaczow DO).

Srv. Palčice, Páleč v Čechách.

paš-

Tvořeno jako Búš (v. § 3. g); jest demin. Pašek.

Paš: příp. -ovici: Pašovice Uh. Brod (1365 Passchowicz DO).

Srv. Pašovice v Čechách.

pater-

Snad jest v souvislosti s lat. pater.

Patera, dosud příjmení; příp. -inъ: Pateřín Litov. (1351 de Paterzin DO).

pavъl-

Z lat. Paulus.

Pavel (1057): příp. -ici: Pavlice Znojmo; — přípona -ovici: Pavlovice Přerov, Výškov, N. Město (1351 de Paulowycz prope Pernstain DB); Pavlovice Moravské = demin. Pavlovičky (1358 de Pawlowiczky DB); Hust., Olom., Osobl., Buděj. (1349 Paulowicz DB) nyní *Pálovice* v. § 6); — příp. -ovъ: Pavlov Mez. Vel.

(1358 Pawlow DB), Zábř., Mikul. dle něm. Polau-Polava, Palava (1347 de Pablow).

Pavlin (Pavъ+inъ): příp. -ovъ: Pavlínov Mez. Vel.

Srv. Pavlíkov, Pavlíšov, Pavlov, Pavlovice v Čechách.

pěk-

Sem patří Pěč (DO), Pěčík.

Pieka: přípona -inъ: Piečín-Píčín-Pičín (1351 Pieczin, 1358 Pyeczín, de Pyeczina DB, 1399 z Pičina) Dač.

Pěčík (Pěk+ikъ Pal.): příp. -ovъ: Pěčíkov, Pěčkov Třebová (1351 Peczycow DO).

Pěčotluk (Pěčo+tlъkъ): pl. Pěčotluky, anal. dle těch, která zrušila přehlásku: Pačetluky, nespr. Pacetluky (1131 Pecotulceh) Holeš.

Srv. Pěčice, Pečice, Pěčín, Pečky, Pěčnov, Pičín v Čechách.

Pelhřím

Z lat. Peregrinus.

Pelhřím: příp. -ovъ: Pelhřimov Osobl.

Srv. Pelhřimov v Čechách.

pěn-

Pěnka demin. (Pěn+lk-a): příp. -ici: Pěnčice Přer. (1131 Pencicih); demin. Pěnčícky Přer. (1381 de parvo Penczicz DO); — příp. -inъ: Pěňčín Litov. (1360 Pienczin DO).

Srv. Pěňčín v Čechách.

pěst-

Pěst: příp. -ovici: Pěstovice, zdlouž. Pístovice Výšk.; v. § 6. — příp. -ovъ: Piestov, zúž. Pístov (1234 de Pestow).

petr-

Z lat. Petrus.

Petr (1115): příp. -ovici: Petrovice Jihl., Kruml. (1346 von Petrowicz), Blán., Osobl., Šternb., Šumb., Třebíč; — demin. Petrůvka Třebová, Brod; Petrůvky Třebíč; — příp. -ovъ: Petrov Hodon., Kunšt.; Třebová: Petrov nebo Petrušov dle něm. 1365 Peterusdorf DB.

Petra (Petr-a): příp. -inъ: Petřín Znoj.

Petřek (Petr+lkъ 1191) gen. Petřka: příp. -ici: Petřkovicе Jičín.

Pešek demin. (Pech+lkъ 1258); Pech Pal. tvořeno jako Vach, v. § 3 e): příp. -ovъ: Peškov Tiš., nyní Pejškov z Pěškov v. § 14.

Srv. Petrášovice, Petříkov, Petřín, Petrkov, Petrov, Petroves, Petrovice v Čechách.

pikart-

Pikart; z gen. *Pikarts* české *Pikarc*, anal. *Pikarec* N. Měs.; v. § 16. I. e.

piv-, pi-

Piva (*Piv-a*): příp. *-inš*: *Pivín* Přer. (1358 *Pywin*).

Pivoňa (*Piv* + *on-ja* 1088): příp. *-ici*: *Pivonice* Nové Město (1316 de *Piwonicz*); — příp. *-inš*: *Pivonín* Zábř. (1398 *Pywonyn* DO).

Pita partcp. pf.: příp. *-inš*: *Pitín* Brod Uher. (1405 *Pytyn* Púh.).

Srv. *Pitkovice* v Čechách, *Pivkovice* t.

plat-

Platiš (*Plat* + *iš* 1052): příp. *-ovici*: *Platišovice*-*Platšovice*-*Plačovice* Buděj. (1353 *Platyssowicz* DB); v. § 6.

plav-

Plávek demin. (*Plav* + *ьkъ*; srb.): příp. *-jě*:: *Plaveč* Znojmo (1234 *Plauech*).

Srv. *Plavkonice* v Čechách.

plěn-

Sem patří srb. *Pljen*.

Plenek demin. (*Plěn* + *ьkъ*): příp. *-ovici*: *Plenkovice* Znojmo (1349 *Plencowicz*).

plěš-

Pleš: příp. *-ici*: *Plešice* Kruml. (1131 *Plesici*, 1350 *Plessycz* DB); příp. *-ověcъ*: *Plešovec* Krom. (1397 *Plessiwecz*, *Pleswicz*).

Srv. *Plešov*, *Plešovice* v Čechách, *Pleszów* v Haliči.

plumen-

Německý koř. *bloma*, os. *Pluoma*, *Pluma*.

Plumen (*Plumьnъ*): příp. *-ovъ*: *Plumnov*, nyní *Plumlov* (srv. *Krumlov*) (1340 de *Plumenau*, 1360 *Plumnaw*, 1402 *Plumenaw*, 1408 *Plumnow* DO, 1351 *Plumlow* DO).

pojas-

Stažené v *pás*.

Pásek demin. (*Pas* + *ьkъ*; pol.; *Pás* Pal.): příp. *-ovъ*: *Páskov*, v nářečí lašském zkráceno v *Paskov* Míst. (1297 *Pazkow*).

pokoj-

Pokoj (Pal.): příp. *-ovici*: Pokojovice Třebíč (1327 Pokoyowicz); — příp. *-ovz*: Pokojov N. Město.

pol-

Úpolneš (= vьpolьn-ešь): příp. *-ici*: Úpolnešice Buděj., nyní Oponešice; v. § 6.

pop-

Pop, appellativum, ale ve významu vlastního; v. § 5. příp. *-ici*: Popice Jihl. (de Popicz 1349 DB), Znoj. (1278 Popiz); — příp. *-ovici*: Popovice Přer., Krom. (1388 cum villis maiori Popowicz prope Chremsre) Brn.; — demin. Popůvky Přer. (1388 cum minori Popowicz), Třebíč, Brn.

popel-

Popela (Popel-a): příp. *-inz*: Popelín (1349 Popolin, 1356, 1368 Popelin DB).

Srv. Popelov v Čechách.

por-

Poren gen. Porna (Por+ьnъ): příp. *-ici*: Pornice Kroměříž (1361 de Pornicz).

pot-

Z něm. Bodo, Poto, čes. Póta.

Potek demin. (Pot+ьkъ): příp. *-jz*: Poteč Val. Klob. (1341 Potecz).

pozd-

Pozdata (Pozd+ьta Nokr. Podl.): příp. *-ici*: Pozdětice dem. Pozďátky Třebíč; — příp. *-inz*: Pozdětín Třebíč (1358 Posdyetin DB).

Pozděch (Pozd+ьchъ 1204 slez. Damroth): příp. *-ovz*: Pozděchov Holeš. (1367 Pozdiechow), v. též zd-.

Srv. Pozdyně v Čechách.

prak-

Prakeš (Prak+ьšь): srv. rus. Bogša. srb. Vlkša, Dragša, Mikša, čes. Jakša; — příp. *-ici*: Prakšice Uh. Brod (1131 Praxici, 1401 v Prakšicích).

Prác Znoj. (1344 Pracsch) v. prat-a § 17.

Srv. Práce, Práčov v Čechách.

prask-

Praskl partcp. pf.: přípona *-ici*: Prasklice Kroměříž (1355 Prasklicz).

prat-

Prat příp. -*ec*: Pratec, pl. Pratce Slavk. (1274 in Pratzowe, 1368 de Prac, 1376 Prac).

Pratek demin. (Pratukъ): příp. -*je*: Pratč-Prač Znoj., v. § 17. Srv. Pracejovice v Čechách, Prackov t.

prav-

Práv: příp. -*ici*: Pravice Znoj., špatně dle němčiny Probice (1222 Brawiz, 1325 Prowicz, Prawicz): v. § 6.; — příp. -*ov*: Pravlov (1323 Prewlow) s *l* vloženým, v. § 17. (Litovle).

Právek demin. (Prav + ukъ 1057): příp. -*ici*: Právčice Krom. (1320 Prawciz).

Pravota (Pravo + ta 1167): příp. -*ici*: Pravotice, snad nynější Mramotice Znoj. v. § 6.

Srv. os. Praveš, Pravoňa, místní Pravonín Pravíkov, Pravovíce, Pravětice v Čechách.

prěd-

Prěda (Prěd-a 1078): příp. -*in*: Předín Třebíč (1353 in Przedyn DB).

prěk-

Přček demin. (Prěk + ukъ): příp. -*ovici*: Přčkovice Uh. Brod (1405 de Przczkouič Půh); příp. -*ov*: Přčkov Vel. Mez. (1360 de Przczkow DB).

Srv. Přčice v Čechách.

prěsn-

Přesnota (Prěsno + ta): příp. -*ici*: Přisnotice Hustop.

prěš-

Přěš (Prěch + jъ; Přech Pal.), tvořeno jako Búš, v. § 3. g příp. -*ovici*: Přěšovice Kruml.

Srv. Přěstice v Čechách (z os. Přěšek), Přěšín, Přěštěnice t.

prim-

Z latinského Primus; Damroth uvádí osobní Prima 1300, Primko 1295.

Přimata (Prim + eta): příp. -*ici*: Přímětice Znoj. (1220 Primetitz, 1239 Primetiz, 1243 Primeticz, 1268 Premtitz, 1293 Primitycz, 1325 Premtitz, 1365 Priemyeticz DB). Doložené Priemyeticz může být dialektické. — Myslíti by se mohlo také na osobní *Přémata*, od *Přem* a Přímětice vykládalo by se zúžením z *Přie-*

mětice. Na km. přem- by ukazovaly dva starší doklady z r. 1268 a 1325: Premticz; ale nejstarší doklady mají i.

Srv. Příjm v Čechách.

pros-

Prosina (Pros+in-a 1235): příp. -ici: Prosinice, Hran., dial. Prosenice (1275 de Prosinic); demin. Prosiničky Hran. v. § 6.

Prosata (Pros+eta): přípona -in: Prosetín-Prosetín Kunštát (1390 in Prossyetyyn DB); Mez. Vel.

Prosek demin. (Pros+ьkъ Pal., 1204 Damroth): příp. -ovici: Proskovice Ostr.

Prosimír (Prosi+mirъ 1212): příp. -ici: Prosimřice, Prosiměřice (1226 Prozimeriz), mylnou etymologií Prostměřice Znoj. (něm. Prosmericz); v. § 6.

prost-

Prostěj (Prost+ějъ 1052): příp. -ovъ: Prostějov, dříve Prostějovice (1131 Prosteiouicih, 1213 Prosteyow); demin. Prostějovičky (1384 Prostyeiouiczek DO).

Oprost (O-prostъ): příp. -ovici: Oprostovice Holeš. (1373 Oprostowicz DO; 1368 de Zoprostowicz t.)

Srv. Prostějov v Čechách.

protiv-

Protivan (Protiv+anъ): příp. -ovъ: Protivanov Bosk.

Srv. os. Protiva, Protiven, místní Protivín v Čechách, Protivice t.

prus-

Prus, jméno národní; pl. Prusy Přer. (1160 Prusi): Výšk. Prusy Moravské (1349 in Prusiech DO) a P. Německé (in villa Praus 1349 DB); příp. -janin: Prušany, dem. Prušánky Hodon.

Prusin (Prus+inъ): příp. -ovici: Prusinovice Holeš. (1349 Prusynowicz DO); demin. Prusinky Přer.

Srv. Prusice v Čechách.

prъch-

Pršek demin. (Prъch+ьkъ): příp. -ici: Prščice-Prštice Brno (1360 Pirzschicz DB).

Srv. os. Pršík (1215).

ptak-

Ptác (Ptak+ь): příp. -ovъ: Ptáčov Třebíč.

puč-

Z německého *Puzo*, km. *boz-*.

Puc: příp. *-ovz*: *Pucov* Třebíč (1349 *Putczaw* DB, 1356 *Puczow* t.).

pukl-

Z něm. *Buckel*, km. *bug-*.

Pukl: příp. *-ici*: *Puklice* Jihl. (1318 *Pukilwicz*, 1358 *Puklicz* DB).

pust-

Pustimír (*Pusti+mirъ* Pal.): příp. *-js*: *Pustiměř* Výšk. (1052 *Pustimir*, 1243 *de Puztemir*).

пѣн-

Peň: příp. *-ovici*: *Pňovice* Litov. (1249 *de Pnyowicz*, 1311 *Pnyowicz*): nesprávně *Piňovice*; v. § 6.

Srv. *Pňovičky* v Čechách.

rad-

Raděj (*Rad+ějъ* 1052): příp. *-ovz*: *Radějov* Hodon. (1376 *de Radyegow* DB).

Rada (*Rad-a* Nehr. Podl.): příp. *-inz*. *Radina* ves, nyní *Radňoves* Vel. Mez. (1364 *Radyna wes*, DB); v. § 15.

1. *Raden* (*Rad+enъ* 1248): příp. *-ici*: *Radenice* Mez. Vel.

2. *Raden* (*Rad+ънъ*): příp. *-ovici*: *Radnovice*, nebo *Radňovice* od *Radeň* (*Rad+ънъ*) (1397 *Radnowicz*) N. Město.

Radoňa (*Rad+on-ja*; *Radoň* Pal.): příp. *-inz*: *Radonín* Třebíč, N. Město (1346 *de Radonyn*).

Radota (*Rado+ta* 1115): příp. *-ici*. *Radotice* Buděj. (1327 *Radoticz*); — příp. *-inz*: *Radotín* Hran.

Radek demin. (*Rad+ъкъ* 1057): přípona *-ovici*: *Radkovice* Kruml. (1360 *Radcowicz* DB); — demin. *Radkovičky* N. Měs.; příp. *-ovz*: *Radkow* N. Měs. (1377 *Ratkow*), *Třebová* (1308 *Ratkow*), *Holeš. Radkovy* (*Radkov*). Může se však odvozovati též od *Ratek*, poněvadž *dk* zní jako *tk*; v. *rat-*.

Radík (*Rad+ikъ* Nehr. Podl.): příp. *-ovz*: *Radíkov* Hran. (1371 *Radykow*), Olom.

Radeš (*Rad+ešъ*): příp. *-inz*: *Radešín* N. Město (1407 *de Hradessyn* DB, 1409 *de Radyssyn* t.).

Radeč (*Rad+ik+ъ*): příp. *-ovici*: *Radčovice*, *Hradčovice* (1398 *Hradczowicz* DO).

Radl, snad s něm. koncovkou (srv. § 17.): příp. *-ici*: Radlice Dačice.

Radoš (Rado+š 1132): příp. *-ovz*: Radošov Třebíč.

Radošek demin. (Radoš+lk Nekl. Podl.): příp. *-ovz*: Radoškov Mez. Vel.

Radiš (Rad+iš 1052): příp. *-ovz*: Radišov Třebová (1379 de Radyschow).

Radimír (Radi+mir 1222): příp. *-jz*: Radiměř Třebíč.

Radomil (Rado+mil 1230): příp. *-ovz*: Radomilov Šumb. (něm. Radomühl).

Radoslav (Rado+slav 1101), Radslav, Raclav: příp. *-ici*: Radslavice Výšk. (1318—26 Raczlabs), Přer. (1393 Raczlawicz); Mez. Vel.: Horní, Dolní; demin.: Radslavičky Výšk.

Otrád (Otr+rad 1088): příp. *-ici*: Otradice Třebíč, nespr. Otratice (1209 Otradiz, 1365 de Ottradicz DB), Ondratice Výšk. v. § 6.

Voděrad (Vodě+rad Pal.): plur.: Voděrady Kunšt. (1349 de Vodierad DO).

Záraz (Za-rad+j 1088): příp. *-ici*: Zarazice Hrad.

Radosta (Rado+st-a 1052): příp. *-ici*: Radostice Brn. (1350 in Radosticz); — příp. *-inz*: Radostín Mez. Vel. (1365 Radostyn DB).

Radovan particip. pass. (1088) — Radvan (pol. Radwan): příp. *-ici*: Radvanice Hran. (1404 v Radvanicích); srv. Radvanov v Čechách.

Ohledně *Račic* v. § 6. a srv. rak-.

Srv. Radboř, Radeč, Radechov, Radějov, Radějovice, Radenice, Radení, Radešice, Radešín, Radešov, Radětice, Radětin, Radíč, Radihošť, Radíkov, Radíkovice, Radím, Radimovice, Radín, Radinov, Radkov, Radkovice, Radkyně, Radlice, Radlovice, Radměřice, Radnice, Radňov, Radobice, Radomilice, Radomyšl, Radonice, Radonovice, Radošice, Radošín, Radošovice, Radotín, Radouň, Radouš, Radovesice, Radšovice, Otradov, Otradovice, Voděrady, Radostice, Radostín, Radostovice, Radostov, Radvančice, Radvanice, Radvanov, Radvanovice v Čechách.

rach-

Rach (Pal.) tvořené jako Vach v. § 3. e; *Rašek* demin. (Rach+lk 1248): příp. *-ovz*: Raškov Šumb. Může být však také

v souvislosti s Vražek (1186), neboť *žk* zní jako *šk* a *v* se často odsouvá (1397 Wraskow DO, 1447 Rasskow t.); v. § 14.

Raš (Rach+*ъ* 1115): příp. *-ovici*: Rašovice Výšk. (1131 Rasouicih); — příp. *-ovs*: Rašov Tišn. (1341 in Rassau).

Srv. Rašov, Rašovice, Raškovice, Rašín v Čechách, srb. osob. Raško.

raj-

K němu patří čes. Rajka, srb. Rajan, Rajek a j.

Ráj: příp. *-sco*: Rájec Blán. (1366 de Raycz), Zábř. demin. Ráječek Zábř., Ráječko Blán. v. § 12.; přípona *-js*: v Rajhrad (= Rajhrad) (1045 Raygrad), v. § 17.

Rajhrad (místní vzato jaksi za osobní): příp. *-ici*: Rajhradice Židl. (1292 Rayhradicz) v. § 6.

Srv. Rájov v Čechách.

rak-

Rak (1088): přípona *-ici*: Račice Kruml. (1356 Racicz DB, 1349 Radschycz); Výšk. (1227 Ratsici, 1375 Radsicz); N. Město; srv. rad-, v. § 6. — příp. *-ovs*: Rakov Hran., Raková Litov.; snad Rakoví Tišnov (zúžením z Rakové).

Rakeš (Rak+*ъшъ*): příp. *-ici*: Rakšice Kruml. (1234 Raksice).

Srv. Rakov, Rakovice, Rakovník v Čechách.

rakъv-

Rakev: příp. *-ici*: Rakvice (1248 Rachuwiz, 1292 Rakuuiz, 1393 Rakwicz) Hustop.

ram-

Náramek (Na+ram+*ъkъ*): příp. *-js*: Nárameč Třebíč. (1346 Naramez DB).

ran-

Ranoš (Rano+*ъшъ* 1087): příp. *-ovs*: Ranošov Hran.

Ranošir (Rano+*ъžirъ* 1174), lat. Ranocerus, Rancirus, z něhož opět Rancíř: příp. *-ovs*: Rancířov Buděj., (1303 Rancyrow), Jihl.; v. § 14.

Srv. Rančice, Rankov, Rankovice v Čechách.

rajpot-

Německé Raginbod - Rainbod, nebo Reginbod - Reinbod, koř. ragan (Förstemann 1226).

Rejpota: příp. *-ins*: Rejpotín, něm. Reitendorf Šumb. (1391 Reypotendorf).

rapot-

Souvisí asi s něm. koř. radi, os. Ratpot, Rapoto, Rapota.
Rapota (Rapot-a 1086): příp. -ici: Rapotice Třebíč.
Srv. Rapotice v Čechách.

rat-

Rác (Rat+*jь* 1210): příp. -ovici: Rácovice Budějov. (1355 Raczowycz DB); — příp. -ovz: Rácov Jihl. (1354 de Raczow).

Racek demin. (Rac+*ьkь* 1195): příp. -ovz: Racková Holeš.

Ratiš (Rat+*išь* Pal. 1204 Damroth): příp. -ovici: Ratišovice Kruml. (1376 Racyesouicz DB).

Ratišek demin. (Ratiš+*ьkь*): příp. -ovici: Ratíškovice Hodon. (1131 Ratiscouicih).

Ratibor (Rati+*borь* 1088): přípona -ici: Ratibořice Buděj. (1351 Ratyborzicz DB); — příp. -jъ: Ratiboř Val. Mez.

Srv. Rad-.

Srovn. Ratboř, Ratěnice, Ratiboř, Ratibořice, Ratměrice v Čechách.

recman-

Asi z něm. Rätzmann, km. rad-, osobní Razo, Rezo.

Recman (1210 Svatoslav, Zdislav Recmanidci): příp. -ici: Řecmanice, zúž. Řícmanice Brn. (1261 Reczmanicze).

řehoř- v. gregor-

řěp-

Řěpa: příp. -ovz: Řepov Zábř. (1408 Repaw).

Řěpeš (Řěp+*ьшь*): příp. -inz: Řepšín Olom. (1131 Repsine).

Srv. Řepín, Řepeč, Řepešín, Řepčice v Čechách.

řeš-

Německé Resch.

Reš (1290): příp. -ovz: Rešov Rýmař. (1351 Reschendorf).

řez-

Řezen: (Řez+*ьнъ*): přípona -ovici: Řeznovice Ivanč. (1252 Reznowic).

rik-

Z německého Rik, Riko (koř. ricja-).

Řík: příp. -ovici: Řikovice Přer. (1167 Rikouice, 1347 Rzikowiz).

Řičan (Řič+*анъ* z Řič = Rik+*ьнъ*): plur. Řičany Ivančice (1237 Richan, 1245 de Ritchan). Vykládati z Řiečany od appell.

řeka jest těžko, poněvadž už z první polovice 13. století máme v oněch dvou dokladech i.

Řikona (Rik+on-a) nebo Řikoňa : příp. -inš : Řikonín Tišn. (1371 de Srzikonyna).

Srv. Říkov, Řikovice v Čechách.

rim-

Z Hřím, které jest zkráceno z Pelhřím (Peregrinus), nebo z německého Rim, Rimo, koř. Rim.

Řím (1234): příp. -ici : Římice Litov. (1356 de Rzimicz DO, (1371 Hrzimicz DB); v. § 6. — Rymice u Holešova; tu by se mohlo vykládati dialekticky místo ř, jako dosud v nářečí tomto se mluví: uderýť, kryda. Možný jest také výklad, že Rymice pochází přímo od něm. Rim (1353 Rymicz DO, 1365 Rimycz t.); srv. km. *rýmař*-; — příp. -ovš : Římov Třebíč.

Srv. Římov, Řimovice, Rymáň, Hříměždice v Čechách.

rip-

Asi od něm. Grippo, Grifo — je-li v opise zakládací listiny kláštera Třebíčského doklad Gripovice opravdu starý — přípona -ovici : Gripovice—Hřípovice—Řípovice a nyní Řípv Třebíč.

rod-

Rodek demin. (Rod+ькъ Pal.): příp. -ovš : Rodkov, nespr. Rotkov N. Město,

Rodislav (Rodi+slavъ Pal.) Radslav : příp. -ici : Rodslavice-Rudslavice Hol., § 6.

Srv. Rodinov, Rodov v Čechách.

rog-

Sem patří Rož, Rožneta.

Rožen (Rog+ьнъ): přípona -ovš : Rožnov (1267 Rosenawe, 1372 Roznow).

Srv. Rožatov, Rožnov v Čechách.

roj-

Rojata (Roj+eta): příp. -inš : Rojětn, Rojetín Tišn. (1354 in Rogietyn DB).

Srv. Rojice, Rojkovice v Čechách, Rojatyn v Haliči.

Rozroj (Roz+roj 1057): příp. -ovici : Rozrojovice, s vloženým d Rozdrojovice Brno (1402 Rozdrojovicích), v. § 6.

ros-

Rosa: příp. *-ici*: Rosice Ivanč. (1321 de Rossicz).
Srv. Rosice v Čechách.

rost-

Rostin (Rost+inъ): příp. *-ici*: Rostinice, nyní Rostěnice Výšk. (1131 Rostinich, 1335 Rostenicz); v. § 6.

rud-

Kmen německý.

Rudolt (1146): přípona *-ici*: Rudoltice Osobl. (1255 Rudolweswalt), něm. Rosswald; Wiesenb. — Z gen. Rudolts vzniklo čes. Rudolc, anal. Rudolec (v. § 16. I.) (1343 in Rudolfs, 1368 von Rudolcz); — příp. *-ovici*: Rudoltovice Šternb.

Rudel (něm.) příp. *-ici*: Rudlice Znoj. (1365 Rudlicz).

Rudvik (něm.): přípona *-ovz*: Rudvikov Mez. Vel. (1234 de Rudwico, 1358 Rudwicov DB); v. § 14.

Srv. Rudoltice v Čechách.

runar-

Asi z německého, koř. runa-, z něhož jsou osobní Runo, Runfrid, Runjer a t. d.

Runár (Run+arъ): příp. *-ovz*: Runářov (1351 Runarzow DO).
Litovel.

ruprecht-

Německé.

Ruprecht: příp. *-ovz*: Ruprechtov Výšk.

Srv. Ruprechtice v Čechách.

rus-

Srv. Rusín, Rousinov, Rousovice v Čechách.

Rusa (Rus+a 1180): příp. *-inz*: Rusín Osobl. (1331 Rusin).

Rústa (Rus+inъ Pal.): příp. *-ovz*: Rousínov Výškov (1387 Russinow).

Rúsmír (Rus+mirъ): přípona *-ovz*: Rousmírov, Rousměrov Mez. Vel.

ryb-

Rybeš (Ryb-eši.): příp. *-ovici*: Rybešovice, dial. han. Rebešovice (1340 Rebieschowicz) Židloch.

rychalt-

Německé.

Rychalt: příp. *-ici*: Rychaltice Míst.

rychl-

Snad z něm. Richel, koř. ricja- (Förstemann 1256).

Rychl: příp. -ovz: Rychlov Holeš. (1371 Richlow DO).

rychtar-

Appellativum, ale ve smyslu vlastním, jako kněz, opat, v. § 5.; z něm. Richter.

Rychtár: příp. -ovz: Rychtářov Výšk.

rymar-

Z něm. Riemer—Remer—Reimer—Rimher, koř. rim.

Rýmař: příp. -ovz: Rýmařov, něm. Römerstadt (1398 Remerstat).

řab-

Záruba (Za+řab-a): dosud příjmení: příp. -ici: Zárubice Kruml. (1349 in Zarubicz DB).

řach-

Rúcho (řach-o): příp. -ovjaninž, pl. Rouchovany (1273 Ruchowan) Kruml.

řed-

Neřada (Ne-řed-a): příp. -inž: Neředín, nyní Neřetín Olom. (1247 Neredyn, 1234 Neretyn). Sr. os. Ředivoj, Ředochna; v. § 15. Srv. Ředenice, Ředhošť, Ředice v Čechách.

sad-

Saz (Sad+jš): příp. -ovici: Sazovice Hrad. (1362 Sazowicz). Srv. něm. os. Sazo.

sed-

Sedlata (Sedl+ęta): příp. -ici: Sedletice, se zrušenou přehl. Sedlatice Telč.

Sedleš (Sedl+ešš): příp. -ovici: Sedlešovice Znojmo (1190 Sedlesovici).

Sedlej ((Sedl+ějš): příp. -ovz: Sedlejov (1366 Sedleyow DB) Telč.

Násedlo (Na-sed-lo): příp. -ovici: Násedlovice Kyjov (1353 Nasedlouicz, 1353 Nadsedlowycz DB).

Sezema (Sez+im-a, připodobněním Sezema; starší doklady zní Sezema, srv. Erben Reg.): příp. -inž: Sezemín Nové Město v. § 15.

Svésedl (Své+šedlš): příp. -ici: Svěsedlice (1370 Swesedlicz 1389 Swessedliczie) Olom., nesp. Svisedlice.

Srv. Sedlejšovice, Sedletín, Sedlíkovice, Sedlovice, Sezemice v Čechách.

salav-

Cizí.

Salava, dosud příjmení: příp. *-ici*: Salavice Jihl.

sas-

Sasa tvořeno jako Uhra (1174, 1228) (*Sas*+*a*): příp. *-inš*: Sasina Bosk. (1368 Zassina DOL., 1447 Sassyna t.).

sav-

Sava: příp. *-inš*: Savín Litov. (1355 Sawyn DO, 1365 Ze-wyn t., 1376 Sabyn t., 1379 Sawyn DO).

ščep-

Ščepək demin. k *Ščep*, jež jest zkratka ze *Ščepán* (Stephanus); k němu patří též *Ščepata*; příp. *-ovš*: *Ščepkov*, *Štěpkov* Buděj. (1365 Czepkau DB).

Ščepán (1057): příp. *-ovici*: *Štěpánovice* Buděj.

Srv. *Štěpánice*, *Štěpánov*, *Štěpánovice* v Čechách.

sěja-

Vsěta (*Vš-sět-a*): příp. *-inš*: Vsetín; v. § 15.

sěm-

Sěmek demin. (*Sěm*+*mek* 1086; bulh. *Semko*): příp. *-ici*: Semčice, nesprávně Senticice Tišn. (1358 de Sempczicz DB); v. § 6.

Sěmitěch (*Sěm*+*těch*): přípona *-ici*: Semitěšice, demin. a mylnou analogií Samotíšky Olom. v. § 10. Srv. os. Semislav.

Srv. Semčice, Semeč, Semechnice, Semice, Semonice, Semo-vice v Čechách.

sěn-

Sěnorad (*Sěno*+*rad*): pl. *Senorady*, mylnou etymologií Senohrady Třebíč (1350 Sienohrad DB, 1351 Senorad t.); srv. Polerad, Hostěrad.

Srv. Senomaty, Senožaty v Čechách.

sibot-

z něm. *Sigebotho*; *Siboto* 1087. Z něho povstalo české *Žipota* a *Šebeta*; příp. *-inš*: *Žipotín* Třebová (1365 villam Sybothinam DB, 1398 Zypotytn DO); příp. *-ovš*: *Šebetov* Bosk. (1249 ad Sibotonis villam, 1409 z *Šebetova* Půh.).

sighart-

Německé *Sighart*; příp. *-ici*: *Zigartice* Šternb. (1394 Sig-hartau, 1408 Zygartice DO).

siv-

Siv: příp. *-ici*: Sivice Výšk. (1317 Sibcz, 1345 Sywicz).

skor-

Skoron (Skor+onъ Nehr. Podl.): příp. *-ici*: Skoronice Kyj. (1322 Skoronicz).

Skorota (Skoro+ta Pal.): příp. *-ici*: Skorotice Tišn. (1309 de Skorothic); příp. *-inъ*: Skorotín Jič.

Srv. Skoranov, Skorenice, Skorkov v Čechách.

skrb-

Skrben (Skrъb+enъ 1107): příp. *-jъ*: Skrbeň Olom. (1176 Skriben, 1355 Skyrben DO).

Srv. Skrbčiči v Istrii.

slav-

Sláv jest ve složení, jako Jaroslav a pod.; příp. *-ici*: Slavice Třebíč (1371 Slawicz DB); demin. Slavičky Třebíč.

Slavoň (Slav+onъ 1167): příp. *-ici*: Slavonice Dač. (1358 Slawonicz DB); příp. *-ovъ*: Slavoňov Zábř. (1318—26 Slawanow).

Slavoňa (Slav-on+ja): příp. *-inъ*: Slavonín Olomouc (1131 Slauonyn).

Slavata (Slav+ęta 1181): příp. *-ici*: Slavětice Kruml. (1366 de Slawaticz); — příp. *-inъ*: Slavětín Litov. (1368 Slauetin DO), Buděj.

Slávek demin. (Slav+lkъ 1238): příp. *-ovici*: Slavkovice N. Město; — příp. *-ovъ*: Slavkov Výšk. (1361 Slawkow DB); Hran. (1349 de Slawkow DO), Holeš., Hrad.

Slavík (Slav+ikъ 1115): příp. *-ovici*: Slavíkovice Výškov (1387 in Slawykowicz); Buděj.; — příp. *-jъ*: Slavič Hran. (1353 Slauicz DO).

Slavíka (Slav-ik+a): příp. *-inъ*: Slavičín Val. Klob. (1256 Zlawizin).

Slavibor (Slavi+borъ): příp. *-jъ*: Slaviboř, nyní Slejboř Dač. v. § 17.

Práslav (Prěja+slavъ): příp. *-ici*: Práslavice Olom., staž. z Prějaslavice (1131 Preiazlauici, 1318—26 Praslawicz).

Srv. Slavče, Slavětice, Slavětín, Slavhostice, Slavice, Slavíkov, Slavíkovice, Slavíky, Slavín, Slavkov, Slavkovice, Slavníč, Slavoňov, Slavoňovice, Slavošov, Slavošovice, Práslavice v Čechách.

slug-

Sluha, s nímkž souvisí Služen, Sluhota, Služata, Služek a j.;
příp. -inš: Služín Pluml. (1131 Slusine).

Srv. Sluhov v Čechách.

sluch-

Sluš (Sluch+⁺js): příp. -ovici: Slušovice Holeš. (1261 Sluschowicz).

Poslucha (Po-sluh+⁺a): příp. -ovš: Posluchov Olom., též
Poslucha (1364 Posluchaba) něm. Posluchau.

Srv. Sluštice v Čechách.

smil-

Smil (1051): příp. -ovš: Smilov Libava.

Srv. Smilovice, Smilkov v Čechách.

smol-

Sem patří srb. Smoljan, Smoljana, Smolko, Smolka.

Smola: přípona -inš: Smolina Val. Klob., Smolín Hustopeč,
v. § 15.

Srv. Smoleč v Čechách.

smrž-

Smrž, dosud příjmení; příp. -ici: Smržice Prost. (1131 Smer-
sich); příp. -ovš: Smržov Třebová (1318—26 Smrzow), Kunštát.

Srv. Smržov, Smržovice v Čechách.

sněg-

Sniehota (Sněgo+⁺ta): příp. -ici: zkrácené Sněhotice, zúžené
Snihotice Prost. (1334 Snihoticz, 1356 Snyehoticz DO). Srv. os.
Sněhuš.

sob-

Soběl (Sob+⁺ělb): příp. -ici: Sobělice Krom. (1320 Sobielicz);
v. § 6.

Sobol (Sob+⁺olb); přípona -ici: Sobolice, demin. Sobůlky
Kyj. (1358 de Sobolek DO).

Sobota (Sobo+⁺ta): příp. -inš: Sobotín Šumb. (1351 Sobe-
cinna, 1399 Sobothein); srv. dem. os. Sobotka (Pal.).

Sobuta (Sob+⁺ut-a): příp. -ovici: Sobutovice, nyní dialekt
Sobotovice Židl. (1258 Sobutowitz, 1341 Sobutowicz); v. § 6.

Soběch (Sob+⁺ěchb) nebo *Soběš* (Sob+⁺ěšb): příp. -ici: Sobě-
šice Brno (1286 Sobesiczi); demin. Sobíšky Přer.

Sobác (Sob+⁺ačb); příp. -ovš: Sobáčov Litovel, nesprávně
Zobáčov (1351, 1355, 1365 Sobaczow DO); v. § 14.

Nesob (Ne+sobъ): příp. -ici: Nesobice, nyní změnou *b* — *v*: Nesovice Výšk. (1365 Nessobicz DB); v. § 6.

Soběchleb (Sobě+chlěbъ): pl. Soběchleby Hran. v. § 19.

Soběsuk (Sobě+sakъ): pl.: Soběsuky Krom., v. § 19.

Srv. osob. Sobek, Sobata.

Srv. Sobakov, Sobědraž, Soběhrady, Soběkury, Soběnov, Soběraz, Soběšice, Soběšín, Soběslav, Soběslavice, Soběsuky, Sobětice, Sobětuchy, Sobětuš, Sobín, Sobínov, Sobišovice, Sobkovice, Sobočice, Sobolusky, Sobotice, Sobšice v Čechách.

spěl-

Spěl partcp. pf.; příp. -ovъ: Spělov Jihl.

Spělek demin. (Spěl+lkъ): příp. -ovъ: Spělkov N. Město.

Srv. osob. Ospěl, rus. Pospěl.

spyt-

Odtud *Spyta*, *Spytihněv*.

Spýš, tvar jako *Búš*, v. § 3 g; příp. -ovъ: Spýšov Blánsko, dialek. Spešov (1390 Spisschow).

Spytihněv (Spyti+gněvъ 1057): příp. -jъ: Spytihněv, nespr. Spytinov Hrad. (1052 Zpitignevv.)

Srv. Spytice v Čechách.

sta-, stav-

Stálek demin. (Stal+lkъ; srb. Stao); pl.: Stálky Znoj., též Křtálky zvané, německy Stallek, v. § 14.

Staven (Stav+enъ): příp. -ici: Stavenice Zábř. (1371 Stawenicz).

Stavěš ((Stav+ěšъ) nebo Stavěch (Stav+ěchъ): příp. -ici: Stavěšice Kyj. (1366 de Stawiessicz Kyj.).

Stavík (Stav+ikъ): příp. -ici: Stavíkovice, Tavíkovice Kruml. (1358 Tawikouicz DB); v. § 6.

Stach 1052 tvořeno jako *Vach*, v. § 3. e; příp. -ovici: Stachovice Jič. (1293 de Stachinwalde); příp. -ovъ: Stachov Šternb. (1397 Stachowa DO).

Stanimír (Stani+mírъ 1174): příp. -ici: Staniměřice, nyní Staměřice Hran.: v. § 6.

Srv. Stanětice, Staniměřice, Stankov, Staňkovice, Stanovice, Stachy, Stachov, Stašov v Čechách.

star-

Stárek demin. (Star+lkъ 1088): příp. -jъ: Stařec, gen. Starče analog. Starč Třebíč (1335 Stericz); v. § 6.

Stařik (Star+ikъ): příp. -jъ: Stařič Míst. (1320 in Starzicz, 1349 de Starziczie DO).

Stařech (Star+ěchъ Pal.): příp. -ovici: Stařechovice Pluml. (1353 Starzechowicz).

stoj-

Stojika (Stoj+ik-a): příp. -inъ: Stojičín-Stojčín (1371 Stogeczin DB, dial.)

Ostojek demin. (O-stoj+ьkъ 1052); příp. -ovici: Ostojkovice Buděj. (1327 Ostoykowycz).

Srv. Stojanovice, Stojslavice v Čechách.

ston-

Stonař (Ston+arъ): příp. -ovъ: Stonařov (1349 Stonarn DB; 1367 Stonarzow) Dač.

strab-

Straben (Strab+enъ): příp. -ici: Strabenice Krom. (1350 in Strabenycz).

strach-

Strachuj (Strach+ujъ): příp. -ovъ: Strachujov N. Měs. (1361 Strachuyaw).

Strachon (Strach+onъ): příp. -ovici: Strachonovice Dačice (1353 Strachonowycz DB).

Strachota (Stracho+ta 1228): příp. -ici: Strachotice Znoj. též Strachotín, něm. Rausenbruck (1190 Strachotin, 1226 Strachotiz); příp. -inъ: Strachotín Hust., něm. Tracht (1176 Strachotin); v. § 6.

Srovn. Strachovice, Strašice, Strašnice, Strašnov, Strašín v Čechách.

straž-, strąg-

Stráže: příp. -ovici: Strážovice Kyj. (1131 Strazouici).

Strážek demin. (Straž+ьkъ 1204 Damroth): příp. -ovъ: Strážkov, nyní Strážek, něm. Straschkau N. Město (1358 Strazkow DB, 1364 Strazek t.)

Striež (Strěz+ь; Striez 1130): příp. -ovici: Střížovice Krom. (1365 Strzezuice DO, 1406 Strzizowicz Půh.); příp. -ovъ: Střížov Třebíč (1398 Strzezow); Jihl., Olom. (1358 Strzezaw).

Srv. Strážkovice, Strážov, Stražovice, Střížkov, Střížov, Střížovice v Čechách.

strěl-

Postřelim (Po+strěl+imъ): příp. -ovъ: Postřelimov, lépe než

nynější Postřelmov Zábřeh (1349 Postrzelimow DO); demin. Postřelmúvek Zábř. (1361 in Postrzelimowczi).

Srv. Střeleč, Střelohostice, Střelitov v Čechách.

stroj-

Bezstroj (Bez+stroj^{js}) demin. *Bezstrojek*: příp. -ici: Bezstrojčice, nyní Bystročice v. § 6.

Srovn. Strojek, pol., bulhar., srbsky Stroj; místní Strojetic v Čechách.

strap-

Strupiša (Strap+iš-a) k Strup; příp. -in^z: Strupišín Kruml., dial. Stopešín; Zábř., není-li od Strupša (Strap+š^a, 1447 Strupsin DO), tak že by se zval Strupšín; v. § 15.

strmen-

Střemena (Strmen+a 1215): přípona -in^z: Střemenín, nyní Střemeničko Litov., v. § 12.

styr-

Něm. koř. stiuri, os. Stur a t. d.

Stýr: příp. -ovici: Stýrovice Hustop. (1322 Styrouicz, 1330 Styrowicz; vedle: 1323 Styrzouicz, 1324); z toho změnou *y* v *aj* Stajrovice (1392 Steirwicz) a dále Starovice (1383 Starobitz, vedle 1356 Starzowicz); demin. Starovičky Hustop.

stap-

Stupiš (Stap+iš^{js}): příp. -ici: Stupišice Kruml., dial. Stopešice (1312 Stopischicz, 1370 Stopyssicz); v. § 6.

Ostup (O+stap^{js}): příp. -ovici: Ostupovice, nyní Vostopovice Brn.; v. § 6.

Postup (Po+stap^{js}): příp. -ici: Postupice, demin. Postoupky Kroměříž.

Ústup (U+stap^{js}): příp. -ov^z: Ústupov, nyní Ústup Kunšt. (1374 Vstupow).

Srv. Neostup, Zástup; místní: Stupčice, Stupice, Postupice, Neustupov v Čechách.

stblo-

Stblo: příp. -ov^z: Zblovice Znoj. v. § 6.

such-

Such: příp. -ov^z: Suchov Hrad.; — příp. -ici: Sušice Přerov (1360 Susicz DO).

Suš (Such+j^{js} 1115): příp. -ov^z: Sušová, demin. Sušovka-Sušůvka — dial. Šošůvka Blán.; v. § 10.

Suchon (Such+onъ): příp. -ici: Suchonice Olomouc (1364 Suchonicz).

Suchota (Sucho+ta): příp. -inъ: Suchotín-Sychotín Kunštát; v. § 15.

Srv. Suchomasty, Sušetice v Čechách.

sul-

Sulej (Sul+ějъ 1108): příp. -ovici: Sulejovice, zkrác. Sulo-vice, demin. Sulůvky, přehl. Silůvky Ivanč. (1387 Sulowicz DB, 1412 Sulegowicz t.).

Sulim (Sul+imъ): příp. -ovъ: Sulimov Krom., přehl. Silimov (1365 Svlimow); v. § 14.

Sulek demin. (Sul+ьkъ Pal.): příp. -ovъ: Sulkovec Kunšt. 1464 Sulkowecz DB).

Sulík (Sul+ikъ Nehr. Podl.): příp. -ovъ: Sulíkov Kunštát (1374 Sulicow DO).

Suliš (Sul+išъ 1204 Damroth): přípona -ovici: Sulišovice, přehl. Silišovice, z čehož nesprávné dialekt. Šelešovice Kroměříž (1349 Sulisowicz, Suleschowicz DO); v. § 6.

Nesul (Ne+sulъ 1052): příp. -ovici: Nesulovice, nyní Neslo-vice Ivanč. (1368 Neslauicz DB).

Srv. Sulice, Sulovice v Čechách.

sur-, syr-

Surov: příp. -ici: Surovice, nyní Syrovice Židl. (1294 Zuro-wiz); Buděj. (1365 Surouicz DB).

Surova (Surov+a): příp. -inъ: Surovín-Syrovín Kyj. (1371 Surowin DB).

svar-

Svár (1115): příp. -ovъ: Svárov Litov., Třebová (1318—26 Suorow), Hrad. (1417 Swarow).

Svařen (Svar+enъ): příp. -ovъ: Svařenov Mez. Vel., nyní nespr. Svařanov (1376 Swarzenow DB), v. § 14.

Srv. Svárov v Čechách.

svět-

Světél (Svět+ьlъ): přípona -ovъ: Světlav Uh. Brod (1360 Swietlaw DO).

svin-

Svin: příp. -ovъ: Svinov Zábř. (1343 Swynow).

Svinoš (Svino+šъ): přípona -ici: Svinošice Tišnov (1211 Svinosici).

Srv. Sviný, Svinčany, Svinětice v Čechách.

svoj-

Svojan (Svoj+anъ; Svoj 1078): příp. -ovъ: Svojanov, staž. Svánov (nespr. Svanov) Třebová (1320 Czwoyanow, 1382 Swanow); v. § 14.

Svojek demin. (Svoj+ьkъ): příp. -ovici: Svojkovice (1366 Swoykowicz) Dač.

Srv. Svojanov, Svojetice, Svojšice v Čechách.

svět-

Svatobor (Svět+borъ 1078): příp. -ici: Svatobořice Kyjov (1355 Swathoborzicz).

Svatoslav (Svět+slavъ 1197): příp. -jъ: Svatoslav, nespr. Svatoslava, Tišn., Jihl., Třebíč; genet.: do Svatoslavě.

Osvětim (O-svět+imъ): příp. -jъ: Osvětim, příp. -janinъ: Osvětimany Kyjov.

Srv. Svatonice, Svatoňovice v Čechách.

svrk-

Svrč (Svrk+ь; Svrk 1201): přípona -ovъ: Svrčov Hranice, Cvrčov Přer. (1391 Swrczow DO); — příp. -ovici: Svrčovice—Cvrčovice Kroměř. (1358 Swerczowicz DO), Židl. (1351 Swersowycz DB).

Srv. Cvrčovice, Cvrčoves v Čechách.

syk-

Syka (Syk+a): příp. -ovъ: Sykovec Jič.

sad-

Sud 1239 Damroth: příp. -ici: Sudice Třebíč, Bosk. (1349 Sudicz DO).

Sudek demin. (Sad+ьkъ 1207): příp. -ovъ: Sudkov Zábř. (1353 Sudcow DO).

Sudomír (Sado+mirъ 1195): příp. -ici: Sudoměřice Hod. (1368 Czudomyrycze DO).

Srovn. Sudín, Sudislav, Sudislavice, Sudkovice, Sudoměř, Sudoměřice, Sudovice, Sudslavice v Čechách.

sъn-

Snovid (Sъno+vidъ): demin. pl. Snovídky Výšk. (1360 de Snowitka DB, 1371, 1376 de Snowidek t.).

Srv. Snowidów v Haliči.

srb-

Jméno původně národní.

Srbeč demin. (Srb+ькъ): pl. Srbce Přer. (1307 de Syrbec).
Srv. Srbeč, Srbce, Srbice, Srbín, Srby v Čechách.

šaf-

Souvisl s něm. schaffen.

Šaf: příp. -ovz: Šafov Znoj. (1323 Schephov).

šach-

Šaš (Šach+ъ): příp. -ovici: Šašovice Telč (1350 Schessowicz DB; o psaní *e* místo *a* po vzoru německém srv. str. 18. Starč).

Srv. Šachov, Šachotín v Čechách.

šam-

Cizl.

Šamík (Šam+икъ): příp. -ovici: Šamfkovice Kruml. (1358 Schemichouicz DB, 1366 Sschemicouicz. Zde *e* jest místo *a*, jako Stericz, Rekvic, Prevlov a t. d.; v. str. 18. u Starč.).

šan-

Souvisící se sthornoňem. schônen.

Šan: příp. -ovz: Šanov Znojmo, dříve též Šanovice (1131 Sanouici, 1367 Schonaw).

Srv. Šanov v Čechách.

šar-

Sem patří Šára, Šarka. Srv. též něm. Scara.

Šár: příp. -ovz: Šárovy Hrad. (1360 Sarow).

šard-

Něm. Scardo.

Šard: (1248) příp. -ici: Šardice Kyjov (1320 de Scherdicz, 1370 Schardicz); — demin.: Šardičky Výšk.

šat-

Stněm. Scato.

Šat: příp. -ovz: Šatov Znojmo (1220 Chatow).

šeb-

Zkráceno ze Šebestián.

Šebata (Šeb+eta): příp. -inz: Šebětín Brno, assimilací *š* k *b*:
Žebětín (1235 Sebetin, 1306 Zebetyn).

Šebek demin. (Šeb+ькъ Pal.; Šeb 1088) dosud příjmení;
příp. -ovici: Šebkovice Buděj. (1349 Sebcowicz DB).

Srv. Šebánovice v Čechách.

šer-

Šerek demin. (Šer+ькѣ), gen. Šerka: příp. -ovici: Šerkovice Tišn. (1349 Scerkowycz DB, 1371 de Scherkowicz DB).
Srv. Šeřeč v Čechách.

šiber-

Souvisí asi s něm. schieben.

Šiber: příp. -ov: Šiberov Mez. Vel., též Šiborov.

šim-

Zkráceno ze Šimon (Simon).

Šimek demin. (Šim+ькѣ Pal.), dosud příjmení; příp. -ov: Šimkov Buděj.

Srv. Šimanov v Čechách.

šlap-

Šlapan (Šlap+anъ Šlap 1391 Mareš): příp. -ici: Šlapanice Brn. (1261, 1306 Slapanicz; 1296 Lappanicz).

Srv. Šlapanice v Čechách.

šon-

Z německého; srv. schonen.

Šon: příp. -ov: Šonov Brod Uh. (1361 Schonow, 1367 Schonaw), nyní Šanov.

štit-

Štit (1088) — ščit; srv. pol.; příp. -ovici: Štitovice, dial, hanácky Štětovice Prostěj. (1371 Sczitowicz DO, 1365 Sczyetowicz DO); v. § 6.

Srv. Štítov v Čechách.

šum-

Šuma (1088): příp. -ici: Šumice Výšk. (1353 in Schvmycz DB), Kruml., Brod Uh.

švab-

Šváb 1322 jméno národní; příp. -ov: Švábov Jihl.

Šváben (Švab+enъ): příp. -ici: Švábenice Výšk. (1309 de Swabenicz).

Srv. Švábinov v Čechách.

tas-

Z latinského Protasius.

Tas (1214): příp. -ovici: Tasovice Znoj. (1234 Taszouiz), Kunšt.; příp. -ov: Tasov Hodon., Mez. Vel.

Srv. Tasice, Tasov, Tasovice v Čechách.

tat-

Taten (Tat+enъ): příp. -*ici*: Tatenice Zábř. (1268 Tetnic 1360 Tetnicz DO, 1464 Tatenicze DO.); srv. tet-.

Srv. Tatobity, Tatouňovice v Čechách.

těch-

Těš nebo *Těša* (Těch+ъ; *Těša* 1052): příp. -*ovъ*: Těšov Brod Uh. (1298 Tieschow).

Těšan (Těš+anъ): plur. Těšany (1349 Czessan DO, 1368 Tyessan); dem. Těšánky.

Těch (1052): příp. -*ovъ*: Těchov Blan.; příp. -*ici*: Těšice, v. Čech a § 6.

Těchan (Těch+anъ 1088): přípona -*ovъ*: Těchanov Rýmař. (1318—26 Thechanow); něm. Zechan jest z dialekt. Cechanov.

Těšata (Těch+et-a 1078): příp. -*ici*: Těšetice Znoj. (1260 Testiz); Olom. (1308 Thescheticz).

Těšen (Těch+ьnъ 1088): příp. -*ovici*: Těšnovice Kroměříž (1353 Tyessnouicz DO).

Těška (Těch+ьk-a Nehr. Podl.): příp. -*inъ*: Těščin (1311 de Thyzcín, dial. 1327 Ciesczyn), zúžením Tištín Přer.

Těšík (Těch+ikъ 1107): příp. -*ovici*: Těšíkovice, nyní Stošíkovice na louce Znoj. (1364, 1369 Teskwicz, 1351 Tezicowycz DB, 1371 Tossikowicz DB); v. § 6; příp. -*ovъ*: Těšíkov Šternb. (1314 Tiessikowa Lhota).

Útěch (U+těchъ 1143): příp. -*ovъ*: Útěchov Brno (1371 de Vtyechowa DB.), Třebová (1365 Uthyksdorf).

Srv. Těchlovice, Těchnice, Těchobuz, Těchoraz, Těšovice, Těšov, Těšnov, Těšnice, Těšínov, Těšín, Těšetín, Těšenov, Těchařovice, Utěšov v Čechách.

tek-

Sem patří Tečen (1181).

Teč (Tek+ъ): příp. -*ovici*: Tečovice Hrad. (1350 Teczczo-wicze, 1362 Theczschowicz). Může však patřit i k *tel-*, os. *Telek-Teteč*, příp. -*ovici*: Tetčovice a podle výslovnosti Tečovice.

tel-

Telek demin. (Tel+ьkъ): příp. -*ъ*: Telč (1207 Telci, 1367 Thelcz).

Teleček demin. (Telьk+ьkъ 1398 Mareš), analog. Teleček: příp. -*ovъ*: Telečkov Mez. Vel. (1370 Teleczkov); srv. apel. telček. Srv. Telčice, Teletín v Čechách.

těm-

Z něm. Temmo, Tamma.

Těma (1052), Těm: příp. *-ici*: Těmice, nyní Temnice Hrad.; v. § 6.

tet-

K tomu patř Tet, Teta, Tetlk.

Telata (Tet+eta): příp. *-ici*: Tetětice Kroměříž (1360 Tete-czicz DO).

Tetech (Tet+lech): příp. *-ici*: Tetšice Ivanč., nyní Tečice (*ts* ve výslovnosti dává *e*) (1240 Tethsice, 1349 Tethezicz DB). Srv. Tětětice, Tetín v Čechách.

tik-

Snad z něm. Tika, koř. thih-.

Tika: příp. *-ovici*: Tikovice Brno (1348 Stikobicz = z T.; 1373 Czicowicz DB dial.).

Srv. Tikov, Tikovice v Čechách.

tlumač-

Tlmač, *Tlumač*: příp. *-ovs*: Tlumačov Hrad. (1131 na Tel-macoue, 1261 Tlumachow).

tok-

Od něho Toček.

Tok: příp. *-ovs*: Tokov, příp. *-janins*: Tokovany, nyní Dukovany Kruml. (1279 Toccouan, 1325 Dokwan, 1407 z Dokowan); v. § 8.

tov-

Továč (Tov+ačb): příp. *-ovs*: Tovačov, v. § 14.

trap-

Těžko rozhodnouti, zdali kmen jest slovanský či německý.

Trap: příp. *-ici*: Traplice Hrad. (1250 Trapliz, 1380 Trap-licz) se vsutým *l*, jako hrable, Liblín, odvozuje-li se ze slovan-štiny. (Srv. § 17. sub Litovel); jinak od něm. Trapel, koř. drab-.

trěb-

Trěb (Trěba 1088): příp. *-ovs*: Třebová, lat. v list. Tribovia, něm. Trübau; v. § 14.

Trěbel (Trěb+el): příp. *-ovici*: Třebelovice Buděj. (1365 Trziebolowicz DB svědčí pro Třebol).

Trěben (Trěb+enb 1052): příp. *-ici*: Třebenice s předsutým *s* Střebenice Kruml. v. § 6.

Sem patří snad též Řevnovice Přer., v. § 6. u Dřevnovice.

Třebata (Trěb+ęta 1088): příp. -ici: Třebětice Buděj. (1339 Trebeticz); Holeš., nyní Střebětice; v. § 6. — příp. -in: Třebětín, nyní Střebětín Bosk. (s přítutým s) v. § 15.

Třebek demin. (Trěb+ęk 1088) příp. ja: Třebeč, 1244 de Trebecz, 1315 Trebecz, zdlouženo 1335 Trebicz = Třebíč; v § 17.

Třebka demin. (Trěb+ęk-a): příp. -in: Třebčín Prostějov (1131 Trebsine).

Třebohost (Trěbo+gostъ Pal.): příp. -ici: Třebohostice, mylnou etymologií Dřevohostice Holeš. (1358 Drzewohosticz DO); v. § 6.

Srv. Třebán, Třeboul, Třebčice, Třebechovice, Třebějice, Třebelice, Třeбенice, Třebešice, Třeběšice, Třebešov, Třebestovice, Třebětín, Třebichovice, Třebihošť, Třebín, Třebkov, Třebíz, Třebohostice, Třebomyslice, Třeboň, Třebonice, Třebonín, Třeboradice, Třebosice, Třebotov, Třebotovice, Třebouc, Třebová, Třebovětice, Třebušice, Střebeš v Čechách.

trosk-

Troskota (Trosъk+ota): příp. -ovici: Troskotovice v. § 6.

Srv. Troskovice v Čechách.

trsa-

Sem patří Trsa, Trsen, Trsněj.

Trs (Trs+я): příp. -ici: Tršice Hran. (1282 de Trssycz).

Trs 1398 Mareš příp. -ovici: Trsovice, z čehož snad Trusovice, kde u jest průvodní samohláska (1360 Trussouicz DO); v. § 6.

Srv. Trsice v Čechách.

trab-

Trúbel (Traб+elъ): příp. -ici: Trúbelice—Troubelice Litov. (1343 Trubelicz).

Trúbek demin. (Traб+ękъ): pl. Troubky Přer. (1354 Trubka, 1401 z Trúbek), Krom.

Sem patří Troubsko Brn., příp. -osko.

tuch- z tuch-

Tušen (Tuch+яnъ): příp. -ov: Tišnov, v. § 6.

Srv. Tušovice, Toušeň, Toušice, Touškov, Tuchlovice, Tuchom, Tuchoměrice, Tuchonice, Tuchoraz, Tuchotice, Tuchov, Tuchyně v Čechách.

tul-

Tuleš (Tul+eš): příp. -ici: Tulešice Kruml. 1366 Tuleschicz).

tur-

Tur (Tura Pal.): přípona -ovici: Turovice Holeš. (1131 Turouicih).

Srv. Tuřice v Čechách.

tvor-

Tvor (pol. Twor): přípona -ovici: Tvorovice Přerov (1374 Tworowicz).

Tvořirad (Tvor+rad): příp. -js: Tvořiráz, mylnou etymologií Tvořihráz (1351 Tworziraz).

Potvor nebo *Potvora* (Po-tvor-a): příp. -ovs: Potvorov Hod. (1204 de Potworow), nesprávně Podvorov.

Srv. Tvoršovice, Netvořice v Čechách.

tvrd-

Tvrdoň (Tvrđ-onъ Nekl. Podl.): příp. -ici: Tvrdonice Hod. (1270 de Twrdonicz).

Tvrdek demin. (Tvrđ+ьkъ): příp. -ovs: Tvrdkov Rýmař. (1349 Twirdkow DO).

Srv. Tvržice, Tvrdoslav v Čechách.

tyl-

Z něm. Dillo.

Tyl, dosud příjmení: příp. -ovici: Tylovice Val. Mez.; Rýmař. (1318—26 Tylendorf), též Tylov.

tač-

Tuča (Tač-a): příp. inš: Tučín Přer. (1350, 1353 Tuczin DO).

tag-

Túha (Tag-a): příp. -inš: Toužín.

Srv. Tužice, Tužín, Toužetín, Toužín v Čechách.

tap-

Tup: přípona -ocs: Tupec (1353 de Tupcze DO); nynější Tupesy jest plurál tvořený z neznalosti (místo Tupce s dialekt. změnou c v s).

ucman-

Německé Uzman, koř. ud-.

Ucman: příp. -ici: Ucmanice, též dle něm. Micmanice Znoj. (1230 Vzmanns = gen.), Třebíč: Ocmanice (1366 Oczmanicz DB, dialektické o za u).

Srv. Ucmanice v Čechách.

uch-

Bezuch (Bez+uchъ): příp. -ovъ: Bezuchov Hol. (1371 Bes-
uchow DO).

ul-

Úla (Ul+a 1423 Mareš, Úl 1287, od něhož Uleš 1131),
přípona -inъ: Ulín, s přísutým *h* Hulín (1322 in Hulin, 1365 de
Vlin DB); v. § 15.

Srv. Hulice, Hulín v Čechách.

um-

Um: příp. -ici: Umice, dial. Omice Ivanč., nespr. Vomice;
v. § 6.

un-

Una (Un+a): příp. -inъ: Unín Tišn., s přísutým *h* Hunín
(1349 Vnyn).

Unan (Un+anъ): příp. -ovъ: Unanov Znoj., dříve též Unov
(1307 villam Vnow); v. § 14.

Unek demin. (Un+ekъ 1210): příp. -ovici: Unkovice Židl.,
s předsutým *h*: Hunkovice (1343 Vncowicz DB).

Unka demin. (Un+ek-a 1189): příp. -inъ: Unčín N. Město
(1379 Vnczin DB).

Unec (Un+ecъ 1208): příp. -ovici: Unčovice Litov. (1348
Honczowycz dial. hanácky, 1361 Hunczowicz) v. § 6.; Šternb.

Uněš (Un+ěšъ 1207): příp. -ovъ: Unšov, (1323 Vneschow,
1339 Onschow dial. *o* za *u*); v. § 14.

Uníc (Un+ik+ě): příp. -ovъ: Uničov, s vysutým *i*: Unčov
(1353 Vnicov).

Unorad (Uno+radъ): příp. -ě: Uneraz Třebová (1258 Un-
racz, 1365 Vnracz); nespr. Umirázka; v. § 10.

Unadu (Un+ed-a): snad odtud Údanek, německy Undangs
Třebová (1408 Undansk, 1398 Vndankx DO).

Srv. Únětice, Unhošť, Uňovice v Čechách.

urban-

Z latinského Urbanus.

Urban: příp. -ovъ: Urbanov (1355 Vrbanow DB).

Urbánek demin.: příp. -ě: Urbaneč, jak svědčí něm. Ur-
bantsch; starší doklady spíše pro Urbanec (1349 DB Vrbans),
ač *cz* může = *c* (1363, 1351 Vrbancz, 1365 de Vrbanczie).

agr-

Uher (1135): příp. *-ici*: Uhřice Krom., Výšk. (1368 Whrzecz prope Wyschaw), Třebová, Kyj.

Uhřín (*Agr+inъ* 1115): příp. *-ovici*: Uhřínovice Jihl. (1234 Vggrinowichi); příp. *-ovъ*: Uhřínov Hran. (1371 Vhrzinow), Mez. Vel. (1349 de Vhrzinowa DB).

Uhřek gen. Uherka demin. (*Agr+ъkъ*): příp. *-ici*: Uherčice-Určice Prost. (1358 Vrcicz) v. § 6.; Hustop., Buděj.

Uhřík: demin. (*Agr+ikъ*): příp. *-ici*: Uhřičice Přer. (1131 Vgricicih).

Srv. Uhřice, Uhříněves, Uherce v Čechách.

as-

Ús. příp. *-ovъ*: Úsov Zábř. (1269 Vssow, 1318—26 Husso-wia).

Úsopek (*Aso+pekъ*): příp. *-jъ*: Úsopeč, z toho Hustopeč; v. § 17.; Hran.

Usčen (*Asъk+enъ*): příp. *-ovici*: Usčenovice-Hustěnovice Hrad.; v. § 6.

az-

Úzek demin. (*Az+ъkъ*): přípona *-ovъ*: Úžčov Nové Město (v. § 14.), nyní Ujčov.

vad-

Rozvad (*Roz+vad* 1052): příp. *-ovici*: Rozvadovice Litovel (1399 in Rozwadowicz).

Nepřivad (*Ne-při+vad* 1115): příp. *-jъ*: Nepřivaz Olomouc (1364 Neprzywas), nyní Nepřivazí; v. § 17.

Srv. Vadín, Vadkovice v Čechách, Rozwadów v Haliči.

vag-

Vahanka demin. (*Vag-an+ъka*): příp. *-ici*: Vahančice, nyní Vohančice Tišn. (1390 Wahanczicze DB, 1406 de Wahanczicz, in Wahanczicz DB).

Srv. Váhlovice v Čechách.

vajgl-

Z německého.

Vajgl: příp. *-ovъ*: Vajglov Rýmař. (1492 Wayglow DO), něm. Weigelsdorf.

val-

Válek demin. (*Val+ъkъ* 1196): přípona *-jъ*: Váleč, analog. Valč Kruml. (1365 Walcze DB).

Valech (Val+ъchъ): příp. -ovъ: Valchov Bosk.

Valeš (Val+ъšъ 1183): příp. -ici: Valšovice Hranice; příp. -ovъ: Valšov Rýmař. (1492 Valssow DO).

valter-

Německé Walther.

Valter nebo *Valtěr* (1210): příp. -ici: Valtěřovice Šternb., Šumb.; — příp. -ovici: Valtěřovice Jič., Valtrovice Znoj. a z toho Valtrubice (1243 Walterouich) v. § 6.

Valda, *Valta* — Valdin, Valtin (adjekt. posses.): příp. -ovъ Valdinov, Valtinov (1378 Waldinow).

van-

Van může být zkratka z Ivan, čemuž nasvědčuje místní Vaneč, které v DB sluje 1356 de Ewanczie, 1351 de Eywancze, a Ivančice, kterým lid říká Vančice. Nebo může být hypokoristické z Václav, jak se všeobecně uznává a historicky jest též doloženo: Venceslaus, rektor kostela na Zlíchově, v téže listině se jmenuje Vanco (Eml. Reg. III. 221 ex ao. 1319). U Dalimila královic Václav jmenuje se Vaněk a podobně sám král Václav (Mourek: Kronika Dalimilova podle rkp. Cambridgeského, str. 163.)

Van: příp. -ovici: Vanovice Bosk. srv. Ivan.

Srv. Vanice, Vanovice v Čechách.

var-

Varhost (Var+gostъ Pal.): příp. -js: Varhošč, z toho dále Varhošť Olom. (1131 Vargosci).

vat-

Z germánského Wata, v. § 15.

Vata, příp. -inъ: Vatín N. Měs. (1353 Bateyn).

Srv. Vatečkov v Čechách.

vavřinec-

Překlad z lat. Laurentius; od toho české Vávra, Vavrucho, Vavřík a j.

Vavřinec: sgl. Vavřinec Bosk. (1436 postúpiv mi Vavřince Púh.)

Srv. Vavřinec, Vavřetice, Vávrovice v Čechách.

vedr-

Vedr: příp. -ovici: Vedrovice Kruml. (1369 z Wedrowicz).

věch-

Viechen (Věch+ъnъ; fem. Viechna Pal.): příp. -ovъ: Viech-

nov, zúžením Víchnov, na druhé straně pak zkrácením Věchnov N. Město (1325 Wiechnow, 1360 Wihnow DO); v. § 14.

Srv. Víchov, Víchová v Čechách.

vel-

Velen (Vel+enъ 1195): příp. -ovъ: Velenov Boskov. (1437 v Velenově Půh.).

Velata (Vel+eta): příp. -ici: Veletice, se zrušenou přehláskou Velatice Brn. (1288 Weleticz); příp. -inъ: Veletín Uh. Brod (1360 Weletin DO).

Velík (Vel+ikъ 1145): příp. -ovъ: Velíková Holeš. (nespr. Veliková).

Veleš (Vel+ešъ 1349): příp. -ici: Velešovice Výšk. (1131 Velesouicih).

Povel (Po+velъ): příp. -jъ: Povel Olom. (1286 in Powel, in Pofla).

Srv. Velběhy, Veleliby, Veleň, Velenice, Velenovy, Velešice, Velešín, Velešlavin, Veletín, Veletov, Veležice, Velichovky, Velím, Veliny, Velíš, Veltěže, Veltruby, Veltrusy, Velvary v Čechách.

verner-

Německé.

Verner: příp. -ovici: Verneřovice, nyní Veřovice Jič., něm. Wernsdorf (1437 DO Wernyerzowiczze).

Srv. Verměřice, Verměřovice v Čechách.

vert-

Vrtěš (Vrěti+žirъ): příp. -jъ: Vrtěš N. Město; v. § 17.

Srv. Vrtěšice v Čechách.

věst-

Věsta (Věst+a): přípona -inъ: Věstín, nespr. Věštín, Bosk. (1349 in Wyesthin DB); demin. Věstínek Kunštát (1378 Wiestienek DB).

Věstoň (Věst+onъ Pal.): příp. -ovici: Věstoňovice Třebíč; příp. -ici: Vistonice Mikul.; v. § 6.

vět-

Viet (Větъ): příp. -ovъ: Bietov-Bítov; v. § 14.; příp. -janinъ: Bítovany, demin. Bítovánky Telč.

Vietovec - *Bietovec* (Vět+ov+ьcъ): příp. -ici: Bítovčice Jihlava (1360 de Byetobczicz DB).

Vietech - *Bietech* (Vět+echъ): přípona -jъ: Bietěš-Bíteš (1240 Bietes); demin. Bietěška-Bítýška (1376 Bytesska = B. Osová).

Nesprávné jest psaní Bětov, Býtov, Byteš, Byteška a pod.
Srv. Bitouchov, Bítov, Bítovany, Bítovánky v Čechách.

veter-

Z něm. Withari, koř. vid-.

Vetěr: příp. -ovs: Veteřov Kyj. (1340 de Weterssow).

vid-

Viz (Vid+*jь*; Vid 1222): příp. -ovici: Vizovice, nesprávně Vyzovice Holeš. (1261 Bysowicz, 1298 Wizowicz).

Vidoňa (Vid+on-ja): příp. -inš: Vidonín Mez. Vel. (1354 de Wydonyna DB).

Videk demin. (Vid+*ьkъ*): příp. -jъ: Videč, plur. Vidče Val. Mez.; v. § 17.

Nebovid (Nebo+vid*ь*): pl. Nebovidy Brno.

Záviš, *Záviše*, tvořené jako Búš v. § 3. g (1144): příp. -ici: Závišice, nespr. Závěšice Jič. (1394 de Sowischicz); Židl., nyní Žabčice, v. § 6.

Srovn. Vidice, Vidoň, Vidonice, Vidov, Vidovice, Závidov, Nebovidy v Čechách.

Wieland-

Německé. Z gen. Wielands české Vılanec Jihl. (1327 Byelandes, 1335 Vylancz, 1336 Wilands, 1347 Wielands); v. § 16. 1.

vigand-

Německé.

Vigant: přípona -ici: Vigantice Val. Mez. (1397 Vichent), Šumperk.

vilém-

Vilém z něm. Wilhelm: přípona -ovici: Vilémovice Třebíč, Blánsko (1318—26 in Wilemowicz); — příp. -ovs: Vilémov Kunšt., Blán. (1318—26 Wilemow).

Vilémek demin. (Vilem+*ьkъ*): příp. -jъ: Vilémeč Telč (1397 de Wilhemcze).

Srv. Vilémov v Čechách.

vít-

Z lat. Vitus, ale některá jména jsou asi ze slovanského vit*ь*, rozlišovati však jest nemožno.

Vít (1075): příp. -ovs: Vítová Holeš.; — příp. -ovici: Vítovice Výšk. (1353 Vyttouicz DO).

Vítan (Vit+onъ 1181): příp. -ici: Vítanice Znoj., Prostěj.
(1131 Vitonicih, 1399 Wytonicz), Holeš.

Vítek demin. (Vit+ikъ 1101): příp. -ici: Vítěčice, z toho dle
výslovnosti Vítěčice Přer., v. § 6.; — příp. -ovici: Vítkovice Ostr.

Vitoš (Vito+šъ): příp. -ovъ: Vitošov Zábř. (1371 Witossow).

Srv. Vítanov, Vítanovice, Vítějice, Vítějoves, Víteň, Vitice,
Vitín, Vitiněves, Vítkovice, Vítkov, Vítanice, Vitonín, Vítov
v Čechách.

vlad-

Vladislav (Vladi+slavъ 1085): příp. -jъ: Vladislav Třebíč,
nespr. Vladislava.

vlach-

Jméno národní, nebo tvořené jako Vach, pravděpodobně od
vlad-; v. § 3. e.

Vlach (1057): příp. -ovici: Vlachovice N. Město (1385 de
Wlachowicz Púh.), Uh. Brod; příp. -ovъ: Vlachov Zábř.

Srv. Vlachovo Březi v Čechách, Vlašín t.

vlas-

Vlasata (Vlas+eta Pal.): příp. -ici: Vlasatice Mik. (1276
Wassaticz, 1349 Wassaticz DB; obalování); v. § 6.

Srv. Vlášence v Čechách.

vod-

Próvod (Pro+vodъ): příp. -ovici: Provodovice Holeš. (1318
— 1326 Prowodowicz); — příp. -ovъ: Provodov Holeš.

Srv. Provodov v Čechách.

voj-

Vojen (Voj+ьнъ Dal.): příp. -ici: Vojnice Olom. (1349 in
Woynicz, 1356 de Woynicz DO), nespr. Ohnice z neporozumění.

Vojata (Voj+eta 1088): příp. -inz: Vojetín N. Město (1358
Wogyetin).

Vojek demin. (Voj+ькъ Nekr. Podl.): příp. -ovici: Vojko-
vice Židl. (1404 Woykwicz).

Nevoj (Ne+voj): příp. -ici: Nevojice Výšk. (1376 Newogicz).

Vojemysl (Voje+myslъ), staž. Vémysl: příp. -ici: Vémyslice,
zúž. Výmyslice Krumlov, 1239, 1259, 1335 Wemizliz, 1350 de
Wemeslicz DB dial.

Vojtěch (Voj+těchъ 1174): přípona -ovъ: Vojtěchov, Litovel

(1382 Woytiechow), N. Měs., Šumb., nyní Vojtíškov (1325 Woycechsdorph).

Srv. Vojenice, Vojice, Vojkov, Vojkovice, Vojníkov, Vojnúv Městec, Vojovice, Vojslavice, Vojtěchov, Vojtěšice, Vojtice v Čechách.

vol-

Zvolen (Zъ-vol-enъ): příp. -ovici: Zvolenovice (1366 Żwolenouicz DB).

Srv. Volenice, Volenovice, Zvoleněves v Čechách.

volfer-

Z něm. Wolfger.

Volfěr: příp. -ovъ: Volfěřov (1349 de Wolpherzowa DB).

vrag-

K němu patří demin. Vražek (1186).

Vrah: příp. -ovici: Vrahovice Prost. (1337 Wrahowicz).

Srv. Vráž, Vražkov v Čechách.

vran-

Vran (1281): příp. -ovici: Vranovice Prost. (1348 Wranowicz DO); Židl. (1293 Wranewitz); — příp. -ovъ: Vranov Znoj. (1183 Wranow), Brno (1365 Wranow DB); Vranová Kunštát (1407 z Vranové Půh.).

Vrána: příp. -inъ: Vranín Buděj. (1351 Wranyň DB).

Srovn. Vrančice, Vranice, Vranov, Vranovice, Vranovsko v Čechách.

vrat-

Vrac (Vrat+jъ 1052): příp. -ovъ: Vracov (1401 Wracow); — příp. -ovici: Vracovice Znojmo (1323 Breczowicz), nesprávně Vračovice.

Vratena (Vrat+en-a 1102): příp. -inъ: Vratenín Budějovice (1207 Vreting z Vratenín).

Vratík (Vrat+ikъ 1197): příp. -ovъ: Vratíkov Bosk.

Vratislav (Vrati+slavъ 1052): příp. -jъ: Vratislav, nyní dem. Vratislávka Tišn. (1358 Wratislau DB).

Srv. Vraclav, Vracov, Vracovice, Vratíšov, Vratkov v Čechách.

vrěs-

Vřes: příp. -ici: Vřesice, nyní Břesice Kunštát; příp. -ovici: Vřesovice, nyní Břesovice Kyj., v. § 6., též Prostěj., nyní Březovice (1236 Wressouicuh); demin. Březůvky.

Vrěš (Vrěš+*jь*): příp. -*ovš*: Vřešov, nyní mylnou etymologií Břečkov; v. § 14.

Vřiesek demin. (Vrěš+*ькѣ*): příp. -*ъ*: Vřieseč, analogicky Vřiesč, Vřiesč—Vříšť N. Měs. (1366 Vrziest); v. § 17.

vrъb-

Vrba: příp. -*ovš*: Vrbov, nyní demin. Vrbovec Znoj. (1137 Wrbow); v. § 7.

Vrbata (Vrъb+*et-a* 1086): příp. -*ici*: Vrbětice Val. Klob. (1318 de Wirbeticz); demin. Vrbátky Prost. (1378 in villa Vrbieticz, alias Wrbatka).

Srv. Vrbětice, Vrbětín v Čechách.

vrъg-

Vržan (Vrъg-j+*anъ*): příp. -*ovš*: Vržanov Jihl.

vrъch-

Vrš (Vrch+*jь* 1108; Vrch 1239); přípona -*ovš*: Vršov, nyní Fryšava Znoj.; v. § 14.

Vrchoslav (Vrch+*slavъ* 1071): příp. -*ovici*: Vrchoslavice Přer. (1351 in Wyrchoslauycz DO).

Srv. Vrcholtovice, Vrchotice, Vršov, Vršovice v Čechách.

vyr-

Výr: příp. -*ovici*: Výrovce Znoj. (1350 Wyrowicz).

Srv. Výrov v Čechách.

vyš-

Kmen komparativní.

Výš nebo *Výša* (Vyš+*a* 1189): příp. -*ovici*: Výšovice Prost. (1367 Wyschowicz).

Výšek Pal. demin., příp. -*ovici*: Výškovice Ostr. (1372 Wy-skouicz); — příp. -*ovš*: Výškov (1131 Viscoue = loc.); v. § 14.

Vyšehor (Vyše+*gorъ*): příp. -*ъ*: Vyšehoř Zábř. (1369 in Vysschehors, 1402 de Wyssehorz, 1403 in Wissehorzie).

Srv. Vyšehořovice, Výšice, Výškovice v Čechách.

věd-

Svědin (S-věd+*inъ*): příp. -*ovš*: Svědinov, nyní se zrušenou přehláskou Sviadňov Míst. v. § 14.

vetj-

Kmen komparativní.

Viecen (Vetj+*enъ* 1218): příp. -*ici*: Vícenice Buděj. (1358 Wyeczenicz DB), Třebíč; — příp. -*ovici*: Věcenovice, se zrušenou

(1382 Woytiechow), N. Měs., Šumb., nyní Vojtíškov (1325 Woycehsdorph).

Srv. Vojenice, Vojice, Vojkov, Vojkovice, Vojníkov, Vojnův Městec, Vojovice, Vojslavice, Vojtěchov, Vojtěšice, Vojtice v Čechách.

vol-

Zvolen (Zъ-vol-enъ): příp. -*ovici*: Zvolenovice (1366 Żwolenouicz DB).

Srv. Volenice, Volenovice, Zvoleněves v Čechách.

volfer-

Z něm. Wolfger.

Volfěř: příp. -*ovs*: Volfěrov (1349 de Wolpherzowa DB).

vrag-

K němu patří demin. Vražek (1186).

Vrah: příp. -*ovici*: Vrahovice Prost. (1337 Wrahowicz).

Srv. Vráž, Vražkov v Čechách.

vran-

Vran (1281): příp. -*ovici*: Vranovice Prost. (1348 Wrano-wicz DO); Židl. (1293 Wranewitz); — příp. -*ovs*: Vranov Znoj. (1183 Wranow), Brno (1365 Wranow DB); Vranová Kunštát (1407 z Vranové Půh.).

Vrána: příp. -*ins*: Vranín Buděj. (1351 Wrany DB).

Srovn. Vrančice, Vranice, Vranov, Vranovice, Vranovsko v Čechách.

vrat-

Vrac (Vrat+ъ 1052): příp. -*ovs*: Vracov (1401 Wraczow); — příp. -*ovici*: Vracovice Znojmo (1323 Brezowicz), nesprávně Vračovice.

Vratena (Vrat+en-a 1102): příp. -*ins*: Vratenín Budějovice (1207 Vreting z Vratenín).

Vratík (Vrat+ikъ 1197): příp. -*ovs*: Vratíkov Bosk.

Vratislav (Vrati+slavъ 1052): příp. -*js*: Vratislav, nyní dem. Vratislávka Tišn. (1358 Wratislau DB).

Srv. Vraclav, Vracov, Vracovice, Vratíšov, Vratkov v Čechách.

vrěs-

Vřes: příp. -*ici*: Vřesice, nyní Břesice Kunštát; příp. -*ovici*: Vřesovice, nyní Břesovice Kyj., v. § 6., též Prostěj., nyní Březovice (1236 Wressouicuh); demin. Březůvky.

Vřěš (Vřes+*jь*): příp. -*ovъ*: Vřešov, nyní mylnou etymologií Břečkov; v. § 14.

Vřiesek demin. (Vřes+*ькѣ*): příp. -*ъ*: Vřieseč, analogicky Vřiesč, Vřiesč—Vříšť N. Měs. (1366 Vrziest); v. § 17.

vrъb-

Vrba: příp. -*ovъ*: Vrbov, nyní demin. Vrbovec Znoj. (1137 Wrbow); v. § 7.

Vrbata (Vrъb+*et-a* 1086): příp. -*ici*: Vrbětice Val. Klob. (1318 de Wirbeticz); demin. Vrbátky Prost. (1378 in villa Vrbieticz, alias Wrbatka).

Srv. Vrbětice, Vrbětín v Čechách.

vrъg-

Vržan (Vrъg+*j+anъ*): příp. -*ovъ*: Vržanov Jihl.

vrъch-

Vrš (Vrch+*jь* 1108; Vrch 1239); přípona -*ovъ*: Vršov, nyní Fryšava Znoj.; v. § 14.

Vrchoslav (Vrcho+*slavъ* 1071): příp. -*ovici*: Vrchoslavice Přer. (1351 in Wyrchoslauycz DO).

Srv. Vrcholtovice, Vrchotice, Vršov, Vršovice v Čechách.

vyr-

Výr: příp. -*ovici*: Výrovce Znoj. (1350 Wyrowicz).

Srv. Výrov v Čechách.

vyš-

Kmen komparativní.

Výš nebo *Výša* (Vyš+*a* 1189): příp. -*ovici*: Výšovice Prost. (1367 Wyschowicz).

Výšek Pal. demin., příp. -*ovici*: Výškovice Ostr. (1372 Wyskouicz); — příp. -*ovъ*: Výškov (1131 Viscoue = loc.); v. § 14.

Vyšehor (Vyše+*gorъ*): příp. -*ъ*: Vyšehoř Zábř. (1369 in Wysschehors, 1402 de Wyssehorz, 1403 in Wissehorzie).

Srv. Vyšehořovice, Výšice, Výškovice v Čechách.

ved-

Svědin (S-ved+*inъ*): příp. -*ovъ*: Svědinov, nyní se zrušenou přehláskou Sviadňov Míst. v. § 14.

vetj-

Kmen komparativní.

Viecen (Vetj+*enъ* 1218): příp. -*ici*: Vícenice Buděj. (1358 Wyeczenicz DB), Třebíč; — příp. -*ovici*: Věcenovice, se zrušenou

přehláskou Vacenovice Olom. (1351 Waczenowicz), nespr. Vacanovice; Buděj., Kyj.

Viec: příp. -ovz: Vievov, zkrácené Věcov N. Měs.; zúžené Vívov Pluml. (1351 Wiczcow DO); v. § 14.

Vacata (Vetj+eta 1088): příp. -inz: Vacetín Zábřeh (1351 Wacetyń DO), lidovou etymologií Dvacetín; v. § 15.

Viecek demin. (Vetj+ьkъ 1187): příp. -ovz: Vívkov Tišnov (1358 Wyeczkw DO, 1351 Wiczkaw); v. § 14.

Václav (Vetj+slavъ Pal.): příp. -ovz: Václavov Zábř. (1398 Waczlawow DO); Krumlov.

Viecemil (Vetj+milъ 1146): příp. -ici: Vicemilice Výškov (vedle Vívomilice) (1344 Wiczemilicz).

Viecemír (Vetj+mirъ Pal.): příp. -ici: Vívemírce, Vívoměřice Přer. (1349 de Wiczemirzicz).

Srv. Vacíkov, Václavice, Václavov, Vacov, Vacovice, Věkovice, Vívemily, Vívence, Vívkovice v Čechách.

vьlk-

Vlk (1088): příp. -ovz: Vlvkov Mez. Vel. (1349 Wylkow DB), Kunšt.; — příp. -ici: Vlvkvice Moravské N. Jičín.

Vle (Vьlk+ьъ): příp. -ovici: Vlvčovice Místek.

Vlčen (Vьlk+ьпъ Vlvčna DB): příp. -ovz; Vlvčnov Brod Uh. (1397 Wlcznaw), Jičín.

Vlčata (Vьlk+eta Pal.): příp. -inz: Vlvčetín Mez. Vel. (1373 Wlczetyn DB); v. § 15.

Vlkoch (Vьlko+chъ): příp. -ja: Vlvkoš Kyj. (1371 Wlkoss), Přer. (1360 Wlkos DO).

Vlček demin. (Vьlk+ьkъ 1204); příp. -ovz: Vlvčkov, Vlvčková Holeš. (1373 Wlczkaw DO).

Srv. Vlvčetín, Vlvčice, Vlvčkov, Vlvčkovice, Vlvčnov, Vlvčoves, Přestavlky, Vlvkaneč, Vlvkanov, Vlvkava, Vlvkonice, Vlvkov, Vlvkovice, Vlvksice v Čechách.

vьs-

Nevěš (Ne+vьsъ): příp. -ovz: Nevšová Brod Uh. (Už v 13. stol. jmenován potok Nevšová 1261).

Všebor (Vьše+borъ 1086): příp. -ovz: Všeborov, nyní špatně Šebrov. Blán.; v. § 14.

Všeč, (Vьš+echъ): příp. -ovici: Všechovice Tišnov (1240 Wschecowice); Holeš.

Všema (Všē+m-a): přípona -inъ: Všemina Holešov (1446 Wsseminu DO).

Všetul (Všē+taľ): pl. Všetuly Holeš. (1358 Wsetul).

Srv. Všebořice, Všechlapy, Všečov, Všechromy, Všedobrovice, Všehrady, Všejany, Všekazy, Všeliby, Všelibice, Všelisy, Všeň, Všenice, Všenory, Všeradov, Všeradice, Všesoky, Všestary, Všestudy, Všetaty, Všeteč, Všetice v Čechách.

zach-

Zkráceno ze Zachariáš.

Zaš (Zach+ǰ): příp. -ovici: Zašovice Třebíč (1366 in Zasowicz); — příp. -ovъ: Zašová Val. Mez. (1370 de Zassow).

Srv. Zachotín v Čechách.

zd-, sьd-

Zdata (Sьd+eta): příp. -inъ: Zdětín (1381 Zdietin DB).

Zděš (Sьd+ěšъ 1186): příp. -ovъ: Zděšov, odsutím z Dešov Buděj. (1398 Zdessowa DB).

Pozděch (Po+sьděchъ): příp. -ovъ: Pozděchov Holeš. (1367 Pozdiechow), v. pozd-.

Zdislav (Sьdi+slavъ 1167, Damroth): příp. -ici: Zdislavice Kroměř. (1349 in Sdislaucz DO).

Zdún (Sьd+unъ, Damroth 1204): demin. Zdúnek, plur. Zdúanky, Zdounky (1358 de Zdunek DO).

Nezděn (Ne+sьd-ěňъ; Zděn 1107): příp. -ici: Nezděnice Brod Uh. (1376 Nezdenicz DO, 1381 Nezdienicz t.).

Sem snad spíše patří: Pozdětice, Pozdětín, Pozďátky; v. pozd-.

Srv. Zdaboř, Zdanice; Zderaz, Zdaslav, Zdeboř, Zdebořice, Zdechovice, Zdenice, Zdenkov, Zderadice, Zderadiny, Zdeslav, Zdeslavice, Zdešov, Zdetín, Zdice, Zdíkov, Zdiměřice, Zdislav, Zdislavice, Zduchovice, Pozdyně v Čechách.

zlat-

Zlat, Zlatoň.

Zlatek demin. (Zlat+ьkъ; Zlat Nokr. Podl.): přípona -ovъ: Zlatkov N. Měs. (1371 Statkow).

zъlob-

Zlob: příp. -ici: Zlobice Krom. (1160 Zlobici).

zvěr-

Sem patří Zvěř, Zvěřena, srb. Zvěrko.

Zvěrek demin. (Zvěř+ькъ): příp. -ovici: Zvěrkovice, nespr. Zerkovice (vzniklé z dialekt. výslovnosti Zěrkovice — s vysutým v —) Buděj. (1361 Zuyerkouicz DB); v. § 6.

Srv. Zvěrkovice, Zvírotice, Zvěrotice v Čechách.

zvъn-, zvон-

Zvon: příp. -ovici: Zvonovice Výšk. (1358 de Swonouicz DB).

Vznata ze Zvňata přesmyknutím (Zvъn+ęta 1197), odsutím Zňata; příp. -ici: Vznětice demin. Vznátky, Zňátky Třebíč (1379 sub Wznieticz DB, 1377 prope Wsnatek DB), v. § 10.; příp. -inъ: Vznětín, odsutím Znětín, zvrtnou analogií Netín Vel. Mez. (1370 Wznetin) (srv. § 15.); demin.: Vznětínek, Znětínek Vel. Mez.

zъl-

Sem patří Zleš, srb. Zloš, Zlina,

Zla (Zъl-a): příp. -inъ: Zlín Hrad. (1322 Slyn).

Pozel (Po+zъlъ): přípona -ovici: Pozlovice Brod Uh. (1399 Pozlowicz).

Zlech (Zъl+echъ Pal.): přípona -ovъ: Zlechov Hrad. (1202 Zlehove).

Srovn. Zlejčín, Zlešice, Zlič, Zlichov, Zličko, Zlív, Zlivice, Zlončice, Zlonice, Zlonín, Zlosejn v Čechách.

zъr-, zор-

Sem patří čes. Zořeta, Zorava, Zorka, Zřiš, srb. Zora.

Pozor (Po+zоръ): příp. -ici: Pozořice Výšk. (1349 Pozoricz DB).

Přizřen (Pri+zъr+enъ, nebo -ěňъ): příp. -ici: Přizřenice Brno (1399 Prisenitz německy).

Srv. Zorkovice v Čechách.

žad-, žъd-, žid-

Žád 1204 Damroth: přípona -ovici: Žádovice Kyjov (1131 Sadouici v. § 6); Žádlovice Zábř. (1356 Zadowycz DO); srv. § 17. sub Litovel.

Ždán (Žъd+anъ Pal.): příp. -ici: Ždánice Kyjov (1349 de Zdanicz DB); N. Město; v. § 6.

Ždata (Žъd+ęta 1115): příp. -inъ: Ždětín Prostějov (1368 Sdeytyn DO; 1373 Szheczin prope Orozim, dial.).

Židen (Žid+enъ): příp. -ici: Židenice Brno (1211 Sidenic, 1360 Zidenicz).

Židoch (Žido+ch): příp. -*ovici*: Židlochovice v. § 6.

Srv. Ždákov, Ždánice, Ždánov, Židovice v Čechách.

žak-

Žák (1052): příp. -*ovici*: Žákovice Holeš. (1385 Zakowicze DO).

žar-

Sem patří čes. Žaran, srb. Žarko.

Žár: příp. -*ici*: Žarovice Pluml. (1131 Sarouicich).

Žaroach (Žaro+ch): příp. -*ici*: Žarošice Kyj. (1315 Sarusicz, 1220 Schorscicz); v. § 6.

žel-, žal-

Odtud jest Želan, Želolut a místní: Žalov, Žaltice, Želč, Želeč, Želejov, Želenice, Želechy, Želevice, Želevčice, Želibořice, Želiv, Želkovice v Čechách.

Želata (Žel+eta): příp. -*ici*: Želetice Znoj. (1318—26 Zeleticz); Kyj.; příp. -*ovici*: Želatovice (1349 Zelatowicz DO) Přerov.

Želek demin. (Žel+ek): přípona -*je*: Želeč—Želč Výškov (1131 Selci dole = lok., 1379 de Zelcze DB).

Žálek demin. (Žal+ek): příp. -*ovici*: Žálkovice Kroměříž v. § 6.

Želech (Žel+ech: 1204 Damroth): příp. -*ici*: Želešice, nyní Žilošice (z Žélešice) Brno (1228 Chelesiz, 1283 Selesicz, 1391 Seleschicz); — příp. -*ovici*: Želechovice Litov. (1160 Seleichouici); Želovice Kruml. (od Žel), původně Želechovice (1321 Selchowitz, 1255 Selchwitz); v. § 6. Tvar Zelovice podle něm. Seelowitz.

Želich (Žel+ich): příp. -*ovici*: Želichovice (1261 Zelichowicz) Holeš.

Žela (Žel-a): příp. -*ina*: Žilina (z Žélina) Jič. (1397 de Zelin); v. § 15.

žeš-

Tvořeno jako Búš, v. § 3 g.

Žeš: příp. -*ov*: Žešov Prost.; srv. § 14.

žibřid-

Žibřid (1206) z něm. Sigefried: příp. -*ovici*: Žibřidovice Šumb. (1325 Sufirdesdorph), Wiesenb.

Srv. Žibřidovice v Čechách.

žil-

Žila: příp. -*ina*: Žilín Uh. Brod.

žir-

V češtině jest dvojtvár: žir-, žer-, jako mír-, měř-.

Žír (1237): přípona *-ovici*: Žírovice, Žerovice, demin. Žerůvky Olom.

Žiran, *Žeran* (Žir+anъ): příp. *-ovici*: Žeranovice Holešov (1385 Zeranowicz DO, 1397 Zyranowicze DO).

Žirota, *Žerota* (Žiro+ta Pal.): příp. *-ici*: Žerotice Znojmo, 1253 Seroticz, 1324 Schiroticz; demin. Žirůtky Znoj., Kunštát (1353 Zyrotky DO); — příp. *-inš*: Žirotín Šternb. (1290 Sirotin).

Žirata (Žir+eta): příp. *-ici*: Žiratice—Šaratice, v. § 6.

Žirav (Žir+avъ, Žirava Nehr. Podl.): příp. *-ici*: Žeravice Kyjov (1160 Zirouici), Přerov.

Kroměžír (Kromě+žirъ): příp. *-jě*: Kroměžír, přesmyknutím Kroměříž: (1131 Cromesir, 1207 Cromezir).

Srv. Žerčice, Žeretice, Žerotín, Žírov v Čechách.

živ-

Život (1424) nebo *Života* (Živo+ta); příp. *-ici*: Životice Jič. (1406 Zyboicz, dialekt).

Srv. Živonín, Životice v Čechách.

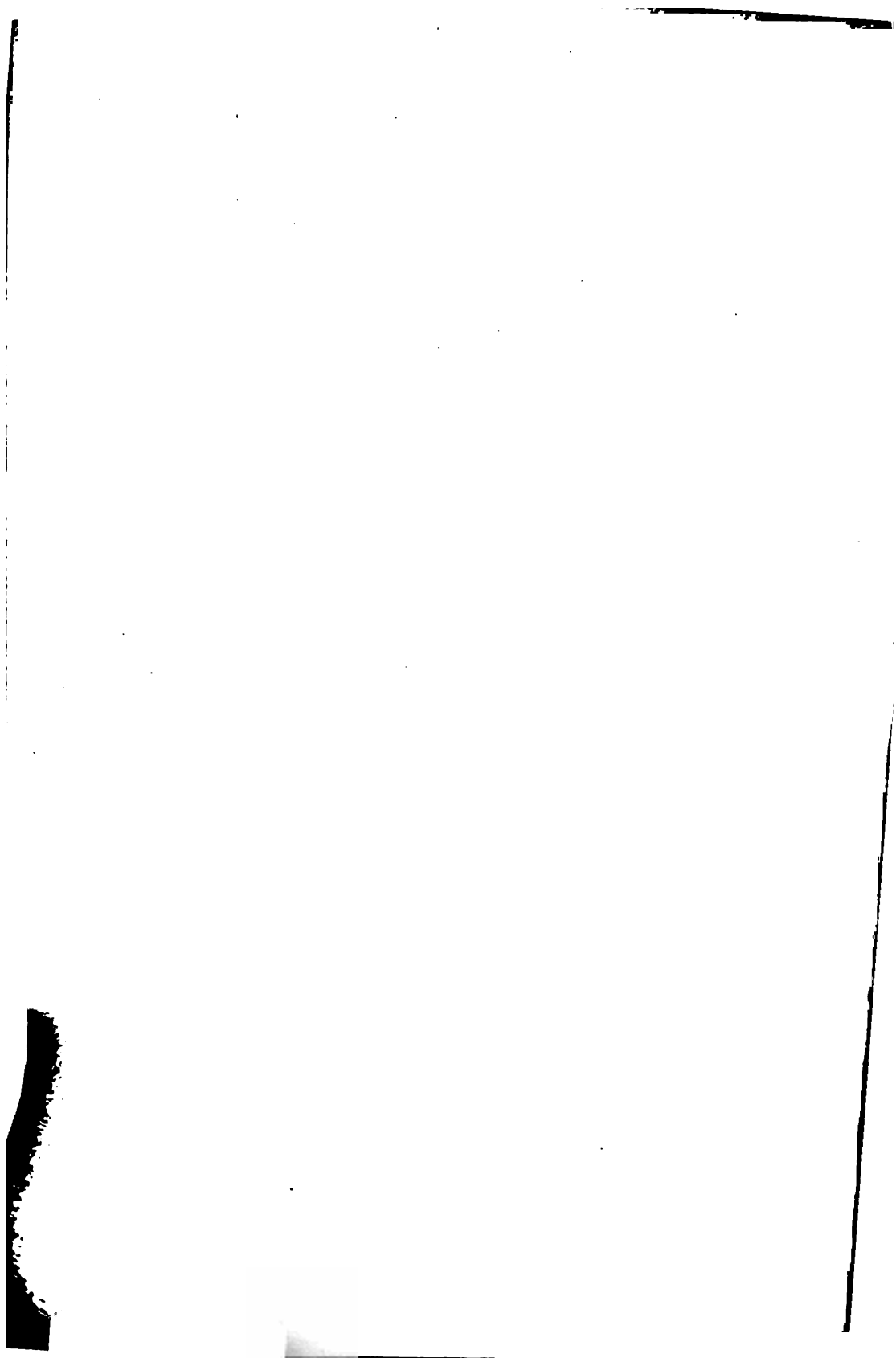
župan-

Župan appell., ale v platnosti osobního, jako kněz, biskup a pod., v. § 5.; příp. *-ovici*: Županovice Buděj. (1353 Sopanowycz DB dial.).

Srv. Županovice v Čechách.

Část druhá.

Místní jména z appellativ.

§ 1. Místní jména z appellativ podle svého významu.*)

Filologie, vysvětlujíc jména místní, spokojuje se často zjištěním, ze kterého kořene jméno jest odvozeno. Milovník vlastivědy táže se však často více, rád by zvěděl, proč osada tak jest nazvána, jaký jest vztah mezi jménem osady a povahou místa, na němž jest založena atd.

Na takové otázky možno dáti někdy odpověď bezpečnou, jindy jen pravděpodobnou, často pak nutno upřímně vyznati, že semasiologická stránka slova jest zcela záhadná. Víme na př. bezpečně, že jméno Lažany metonymií stalo se jménem místním, že původně znamenalo jméno obyvatel: Lažené = obyvatelé lazů, pole u lesa nebo o samotě ležícího; jest patrné, že jméno Olešná znamená původně potok, proudící olšemi, a teprve metonymicky osadu na potoce tom založenou. Ale již vykládáme-li význam jména Buková, není věc tak snadná. Zajisté utvořeno ze jména buk příponou -ov-, buk-ov-, ale nedovedeme pověděti bezpečně, rozumí-li se Bukova ves — srv. jm. Bukov, či snad appellativum buková = les, buková (stráž) a t. p. Srv. část I., § 14. Někdy jméno, které jest názvem místa, má jinak význam rozličný; srv. hranice = hromada dřev, ohrada, mez. Následující přehled appellativ moravských po stránce semasiologické omezuje se na případy bezpečné neb aspoň pravděpodobné.

Nejprostší název osady jest místo, město: staré město (Třeb.), nové město; malé místo jest místko (sr. místečko z pův. městěčko), změnou rodu místek.

Místo, na němž osadníci sedí, jest sedlo, sedlisko, odtud i osada tak nazvána: sedlisko (Olom.).

Četné názvy osad znamenají polohu jejich, místo, na němž byly zbudovány, půdu a její útvar atd.

*) Srv. Miklosich, Die slav. Ortsnamen aus Appellativen I, I. Kap.: Die den slav. Ortsnamen zu Grunde liegenden Vorstellungen.

Osada na poli nebo polích založená sluje prostě pole, podle polohy horní (Dač.), vysoké (Val. Klob.), podle majetníka královo. Osada na polance, t. j. kousku pole založená jest polánka (Krum.). Podobného významu jest osada nivy (N. Měs). Podle množství polí k osadě příslušných vznikly názvy čtyřicet lánů (Třeb.) nebo padesát lánů (Hran.).

Na novinách (je-li novice = novina) vznikla asi ves novičí Bosk.; srv. Nouiczie 1318—1326 CM. Na pustém poli povstala pustina (Vel. Meziř.). Na rolích vzdělaných na místě vykáceného lesa zbudovány kopanice (Brod), kopaniny (Krom.). Pole u lesa nebo o samotě slují laz (Bartoš, Slovn.). Osady na takových polích zbudované přijaly toto jméno: láz (Třeb.), láze (Val. Mez.) Obyvatelé lazů sluli lažné a podle nich nazvána zase řada osad. Kdo laz obdělával, byl lazník, odtud jméno lazníky, zdrob. lazníčky, lázníčky (Hran.). Zdrobněním jména laz povstalo lazec a na lazích vznikla osada téhož jména: lazce (Litov.). Obyvatelé sluli lažně a z toho příslušnými změnami povstalo jméno lašťany.

Od polohy na rovní t. j. rovině vzala své jméno roveň (Třeb.).

V krajích hornatých pojmenovány vsi po hoře nebo dole: hora mokrá (Brno), kamenná (Třeb.), černá (Blan.), zelená (Výšk.), hory (Třebíč), horka (Olom.), hořice (Blan.) a j.; na polohu hornatou ukazují jména podhoří (Hran.) a vyšehoří (Zábřeh). I jiné názvy kopců se všem příkládají: mohyla: mohelno (Třebíč), skřib (Kunšt.) t. j. chřib = kopec, kopeček (Olom); kotár*, srv. kotáry (Výšk. a j.); hotar je na Slovensku hlídkový nebo hraničný vrch, kotáry = paseky vysoko položené. Na stráních založena osada strání (Brod), kollekt. na -l-je, jaká u vzoru duše vznikají; srv. chřípí (pův. chřiepě), konopí (pův. konopě), též paždí a j. V suchém dole povstal suchdol = sých dol a sukdol (Litov. a j.); srv. suchý (Bosk.). Na doupě vlčí upomínají vlčí doly (Krom.). Osada po dole roztroušená pojmenována podolí. Obyvatelé dolu byli dolané a po nich i ves jejich nazvána dolany (Olom). Ve žlebu aneb ve žlebích vznikly vsi žleb (Blan.) a žleby (Tišnov). Podobnou polohu měly vsi jáma (Klob. Val.) a jámy (N. Město); též jamné (Jihlava). Obydlím lidským bývalo také doupě (Dačice), značící pův. díru vůbec, Loch, Höhlung.

Po blízké skále, skalce nazváno místo skalka (Kyj.), skalice**) (Bosk.), skalička (t.).

*) Válek, Č. mor. mus. 1907, 57, 85.

**) Jest také jméno potoka.

Sloup (Blan.) pojmenován snad podle blízké skály podoby sloupovité, nyní Hřebenáč zvané.

Místo skalné jest bradlné (bradlo = skalina), bralné (Kunšt.), porušením bradleny. Na naleziště rudy ukazují jména ruda (Vel. Meziř. a j.), rudka (Ivanč.), rudice (Brod), roudno (Šternb.). Poblíž lomů, z jejichž kamene snad ves zbudována, vystavěna ves stejného jména (Bud.). Místo plné rovů, rovků slulo rovečné a po něm i osada (rovečín Kunšt. pozdější i umělé).

Cenné bylo pro místní obyvatelstvo naleziště hlíny, že po ní osady pojmenovány: hlína (Ivančice), hlíny (Vel. Meziříčf), hlinka (Osobl.), hlinné (N. Město) a hlinsko (Hran.). Podobného významu jest i jméno Brno, Úsobrno, je-li výklad níže podaný správný.

U příkopa, přerovu založena stejnojmenná osada.

Na písčitém místě vznikl písek (Hrad.), písečné (N. Město); země suchá jest sušice (Hrad.).

Některá jména osad patrně znamenala původně trati, na nichž vsi byly založeny; tak kouty (Třeb.), srv. „v koutech“, trať u Evanovic a j., rohy*) (Vel. Meziř.), rožná (N. Měs.), křídla (N. Měs.), kruh (Výšk.), kroužek (t.), srv. „v kroužku“, trať u Lelekovic, háčky (Litov.), srv. „v háčkách“, trať u Lelekovic, polom Hranice (srv. polom, trať u Bart., Dial. Slov.).

Povaha místa označována bývala hojně též přídavnými jmény; mnohá z nich zajisté též značila původně trati; srv. jména dlouhá (Třeb.), křivé (Val. Mez.), rovné (N. Měs.), rovensko (Zábř.), za stara též rovenské, srv. Rowenske DO 1397, 1447, velká (Hodon.), vysoká (Jihl.) — obyvatelé takového místa sluli vysoččné a podle nich zase místo vysočany (Znoj.), hluboká (Bud.), k čemuž druží se hlubočany (Výšk.), krátká (N. Měs.), okrouhlá (Bosk.), brusné (Hol.) — srv. „brusná“, trať u Blanska (Bart. Dial. Slov.), černá Šternb., t. j. čermná = červená.

Polohu místa označují jasně jména podklášteří (Třeb.), předklášteří (Tišn.), podhradí (Brod), rozhraní (Bosk.).

Mnoho osad pojmenováno bylo po blízké vodě, řece, říčce nebo potoku a t. p. Nejprostší název takové osady jest voda s bližším označením: zdravá voda (Kyj.), stará voda (Šternb.), dobrá voda (Dačice a j.). Řinoucí voda jest řeka, řečice (Dač.), říčky (Ivanč.); srv. též pořčfí (Kunšt.) = Flussegend, meziříčí

*) Podle Miklosiche rogr znamená horu.

= Ort zwischen Flüssen, zářčí (Krom.) = místo za řekou; rástoka (Hol.) znamená zajisté původně místo, kde vody se roztékají, jako naopak stoka (sřtoka) místo, kde se spojují (Miklosich, uv. d. p. 82). Později význam tohoto slova se obměňuje; podle Bartoše, Slovn. jest ráztoka buď potůček, pokud teče horským lesním údolím, buď údolí lesní samo, dolina. Válkovi Č. mor. m. 1907, 55 znamená ráztoka jako rozsochy místo, kde se sbíhají (lépe by bylo: rozblhají) aspoň dvě koryta.

Místo vodou podemleté jest podmol; srv. podmole (Znoj.).

Zábřeh vykládá se jako místo za břehem; podle zářčí a t. p. čekáme spíše zábřeží podobně jako podkorytí místo podkoryta (Krom.), ale jest i pol. zabrzeg, slovin. podbreg.

Několik osad dostalo jméno své od studně, studnice studénky; srv. blá studně (Třeb.), tři studně (N. Měs.), studnice (Jihl.), studýnky (Záb.). Studený pramen sluje studenec (Třeb.), teplý teplice (Šumb.).

Bývalo na Moravě dříve více rybníků (srv. Vlastivěda I. 258); nedivno, že i od nich pojmenování vesnic vzato; sr. jména rybníky (Krum.), rybníček (Výšk.), kuklík (N. Měs.); jmény rybníků mohly býti původně názvy studenec (Třeb.), rohozec (z rohozec proniknutím assiblaty v pádech, kde -zc- se stýkalo). Že i jezera na Moravě bývala, ukazují jména jezera (Výšk.) — půda tamější dosud prosáknuta prameny, které leckde na povrch tryskají — jezeřany (Krum.), jezernice (Hran.), pl. od appel. jezerník.

Hojně osad pojmenováno bylo podle řek; srv. osoblaha na řece t. jm.; taková jména jsou: svratka (N. Měs.); ponikev (Lit.); jihlava a jihlávka (Dač.), litava (Tišn.), tak sluje přítok Cézavy, Berounky, Dunaje; morava velká a malá (Šumb.); k tomuto jménu druží se moravany (Kyj. a j.), pův. moravěné = obyvatelé při Moravě; moravice*) (Rýmař.) s příslušným sem jménem moravičany (Záb.); oslava (V. Meziř.), srv. oslavany (Ivanč.); oslavice (Vel. Meziř.) a oslavička; ostrava a ostravice (Místek), tato podle stejnojmenného přítoku Odry; rusava (Hol.), tak sluje přítok Moravy; stupava (Kyj.) též podle přítoku Moravy; svitava (Třeb.) a svitávka (Bosk.); trnava (Hol.) a trnávka (Jič.); Trnava jest v Čechách přítok Mrliny, Trnávka přítok Želivky; typem svým hlásí se sem též jména žlutava (Hrad.) a želetava (Dač.), srv. Želetavka,

*) Moravice, přítok Opavy.

přítok Dyje. Bečva dala jméno třem osadám: horní, prostřední a dolní b. (Val. Meziř.). Po Dyji má jméno své Dejc Dač., lépe Dyjice. Jméno bystřice (Brod a j.) a bystřička (Val. Mez.) = voda, potok bystře tekoucí jest hojný.

Za jména řek a potoků možno pokládati hojná jména na -nice, -ná a jiná z nich odvozená; při mnohých lze ukázati na řeky a říčky, jež dosud tak se nazývají; srovn. bilnice (Brod); blatnice*) (Bud.); brtnice (Jihl.) — přítok Jihlavy, demin. brtnička (Třeb.); březnice (Hrad.) — přítok Moravy; čeložnice (Kyj.) — jméno jinak záhadné; hornice (Bud.); jemnice (Bud.); kamenná (Třebíč), srv. Křemelná, přítok Otavy; — kamenice (Jihl.), časté jméno řeky, v Čechách přítok Jizery a Labe**); dem. kamenička (Jihl.); — kopřivnice (Jič.); loděnice, dříve lodějnice (Krum. a j.); lesnice (Záb.); — lipnice (Dač.) — přítok Dyje; — líšnice (Záb.) lomnice (Rýmař.); demin. lomnička (Tišn.); lubnice (Bud.); mohelnice (Zábř.) — přítok Morávky; — moutnice (Židloch.); nivnice (Brod) — Nivnička, přítok Olšavy; olešnice (Kunšt.) — přítok Moravy, Úpy; demin. olešnička (N. Město); olešná (Blan.) — přítok Vltavy; olešinka (N. Měs.), srv. Olšinka, přítok Chrudimky; — rokytnice (Přer.) — přítok Vltavy; rokytná (Kruml.) — přítok Moravy; senice (Val. Klob.) — po řídce t. jm.; srv. dem. senička (Litov.) a seninka (Val. Mez.); křtěníce, dříve trstěníce (Kruml.), srv. tresné m. trestné (Kunšt.).

K těmto druží se nejbližší jména: korytná (U. Brod); lužná (Val. Klob.) — srv. Lužnice, přítok Vltavy; topolná (Hrad.), takové jméno jako olešná; třemešná (Osobl.); smolná (Třebová); střelná (Val. Klob.), srv. přítok Odry t. j.; perná (Val. Mez.); — řásná (Dač.); rudná (Třebová); železné (Tišnov), dříve rodu ženského Zelezna 1371.

Názvy některých osad vzaty byly od vlastností vody nebo od zařízení vodních; na př. vír (Nové Město), černvír (Tiš.) a černovír (Olom.), t. j. čern vír = černý vír; obyvatelé při takovém místě sluli vírověné, odtud jm. vírovany, dial. věrovany (Přer.); brod uherský, brodek (Přer.), brodce (Jihl.); — přívoz (Ostr.); napajedla (Hrad.) = Tránke, místo, kde se dobytek napájel; bělidla (Olom.); ústí (Hran.).

*) Blatná, přítok Moravy

** V Geb. Slovn. znamená též část domu (doklady jen ze slovníků) a rostlinu.

K místům vodním náleží též l o u k a, stč. a nč. = Wiese, stsl. laka = palus; po ní mnoho osad nazváno; srv. louka (Kunštát a j.), luka (Litov.), luky (Hrad.), loučka (Hol.); lučistě (Hran.) lépe snad spojovati s louka než luk (lāk); znamenalo by místo, na němž louka zařízena; také loukov sem řadím; obyvatelé při louce nebo na louce bydlící sluli lúčěné a po nich místo lúčany, loučany (Olom). Osada na louce založená slula naloučany. Příluky nejsou snad místo při lukách, neboť stč. slují přieluky, nýbrž znamenají asi louku zrytou, přerytou; srv. přiloh, slv. préloh = úhor.

Některá místa zakládána při slatinách, blatech a po nich nazvána; srv. slatina (Třeb.), slatěnice (Olom.) m. slatinice, slatinka (Brn.); slatěnice č. mn. pocházejí od jména slatiník = kdo slatinou se zabývá; srv. ve Velkých Slatinicích 1405; — lužice (Šternb.), dem. od lúže, louže = Sumpf; — blatec (Olom.) m. blatce, dem k blato; kaly (Tiš.), kaliště (Dač.). Místa slatinná, blatná jinak nezdravá byla pravděpodobně i pro větší bezpečnost obyvatelů vyhledávána.

Za týmž účelem obývány ostrovy; srv. ostrov (N. Měs.); po obyvatelích ostrovanech nazvány ostrovany a ostrovánky (Kyj.).

Místa pobřežní chráněna hrázemi, místa protilehlá spojovaná mosty, lávkami; k takovým zařízením vztahují se názvy hrázky (Prostěj.), mostiště (Vel. Mez.); lavičky (Vel. Mez.), srv. stč. lavička = lávka, Steg Geb. Místo za lávkou nazváno zálavčí (Záb.), nč. neporozuměním záhlavčí (Záb.), místo před mostem jest předmostí (Přer.).

Ke jménům místním vyjádřeným jmény přídavnými můžeme si domyslíti různá jména podstatná a podle toho je pak zařaditi do různých skupin. Následující přídavná jména řadím do této skupiny, ježto buď jejich význam buď analogie nasvědčuje, že znamenají pramen, potok, vodu vůbec; na př.: bělá (Třeb.) — tak sluje pramen a přítok Labe a Svitavy; bílá (Místek) — taktéž jméno řeky; obyvatelé bílé jsou bělené, odtud bělany, bílany (Kroměř.); černá (V. Meziř.); černá, černá (Šternb.) — přítok Odry; studená (Dač.); mokrá (Brno); tichá (Míst.); veselá (Kunšt.) a j.

Osady za dávných dob takřka stopeny byly v klínu rozsáhlých lesů. Hvozdy, chlumpy, jednotlivé druhy stromů i jiné rostliny daly svá jména blízkým vsem. Jména tato buď jsou všeobecného rázu nebo odvozena jsou od určitých druhů stro-

moví a rostlinstva. Všeobecného rázu jsou jména: les, nový les (Neuwald) Osobl., středolesí = mittelwald Hran.; obyvatelé lesní jsou lešné a po nich osady nazvány lešany (Pluml.)* Mnohé názvy vztahují se k sekání, mýcení nebo pálení lesa jako seč (Pluml.), rozseč (Dač. a j.), rosička Dač. a j. m. rozsčeka; paseky (Zábřeh a j.); příseky (Jihl.); poruba (Hran.) = paseka (Kott); roubanina (Třebová) = rubanina, paseka; žďár (N. Měs.) m. zžár = vypálené místo lesa; žďárec (Tišn.), žďárná (Bosk.). Místo, na němž les byl vykácen, bylo světlé; odtud jméno světlá Dač. — Jiné všeobecné názvy jsou: hájek (Tišn.), obyvatelé háje jsou hájené, odtud hajany (Brn.) a zdobn. hajánky; — hvozď (Litov.), zdobn. hvozdec (Tišn.) a vozdečko (Litov.), patrně místo (h)vozdeček; hvozdná (Hol.).

Les znamenají jména ochoz (Litovel a j.), okluky (Plum.), chornice m. kornice (Třebov.), srv. s lesem, ježto slove kornycze 1384 Geb. Slovn.

V chrástí, křoví vznikly osady: krásno (Val. Meziříčí) m. chvrastno; tak možno pojímati též jm. krásné; obyvatelé chrástí jsou chraščené, odtud chraščany (Hol.).

Křoví (V. Meziř.); kdo bydlí za keři, jsou zakřené, odtud zakřany (Ivanč.).

Umělé pěstění předpokládá: sádek (Třeb.); novosady (Hran. a j.); zahrada (Tišn.), zahrádky (Třeb.); vinohrádky (Brno) — jména jasná.

Po částech stromu pojmenován kořenec (Bosk.); připojují: třestina (Záb.) od tříska, třieska.

Stromy a rostliny, po nichž morav. osady byly pojmenovány, jsou v přehledu tyto:

bez: bzová (Brod), bzenec (Hrad.); —

bor: bor (Tišn.), bory (Vel. Meziř.), borek (Dač.): obyvatelé borku, borkové jsou borkověné; odtud borkovany (Klob.); borová (Kunšt.); borovec (N. Měs.); borovná (Dač.); borovník (V. Meziř.); borovnice (N. Měs.); —

břest = jilm: břest (Kroměříž); břestek (Hradiště), břestce (Šternb.); —

břez: břesice (Kunšt.), je-li místo březice; březí (N. Měs.) březová (Brod); — březina (Brno), zdobn. březinka (Třebová);

*) Možno odvozovati též od lécha, lícha.

březná (Zábř.); březník (Třeb.); břeska, lépe březská (Vel. Mez.); břesko t. j. březsko (Litov.); —

buk: buk (Hran.); pobučí (Záb.); buková (Bosk.); v bukové bydlí bukověné, odtud bukovany (Kyjov a j.); bukovina (Brno), zdrobn. bukovinka (Brno); — bukovice (Tišn.) = bukvice; —

dub: dub (Hran. a j.), kněždub (Hodon.), t. j. kněžův dub; dubany (Prostěj.); dubčany (Litov.); dubenky (Dač.); dubňany (Hodon.), pův. dubněné = obyvatelé dubného; dubicko (Záb.); doubrava (Brod a j.) od *daubr* = dub; doubravice (Záb.); doubravník (Tišn.); —

habr, dial. *hrab*: habří (N. Měs.), hrabí (Litov.); habrůvka (Brn.); habrovany (Výšk.); —

hruše: hrušovany (Znoj.); hruška (Přer.); —

jabloň: jabloňov (N. Měs.), jabloňany (Bosk.); jablůnka (Val. Mez.); —

jasen, *jesen*: jesenec (Litov.); jasenice Třeb. a j., může znamenati též řeku, srv. Jasenice v Srbsku; jasaná (Hol.) t. j. jasenná;

javor: javoříčko (Litovel), javorek (Vel. Meziříčí); javorník (Třeb. a j.); —

jedl, *jedle*: jedlí (Záb.); —

jilm: jilmoví (Tišn.); —

jíva: jívové (Vel. Meziř.); —

kleč: klečůvka (Hol.); srv. výkleky (Hran.); —

klokoč: klokočí (Tišn.); —

léska, *lska*, lísky (N. Měs.), lejsky (Krom.) m. lísky; lešná (Val. Meziř.) a lišná (N. Měs.) m. leščná*); leština (Záb.); lískovec (Brno); —

lípa: lípa (Holešov), lipina (Val. Klob.); lipová (Val. Klob.); lipůvka (Tišnov); lipovec (Blan.); lipňany (Krum.), pův. lipněné, obyvatelé lipného; lipník (Hran.); —

loza = réva: suchá loza (Brod); —

olše: olší (V. Mez.); olšany (Dač.); olšovec (Hrad.) — tak sluje rybník u Jedovnice; —

orech: ořechov, ořechová Dač.; —

osa, *osika*: osíčko (Hol.); — *řasa*: řasná (Dač.); — *rohoz* = rákos: rohoz(d)ec (Tišn.); —

rokyto: rokytno (N. Město); —

smrk: smrk (Třeb.), smrček (Tišn.), smrčné (Třebíč); —

*) Též od lécha.

střemcha: střemchoví (Tišn.);
topol: topolany (Výšk.); — *trest* = třtina: křtěnice (Kruml.
 = trstěnice, tres(t)né (Bosk.); — *trn*: trnava, trnávka (Třebová);
tráva: trávník (Bosk.); —
 **třet* = rus. черетъ rákos: strítež (Val. Mez. a j.); —
vas: vážany (Výšk.); — *vino*: vinohrádky (Brno); —
višně: višňová (Krum.); —
vrba: vrbka (Krom.), vrbice, vrbno (Osobl.) a j.

Méně jest však osad, pojmenovaných po zvířatech domácích i divokých. Jména zvířecká, po nichž osady byly pojmenovány, jsou tato:

bobr: bobrová (N. Město); —
hovado: hovězí (Val. Mez.); —
jestřáb: jestřebí, jestřabí (Vel. Mez. a j.); —
kobyła: kobyli, původ. kobylé pole, pole, na němž chovány kobyly, sveřepice; na Hustop.; —
komár: komárné (Hol.); —
kráva: kravsko (Znoj.); —
krahujec, dial. krahulec: krahulčí (Dač.);
medvěd, *nedvěd*: nedvězí (Olom. a j.), pův. medvězí; —
rak; rakodavy (Olom.); —
ryba: rybí (Jič.), rybné (Jihl.); —
sokol: sokolí (Třebíč); —
sova: sovinec (eulenburg) (Rýmař.); —
svině: švinné (V. Meziř.); —
tele: telnice (Brno); —
tur: tuřany (Brno); —
vever(k)a: veveří (Tišn.); — *vlk*: vlčí doly (Krom.) —
vydra: vydří (Dač.); —
zajíc: zaječí (Hustop.); —
zubr: zubří (Val. Mez.); —
žába: žábeň (Míst.); —

žerav: žeraviny (Hodon.). Sem náleží též ptení (Prost.), je-li výklad níže podaný správný. — *Včely* připomínají jména včeraly = včelaři (Hrad.) a brťov atp.

Ve jménech některých osad dochovala se starobylá e p i t h e t a, jimiž různé předměty byly charakterisovány. Jsou to adjektiva značící barvu: bělá (Třeb.), t. j. bílá; — čermá (Šternb.) = čermná, červená; — černá (Vel. Mez.); vzácnou výjimkou dochováno s e p i

thetem i jméno: černvír (Tišn.) = černý vír; — modrá (Hrad.) — rusý: rusava (Hol.); — žlutý: žlutava (Hrad.); — srv. světlá (Dačice). — Jméno ruda souvisí s přídav. rudý.

Pojmenování některých osad zakládá se na synekdoše: jako ves znamená vlastně obydlí, tak i později osady nazývány po významném stavení: hradu, kostelu, církvi, hospodě atp. Sem náleží jména: *ves*, srv. lat. vicus, řec. *οἶκος*, většinou s různými epithety pozdějšího původu jako stará (Přer.), nová (Třeb. a j.) atd.; deminut. věska (Jič.), vesce (Dač.); —

dvůr, stsl. дворъ = domus; na př. nové dvory (Olom.), dva dvory (Blan.) atp.; deminut. dvorek (Bud.), dvorce (Dač.); —

hrad = Burg: velehrad (Hrad.), hrádek (Znoj.); hradiště, hradisko (Krom.) = místo, na němž hrad byl zbudován nebo stál. Obyvatelé hradce, hrádku sluli hradčenské, odtud jméno místní hradčany (Hol.); —

zámek: nový zámek (Litov.), nové zámky (Výšk.); —

týn = hrad, srv. stir. dūn = hrad, ags. tūn, angl. town = město, strn., střn zūn, nněm. zaun = ohrazené místo, srv. gall-skolatin. — dūnum (Augustodūnum), Detter, Deutsch. Wörterb.; na př.: týn (Hran. a j.), týnec (Hodon.); —

kostel (Hodon.), demin. kostelec (Hol.); obyvatelé „kostela“ byli kostelené, odtud kostelany (Hrad. a j.); — *církev*, stsl. цѣрковь = kostel; na př. cerekev malá, cerekvička (Jihl.).

V pozdější době i po *krčmách* byly vsi pojmenovány; srv. krčmaň, starší krčmany (Olom.), vlastně obyvatelé krčmy; k o c a n d a (N. Měs.), pův. název předměstských trhů a hospod.

I po jednotlivých částech domu byly osady nazvány; patr jest to na jménech: branky*) (Val. Mez.), komořany (Výšk.), komořené = obyvatelé komory; komín (Brn.), stč. komín = též pec, krb; věžky (Přer.) m. vížky ode jm. věž, které tu nemělo asi významu nynějšího turris, nýbrž asi podob. jako v slovin. věža = Vorhaus; sr. věžná (N. Měs.); kletné (Jič.) od app. klet = cella. Podle materialu staveb. nazvána dešná (Třebov.) t. j. deščná (dška).

Pro člověka dávných dob místem zvláště důležitým byla ohrada, v níž byl chován domácí dobytek. Jména takových ohrad zachována jsou ve jménech místních obora (Bosk. a j.); osek (Hran.), stsl. осѣкъ = ovile; oplocany (Přer.) z oplocené, obyvatelé oplotu

*) Brána ovšem znamená Tor i Egge.

= oseku; konice (Litov.), t. j. konnicě = chlív pro koně, stáj; (Jihl.); stadlo (Šternb.) = Standort der Herde; novějšího původu jsou jména salaš (Hrad.) = místo, kde dobytek se pase, pak ovčácká bouda. Sem náleží jméno kotár, znamenalo-li jako v srb. ohrazené místo pro dobytek; jiné pojetí viz na str. 150.

Ve jménech některých osad zachována jest paměť starobylých řádů socialních; jsou to zvláště jména lhota, újezd a zvolá. Lhotou rozumělo se polehčení, osvobození od platu, které udělováno bylo osadníkům nové vsi nebo osadníkům postiženým neštěstím na určitou dobu, řadu let. Metonymicky znamenala pak lhota tu osadu, ten statek, který měl lhotu, t. j. výsadu, svobodu. Poněvadž lhot časem mnoho přibýlo, rozeznávaly se buď jménem zakladatelovým, majetnickovým nebo bližším označením polohy, rozměrů atp. Malá lhota slula lhotka nebo lhotice. Doklady uvedeny budou níže. Srovn. podrobný výklad Brandlův v Gloss. s. v.

Újezd, lat. ambitus, circuitus, něm. Umlauf, znamená okres, obvod určený k osazení, jehož meze stanoveny byly objíždou po hranicích (Brandl, Gloss. s. v.); doklady podány níže. Také újezdy jako lhoty rozlišovány později různými epithety.

Zvolá, zvúle, zvole znamenalo právo užívati obecního majetku, potom majetek ten, obec samu; srv. Brandl, Gloss. s. v. vóle, kde zaznamenán výklad Všehrdův: „vší zvolí míní se svoboda a zvolnost po obecním nejprvé a potom i po zvláštním cizím“; doklady uvedeny níže.

Statek zděděný slul dědina, vl. to co jest dědovo, „dictiví“; zejména znamenala dědina pozemky jednotlivcovy, majetek nemovitý, později synekdochicky celou obec; srv. nová dědina (Litov.). Naproti tomu obcí rozuměl se majetek společný, „pozemek mimo dědiny a patřící k úhrnu dědin několika“ (Gebauer, Slovn. s. v. dědina); srv. ubec (Brn.) m. obec, obce.

Rodina mimo rodiče, děti a služebníci rodiny sluli čeled; odtud čeladná (Míst.) = snad čeledi, rodině patřící.

Na zařízení vojenská upomínají snad jména strážnice (Hodon.), stražisko (Litov.), dříve stražiště, stanoviště (V. Meziř.).

Z mladší doby pocházejí jména znamenající místo, kde činnost řemeslná a průmyslná se provozovala, „provozovárnu“; srv. mlýnice — Lenzdorf (Zábřeh); mlýn, mlýny častý název

samot, dědin i dvou vsí (Hustop., Jihl.); hutě (Kyj.); hutisko (Val. Mez.) = místo, kde bývaly huti; hamry (Pluml.).

Dosti hojně pojmenovány byly vsi podle zaměstnání svého obyvatelstva. Byli pak obyvateli takových vsí: *rataji* = oráči: rataje (Olom. a j.); — *tážali* = sedláci: tážaly (Olom.); *lázničníci* = kdo na lazu dělá: lázníky (Hran.); *kladerubi* = tesáři, srv. dřevorubec: kladeruby (Val. Meziř.), kraderuby (Třeb.); — *kladničníci* snad téhož významu; srv. kladníky (Hran.); — *strhaři*: strhař(e) (Tišn.), nějací obraběči dřeva; — *vináři*: vinary (Přer.); — *včeláři*: včeraly (Hrad.), dříve včelaře a včelary; — *rybáři*: rybáře (Hran.); — *štítláři*: štítlary (Znoj.); — *střelci*: střelice (Brn.); — *kobylníci* = hlídači kobyliho pole: kobelnice (Brn.); — *stříbrníci* = dobyvatelé stříbra: stříbrnice (Hrad.); — *sokolníci* = pěstitelé a hlídači pánových sokolů, Falkner: sokolnice (Brn.); — *žernovníci* = vyrábitele žernovů; srv. žernovník (Blan.) sg. místo očekávaného plur.

Některá appellativa sem příslušející nedovedeme si vysvětliti; jsou to *kostníky*: kostníky (Bud.); *kelníky*: kelníky (Brod); *čertoryje*: čertoryje (Olomouc). Podle Válka, Čas. mor. mus. 1907; 55 sluje *čertoryja* na Valašsku divoko roztrhaná a rozrytá půda. Nejasné jest jméno *přeskače*; srv. pokus o výklad níže.

Do této skupiny náleží jméno rudník (Kyjov), souvisí-li se starým rudníci = horníci.

Hojná jest třída jmen místních, jež vlastně znamenají obyvatele toho místa. Jsou to vedle jmen právě uvedených všecka jména na -any tvořená příponou -jan-, v sing. -jan-inъ jako dolany, pův. doleň = obyvatelé dolu atp. Vypočtena jsou níže. Zajímavá jsou z těchto jmen ta, která jsou patrně odvozena z jiného jména místního jako Olomoučany a Osvětimany, snad i Začany. Dvorský Č. Mus. Olom. 1894, 98 n. veden byl tím k domněnce, že jména na -any většinou znamenají kolonie, které braly svá jména od přistěhovalců. Ale věc možno vysvětliti prostěji a méně odvázně: jako bylo jméno dolany, doleň přeneseno na místo dol, kde jeho obyvatelé sídlili, tak mohlo jméno obyvatelské Osvětiměné zatlačiti a v zapomenutí uvést starší jméno Osvětim atp. Srv. pražské Hradčany, které ukazují, že se říkalo hradec, kdežto nyní známe jen hrad a hradčany.

Někteří osadníci nazváni byli po svých pánech a jménem osadníků nazvána později ves. Králíci jsou lidé na statku královu,

podobně biskupici = lidé biskupovi, knienici = lidé kněžnini, opatovici = lidé opatovi, popovici = čeledě popova; osady příslušné pak pojmenovány králice, biskupice, knienice, opatovice, popovice. Ve jménech králic, biskupic, knienic zachoval se snad starší význam suff. -itjo-, který znamenal asi příslušnost k jisté osobě vůbec, jak jest to viděti na slově dědic: příslušník, potomek dědův. Z pojmu příslušnosti, příbuznosti vyvinul se pak pojem synovství: božic = syn boží. Srv. Vondrák, Vergl. Grammatik I. 452 a část I., § 5.

Po majetníku nazvány byly dále osady popov (Klob.), biskupství, biskupstvo (Olom.) = majetek biskupův, totum pro parte; dívčí (Osobl.), vl. příd. jméno přisvojovací, k němuž přimysli si bylo asi zboží atp.; myší (Jič.) m. mniší*); němčí (Hrad.).

U některých jmen dosud zachoval se název zboží vedle jména majetníkovy; srv. kněždub = kněžův dub, kněževes, kněž-pol m. kněžepole, krásněves, pův. Krásina ves atp.

Byla-li ves osazena příslušníky jiného kmene nebo národa, nazvána jeho jménem národním. Tak vznikla jména bavory (Mikul.), čechy (Pluml.), charváty (Olom.), slžany (Krom.), znamená-li Slezany. Některé z těchto jmen mohlo býti jménem osobním a pak náleží do odd. I.; srv. část I., § 19. Srv. místní jméno Prusy a osobní Prus, Prusík a j.

Ke jménům národním Němec, Vlach, Rus táhnou se jména osad německé (N. Měs.), vlaské (Šumb.), rouské, t. j. ruské.

Ke jménům obyvatelským náleží také rozmanité přezdívký, jimiž sousedé navzájem se častovali. Smysl jejich jest nám namnoze temný a proto těžko jest roztržiti je v spolehlivé skupiny. Vašek, který se jimi zevrubněji zabýval (Č. M. M. 1876, 25 n.), roztržil je v šest skupin**), ale při podrobných výkladech jest mu většinou vyznati nevědomost. Někdy rozumíme jednotlivým částem přezdívký, ale celek jest nesrozumitelný. Bývá tak u přezdívek podnes, že jim rozumí jen kruh osob, ve kterém vznikly. Pokud jménům sem patřícím rozumíme, shledáváme, že bylo přezdíváno 1. podle polohy osady: doloplazi (Olom.) = snad po-

*) Mniší mohlo vzniknouti též z nom. plur. mnišie.

**) Jsou to: 1. názvy vytýkající nemravy, 2. zvláštnosti a vady mravné, 3. způsoby a nezpůsoby zevnější, zvláštnosti a vady tělesné, 4. narážky na jisté události a poměry, 5. narážky na jídlo, 6. poměr obyvatelů k jistým okolnostem.

směšný název „dolanů“; 2. podle zaměstnání obyvatel: březolupi (Hrad.); chrlopy, znamená-li korolupi; Vašek řadí sem pacetluky (Hol.) a vykládá za kladoruby; 3. podle vlastností tělesných: krchlebi (Záb.) = lidé s hlavou nakloněnou (Vašek) aneb úskoční, pleticháři; pasohlávky (Mik.); bosonozi (Brn.), nyní bosonohy; chrudichromi (Boskov.) podle druhé části; hustopeč, dříve plural hustopeče, hustopeči = úsopeči (?), srv. část I., § 17.; babolky (Bosk.); srv. dial. babulky = housátka; — 4. podle kroje: klobouky (Brod) = ti, co nosí klobouky (?); — 5. podle duševních vlastností, návyků a zlovyků: všetuly (Hol.), suchohrdly (Krum.), soběsuky (Pluml.).

K tomu druží se přízviska smyslem nejasná, obsahující některé jméno zvířecí; srovn. rakodavy (Olom.), kuroslepy, (Třebíč), ž a b o vřesky (Brn.) = vřískalové?; — představky (Olom.).

V několika málo případech označeny vsi abstrakty; srv. hobzí (Bud.) = hojnost; pohledy (Třebov.); počítky (N. Měs.) m. počátky; jméno toto může býti z osobního Počátek; veselí (Hrad.); pohodlí (Pluml.); rozkoš (Bud.); závist (Vel. Meziř.), srv. Závist na Vltavě.

Pozn. Osady, nazývané nyní prostým appellativem jako dub, brod, břest atp., nejmenovaly se takto odevždy. Původně místo osazené nazývalo se příslušným výrazem předložkovým: na brodě, u dubu atp. O tom svědčí několik příkladů: Nabrode 1131, V duba tota villa 1131, Vbreza t. r. (břesta); srv. Nalubney t. r. Časem jméno brod, dub atd. bylo přeneseno na osadu a původní označení pádem předložkovým upadlo v zapomenutí. Jiný byl vývoj jmen jako záříč, předmostí atp., která též povstala z pádů předložkových: za řekou, před mostem; tu celý tento výraz stal se jménem osady, z kategorie pádů předložkových přenesen do kategorie jmen podstatných a dostal proto také koncovku jména podstatného -í.

§ 2. 0 neustálenosti jmen místních.

Jména místní nebyla za starodávna tak ustálena jako v době nově. Větší měrou platí to o jménech odvozených ze jmen osobních, ale i u jmen topických lze ukázati několik zajímavých příkladů.

1. Mění se časem číslo grammatické; Kúsky (Kousky) na Vel. Meziř. sluly Kúsek, srv. de Kuska 1361 DB. t. j. z Kúska. Tato osada slula prý též Kusá Lhota.

2. Mění se přípona kmenotvorná; srv. Bradleny Bosk. a Brandlín Dač., jež sluly původně asi Bradlné; dokl. uvedeny níže při kmenech; — Jaborovec (Hrad.) slul Javorník a Javorníček nebo Javorníčky; srv. Jauornyc 1376 DO, Jawornyczky 1406 t., Jawornyczek 1412 t., r. 1420 zase Yawornik; — Jasenice Německá Jič. nazývala se též Jeseník: srv. Jesenicie 1215 vedle villam Jessnik theutonicelem 1397; — Lískovec N. Měs. sluje 1379 Leskouicz DB; — Lubník (Lussdorf) Záb.: Lubna 1347 CM, 1358, 1464 DO; — Řepka Tišn.: 1356 Rzepicz DB.

3. Střídá se slovo základní a odvozené deminutivum; srv. Jemnice N. Měs.: 1360: Gemniczka DB, Jemnyczie 1374.

4. Střídá se jméno jednoduché a jméno složené ze dvou slov; srv. Štědrákova Lhota Šumb.: Szedrakow 1397 DO;

Studenec Prostěj., dříve též Studen dol: Studene dole 1131 (= lok.); rovněž Stubendorf (Studnice) Osobl. slul prý dříve Studen dol. Že osady zvané Lhota, Ves atp. teprve časem obdržely dodatky: Nová, Stará atp., bylo již výše pověděno.

§ 3. Místní jména z appellativ podle svých přípon kmenotvorných.

Přípona -o.

Jest ve jménech: bor, zá-břeh, břest, brod, buk, čechy, dol, dub, dvůr, po-hledy, hluk, hvozď, chlum, skříb (= chřib), ú-jezd, kaly, vý-kleky, o-kluky, kouty, kruh, kostel, lán (čtyřicet lánů), laz, lomy, po-lom, les, zá-mrsk, zá-mek, rohy, pře-rov, o-sek, sloup, smrk, o-strov, svět, týn, vír, přívoz, žďár (z-žár), žlab a j. K těmto druží se nejbliže jména přídavná: bělá, bílá, černá, dlouhá, křivé, modrá, suchý, tichá a j.

Přípona -a.

Jest ve jménech: hlína, hora (černá a j.), jáma, lípa, lísky (léska), louka (luky), nivy, pila, po-ruba, ruda, pa-seka, pří-seky, zá-seka, roz-sochy, rás-toka, voda, obora (ob-vora) a j.

Přípona -jo-.

Odvozují se jí 1. jména podstatná: čertoryje (ry-jo-), pole; —

2. přídav. jména přisvojovací ze substantiv znamenajících bytosti živé; masc. kněz, pův. knęź, fem. kněžě, neutr. kněže ve spřežkách kněz-dub, kněžě-ves, kněže-pole; medvěz (km. medvěd-jo-) ve jméně medvězí, nedvězí z nedvězie, novotvarého neutra podle znameniě (srv. Gebauer III., 1, 311.).

Přípona *-ja-*.

Na př.: o-choz (ochozě z o-chod-ja), stáj (sta-ja- a vlastně staj-a, srv. Vondrák I. 401.), zvola (izъ-vol-ja), obec (ubec, pův. obcě).

Přípona *-jo-*.

Tvoří se jí přídavná jména přisvojovací: čepí = čapí, dívčí, jestřabí, kobyli, krahulčí (m. krahujčí), myši (t. j. miši, mniši), rybí, sokolí, veveří, vlčí, vydří, zubří. Některá z těchto adjektiv mohou obsahovati suff. *-jo*.

Jest ve jménech hromadných: březí, habří, hobzí, hrabí (= habří), jedlí, klokočí, křoví, němčí (či přídav. jm.?), novičí, olší, pstruží (struží?), strání, ústí; — ve jménech abstraktních: lubě (m. ljubí, libí), pohodlí, veselí. — Pozdějšího původu jest spojení přípon *-ov-jo-* ve jménech brňoví, jilmoví, střemchoví; srv. stromoví — často už v B. Br.

Příponou touto tvořeno jest nejasné jméno jalubí.

Přípona *-vo-*.

Tvoří se jí jména přídavná ze kmenů slovesných, srv. stsl. děl-a-vъ = dělný; tak možno vykládati jména stupava (stúpati), svitava (svit-a-ti), kujava (kuj-a-ti).

Přípona *-avo-*.

Vyvinula se z přípony *-vo-* přjetím kmenového *-a-*; odvozují se jí jména přídavná ze kmenů jmenných; srv. ostrava (ostrý), rusava (rusý), trnava (trn), litava (lutý), žlutavá (žlutý).

Femininum *-ava* stalo se speciální příponou pro jména místní; srv. doubrava (od *dąbrъ = dąbъ, dub), jihlava, oslava, želetava.

Přípona *-ovo-*.

Odvozují se jí jména přídavná především významu přivlastňovacího, potom též látkového; srv. stsl. bratrovъ vedle dąbovъ; v platnosti jmen místních jsou většinou tvaru složeného; srv. bobrová, borová, březová, buková, bukové, bzová, jívová a jívové, lipová, ořechová, višňová; —

řidší jest tvar jmenný: brňov, jabloňov, kopřivov, lipov, ořechov, popov.

Přípona *-ov-* sdružuje se s příponami jinými: *-i* je: brňoví, jilmoví, křoví, střemchoví; — *-n-*: borovná; *-itjo-*: opat-ov-ice, pop-ov-ice.

Přípona *-no-*.

Jest v přídav. jm. černá, km. čer-no- z pův. kir(s)-no-. Srv. Vondrák I. 359, 415.

Přípona *-na-*.

brána z *bor-na; odtud deminut. branky.

Přípona *-eno-*.

Na př. ve jméně studená Dač., v přívlastku zelená: zelená hora.

Přípona *-ěno-*.

sklenné m. sklené z pův. stěkl-ěň-.

Přípona *-ina-* (Vondrák I. 421).

Znamená: 1. původ věci nějaké: dědina = to, co pochází od děda, dědictví; žeraviny, srv. liščina atp.; —

2. produkt nějaké činnosti: kopanina = místo kopané, roubanina; —

3. kolektiva: březina = březový les, bukovina, lestina = lískoví, lipina, třestina; —

4. název místa: pustina; —

5. obřady: křtiny. —

Tvarem náleží sem jméno Cidlina.

Přípona *-jan-inz-*.

Příponou touto odvozují se jména obyvatel (srv. Vondrák, Vergl. Grammat. I. 422 n.) ze jmen míst, která obyvatelé osadili. V plur. příp. *-ino-* odpadá. Základní tato jména znamenala:

a) útvar půdy, půdu: dolany (dol), hodolany (údol), koryčany m. korytčany (korytko), kožušany (kožuch snad ve smyslu tropickém = porostlina), lašfany (lazec), lažany (laz), loučany (lúka), pohořany (pohoří), trboušany (trbúch); přfložany (přlloh);

b) ohradu, budovu, příbytek atp.: hradčany (hradec), komořany (komora), kostelany, krčmaň místo krčmany (krčma), osyčany z osěčany (osěk), oplocany (oplot); —

c) strom, les atp.: dubany (dub), dubčany (dúbek nebo dúbec), hajany (háj), chrášfany (chrast z chvrast = křoví), jabloňany (jabloň), lešany (je-li z les, ale možno odvozovati též od lécha a pak náleží sub a), olšany, slížany (je-li ze sléz), topolany, vážany (vaz); —

d) vodu, řeku: jezeřany (jezero), moravany (morava), moravičany (moravice), oslavany (oslava); —

e) zvíře: tuřany (tur); —

f) jméno přídavné, jímž se označovala povaha místa: bílany (bílý), dubňany (dubný), hlubočany (hluboký), lipňany (lipný), mělčany (mělký), nemilany (nemilý), vysočany (vysoký); —

g) výraz příslovečný: naloučany (z výrazu na lúčě nebo na lukách), zakřany (za kři); —

h) jiná jména místní: olomoučany (olomúc), osvětimany (osvětim), začany (m. žatčany -žatec); sem řadím též jména, jichž základní jméno tvořeno jest příponou -ov-; srv. borkovany, bukovany (buková), bystrovany, habrovany (habrová), hrušovany (srv. hrušová), litovany (ľutov — či litvany?), lukovany, milovany, roučovany.

Pozn. 1. Některá jména jsou temná: obřany.

Pozn. 2. Přípona -any v novější době mechanicky přenáší se ke jménům původem cizím; srv. norberčany (nürnberg), pouzdřany (pausram).

Pozn. 3. Jména -any bývají zdrobňována příponou -ky; srv. hajánky, lažánky (lažínky), medlánky, ostrovánky.

Pozn. 4. Jména tato shodují se svým tvarem se jmény místními, která pocházejí od osobních jmen -an; srv. Těšany od osob. Těšan; podobně Nemilany spíše jsou od osob. Nemilan.

Přípona *-ynja-*.

Jest ve jméně knieni z kněhyni, od něhož odvozena místní jména jako knínice, kynice atp.

Přípona *-enz, -ena, -eno*.

Tvoří se jí jména přídavná. V platnosti jmen místních jsou většinou ve tvaru složeném; srv. blané t. j. blanné, bradlné (nyní bradleny- Boskovice a brandlín Dačice), březná, brusné, čeladná, čermá (čermná), dešná místo deštná z deščná (diščln-), hlinné, hradečná, hvozdná, jamné, jasená t. j. jasenná, kamenná, kletné, komárné, koroužná, korytná, krásné (buď z kras-*ln-* nebo chvrast-*ln-*), lešná a líšná m. leštná z lěšč-*ln-*, lubné, lužná, návojná, obědné, olešná, perná, písečné, pitárné jinak neznámého původu, poličná, posvátné, pršná m. prštná, prščná, pržno dříve pržná, řásná, rokytná, rovečín — dříve a v lidu dosud rovečné,

rovné, rožná, rudná, rybné, slavatná, slopné, smolná, smrčné, střelná, svinné, štitná, topolná, třemešná, tresné t. j. trestné od trest — trsti, věžná, vražné, železné; —

v borovná jest spojen suffix -ov- s -ъn: bor-ov-ъn-.

Jména tvaru jmenného jsou řdká: srv. kramolín — původně kramolno, krásno z původ. krasъn- nebo chvrast-ъn, mohelno m. mohylno, rokytno, roudno z rud-ъn-, vrbno, žďárna z původ. (i)zъ-žar-ъn-; líšeň a žábeň jsou snad z pův. leštno (leštna) a žabno.

Suff. -ъna jest zajisté ve jméně komna.

Přípona -ъna (-ъnja).

Na př.: studně, roveň m. rovně.

Přípona -ro-.

Srv. jména: mokrá, mokř (z mok-r-ja nebo mok-rъ), modrá; v atributu: dobrá (voda), dobré (pole).

Přípona -aro-.

Ve jméně kotáry.

Přípona -aro-.

Ve jménech: rybáře, štitary (t. j. štitáři), včeraly m. včelary (včelaře, včelaři), vinary; — nomen agentis: strhař.

Přípona -ero-.

Ve jméně jezera.

Přípona -lo- (-llo-).

Tvoří se jí a) jména: sídlo (nové); b) jména přídavná: okrouh-lá; svět-lá (dle Vondráka I. 437 ze svět-ъl- a to ze svět-ll-); přičestí slovesná tážaly t. j. tážali; tážal = tējař.

Přípona -ljo-.

Ve jméně rohle, je-li ze kmene rog-ljo-. Srv. níže a Vondrák I., 437, 439.

Přípona -elo-.

V příd. jm. veselá.

Přípona -olo-.

Touto příponou odvozeno pravděpodobně jméno sokol. Srv. Vondrák I., 438.

Přípona *-dlo*.

Na př.: běli-dla, křídla, stádlo, napajedla.

Přípona *-to*.

V neutru město (staré, nové).

Přípona *-ta (-ota)*.

Tak tvořeno abstraktum lhota z ligo-ta.

Přípona *-tajo-*.

rataje z pův. or-taj-.

Přípona *-tjo-*.

Ve jméně ubec t. j. obec, obce z pův. *obl-tja.

Přípona *-stvo, stvje*.

biskupství — též biskupstvo.

Přípona *-ato-*.

Ve jméně ostráta z ostr-ata.

Přípona *-yto-*.

Ve jméně kor-yto: podkoryta.

Přípona *-it-jo-*.

Znamená příslušenství, potom rod, synovství; základem bývá nejen jméno, nýbrž i posses. adj. -ovъ.

Z appellativ zastoupena jsou ve jménech na -ici, -ovici: biskup, děd, opat, otrok, pop, král a knieni (kněhyni); sr. jména biskupice, dědice, kynice m. knínice (k tomu zdobnělé kyničky), králice, opatovice, otrokovice, popovice (k tomu zdobnělé popůvky m. popovičky).

Přípona *-ko- (-o-ko-, a-ko-)*.

Tvoří se jimi přídavná jména: hluboká nebo hluboké, vysoká neb vysoké, vel(i)ká, krátké (kratъkъ).

Přípona *-če-*.

Obsahují ji jména lapač, přeskače, je-li z pův. přě-sъk-a-či.

Přípona *-iko-*.

Má význam 1. zdobňovací; srv. košík; —

2. zpodstatňující; v tomto případě přidružuje se zejména k adjektivům na -ъnъ; srv. borovník t. j. bor-ov-ъn-ikъ, březník, doubravník, javorník, lipník, lubník, rudník, rybník, straník, trav-

ník, žernovník. Jména tato znamenala místo osazené, na př. trávník místo travné atp. Jindy označují se touto příponou obyvatelé místa; srv. lázníky (srv. nynější rolník), záhlinice, je-li místo záhlinníky, jesenice (m. jeseníky — jesenníky), kelníky, kladníky, kostníky. V některých jménech toho druhu přípona -íky (-íci) zatlačena koncovkou -ice; srv. kobelnice m. kobylníky, sokolnice, stříbrnice a zmíněné jesenice, záhlinice.

Přípona tato jest též ve jméně lopeník.

Přípona -ica.

Odvozují se jí 1. deminutiva; na př.: břesice t. j. březice, dyjice, doubravice, hořice, lhotice, lužice, oslavice, hoštice t. j. ostice, ostravice, řečice, rudice, skalice, slatěnice, t. j. slatinice, studnice; —

2. jména zpodstatnělá: bukovice, bystřice, holice, kopanice, ohrazenice, studenice, sušice, teplice, veselice; srv. lukavice.

Zvláště hojně přistupuje ku příp. -in-; srv. bilnice t. j. bylnice, blatnice, borovnice, březnice, brtnice, čeložnice, divnice, hlásnice, hornice, rádnice t. j. hradnice, jedovnice, jemnice, jasenice t. j. jasennice, jezernice, kamenice t. j. kamennice, konice = konnice, kopřivnice, chornice asi m. kornice, chotnice (= kotnice?), lednice, lesnice, lipnice, líšnice m. líštnice z pův. lěščьn-ica, lomnice, lubnice, mohelnice m. mohylnice, moutnice, nivnice, olešnice, rokytnice a roketnice, senice m. sennice, strážnice, telnice, temenice, tvarožná dříve tvarožnice, vápenice m. vápennice.

Přípona -žko, -žko.

Tvoří se jimi deminutiva: borek, břestek, brodek, dvorek, hájek, hrádek, chlumek, javorek, kloboučky, kobelníčky místo kobylníčky, kroužek, kúsky, lázníčky, rybníček, sádek, smrček, třemešek (čekáme třemeška z pův. črěmъšьka), týneček, vinohrádky.

Na místě očekávaného (h)vozdeček jest vozdečko; naopak jest místek místo předpokládaného místko (městьko).

Přípona -žko, -žko.

Tvoří se takto deminutiva, zejména z deminutiv na -ice; javoříčko (z deminutiva javoříce), jestřebíčko, osíčko, veselíčko; meziříččo (meziříčči).

Též brníčko je deminut. z deminutiva br(e)nce, pův. brъnice — brъnъčьko — brněčko.

Přípona *-aka, -ška*.

Má význam 1. zdrobňovací; srv. babolky, branky, čížky (snad m. číšky = čiešky), hlinka, horka, horky, hůrka, hrázky, hrušky, jablunka m. jablůnka, jihlávka, kladky, lhotka, loučka, polánka, řepka, říčky, rosička t. j. rozsíčka (dem. z rozseč), rudka nebo roudka (routka), růštka z růždka, skalka, slatinka, střílky, stránka nynějším tvarem, dříve stranské, svitávka, špičky, trnávka, véska (víska, vésy, vísky), vežky t. j. věžky z viežky, vrbka, zahrádky.

Sem náleží jména *-inka* (deminutiva jmen *-ina*); březinka (březinky), bukovinka, lipinka; *-ička* (deminutiva jmen *-ičě*): brtnička, bystřička, kamenička m. kamennička (kamennicě), lavičky, lomnička, olešnička, oslavička, poličky, senička m. sennička (sěnnicě), skalička.

2. Zpodstatňuje jména přídavná; mnohá ze jmen takto tvořených mají též význam deminutivní jako olešinka vedle olešná; srv. červenka, dubenky, jasenka*), košátka (košatý?), olešinka m. olešénka, a to místo olšenka z pův. olšinka, rožinka m. rožinka z rožénka, pův. rožinka, seninka — přípona *-inka* asi již mechanicky připata (z pův. sěnnika bylo by sěnenka — senínka), pstružinky asi m. stružinky (stružinka), studénky, vápenky (m. vápněnky z pův. vapička), vlažinka.

Často druží se příp. *-ka* ku příponě *-ov-*; srv. bobruvka z bobrovka — bobr-ovka, březůvky, habruvka, hrabůvka, klečůvka, lipůvka, žernůvka.

3. Jest v kompositu svratka z pův. *sč-vort-čka.

Přípona *-ace-*.

1. Odvozují se jí nomina agentis: střelice m. střelce, střelci, pův. střelc-.

2. Jest v hojných zdobnělinách: břestce, brodce, dvorce, hvozdec, jesenec, klášterec, kořenec, kostelec, králec, křemenec, lazce, rohozdec t. j. rohozec, týnec, újezdec, žďárec.

3. Zpodstatňuje jména přídavná: bzenec (m. beznec z *bčzč-ньсь), rohatec, sovínek, studenec, zlámanec; zvláště často druží se ku příponě *-ov-*: borovec, jaborovec t. j. javorovec, lipovec, léskovec a lískovec, olšovec, vrbovec.

Jest též ve jméně solanec.

*) Tvořeno již od jasená; z původ. jasná by bylo vzniklo jasenka (jaseninka).

Přípona *-ce*.

Má význam zdrobňovací: blatce m. blatce, sedlec m. sedlice; srv. selec—voitelsbrunn (Mikul.).

Přípona *-ca*.

V deminutivu vesce z *ves-ica*.

Přípona *-isko, -iše*.

Jest ve jménech hradisko, hutisko, kněžovisko, sedlisko, strážisko, uhliska, vsisko; — hradiště, lučiště, stajiště (stejšť), stanoviště. Přípony tyto se někdy zaměňují; vsisko na Olom. slulo dříve vsiště. Znamenají místo, kde co jest; vsisko = místo, kde jest nebo byla ves, kněžovisko = místo, kde byla kněžě ves atp.

Přípona *-sko-*.

Odvozují se jí jména přídavná. V platnosti jmen místních bývá nejčastěji tvar jmenný; srv. bilavsko, lépe bílavsko, bílsko, blansko, břesko t. j. březsko, dobřínsko, dubicko (m. dubičsko), hlinsko, kanovsko, krásensko, kravsko, lhotsko, rovensko, skavsko, troubsko, újezdsko, želivsko, lépe želívsko. —

Řidší jsou formy složené: březské nebo březská, chlěvské snad m. chlěbské), německé, rouské, vlaské.

Příponou touto označovaly se podle Praska, Komen. IX. 155, osady zpustlé nebo po zpustnutí nově osazené. Ukázati to podrobně o osadách jednotlivých, jest úkolem historie, nikoli jazykozpytu.

Přípona *-ogo-*.

Ve jméně ostroh z pův. ostr-ogъ.

Přípona *-a*.

Na př.: seč, rozseč (sěčъ od sěku, sieci), rozkoš (-koшъ, srv. koch-ati), ves (въсь).

Podružné *-a* jest snad v mokř; mokръ: mokръ = zelenъ: zelenъ; srv. debř.

Přípona *-ta*.

Ve jméně závist z pův. za-vid-ta.

Přípona *-qda*.

Ve jméně labut (labuť z labud; srv. pol. labędz); srv. však část I., str. 91.

Přípona *-ež-*.

Ve jméně střítež z čietěž, pův. čert-ež. Je-li rod muž. ve jméně střítež původní (na Valaš. říká se „do Stříteža“), pak jest tu přípona *-eže-*.

Přípona *-ov-* (z *û*).

ponikev z pův. po-nik-*ov-*.

§ 4. Složeniny.

Složeniny rozdělujeme prostě podle prvního členu. Rozdělování komposit podle toho, je-li poměr obou členů souřadný či podřadný, jest obtížné a při subjektivnosti úsudků, jež tu vznikají, jest cena jeho velice problematická. Srv. Vondrák I, 504.

První člen jest 1. kmen: březolupy, čertoryje, doloplazy, hustopeče, kladoruby, rakodavy, kolovraty, žabovřesky, kuroslepy; bosonohy, suchohrdly, novosady, černovír (ze spřežky = črn vír); vyšehoří, pův. vyšohoří, středolesí; —

2. pád; složeniny tyto služí nevlastní nebo spřežky, ježto v nich jsou spojena v celek dvě slova; srv. černvír = črn vír, černý vír; kněždub = kněž dub, kněžův dub, kněževes = kněž ves, knězova ves, kněžpol z pův. kněže pole = knězovo pole; krchleby plur. k sing. krchleb = krchý leb, suchdol nebo sukdol = such dol, t. j. suchý dol; velehrad, pův. velí hrad, t. j. veliký hrad; poluvsi vzniklo asi ze spřežky pol vsi, srv. poludne ze spřežky pol dne (poledne); soběchleby, soběsuky; —

3. předložka, částice atp.; z předložek zastoupeny jsou: *mezi*: meziboří (meziboř), mezihoří, meziříčí; —

po: pobučí, podolí, pohoří (pohoř), poříčí; —

pod: podhoří, podhradí, podklášteří; —

před: předklášteří, předmostí; —

roz: rozhraní; —

u (a): ousoší; —

za: záblatí, zálavčí (šp. záhlavčí), záříčí; —

sem řadím též nejasná slova tučapy, vyčapy, jež zajisté dělití jest v tu-čapy, vy-čapy; —

4. tvar slovesný: pasohlávky, praskolesy s-o- v prvním členu podle komposit ve skupině prvé; přestavky od km. sta-, srv. co do tvaru nezna-boh; chrudichromy v části prvé snad kmen chrěd-, chrěd-.

§ 5. Skloňování.

Česká jména místní v textech latinských většinou vyskytají se ve formách ustrnulých, jména na *-ice* a *-any* ve tvaru genitivním *-ic*, *-an*, appellativa v nominativě, často však písař český myslé po česku zapsal i tvar jména místního česky, tak že možno z různých listin doložit téměř celé skloňování. Sklonění jmen místních, pokud se u nich zachovaly archaismy nebo vyvinuly zvláštní novotvary, sleduje a vykládá na příslušných místech Gebauer v Hist. Mluvn. III. 1 (srv. zvl. § 42, 46, 70, 129, 287 n., 471, č. 3.). Bylo by možno spokojiti se poukazem na tato místa, než pro souvislost a zajímavost podáváme tu některé význačnější příklady.

1. Některý písař k českému jménu přivěšuje latinskou koncovku; srv. Mocram 1212, opidum Mohilnam 1349 DB, Weskam 1370 DO.

2. Jména místní podle vzoru chlap, dub. a) Singulární; Sg. gen. *-a*: V duba 1131 (v dubu 1031, ale listina tato chybí v Cod. Fried.), de Cruha 1349 DB, z Przywoza 1464 Kn. Opav.; ze vsi Nejdeka 1559 Prask. Listin. (kopie); mladší *-u*: z Przywozu 1440 Kn. Opav., z Poczstatu 1464 t., s Sstramberku 1480 t.; — lok. *-ě*: Nabrode 1131 = na brodě, ostrosee 1131 = v ostrozě, v Javorce 1409 Kn. P., na Šilperce 1562; — mladší *-u*: in Trsemescu 1358 DO (nom. Trsyemsek 1353 t.), in Brziestku 1408 DO (k nom. břestek); —

b) plurální; gen. bez příp. *-ów*: de Sprziluk 1376 DB (= z příluk), z Chrudichrom 1406 kn. P.; — s příponou *-ów* u appellativ: de Wŭlczychdoluw 1384 DO, z Kútuov 1464 Kn. P., ze Čtyrdvorů 1482 Arch. Č.; —

lok. pův. *-iech*, *-éch*: Kororupch 1131, Laznicch 1131, Pecotulch t., Pruzech t., t. j. Kororupiech, Lazniciech, prostý lok. bez předložky; in villa Kvroslepyech 1371 DB; *-ách*: podle a — kmenů: in Kobluczkach 1349 DO.

Jména podle vzoru Brozany. Pův. nom. *-ané*: Gradcané 1160, Satcané 1131; — nom. s koncov. akkus., ale s ponechanou přehláskou: Brnyeny 1403 = Brňany u Výšk.; —

lok. *-as*: Lucaz, Glubocaz, Ostrauaz, Olsaz, Oplocaz, Topolaz, Virouaz — vše ze zakl. list. olom. z r. 1131, Obersas 1278, Obersaz 1281 a j. = Obřas, v Obřanech; Thurzas 1292 = Tuřas,

v Tuřanech, stč. lok. Tuřas zachoval se v něm. jménu Turas; — lok. *-ach*, vzniklý analogii podle rybách atp., zachoval se v něm. názvu Hrušovan Grussbach, utvořeném ze stč. lok. Grušovach (Gebauer III. 1, 78).

3. Jména místní podle vzoru o r á č, m e č. a) Singulární; lok. pův. *-i*: Kostelci 1131 t. j. v Kostelci. — b) Plurální; lok. prostý *-ich*: Koualouicich, Dedicich, Opatouicich, Ratagich, Zerbcih — vše z r. 1131; mladší *-iech* podle vz. chlap: in Czrtorigyech 1355 DO.

Jméno Hustopeč nyní singulární je v starších textech vždy plurální; srv. do Hustopeč 1407 Kn. P., z Hustopecz 1480 Kn. Opav., po Hustopečích 1566 Kamen. Sněmy III. 627.

U některých jmen *-ary* doloženy ze starší doby tvary měkké *-ař-*; srv. Wynarz 1388 — nyní Vinary; zajímavé jest kolísání téměř současně u jména Včeraly; srv. Wczelarzie 1406 vedle Wczerali a Wczelari 1420. Jméno toto jest zároveň pěkným dokladem na přesmykování r l.

Některá pomnožná na *-ice* měla původně koncovku tvrdou *-iky*. Na př. Chobilnik 1371 DB (nyní Kobylnice), in Strsibirnik 1333 (nyní Stříbrnice).

4. Jména místní podle vzoru město. Log. sg. *-ě* po hrdelnici: in Trubstye 1399 DB (= v Trúbště), v Hlínště 1452 Prask. Listin.

5. Jména místní podle vzoru z n a m e n í. Jméno Meziříčí přechází ke vzoru duše; srv. Alina Berkova z Meziříče a na Meziříčí (prvé město, druhé zámek) 1576 Kamen. Sněmy III. 654. Podobně vysvětliti jest jména Mezihoř, Pohoř místo a vedle Mezihoří atp.

Jména *-sěč* mívala snad ode dávna dvojtvary podle znamení a kost; srv. de Rossecz 1353 DB vedle in Rosseczie 1356 t.; na fem. rozsěč ukazuje také deminut. rozsíčka.

6. Jména místní podle vzoru ryba jsou většinou singulární jako Lipina, Lúčka atp., ale též pomnožná; na př. v Hruškách 1406 Kn. P., in villa Lyskach 1407.

7. Jména místní podle vzoru duše. Jména *-ice* (ica) jsou většinou singulární, jak svědčí doklady: nom. Moscenica 1131; gen. z Holice 1430 Kn. P., 1671 Prask. Listin. (kopie); dat. k Nivnici 1460 Kn. P.; akk. dědictví mé Veselici 1407; lok. Lusici 1131, Mogilnici t. t. j. (v) Lužici, (v) Mogylnici; Wrowný 1351 DO (= v Rovni); na Konici 1626 Listin. Prask. Tlakem

jmen místních pomnožných podle vzoru Lobkovice přecházejí i tato jména do plur. Na př.: z Holic 1417 Kn. P., z Jedovnic 1415 t. (w Jedownyczy 1444 t. (2 X), z Luzicz 1406, v Lužicích 1408 Kn. P., Dygywiczich 1371 DB (= v Dyjicích m. v Dyjici).

Jméno Hranice snad bylo vždy pomnožné; sr. ubec města Hranic 1608 Kamen. Sněmy III. 734, v městě Hranicích t.

Naproti tomu některá jména na -ice nyní singulární byla dříve pomnožná muž.; srv. villam Jessnik theutonicelem 1397 = nyní jesenice německá.

8. Jména místní podle vzoru dobr. Sem náleží první část spřežek Črn-vír, Such-dol a zpodstatnělá neutra Blansko, Kravsko, Roudno — Rudno 1397 DO atp. Doklady uvedeny budou níže v seznamu.

9. Jména místní podle vzoru pěš. Původní adjekt. posses. Medvěz z osobního Medvěd pojato za appellat. neutr. -ie podle znamenie; srv. Medweze 1234, 1256, Nedwesie 1385 DO, Nedwyezye 1397 t., Medwyezie 1447 t.

10. Ke vzoru boží náleží adjekt. velí ve Veligrad 1131.

11. Místní jména podle vzoru svekrev (û- kmeny). Toho druhu jest jméno Ponikev; srv. obec dědiny Punikve 1611 Listin. Prask.

12. Místní jména podle vzoru dobrý. Rodu těchto jmen neznamenáme vždy bezpečně, ježto z latin. kontextu nebývá zřejmo, užil-li písař tvaru ohnutého či ustrnulého. Patrný jest na př. rod střední z gen. jako de Chlebskeho 1379 DB, de Prosteho 1416 t., rod žen. z gen. de Hlubokey 1356 t. j. -ěj, z akk. Hwozdnu 1446 DO t. j. Hvozdnu, z lok. Nalubney 1131 t. j. na Lubniej nebo -ěj. Poznáváme z těchto určitých příkladů, že se časem u některých jmen rod změnil, jako na př. u jména Višňová, které bylo dříve rodu střed., jak ukazují příklady Wissnove 1342, na Višňovém 1606 Kamen. Sněmy I. 160. Jména tato jsou vesměs singulární, výjimkou vyskytá se plur.: in villa Svinnych 1368 (= ve Svinných). Tento plur. vysvětloval by se tím, že části též obce patřily dvěma majetníkům nebo že jedna obec vyvinula se ze dvou; srv. níže s. v. Kujava.

13. Jména místní podle vzoru pěší. V gen. sing. jest tvar -ieho, -iho vedle novotvaru -ie podle znamení; srv. de Czipieho 1376 DB t. j. z Čěpieho vedle de Cziepie 1356 t. t. j. z Čěpie,

ač není-li tu v latin. kontextu čes. nomin.; z Kobylího 1618 Kamen. Sněmy III. 776.

§ 6. Jména přídavná odvozená ze jmen místních.

Jména přídavná odvozená ze jmen místních zajímavá jsou tím, že netvoří se vždy z celého kmene jména místního, nýbrž často jen ze základní části kmene. Doklady pro to možno čerpati arci jen z textů českých a z mluvy živé; soustavnou sbírku slibuje V. Prasek v Sel. Archivu. Příklady níže uvedené vybrány jsou vesměs z Praskova Listináře. Při tvoření přídavn. jm. příponou *-isko-* pomíjí se přípona *-ino-*: fojt Jasenský 1739 (Jasenná); — *-stvo*: obci Biskupskej 1587, 1711 (Biskupstvo); — *-iko-*: město naše Lipník i poddaní naši Lipenští str. 279; Jezerská obec 1698 (kopie) — obec sluje Jezernice, dříve Jezerníky; — *-ice-*: obec Jesenská 1661 (Jesenec); obec Studenská str. 224 (Studenec); — *-ica*: lidem Loděnským p. 138 (Loděnice); přípony zdrobňovací: vsi Vozdeckej p. 259 (Vozdečko), právo Studýnský p. 55 (Studénky).

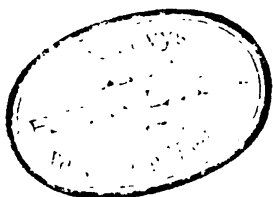
Neděje se tak ovšem vždy; srv. lidé Brodečtí p. 71 (Brodek), lidé Troubečtí 1476 (Troubky) a j.

Někdy přídavné jméno jest rozšířeno příponou, která není ve kmeni jména základního; srv. některé osoby z dědiny Klokočí na místě obce Klokočovské 1511; ves sluje Černá a obyvatelé Černičtí 1616.

Někdy v kmeni přídavn. jména zachována jest stopa staršího tvaru jména základního; ke jménu Lišná jest příd. jm. Lištěnská 228, *ť* tu ukazuje na starší tvar Lištná, Léštná z pův. *lěšč-*in-**.

Skládá-li se jméno místní ze dvou slov, odvozuje se jméno přídavné z kmene složeného; srv. Albrechtovi Černohorskému na Černé Hoře p. 165, farář Červenovodskej 1651, obec dědiny Staroveské 1766 (Stará Ves), Horno-Mošťenští poddaní 1694 (Horní Mošťenice), Velko-Senickým farářem p. 24, obyvatelé Třídvorští r. 1618.

Připomenouti dlužno, že listiny Praskova Listináře čerpány jsou namnoze z opisů pozdních a že opisovatelé jich pro vydání knižní jsou osoby velice různé.

Seznam místních jmen původu appellativního.

agl-

uhliska Val. Mez. z pův. agl-isk-.

bab-

babolky Bosk.; srv. Bobolecz 1318—1326. Brandl podle rejstříku čte Bolelouc; soudím na Babolky z kontextu, kde se jmenují osady Kochov, Chlum, Svárov, Noviči Babolkám blízké. Prasek, Sel. Arch. V. 215 řadí B. mezi osady dočasně opustlé, přihlížeje k deminutivnímu tvaru. Možno také pomýšleti na nějakou přezdívkou; srovn. babulka = house podle Bartošova Dial. Slovn., bábolka = loutka Kott.

bag-

bahna Bosk. Podle Slavíka, Sel. Arch. I, 65 n. osada nová z doby před r. 1750 (Bahno). Wolný vztahuje sem doklady z DB: 1355 de Bachna . . . in Bachna, 1360 in Bachnow, 1390 Bahnnow, čím řídí se Knies, Boskov. okres s. v. Zdá se však podle patronym. koncovky -ov, že se tato místa týkají osady jiné.

bahno Míst. Srv. Bahno, Bahýnko v Čechách.

běl- (bielý).

bílá Míst. podle říčky Bílé; —

bělá Třebov.: in Byela 1365 DO; *bělá stará a nová* Ostr.; —

bílany Krom., pův. bielené, plur. k nom. sg. běl-janinъ; srv. de Belen 1267; —

bělidla Olom., plur. k nom. sing. běli-dlo; srv. in Bielidlo 1304, in Bilidel 1408; —

bělsko Litov. z původ. běl-ьsko; srv. v Bilsku 1672 Listin. Prask.; —

bílavsko Holeš., nespr. bilavsko, z pův. běl-av-ěsko; srovn. Bilewsko 1373 DO, Byelawsko 1437 t.

Srv. Bělá, Bílsko v Čechách.

benat-

benátky Šternb.; srv. Benatky 1397 DO.

Srv. Benátky Nové a Staré v Čechách.

berg- (břeh).

břeh bílý Mik. jinak Pasohlávky; —

zábřeh; srv. Zabryeh 1254, z Zabrzeha 1464 Kn. Opav.

Srv. Břehy v Čechách.

berst- (břest = jilm).

břest Krom.; srv.: Vbreza 1131, znamená-li u břesta; Briest 1228, Priest 1248; —

břestek Hrad., demin. od břest, pův. břest-ěkъ; srv.: Brziestek 1389 DO, in Brziestku 1408 t.; —

břestce Šternb., deminut. příponou -ěcъ; —

březce Olom. jest snad též psáti břestce; srv. něm. název Břest.

Srv. Břešťany v Čechách.

berz- (břieza).

břez Vel. Mez., N. Měs. Kollektivum z pův. břez-ěje; srv. Brezie 1214, z Březí 1409 (Vel. Mez.); de Brzyzie 1349 DB, de Brziezie 1353 t. (N. Měs.); —

březejc Vel. Mez. vzniklo snad z kollekt. březí; —

březová Brod a j. z pův. břez-ov-; srv. Bresovia 1330, Brzyzovia 1361 (Třebov.); —

březůvky Brod, deminut. k březová, pův. břez-ov-ěka; srv.: in villis Haluzicz et Brzezowca 1376 DO; —

březina Brn. z pův. břez-ina; srv. Brsyezina 1365 DB; —

březinka Třebov., demin. z pův. břez-in-ěka; srv.: Bresinka 1318—1326; —

březinky Třebov.; srv.: Brsesinca 1318—1326; —

březná dvůr a ves Záb. z pův. břez-ěn-; srv.: de Brzezny 1350 DO, Brzezna 1358 t., Brzeznu 1464 t.; —

březník Třebíč z pův. břez-ěn-ikъ; srv.: Breznik 1345, de Briesnik 1358; —

březice Bosk., je-li z pův. břez-ica; srv. Březice 1436 Kn. P.;

březnice Hrad. z pův. brěz-ъn-ica; srv. Brzeznicz 1397 DO;
břesko Litov., lépe březsko z pův. brěz-ъsko; srv. in Brzisc
 1361 DO; —

břesské Vel. Mez., šp. březky; srv.: Brieske 1364 DB, Brzies-
 ske 1365 t.; —

břeská Vel. Mez., šp. březka nebo břeska; srv. cum media
 villa dicta Brzieske 1364 DB., in villa Brzeska 1371 t.; —

březolupy Hrad., původ. brězolupi; srovn.: Brsiesolub 1261,
 Brziezolup 1370.

Srovn. Březí, Březina, Březno, Březová, Březinka, Březka
 v Čechách.

biskup- (cizí, srv. sthn. biscof, ř. ἐπίσκοπος).

biskupstvo Olom., též *biskupství* z pův. biskup-ъstvo, -ъstvъje;
 srovn.: z Biskupstva 1407 Kn. P., obec dědiny Biskupství 1591
 Prask. Listin. Houdek v Čas. Ol. Mus. III. 181 správně soudí, že
 biskupství znamenalo pozemky biskupovy. Obdobně v Praskově
 Listin. 1604 zboží opatovo sluje „opatstvo“.

biskupice Brod, Prost., pův. biskupici; srv. Biscupici 1131
 a část I., str. 8.; —

biskoupky Kruml., dříve asi biskupice; srv. Byskupicz 1379
 DB; suff. -ъky i podružný název biskupstvo nasvědčují, že osada
 tato na čas opustla.

Srv. Biskupice, Biskoupky v Čechách.

bobr-

bobrová horní a dolní N. Měs.; srv. de Boberowe 1267, de
 Bobrowa 1283; —

bobruvka N. Měs. z pův. bobr-ov-ъka; srv. in Bobrowka 1393.

bolg-

V druhém členu komposita osoblaha; srv. níže s. v.

boln- (blána).

blany Buděj.; nové z r. 1738; —

blansko Bosk. z pův. blan-ъsko; srv. Blanzko 1131.

Srv. Blanice, Blanička, Blansko v Čechách.

bol-t- (bláto).

blatnice Buděj. z původ. blat-ъn-ica; blatnice velká a malá
 Hrad.; srv. Blatnicz 1371 DB., Blatnicz maiori 1371 t.; —

blatec Olom. místo blatce z pův. blat-ьce; srv. z Blatce 1493 Kn. P. Richter, Die ältest. Originalurk. vztahoval k tomuto místu listinné Zablacaz 1131 t. j. (v) Záblacas od nom. Záblacěné (srv. Fried. Cod.).

záblatí Vel. Meziř. z pův. za-blat-ьje; srv. Zablatie 1356 DB.

Srv. Blato, Blatina, Blatno, Blatná, Blatnice, Záblatí v Čechách; Blatiny, trať u Bart., Dial. Slov.

bor-

bor Tišn.; srv.: partem ville Boro 1349 DB; — *bory* horní Vel. Meziř., srv.: in Bor 1397 DB; — *bory* dolní Vel. Meziř.; srv.: Bor 1370 DB; in Bora Bohemicali 1393 t.; —

borová Bosk. z pův. bor-ov-; —

borkovany Hust., pův. borkověné; —

borovná Dač. z pův. bor-ov-ьn-; —

borovník Vel. Mez. z pův. bor-ov-ьn-ikъ; —

borovnice N. Měs. z pův. bor-ov-ьn-ica; —

borek Dač., diminut z bor, pův. bor-ьkъ; —

borovec N. Měs. z pův. bor-ov-ьcъ; srv. in Porowecz 1358 DB; —

mezibor N. Měs., dříve meziboří z pův. -bor-ьje; srovn. in Meziborz 1366 DB., Meziborzie 1364, de Meziborzy 1368 t.; —

příbor Jič., je-li z pův. přě-borъ aneb pri-borъ; srv. Prsybor 1307, Pirsybor t., Przibor 1360. Vzhledem k tomu, že starší doklady mají Vriburg, nutno připustiti možnost, že čes. Příbor je z něm. Vriburg. Obtíží hláskoslovných při tomto výkladu není; cizí f ve spoustě slov dalo české p, ri změněno v ři, cizí u v o, cizí skupina rg (rk) pak zjednodušena v r. Tak nabylo se slova zněním slovanského Příbor, jako z něm. Friedhof postupnými změnami jsme získali „čes.“ hřbitov. Pro tento výklad svědčí též to, že pro kompositum čekáme spíše tvar -ьje, srv. poříčí, přístřeší, podhradí atp.

Srovn. Bor, Borová, Borovany, Borovno, Borovnice, Borek, Borovsko v Čechách.

bor- (jiné než předešlé, bradlo).

bradlo Jihl., dříve snad bradlná; srv. villas Cryzow et Bradlna 1299, Bradils 1318 (prope Iglauim); —

brandlín Dač., dříve bradlné z pův. bradl-ьn-; srv.: Bradlne 1365 DB, Bradels 1327, pozměněno: Brandleni 1365 DB; —

bradleny Bosk., dříve a v lidu dosud bradlné; srv. in Brod-lins 1357, Bradlnye 1382 DO, Bradlne 1416 t.

Srv. Bradlo, Bradlec (m. Bradlce) v Čechách.

bor-n- (brána).

branky Val. Mez. plur. k diminut. bran-*zka*; srovn. novam villam Branech 1270.

Srv. Brány, Braňany, Branná v Čechách.

bos-

bosonohy Brn., pův. bosonozi; srv. Bozonoch 1237, Parfuz 1319.

brod-, 3. stup. **brod-**.

brod, později uherský; srv. Nabrode 1131, Brod 1240 a j. často; —

brodek Přer., deminut. z pův. brod-*zka*; srv. do vsi Brodku 1536 Listin. Prask.; — *brodek* — přodlitz Prost.; srv. de Brodek 1353 DO, Brodlins 1323; —

brodce Jihl., plur. k deminut. brodec, pův. brod-*ici*.

Srv. Brod, Brody, Brodce, Brodek v Čechách.

Brno.

brno, slovo kmene a významu neznámého; srv. stsl. brnъje lutum, slovin. brn Flußschlamm; srv. Brno po r. 1052 a častěji.

Z různých výkladů tohoto jména nejvíce obliby dosáhl V. Roytův v Č. M. M. 1869, p. 69, podle něhož znamená místo hlinné. Přijímají jej Miklosich, Die slav. Ortsnamen s. v., Brandl, Rozpr. p. 67, Prusík, Č. Olom. M. II. 145, a Prasek v Č. M. M. 1904, 435 n.

K výkladu některých archaeologů, kteří viděli v Brnu Ptolemaiovo Eburodunum, kloní se Šujan v Dějinách Brna p. 42. Tamtéž Šujan podává domněnku svou, podle níž Brno souvisí se stsl. fem. brъnja, čes. pomnož. brně = brnění, tak že by znamenalo „místo pevné polohou neb i opevněním“. Ale při tom přehlédl, že slovo brъnja, brně jest původu cizího ze sthněm. brunja. (sr. Gebauer, Slov. s. v. brně).

Aug. Sedláček v Č. M. M. 1906, p. 146 n. soudí ze starobylých dokladů tohoto jména: Brnen 1090, 1099 a j., že by se mělo psáti Brnno, nač před ním upozornil již Šujan c. d. p. 46, domnívaje se, že byl Brnen (hrad) a Brnno (místo). K témuž

mínění dospěl Th. Vodička v Č. Olom. Mus. I. 170, kde srovnává Brno se jménem Hlinné a odkazuje na přídav. jm. brněnský. Ale brněnský mohlo vzniknouti kontaminací příd. jm. brnský a jména obyvatel Brněné. Brno psal již Dalimil; srv. před brno Dal. C. 52 (Gebauer, Slov. s. v.).

Nový pokus o výklad jména Brno učinil Válek v Č. M. Mus. 1907, 56, kde odvozuje Brno z pův. Brdno od brdo (Brdno, Brno = útvar hrbovitý) a odkazuje na Zábrdovice. Ale pro odsouvání d ze skupiny dn není dokladů starých vyjma jen z jedno, kde mimořádná změna vysvětluje se zařazením slova do jiné kategorie (v příslovcích dějí se se slovy změny mimořádné), a Zábrdovice jsou patronymicum.

brňany Výšk., pův. brněné; srovn. Brnyeny ante Wisschaw 1403, Brnyny t. r., in Brnan 1405; —

brníčko Záb., deminut. tvořené příponou -čtcko, odtud brnečko, brnéčko a brníčko; srv. Brneczco 1356 DO; táž osada sluje též brné; —

úsobrno Třebov., kompositum, jehož oba členové jsou neznámi; srv. Vzobren 1078, in Vsoburno 1086, Vsobren 1160.

Pozn. Německý název Brna Brünn vznikl podle čes. dialekt. výslovnosti Brino (i průvodní hláska k r); na polohu jeru z toho však nemožno souditi.

Srv. Brno, Brňany, Brná, Brněnec v Čechách.

brzs-, brus-

brusné Hol., dříve brusná z pův. brus-ъn-; srv. in Brussne 1358 DO, villam Bruzna totam 1374 t.; — *brusné* Tišn.

Srv. Brusné v Čechách.

bud- (cizí, něm. Baude, střhn. buode).

boudy Tišn. Srov. Bouda, Boudy v Čechách.

buk- (cizí, srv. stnor. bók = buk).

buk Hran.; srv.: de Buk 1349 DO; —

bukov N. Měs., dříve též bukové; srv. Bukov 1242, Buccou 1285, de Bukoweho 1398 DB, in Bukowe t. r., de Bukowe 1437 t.;

buková Bosk. z buk-ov-; —

bukovina Brn. z buk-ov-ina; deminut. k tomu *bukovinka* Brn.; —

bukovany Olom., původ. bukověné; srovn. Bukouaz 1131, Bukouany 1176; —

bukovice Tišň. a j. z pův. buk-ov-ica; srv. de Bukouicz 1361 DB, de Bucowicze 1376 t. (Tišň.); —

pobuč Záb. z pův. po-buč-ěje; srv. Pobus, Pobitz 1275.

Srv. Buk, Buky, Bučl, Bukov, Buková, Bučina, Bukovina, Bukovno, Bukovník, Bukovice, Bukovka, Bukovec, Bukovsko v Čechách.

by-

bilnice Brod, je-li z pův. byl-ěn-ica, což by znamenalo asi vodu býlím tekoucí, srv. Olešnice atp.; srv. z Bilnice 1537 Prask. Listin. (kopie).

byst-r- (bystrý).

bystrovany Olom. z bystrověné; srv. Bistrouuan 1277; —

bystřice Brod a j. z původ. bystr-ica t. j. bystrina, potok. Jednotlivé bystrice rozeznávají se později přívlastky a určeními: velká b. (Olom., Val. Meziř.), b. nad Pernštýnem, pod Hostýnem atp. Toho jest též starší doklad: Magna Bistrzicz 1364 = Groß Wisternitz u Olom.; —

bystřička Val. Mez., deminut. z pův. bystrič-ěka; srv. Byst-rzycz 1396; —

bystřec Brno, později bystrc, též bystrice; bystrěc jest z pův. bystr-ěc; analogií podle gen. bystrců z pův. bystrěca vznikl vulg. a něm. tvar bystrc jako podle gen. mudrce utvořil se nom. mudrc místo a vedle správného mudřec; srv. Bystrzecz 1373 (Bistrzicz 1381). Podle Brandla Rozpr. p. 146 znamená bystrc (sic) místo řeky, kde voda jest nejhlubší a tok nejprudší (Stromstrich), ale místo, kterým se dokládá: na tom bystrci nikdy loviti nebránili 1486 Kn. P., toho neukazuje; bystrěc znamená totéž co bystrina, Gießbach; srv. Gebauer, Slovn. s. v.

Srv. Bystrá, Bystré, Bystrany, Bystřice, Bystrce v Čechách.

běl- (včela m. pčela, bčela).

včeraly Hrad. místo včelary, včelaře, včelaři z pův. běl-ěl-ař; — srovn. Wczelarzie 1406 DO, Czelarzye 1412 t., Wczerali a Wczelari 1420 t.

Srv. Včelná, Včelnice v Čechách.

běz- (bez).

bzová Brod z pův. běz-ov-; srv. de Bzowe 1381 DO: —

bzenec Hrad. z pův. běz-ěn-ěc, odtud beznec, analogií podle gen. a jiných pádů nepřímých bzenec (srv. gen. bzencě z pův.

бѣзънѣца). Stopou původního e v kořeni jména beznec jest i v lat. i něm. jméně Bisenz. Srv.: Bizince 1214, Bisenz 1231, Bzenecz Rg. 1003 ex 1285, 1384, Bsiencz 1360 DO — často doloženo. Srv. Gebauer, Slovn. s. v.

Srv. Bzí v Čechách, Bezno (Bzeno) v Gebauer. Slovn. s. v.

brt- (brt = dutina, v níž žijí včely).

brtov Bosk., Třebov. z pův. brt-ovъ; srv. Briczow 1318 až 1326 (Boskov.); — in villa Byrczowie 1349 DB (Třebov.); -c- v obou dokladech vysvětluje se známou dialektickou změnou f-c, pak však dlužno již pro starou dobu předpokládati výslovnost Brťov; —

brťoví Bosk. z brťové; srovn. Brcové, Brťové 1406 Kn. P., sstúpil dvů veskú Brťové a Bolešína 1417 t.; do Brťoví 1418 t.; přidav. jm. brťové patrně pojato za neutrum podle vzoru znamení;

brtnice trhov.á Jihl. z pův. brt-ъn-ica; srv. Byrdniche 1234;

brtnička Třebíč, deminut. k brtnice z pův. brt-ъn-ič-ъka; srv. de minori Byrtnicz 1350 DB, Birtnyczkam 1360 t.

Srv. Brť, Brtná, Brtnice v Čechách.

цѣръкъв- (cierkev, srv. sthn. kiricha z řec. κυριαχός got. prostředím).

cerekev malá, lépe *cerekvička* Jihl., deminut. k cěrekvicě z pův. цѣръкъв-ič-ъka.

Srv. Cerekev, Cerekvice v Čechách.

Cidlina.

cidlina Bud., kmen neznám; srovn. de Cidlin 1356 DB, de Czidlina 1360 t.

Srv. Cidlina, ves a řeka v Čechách.

čap- (čáp).

čepi horní, dolní Tišn., šp. čepy, pův. čěpie, přidav. jméno přisvoj. z pův. čap-ъje (stř. r.); srovn. de Cziepie 1356 DB, de Czepy 1376 t., de Czipie 1365 t., de Czipieho 1376 t., in villa Czepieho inferiori 1381 t.; de Schtyepieho . . . de eodem Stypieho 1360 t. t. j. z čěpieho foneticky napsáno.

Psaní Čepy vzniklo neporozuměním; Wol. píše ještě Čepý, ač ovšem český pravopis Wol. je nespolehlivý.

tučapy, původ. tučapi, srovn. Tucapi 1131 (Olom.); jméno nejasné.

čaš- (čiešě).

čizky Tišn., je-li z pův. čiešky; srv. Czesky 1398.

čech- (Čech).

čechy Prostěj.; srv. Cechah 1131; srv. část I., str. 42. a 59.

čel- (čeled).

čeladná Míst. z pův. čel-jad-ъn-; —

čeladice Hustop. místo čeledice z čeledici; čeladice odvozeno patrně z dialekt. čelad, kde slabika -la- nepřehlasována pro tvrdé d (srv. čeládka). Podle Wol. vznikla tato osada ve věku XV. a osazena panským služebnictvem.

Srv. míst. jm. Čeledice v Gebauerově Slovn. s. v.

čel- (čeložnicě).

čeložnice Kyj. z pův. čel-ož-ъn-ica; smysl neznám.

čen-, čъn-

počátky N. Měs. m. počátky z pův. po-čet-ъk-; -f- vniklo do nom. pl. z tvarů, kde bylo po právo, na př. z nom. sing., lok. plur. —

Srv. Počátky v Čechách.

čermъch- (třemcha, střemcha).

střemchovi Tišn. z pův. črēmъch-ov-, třēmchové. Wol. ztožňuje je s osadou Střenč častěji v DB. doloženou, jež podle vydav. Desk zanikla.

třemešná Osobl. z pův. črēmъš-ъn-; ze staré doby doloženo jméno němec. Renuersdestorph 1256, Renfridestorph 1267 a j.; —

třemešek Šump., dříve třemšek z původ. črēmъš-ъkъ; srovn. Trsyemsek 1353 DO, in Trsemescu 1358 t.; s koncovkou porušenou: Trziemessco, Trzemeskow, obé 1371; zvláštní jest tu masc. třemšek místo očekávaného fem. třemeška (črēmъš-ъka).

Srv. Třemešná, Třemošná, Třemošnice v Čechách (s o za ѿ).

čert- (třet; srv. rus. чертъ = rákos).

střítež N. Měs. z pův. črět-ežъ, odtud čes. črietež, třítež, střietež, střítež, všechny tyto postupné změny jsou doloženy, srv.: Crzietez 1318—1326, Trzietez 1374, Strzietez 1368, 1372; konc. -ež změněna v -eř: Stříteř N. Měs., Třebíč.

Srv. Střítež, Stříteř v Čechách.

č(e)tvŕ- (čtvrť).

čtvrť N. Měs., šp. čtvrtě, osada novějšího původu.
Srv. Čtvrť v Čechách.

čŕm- (črtný = červený).

čermná Šternb. (Cat. Cl.), též Čermá, Wol. Černá, z pův.
čŕm-ьn-.

Srv. Čermná, Čermá v Čechách.

čŕn- (črný, černý).

černá Vel. Mez.; —

černvŕ Tišn., pův. spřežka črn+vŕ; srovn.: de Czirnwyŕ 1364 DB, in Czyrnywier 1365 t., in Czirnwirz 1371, Czyrnwir 1374 t.; — též *černovŕ* Olom. jest spřežka, jak ukazují doklady: Criniuir 1249, Czenvir (sic) 1285; ve formě komposita: Cherrnouir 1285.

Srv. Černá, Černovŕ v Čechách.

čŕt-

čertoryje Olom. z črtoryj-, dialekt. čertoreje, srv. ves Čertorej 1513 Prask. Listin, Zigmund Čertorejský z Čertorej 1608 Kamen. Sněmy I. 493; starší doklady: in Cyrtorige 1234, in Certorige t., in Czrtorigyech 1355 DO.

Běžný výklad, že črtoryji jsou řemeslníci, vyrábějící modly (črty), přijímá Brandl Rozpr. Miklosich, Die slav. Ortsnam. aus Appellat. p. 77. právem zavrhuje výklad Dudíkuv, Mährens allgem. Gesch. I, 377, že by čertoryje znamenaly místo obývané písaři run = črt (!). Domnívaje se, že jméno krt dlužno spojovati s črtati, Miklosich vidí v prvním členu črt = krt a vykládá čertoryje za plur. jména črtoryja = Maulwurfshaufen. Domněnka nesprávná, ježto črtati má koř. čŕt-, kdežto krt krŕt-. Vašek v Č. Mat. Mor. 1876, 25 řadí čertoryje k stč. jménům povahopisným vzatým od zaměstnání obyvatelů; v části první místo črt = čert může prý býti črta a jméno označovati jinou umělost obyvatelů než vyrábění model.

čŕv- (červený).

červený z původ. čŕv-en- v epithetech jmen *červená* lhota Litov., *červený* hrádek Dač.; srovn. na Červeném Hrádku 1619 Kamen. Sněmy II. 506; —

červenka Litov. z pův. červ-en-ka; název novější, o starším jméně Černá nebo Čermná srv. Vlastiv., Okres litovel. p. 166 n. Srv. Červená, Červenice v Čechách.

dab-, dabr- (dub).

dub Olom.; srv. V duba tota villa 1131, Dub 1232; —

dubany Prostěj., pův. duběné; srv.: Duban 1203; —

dubčany Litov., pův. dubčéné, plur. nom. k sing. dab-ьčan-inъ; srovn. Dubczan 1353 DO a j. často (ojediněle Dobczan 1365, Dubiczan 1368 t); —

dubňany Kruml., původ. dubněné; srovn. de Tupnan 1243, Dubnan 1370; — dubňany dolní Hodon.; srv. in inferiori Dubnan 1351 DB; —

dubenky horní, panské Dač.; sing. nom. dubenka z původ. dab-ьn-ьka; —

dubicko Záb. z pův. dab-ič-ьsko; srv. Dubisk 1266, Dubicsco 1267, Dubiszco 1269 a j.; suff. -ьsko označuje osadu dočasně spustlou, snad Dubice; srv. Dubicz 1282; —

kněždub Hodon., spřežka z kněz dub = knězův dub; —

dúbravy Brod z pův. dab-r-ava, dříve Veledúbravy, srovn. villam Weledubrawy 1406 DO; —

doubravice Bosk. z pův. dabr-av-ica; srv. na dubrauci 1052, Dubrawicze 1391, má zboží Dúbravici 1407 Kn. P. a j.; —

doubravník Tišn. z pův. dabr-av-i-n-ikъ; dúbravník stč. = doubrava (Gebauer, Slovn. s. v.); srv. Dubraunic 1208, Dubraunik 1233, 1235, 1310; —

Srovn. Dub, Duby, Dubá, Dubí, Dubová, Dubina, Dubno, Dubovice, Dubnice, Dubovka, Dubsko; Doubrava, Doubravice, Doubravička, Doubravka v Čechách.

dav(i)-

Jest v druhém členu komposita *rakodavy* Olom.; srv. níže rak-

děd- (děd).

dědina nová Litov. z děd-ina; — *dědinka* Litov., deminut. k dědina; —

dědice Výšk. místo dědici; srv. Dedicih 1131; dědici nazývali se též lidé, kteří byli pod úrokem na pozemku panském, ale osobně svobodní. Srv. Gebauer, Slovn. s. v.

děv-

děvěi Osobl. z dievčie a to z děv-*ěč-lje*; srv. Diewczie 1403, Dyewczie 1408.

div-

diváky Hustop. pokládá Vašek, Č. M. M. 1876 s H. Jirečkem za pův. divoky, ale může býti tvořeno příp. -ako-; srv. hon-ák atp.

divnice Brod z divⁿica; pomýšleti na pův. živⁿica jest ne-
snadno, ježto změna j-d jest velice řídká. Podle zprávy Peřinkovy
ve Vlastivědě (Val. Klob.) říká se v Divnicích; pak by to bylo
patronymikum, pův. divnici od osob. Diven.

dob- (dobrý).

dobrý z km. dob-ro- ve jméně *dobré* pole Mik.; srv. Dobre-
pole 1351 DB, Gutenuelt 1355 t.; —

dobřínsko Kruml., původ. dobrěnsko; označuje místo, kde
bývala osada jménem Dobřien, Dobřany nebo Dobřenice; srv.:
Dobrencz 1298, 1310 CM; 1350 DB; Dobrenicz 1373 DB.

Sr. Dobrá, Dobré, Dobřany v Čechách.

dol-

doly Litov., vlčí *doly* Krom.; —

dolany Olom., pův. dolené z dolěné, sing. dol-jan-inⁿ; srv.
in Dolan 1348 DO a j.; — *hodolany* Olom., je-li z údolené, pův.
sing. a-dol-jan-inⁿ; doklady, jistě dialekticky zabarvené, nepoučují
o tom dosti bezpečně: Hodolany 1229 jest v listině podle mínění
Praskova, s nímž souhlasí Friedrich Č. Č. H. III. 371, padělané.
Dle Praska byla by se osada jmenovala asi Hodoňany*); Prasek
opírá se o doklady Hodena 1258, Hodinan (2×) 1275, 1276,
Hodynán 1280, Hodina 1305, Hodinan 1327; srv. v Hodňanech
1404 CM, de Hodnian 1390 Kn. P., ale doklady tyto s tvrdošíjně
se opakujícím -n- (ani jednou -l-) vztahují se asi k neznámé,
snad zaniklé osadě jiné. K našim Hodolanům zajisté vztahují se
doklady: v Hodulanech 1464 Kn. P., před Hodylany 1490 t.
Vzhledem k tomu, že v hanáčtině bývá za u- ho- (holece = ulice
a j.), zdá se mi výklad Hodolany = Údolany možný a pravdě
podobný.

*) Též Dvorský, Č. M. Ol. 1894 vykládá Hodolany z Hodoňany
a podle své theorie o jménech na -any vidí v nich obyvatele z Hodonína
nebo Hodonic.

suchdol Boskov., Jič. a *sukdol* Litov., Prostěj. jsou spřežky such+dol = suchý dol; k za ch jest známá změna dialektická.

podolí Brno, Bosk., Hrad. a jinde hojně z pův. po-dol-ъje; srv. Podole 1350 DB, 1358 t. — podolí na Brněnsku; — *podolíčko* Záb., deminut. k podolí; —

doloplas Olom., pův. doloplazi, doluplazi; srv. in villa Doloplas 1322, Doluplaze 1233, Doloplaz 1234; obvyklý výklad „po dolech se plazící“ (srv. ještě Vašek Č. M. M. 1876) Miklosichovi op. c. p. 78 se nezamlouvá, přiznává raději svou nevědomost. Částem komposita jako namnoze i jinde rozumíme, stanoviti přesný význam celku není nám již možno.

Srv. Dol, Dola, Doly, Dolany, Dolsko, Podolí, Podolsko, Zádolí, Údolí, Doloplazy v Čechách.

dom- (dóm, dům).

podomí Výšk. z pův. podomie, po-dom-ъje; srv. Podom 1371 DB, 1437 t.; podom vyložiti jest jako pohoř m. pohoří atp.

Srv. část I., str. 40.

dorf- (cizl).

derflík Třebov., srv. v dědině Derflíku 1646 Prask. Listin: z něm. Dörflein; srv. Dorflins 1258.

dup-

doupě Dač., pův. dúp-ja.

dver- (dvór, dvůr).

dvůr, pův. dvorъ, obyčejně s epithetem: nový dvůr Nové Město, Třebov., třebovárovský dvůr Třeb. (třebovárovský snad kontaminací z *třebovský* a *třebařovský*); často v plur.: *nové dvory* Olom., Bud. nebo s číslovkou: dva dvory Bosk., tři dvory Litov., čtyry lépe čtyři dvory Bosk.: srv.: ze Čtyřdvorů Arch. Čes. 1482; sedm dvorů (siebenhöfen) Šternb.: Sedmdwuor 1397 DO; —

dvorek Prostěj. a j., demin z dvór, pův. dvorькъ.

dvorec, deminut. z dvór, pův. dvorьць; bývá většinou v plur.: dvorce a horní dvorce Dač.; též dvorec — hof Šternb. původně bylo snad plur.; srv. lat. de Curiis 1339; — *dvořiště* N. Město z pův. dvor-išče; —

předvoř Jihl. asi místo před-dvoří, srv. předklášteří a jména

jako Meziboř m. Meziboří atp.; je-li pravdiva zpráva Wol., že slulo kdysi Předboř, pak jest pův. jm. předboří.

Srv. v Čechách Dvůr, Dvory, Dvorce, Dvorecko, Dvořisko, Dvořiště.

Dyjě.

Neznámého kmene a významu; něm. Thaja; odtud deminut. příponou -ica dyjicě, nyní též dejc, dle Wol. Dejce velká a malá; srv. Dygicz 1350 DB., 1361 t.; analogií podle pluralií na -ice též v plur.; srv. Dygywiczich 1371 DB. Z dyjicě vzniklo stažením dyce a odtud nové dejce, dejc. Úř. Lexikon rozeznává Dyjici Velkou a *Dyjicku* čili Dyjici Malou.

děsk- (dska, deska).

dešná Hol. a j. z deščná a to z pův. dęšč-yn-; srv. Decz-nam 1373 DO, Dessnu 1446 t. (Holeš.); Desczna 1318—1326, Deszczna 1390 (Třebov.).

Srv. Deštná v Čechách.

dlg- (dluhý).

dlouhé N. Měs. z dlúhé; srv. de Dluhe 1369 DB, de Dluheho 1437 t.; — *dlouhá* ves Třebov. a j.

Srv. Dlouhé, Dlouhá v Čechách.

ěd-

V kompositu medvěd a odvozených odtud jménech *medvězi*, *medvězi* Olom z medvězie; — srv. část II, § 5, odd. 9; —

medvědice Tišn., je-li z původ. medv-ěd-ica; srovn. část I., str. 14; —

kotojedy Kroměř., pův. kotojědi; srovn. Cotoged 1353 DO, Cothoged 1358 t.; —

kozojědky Hodon., deminut. z pův. kozojědi, kozojědy; srv. de Kozogied 1376 DO, in Kozoged 1448 t.; —

obědné Šumb. z pův. ob-ěd-yn-; srv. Obgedne 1447 DO.

Srv. Kozojedy v Čechách.

ězd- (srv. jězditi).

újezd Brod a j. z pův. u-j-ězdъ = iugerum; srv. Vgesd 1261 (Brod), Vgizd 1334 (Tišn.) a j.; jednotlivé újezdy rozlišovány přívlasky horní (Holeš.), dolní (Hran.), velký (t.), hřivný (Brod), pův. Hřivinův; —

újezdec Krom. a j., deminut. z újezd, pův. -ѣць; srv. Vgezdec 1131 (= snad Újezd u Přer. Fried.), Vgezdcí t. (lok.); —

újezdsko Krom., suff. -sko označuje osadu dočasně opustlou, dříve újezdec, srv. Vyesdecze 1365 DO.

Srv. Újezd, Újezdec v Čechách.

gaj- (háj).

hajany Brn. z pův. hajěné; srv. Hayan 1323; —

hajánky Tišn., deminut. z hajany; —

hájek Tišn., deminut. z háj, pův. gaj-ѣкъ; srv. villam Hayek 1358 DB.

Srv. Háj, Háje, Hájany, Hájek, Hájská v Čechách.

gat-

háčky Litov., deminut. k háčě, srv. kokotie, žezhulé háčě = rostlina v Gebauer. Slovn. s. v.; srv.: in Hatzki 1318.

ger- (hrdlo).

suchohrdly Znoj. a j.; srv. Zuchoherdel 1226, Suchohirdle 1360, de Suchohrdl 1385 DO (Znoj.); přezdívká, srv. bosonohy.

Srv. Hrdly (z Hrdla?), Hrdlořezy v Čechách.

głab-, głęb- (hluboký).

hluboké Bosk. z km. głab-o-ko-; srv. in villa Hluboke 1349 DB; —

hluboká Třebíč, Vel. Mez. a j.; srv. in villa Hluboka 1349 DB, de Hlubokey 1356 t. (Třeb.); —

hlubočany Výšk. m. hlubočéné; srv. Glubocaz 1131; —

hluboček Olom., lépe plur. hlubočky; suff. -sko znamená patrně osadu na čas opustlou; srv. parva Hluboky 1364 vedle Hlubiczki 1365 DO.

Srv. Hluboká, Hlubočinka v Čechách.

ględ- (srv. hleděti atp.).

pohledy Třeb. místo pohlady, -e vniklo sem analogií z tvarů, kde bylo po právu, na př. z lok.; srv. Pohled 1365, 1398 DB (doklad Bolen 1270 jest zkomolen); —

pohledec Nov. Měs., deminut. z pův. po-ględ-ѣць; srv. in Poleczthe 1348 DB, Pohledecz 1358 t., de Pohledecze 1464 t.

Srv. Pohled v Čechách.

glin- (hlína).

hlína Brn., dříve též hlinka, srv. na všech Hlince a Rozdrojovicích 1402; —

hlíny Vel. Mez.; —

hlinné N. Měs. z pův. glin-*ln-*; —

záhlínice Hol. m. záhlinníci k pův. za-glin-*ln-ik*, srv. stříbrnice m. stříbrnníky atp. V dokladech listinných bývá dialekticky za kořenné -i- -e-; srv. Zahlenicz 1390, 1408, villam Zahlenyczie 1391 DO. O dialektickém -e- za -i- v textech stmor. srovn. Gebauer I., 218; —

hlinka (glenkau) Osobl. z pův. glin-*ka*; srv. minus Glynik 1267, Lhinka 1389 CM, Hlinka 1388 Lechner, Belehnungsb.; —

hlinsko Hran. z pův. glin-*sko*; srv. in Hlynska 1348 DO, v Hlínště 1452 Prask. List.

Srovn. Hlína, Hliňany, Hlinné, Hlinky, Hlinsko, Záhlíní v Čechách.

gliv- (hlíva rostl.).

hlivice Litov. z pův. gliv-*ica*; srov. Hlybicz 1343, Hlywicz 1344 (1371 DB i CM Hlinicze s -n- místo -u-).

Srv. míst. jm. Hlivicě pl. v Gebauerově Slov.

gobŕdz- (cizí, srv. got. gabeigs).

hobŕt staré a nové Bud. z pův. gobŕdz-*je* = abundantia; srv. na Hobzí 1606 Kamen., Sněmy I. 160.

Srv. Hobzie, míst. jm. v Gebauer. Slov.

gol-

holice Olom. z pův. gol-*ica*; srv. Holice 1276, Holitz 1306; z Holice 1430 Kn. P., ale též z Holic 1417. Vedle jednotného Holice mohlo býti též množné Holice od osobn. Hol, srv. Holec, Holec atp. a jména ta pak vzájemně na sebe působila.

Srov. Holice, Holičky v Čechách.

gol-s- (hlas).

hlásnice — wächtersdorf Šternb.; novější, dle Wol. teprve od r. 1695.

Srv. Hlásnice v Čechách.

golv- (hlava).

V druhém členu komposita *pasohlávky* Mik., dem. k původ. paso-hlavi. — Srv. Kročehlavy, Úpohlavy v Čechách.

gor- (hora).

hora černá Bosk.; srv. de Shirnehor 1279, Chernahora 1286, z Černé Hory 1406 Kn. P. a j.; hora kamenná Třebov., mokrá Brn., zelená Výšk.; — *hory* Třebíč, dle Wol. od r. 1567; —

hořice Bosk. z pův. gor-ica; srv. in Hozricz 1318—1326; na rozdíl od čes. Hořic jest mor. Hořice singulární; —

hornice Bud. z pův. gor-ъn-ica; srv. Hornycze 1377 DB (ale též: Horonycz 1358 t., Horenicz 1369 t. = Hořenici?); —

horka Olom., deminut. z pův. gor-ъka; srv. de Horka 1279; horka stará Brod; —

horky Bud.*); srv. de Horka 1225 (toto místo podle Wol.), de Horek 1356 DB; — *hůrka* Jič. z hórka; —

podhoří Hran. z podъ-gor-ъje; srv. Podhorsi 1371; —

pohoř Jič. m. pohoří z pův. po-gor-ъje, pohoř přešlo k jakmenům jako v Čechách Podhoř, srv. de Pohorz 1375 (nejsou-li to pohořany — něm. pohorsch); — *pohořany* Olom. z pohořené;

mezihorí, *-hoř* Třebov.; doklady na přechod k ja- km. již staré: Mezihors 1316 vedle Mezyhorzie 1398 DB (VIII.); —

vyšehoří a *-hoř* Zábř.; srv. Vysschehors 1369 CM; Wissehorzie 1397 DO, 1400 CM.

Srv. v Čechách Hora, Hory, Hořice, Horka, Horky, Hořany, Podhoří, Podhořany, Pohoř, Pohoří, Pohořany, Mezihoří, Mezhoř, Záhoří, Záhořany atd.

gord- (hrad).

hradnice Záb., šp. rádnice, z pův. grad-ъn-ica; sr. Hradnycz 1348 DO, Hradnyczie 1398 t.; význam: „voda pod hradem tekoucí“ vykládá se v Č. Olom. Mus. 4, 172; —

hrádek Znoj. z pův. grad-ъkъ; srv. gradec 1131; — hrádek červený Dač.; —

hradec Lit. z pův. grad-ъcъ; srv. Hradecz 1344 CM; —

hradečná Lit. z pův. grad-ъč-ъn-; srovn. Hradeczna 1344, 1371; —

hradčany z hradčené = obyvatelé hradce; srovn. Gradcane 1078 (Prostěj.), 1160 (Hol.), Hradczane 1126 (Prostěj.) a j.; —

hradisko Krom. z grad-isko; srv. Hradisko 1406 Kn. P.; —

*) Tak C. Cl. DB. 1907, v úř. lexik. Horká, což Wisnar pokládá za nesprávné.

hradištko Prostěj., též hradisko malé, z pův. grad-išč-ko; srv. Hradystko 1408 DO; z Hradiščka 1550 Kamen., Sněmy III. 50; *hradiště* z pův. grad-išče; srovn. Gradisch 1126 (klášter); klášter Hradiště sluje v listinách většinou gradicense monasterium; —

rajhrad a *rajhradice*; o nich srv. část I., p. 17, 41, 115; — *velehrad* m. velíhrad z pův. velisj gradъ: srv. Veligrad 1131, Welegrad 1220 a j.; srv. též studii Praskovu o jméně Velehrad v Č. M. M. 1900, p. 313 n.; —

zahrada Tišn., *zahrádky* Třebíč, deminut. k zahrada; — *podhradí* Brod z podъ-grad-ъje; srv. de Podhradie 1350 DO, Spodradi 1378 CM (= z podhradí); —

ohrazenice Bud. utvořeno příponou -ica z partic. perf. pass. o-hrazen jako kopanice z přičestí kopán; dle Wol. připomíná se po prvé r. 1498; —

hrázky Prostěj., deminut. k hrázě z pův. gord-ja.

Srov. Hrádek, Hradec, Hradečno, Hradčany, Hradisko, Hradištko, Hradiště, Hradecko, Zahrádka, Podhradí, Hráze, Hrázsko v Čechách.

gověd- (hovado).

hovězí Val. Mez., neutr. přídav. jm. hovězí z gověd-jo-, stsl. gověždi, čes. *hověz není dochováno; srovn. nedvěž a nedvězí Podle Wol. dosvědčeno teprve r. 1505.

grab- (habr z psl. grabrъ, dial. hrab).

habří N. Měs. z pův. grabr-ъje; srv. in Habrzy 1342; —

habřůvka Brn. z pův. grabr-ov-ъka; sr. Habrowka 1365 DB;

habrovany Výšk. m. habrověné; srv. de Habrowan 1376.

Z dialekt. hrab odvozeno: *hrabí* Litov., srv. de Hrabye 1350 DO, in Hrabie 1358 t.; — *hrabová* Zábř.; jinak v č. I., str. 71; — *hrabůvka* Hran., srv. villam Hrabowkam 1371.

Srovn. Habr, Habry, Habří, Habrová, Habřina, Habřinka v Čechách.

gran- (gorn-?*)).

hranice z pův. gran-ica: bývalo snad vždy pomnožné, srv. č. II. § 5; na starších dokladech jako Granice**) 1169, in Hranicz 1251 (Grad.) nelze čísla poznati: —

*) Srv. Meilletův výklad o stsl. granъ, Études p. 443.

**) Na psaní -e v latin. textu nelze se spolehnouti; srv. soud Geb. o listin. Reg. H. MI. I., 116.

hraničné Šternb. z pův. gran-ič-ъn-; srv. Hranyczne 1353, 1355 DO; —

hraničky Třebov., deminut. z hranice — nové z roku 1782; *rozhraní* Bosk. nazváno podle polohy na rozhraní Čech a Moravy. Srv. Hranice v Čechách.

gruš- (hrušě).

hruška Přer., deminut. z hrušě, pův. gruša; srv. Rusca 1078, 1126, Hrusca 1406; — *hrušky* Výšk.; srv.: in villa Pyrpaum que vulgariter Hrusky dicitur prope Slawkow 1361 DB, v Hruškách 1406 Kn. P.

hrušovany Hustop., Znoj. z hrušověné, srv. Grusouaz 1131 Zn. Srv. Hrušová, Hrušovany v Čechách.

gvozd- (hvozd).

hvozd Litov.: Hwozd 1382; —

hvozdná Hol. z pův. gvozd-ъn-; srv. Hwozdnu 1446 DO; —

hvozdec Tišn. z pův. gvozd-ъc-; —

vozdečko Litov. m. hvozdečko, hvozdeček, hvozdček z pův. gvozd-ъčl-kъ; srv. pán vsi Vozdečka 1599 Prask. Listin.

Srv. Hvozd, Hvozdnice, Hvoždany t. j. hvožděné = obyvatelé hvozdů, Hvozdec v Čechách.

gъl- (hluk).

hluk Hrad. z pův. gъl-kъ (z koř. *ghel-, který je v glagolъ; srv. Vondrák, Vergl. Gramm. I, 392); za stará též plur.: Hluki 1360 DO; Hluk 1294, 1303, na Hluku 1619 Kameníček, Sněmy II. 506.

Srovn. Hluky v Čechách.

hamr- (cizí, střhn. hamer).

hamry Prostěj., h. dolní a přední Nov. Měs.

Srv. Hamr, Hamry v Čechách.

hut- (cizí, sthn. hutta).

hutě Kyj.: h. staré Hrad.;

hut-isko Val. Mez. Vesměs osady novější.

Srv. Huť, Hutě v Čechách.

chalup- (snad cizí z řec. χαλούβη).

chaloupky Třebíč, deminut. z chalup nebo chalupa; jinak služ táž osada též brtnice nová.

Srv. Chalupy, Chaloupky v Čechách.

chlěb- (cizí z germ. hlaib-, got. hlaibs).

chlěvské Tišn., dříve chlěbské z pův. chlěb-+sk-, jak svědčí hojné doklady: de Chlebske 1356 DB (Kelepskem 1351 t.), de Chlebskeho 1379 t.; -v- vedle -b-: de Chlewske . . . in Chlebske 1392 t.

Podle tohoto pojetí nastala změna staršího *b* ve *v*, čeho jsou některé doklady dialektické, srv. Gebauer I, 423. Možný jest však též postup opačný, změna *v*—*b*; srov. velmi hojné doklady toho u Gebauera I, 429 n. Pak by chlěvské pocházelo ze kmene *chlěv-*.

soběchleby Hran., pův. soběchlebi, přezdívká: srv. Sobyechleby 1447 DO.

Srv. Chleby, Soběchleby, Chlívce v Čechách.

chorag- (korúhev, cizí, srv. got. hrunga = tyč).

korouhvice N. Měs., pův. chorag-+v-ica; srv. Coruchwicze 1349 DB, Coruhwicze 1353 t.

Srv. Korouhev v Čechách.

chrom- (chromý*).

chudichromy Bosk. z pův. ch(r)udichromi, přezdívká: v prvním členu nejasno, zdali chudi- či chrudi- (z kmene chřed-, chřad-), ježto doklady na obě jsou téměř současné, srv. de Chudychrom 1349 DB, de Chrudichrom 1365 t., 1368 CM., de Chrudychromi 1371 DB, de Chudyechrom 1376 t.; podobné střídání chud- a chrud- je ještě v Kn. P.; srov. z Chrudichrom 1406 a z Chuděchrom 1407.

První část této složeniny snad souvisí s osobními jmény Chrud a Chrudim.

chr̥b- (chrb, chřib).

skřib Bosk. (Cat. Cl. skřib) možno vykládati z chrb postupem chrb—chřib—křib—skřib. Příklady duplikátů skupiny kř-, skř- nejsou řídké: srv. Gebauer, Mluv. I, 488. Význam: vrch, kopec. — *křiby* N. Měs. (nové).

chvorst- (chvrast, chrast).

krásno (C. Cl. krásná vel krásno) Val. Meziř. z chrastno, chvrastno, pův. chvrast-+n-: srv. Krastno 1227, de Crasna 1307 CM, 1348 DO a j. Srv. Prasek, Č. M. M. 1905, 47. Není však

*) Etymologii slova chromъ viz u Meilleta, Études p. 173.

nemožno odvozovati krásno od krása, pův. kras-*лн-*, ježto jest hojně starých příkladů vsouvání -*t-* mezi *sn*, čím by se vyložil doklad Krastno 1227, jediný, který na kmen *chvrašt-* připomíná.

Proto též ves *krásné* N. Měs. uvádíme pod kmenem *kras-*.
chrášťany Hol. z *chvraščěné*, *chraščěné* = obyvatelé *chrastí*.

Srv. *Chrast*, *Chrasty* (v Gebauer. Slov.), *Chrastí*, *Chrášťany* v Čechách.

chlum- (*chlum*, *chlum*).

chlum Bosk. a j.; srv. *Chlum* 1318—1326 (na Třebov.?): —
chlum Hrad. místo *chlum* obalováním;

chlumek Vel. Meziř., deminut. z *chlum*; —

chlunec (*chlunz*) Dač., lépe *chlumec*, deminut. z *chlum*, pův. *chlum-ьсѣ*; srov. *Chlumpcz* 1368 DB, 1371 t., *Chlumcz* . . . de *Chlumcze* 1376 t.

Srovn. *Chlum*, *Chlumany*, *Chlumec*, *Chlumeck*, *Chlumčany* v Čechách.

chrwat- (*chrvat*, *charvat*).

charvátý Olom., pův. *ch(a)rváti*; srv. de *Chrwath* 1353 DO, de *Chirwat* 1359 t., de *Charwat* 1365, 1368 t.

Srv. *Charvatce*, pův. *Charvatci* v Čechách.

ilum- (*jilm* cizí, *sthn.*, *střhn.* *ělm-boum*).

jelmo Dač., pův. *jilem*: srv. *villam dictam Gylem* 1358 DB, de *Gylem* 1378 t.: de *Gilma* 1358 t.: —

jilmovi Tišň., kolekt. z pův. *jilum-ovъje*: srv. in *villa Gil-moue* 1365 DB, *Gylmowe* 1376 t.

Srv. *Jilem*, *Jilemník*, *Jilemnice* v Čechách.

iv-, jiv- (*jíva*).

nivnice Brod, je-li z pův. *jivnica* — *jiv-ьн-ica*, jak vykládá Prasek, Č. M. M. 1905, 44. Výklad Praskův, že *Nivnice* „patrně pojmenována byla po potoku *Jivnici*“ jest po stránce hláskoslovné bezvadný, ale na uváženou jest starobylost jména *nivnice*: srv. *Nynnicz* 1261, k *Nivnici* 1460 Kn. P. Odvozujeme-li *nivnici* od *niva* = ager, jak činí Miklosich, znamená *nivnice*, pův. *nivnica* asi potok *nivný*, *nivami*, *poli proudící*. Sluje také potok, na němž *Nivnice* leží, *Nivnička*, *nikoli Jivnice*, jak by se ze slov *Prasko-vých* mohlo souditi.

jíková Šternb., z jiv-ov-; srv. Gybaw 1364 (1269 se připomíná v těchto končinách Gywowska ciesta): — *jívozí* Vel. Mez. z jívové; srv. půl mčka Křižanova a vsí Jiwowé, Medlova 1486 Arch. Č. VI., 517 — pojato patrně za neutrum podle vz. znamení; v Jívoším 1481 Kn. P.

Srovn. Jíva, Jiví, Jivina, Jivno, Jivany — pův. Jivěné, Jívka v Čechách.

(J)abl- (cizí; srv. ir. aball, sthn. apful, stč. jablo).

jablunka Val. Mez., lépe jablůnka, deminut. z jablon, pův. jab-lon-ka; srv. in Jabluncza 1336, kdež *u* jest *û*; *û* v první pol. XIV. st. se již vyskytá, srv. chronologii změny ó-uo-û u Gebauera, Mluvn. I. 244.

jabloňov V. Meziř. z jablo-n-ov-, nč. -ň- podle jabloň: — srv. in Jablonoue 1361 DB, Jablonow 1366 t.; též jablon: in villa Jabloni 1373 t., in villa Syablony t. r.; —

jabloňany Bosk. z jabloněné; srv. de Gyablonan 1375 Kn. P. Srv. Jablonná, Jablonné, Jablonec v Čechách.

jad- (jěd).

jedovnice Bosk., pův. jad-ov-i-n-ica; srv. z Jedovnic 1415 Kn. P., w Gedownyczy 1444 Kn. P. (2×), starší doklady mají -ovice; srv. de Jedouciz 1251, Gedwicz 1349 DB, de Gedowicz 1376 t.

Bylo-li jm. jedovnice pův. pomnožné, bylo by je možno odvozovati z pův. jědovníci od jm. jědovník = jědovec, travič: pak by jedovnice a jedovice značilo totéž.

Srv. Jedovary v Čechách.

jagn-, agn- (jěhnec).

jehnice Brn., je-li z pův. agn-ica: srv. část I., p. 12.

Jalubí.

jalubí Hrad.; srv. Yalba 1405, v dědině Jalubí Kam. Sněmy III. 44 (ex 1556?). O původu tohoto zvláštního jména vyslovuje Prasek, Sel. Arch. V. 59, domněnku, že pochází od osob. jména Jarolub.

1. jas- (jěsen).

jasinov Bosk. m. jas-en-ov (suff. -ovъ): -i- za -e- je dial.; odle výkladu v § 14. č. I. může též pocházeti od os. Jasen: —

jasená Hol. t. j. *jasenná* z pův. *jasen-ъn-*; — srv. *Jasenú* (akk.) 1482 Kn. P., *Jasennú* t. r.;

jasenka Val. Mez., odvozeno příp. *-ъka* již z *jasená* (z *jasenná* by bylo *jasenenka*); —

jasenice m. *jesennicě* z pův. *jas-en-ъn-ica*; srov. *Jesennicie* 1215 (Val. Mez.); *Jessenycz* 1353 DB (Třebíč); — *jesenice* německá jič. slula dříve *jesenník(y)* (*jas-en-ъn-ikъ*) podle dokladů: *villam Jessnik theutonicalem* 1397, z *Jeseníka* 1407 Kn. P., z *Gesnyka nyemeczkeho* 1406 t.; —

jesenec Litov. z pův. *jas-en-ъcъ*; srv. *Jessenecz* 1351 DO.

Srv. *Jasená*, *Jeseník* Hrubý, *Jesenice*, *Jesenčany* (*Jesničany*) v Čechách.

1. *jas-* (*jastráb*, *jestřáb*).

jestřabí a *jestřebí*, adjekt. střed. r. z *jastráb*, stč. m. *jestřebí*, pův. *jas(t)rebyj*, střed. r. *jas(t)rebyje* — *jestřěbie*: srv. *Jazstrabe* 1234, *Jastrabe* 1235 (Tišn.), t. j. *jastrabie* bez přehl., *Gestrziebie* 1377 DB (Vel. Meziř.) — s přehl.; — *jestřebí*, *jestřebie* možno též pojímati za appellat. kolektivní jako *březí*, *habří* atp.; —

jestřebíčko Záb., deminut. z *jestřebí*, stč. *jestřebíčko* z dem. *jestřebíce* (*jas(t)rebyjce*).

Srv. *Jestřabí*, *Jestřebí* v Čechách.

Javor-

javoří (coll.) aneb *javory* (Wol.) Záb.: — srv. *Javoří* 1420 Kn. P. (nejisto, zda toto J.); —

javorek Vel. Meziř.,*) N. Měs., deminut. z *javor*, z původ. *javor-ъkъ*; srv. de *Javorka* 1364 DB, v *Javorce* 1409 Kn. P.; —

javoříčko Litov., deminut. z *javoříce*, deminutiva z *javoří*: srv. *jestřebíčko*; —

javorník Hodon, Svit. z pův. *javor-ъn-ikъ*; — j. Svit. v C. Cl. plur. *-ky*; —

jašovrovec Hrad., dialekt. místo *javorovec* z pův. *javor-ov-ъcъ*; za stará osada slula *javorník* a *javorníčky*; srv. č. II., § 2.

Srv. *Javor*, *Javory*, *Javoří*, *Javoříčko*, *Javorná*, *Javorník*, *Javorníky*, *Javornice*, *Javorská* v Čechách.

jed-l- (*jedle*).

jedle Záb., sing.; srv. *Gedle* 1447 DO, za zprávu zboží *Svébohova* a *Jedle* 1460 Kn. P., není-li to kolekt. *jedlé*, *jedlí*.

Srv. *Jedlová*, *Jedlina*, *Jedlany* v Čechách.

*) Úř. *Javůrky*.

jem-, jьm- (jáma).

jáma Uh. Br., *jámy* N. Měs.: srv. *Jama* 1252, *Jámy* 1436 Kn. P. (N. Měs.): —

jamné Jihl., Tišn., adj. z *jam-ьn-*: srovn. *Jemne* 1240 t. j. *jemné* s přehláskou, z *Jamného* 1411 Kn. P.; —

jemnice Bud., N. Měs., stč. *jemnicě* z pův. *jam-ьn-ica*; srv. *Jamnic* 1227 (Bud.), *Jemnyczie* 1374 DB (N. Měs.).

Srv. *Jáma*, *Jamné*, *Jamník* v Čechách.

jəz- (jezero).

jezera Výšk., za *stara* sing. *jez-ero*; srv. z *Jezera* 1465, 1483 Kn. P.; —

jezeřany Kruml., pův. *jezeřené* = kdo bydlí při *jezeře*: srv. *Yezram* 1306, z *Jezeřan* 1406 Kn. P.: —

jezernice Hran., pomnožné asi z *jezerníci* z pův. *jez-er-ьn-ikъ*: srv. *Ježernicz* 1353 DO, 1371 CM, *Ježernice* 1476 Arch. Č. 6, 510.

Srv. *Jezero* v Čechách.

jьgъl- (jihlava).

jihlava z pův. *jьgъl-ava*; z pův. *jьgъla* vyvinulo se v češ. západní *jehla*, v češ. východní *ihla**) (*Gebauer* I. 171, 530); **jihla*, které pro *jihlava* jest předpokládati, mohlo vzniknouti na rozhraní mezi nářečím, které mělo *jehla*, a sousedním, kde se říkalo *ihla*. V. Prasek, srovnáváje *Jihlavu* s pol. *Jagelnicí*, odvozuje ji ze jména *jáhla*, při čem však nijak nevysvětluje, jak se z *Jáhla* mohlo vyvinouti *jehlava*, *jhlava*. Srv. *Gyglaua* 1243, de *Gihlaw* Kosm. pokrač. 1249 (*Gebauer*, *Slovn.*); —

jihlavka Dač., dem. z *jihlava*; srv. de *Gihlawca* 1356 DB; za *stara* též plur.; sr. *villam Gyhlawky* 1386 DB, in *villa Gihlawky* 1406 t.

kal-

kaly Tišn.; srv.: z *Kaluov* 1420 Kn. P. (2×); —

kaliště Dač. z *kal-išče*.

Srv. *Kaly*, *Kalná*, *Kaliště* v Čechách.

ka-men- (kámen).

kamenná Třebíč, adjekt. z *kamen-ьn-*; srv. in *villa Cameney* 1349 DB; in *villa Kamene* 1370 t. (Třeb.); *kamenné* Záb.: *Kammenne* 1385, 1447 DO; —

*) Vondrák, *Vergl. Grammat.* I. 143, předpokládá pro češtinu záp. **jihla*, ale z toho by se bylo v nč. zajisté vyvinulo *hla*, jako z *jьgra* povstalo *hra* atp.

kamenice Jihl. místo kamennicě z каменн-ica; srovn. de Kamenicz 1358 DB: —

kamenička Jihl. místo kamennička, deminut. ke kamennicě, pův. каменни́чка; srv. z Kameničky 1406 Kn. P. (vztahuje-li se sem).

Srv. Kámen, Kamenná, Kamenice, Kameničky, Kameničná, Kamenec v Čechách.

kan-

kanovsko Přer. z kan-ov-ьsko; znamená asi místo, kde bývala osada jménem Kaňovice nebo t. p.

kap- (cizí; lat. capella).

kaple Prost. — Srv. Kaplice, Kaplička v Čechách.

ka(p)t- (kút).

kouty Třebíč; srovn. z Kútuov 1464 Kn. P.; kouty (něm. Winkelsdorf) Šump. — nové: —

plínkout Litov. z pův. pln-kút, dial. plin-kút, -li- za l; srv. výše Brino a Gebauer I., 291, kde jsou doklady na plin- = pln-; nyní se píše nesprávně plynkout; srv. in Plinkut 1348 DO, Polnkutye et in Tribencz villis 1368 t., in villa Plinkut 1381 t. a častěji v DO.

Srv. Kout, Kouty, Kouta v Čechách.

kaš- (kus).

kúsky Vel. Meziř., deminut. z kus, původ. каš-ькъ; srv. de Kuska 1361 DB. = z kúska? k nom. kúsek; její dědictví v Kuska 1409 Kn. P. (= asi v Kúskách).

kaš- (srv. kašě?).

kašava Hol. neznámého významu; srv. Kassawa 1446 DO.

klaus- (klášter z lat. claustrum).

klášterec Šumb. z pův. klášter-ьць; srovn. Klasstercze 1447 DO; —

podklášteři Třebíč, *předklášteři* Tišn. z pův. -klášter-ьje.

Srv. Klášter, Klášterec v Čechách.

klek- (kleč).

klecůvka Hol. z kleč-ov-ьka; *výkleky* Hran.: srv. Wikleki 1358, Wykleky . . . in Wyklek 1447 DO; klek = křivý strom podle Bartoše, Dial. Slovn.

klět- (stsl. klětъ cubiculum).

kletné Jič., adj. z klět-*ln-*; srv. Clethne 1396, Klettina 1398, s Kletneho 1437 (Kn. Opav. 26).

klob- (klobúk z turec. kalpak).

klobouky valaš. (Brod) a u Brna (Hustop.); srv. de Clobuch 1207, Clobuk et Potecz 1341, in Klobuk 1404 (Brod): —

kloboučky Výšk., deminut. z klobúk, pův. klobučíkъ; srv. in Kobluczkach 1349 DO (od koblúk = klobúk), de Clobuczek 1382—1385 Kn. P. Prasek z důvodu, že slovo klobouk dostalo se do slovanských jazyků v pozdní dobu, pokládá v Č. M. M. 1904, 430 odvozování těchto jmen od „klobouků“ za nemožné a spojuje je se stsl. glъb-okъ. Aby z glъbokъ dostal klobúk, musí předpokládati 1. přesmyknutí hlubok v hlobuk a 2. změnu hl- v kl-. Ale ani pro přesmyknutí u—o ani pro změnu hl—kl není jediného známého příkladu, aniž Prasek takových příkladů uvádí. Jest tedy jeho výklad pouhá domněnka. Připomínám, že topikum klobouk může mít význam metaforický: vrch, útvar půdy v podobě klobouku atp. — Srv. Klobuky v Čechách a část I., p. 83.)*

klok- (klokoč).

klokoč Hran., kolektivum z pův. klokoč, je, srv. villam Klokoczy 1371 DO; *klokoč*, *klokoč* u Tišn. slulo pův. klokoče (plur.); srv. z Klokoč 1415 Kn. Půh. II.; —

klokočov Nov. Jič. z klokoč-*ov-*; srv. ze vsi Klokočova 1581 Prask. Listin.

Srv. Klokoč, Klokočí, Klokočov, Klokočná, Klokočno v Čechách.

klъk- (klk, kluk = pozemek rozkopaný).

okluky Prostěj. z o-klky; srv. Otlucwi les u Stínavy a Vícova v DO r. 1358 (= okluky?). V Bartoš. Dial. Slovn. znamená okluk, —a okliku cesty, říční zátočinu. Okluky sluje říčka, vlévající se do Moravy u Ostrohu.

kob- (kobyła, kón**).

kobyly Hustop., přídav. jm. z kobyly-*j-*, pův. kobyly-*je*; srv. Cobile 1252, 1277, z Kobylého 1406 Kn. P.; —

*) Jméno Koblúk v Gebauerově Slovn. je přezdívkou: Bartoš Koblúk z konce 15. stol.

**) A. Boháč, Listy Fil. 1906, 106 n., odvozuje jména kobyła i kón z latin. slova cabo, dochovaného v glossách; z *kabôn vzniklo *koby, jež rozšířeno v kobyła; z *kob-*ny* vzniklo kónъ, podle jo-km. koň. Výklad tento přijímá Vondrák, Vergl. Gramm. I. 480.

kobelničky Prostěj., dialekt. místo kobylničky, dimin. ke jménu kobylníky—kobylnice, pův. kobylničky; —

kobylnice N. Měs., dialekt. *kobelnice* Brno, kobylníky, sg. nom. pův. kobylnik; srv. Chobelnych 1355 DB (na Brněn.), Chobilnik 1371 t. Podle Brandla, Rozpr. p. 114, jsou kobylníci hlídači t. zv. kobylních polí, kde klisny pro chov koňský v ohradách se držely. Prasek v Č. M. M. 1905, 234 pomýšlí hypoteticky na kobyly = kobytku (heuschrecke), tak že by osady tyto znamenaly „místa výslunná, na nichž mnoho bylo kobylek“. Domněnka nepodstatná vzhledem k tomu, že „kobile pole“ dosvědčeno již 1281 a v Kn. Rožmb. Srv. Gebauer, Stč. Slovn. sub kobyly.

konice Litov., místo konnice, stč. konnicé = stáje z pův. kon-*n*-ica; srv. Conicz 1316, 1377, Coniciz 1143 (náleží-li tento doklad sem), na Konici 1626 Listin. Prask.; Konice německá Znoj., tak Wisnar, úř. plur.; srv. Chonicze 1335. Prasek, kterému se výklad od slova kůň nezamlouvá, pokládá v Č. M. M. 1905, 48 za vhodnější vycházeti od tvaru Chvojnice, ale domněnky této ničím neodůvodňuje.

Srv. Kobyly, Kobylice, Kobylníky, Kobylnice, Konice, Koňojedy a j. v Čechách.

kocanda.

kocunda N. Měs.; dle Kotta s. v. znamená k. trh, hospodu na předměstí.

Srv. Kocanda v Čechách.

koch-

rozkoš Bud., pův. orz-koš.

Srv. Rozkoš v Čechách.

kol- (kolo).

kolovraty Bud. Pův. Kolovrat, nové z r. 1780.

kold- (kláda, srv. germ.holt-).

kladky Třebov., deminut. z kláda, pův. klad-*ka*; —

kladníky Hran. z pův. klad-*yn-ik*; srovn. in villa Kladnik 1372; —

kladná Brod z pův. klad-*yn-*; srv. de Cladna 1376 DO, in Cladna 1376 t., z Kladné 1593 Kamen., Sněmy III. 712. Prasek, Č. M. M. 1905, 238 znamená v těchto jménech ponětí ohraničení, omezení; —

kladeruby Val. Mez., *kladruby* nebo *kraderuby* Třebíč, *kraderoby* Bosk. místo kladoruby, pův. kladorubi = Balkenspalter dle Perwolfa, Slavische Völkernamen, Arch. XVI.; srv. Cladorubeh, Cladorubech 1131 (snad Kladeruby u Val. Mez. Fried.), Kladrub 1403; Kladeruby 1483 Kn. P. (Val. Mez.); Cladoruby 1368 DB (Třebíč).

Srv. Kladno, Kladruby v Čechách.

kom-

komna, *komňa* Brod z původ. kom-ъna, kom-ъnja; doklady staré ukazují na obojí suff., většinou však na příponu -ňa; srv.: Compne 1261 (dat.); de Komnye 1385 DO, in Chomnye 1408 Kn. P., in villa Compnye 1409 t., villam Komny 1448 DO, in Komny 1448 t., z Komně 1593 Kamen., Sněmy III. 712. Prasek, Č. M. M. 1905, 240, spojuje jméno komna se srb. kom = skořápka ořechová; spíše snad možno mysliti na jiné kom, které jest v rus. komъ = okrouhlá věc. Srv. Miklosich, Etym. W.

komar- (komár).

komárné, úř. *komárno* Hol. z pův. komar-ъn-: srv. Comarne 1318—1326, z Komarného 1407 Kn. P.

komar-, komor- (cizí z kamara).

komořany Výšk., pův. komořené; srv. de Comurzan 1340. — Srv. Komořany v Čechách.

komin- (cizí z caminus).

komín Brn.; srv. Komin 1240. Prasek, Č. M. M. 1905, 240, pokládá jméno osady komín za příbuzné se jménem komna.

komňat- (cizí ze střlat. caminata).

komňátka Šump., deminut. z komňata; srv. Kompnatka 1397 DO, Komnyatka 1447 t.

1. kop- (kopec).

kopčany Výšk., původ. kopčéné = kdo na kopci bydlí; jiný název Zelené Hory; osada pochází z 18. stol., ale jméno místa toho může býti starší; —

kopeček sv. Olom. m. kopček, dem. z kopec, ze 17. století. Srv. Kopec, Kopce, Kopeček v Čechách.

2. kop- (kopati).

kopaniny Krom. a j., plur. ke jménu kop-an-ina; —

kopanice Brod z pův. kop-an-ica; osady novějšího data.

Srv. Kopanina, Kopaniny v Čechách.

kopr- (kopřiva).

kopřivnice Jič. z kopr-iv-ъn-ica; srv. z Kopřivnice 1464 Kn. P.;

kopřivov (geppersdorf) Šump. z kopr-iv-ov-; podle Wol. slul dříve kopřivna.

Z kopr-no by Prasek Č. M. M. 1905, 242 rád vykládal *koberno* Osobl. (něm. kawarn); -b- však jest již v starých dokladech; srovn. Kobern 1309, Koberna 1388 Lechner, Olm, Lehn. Vašek, Jména na Opavsku, odvozuje od osob. Kober; srv. Kobeřice, Koberovice. Než přípona -no(-ъn-) ukazuje na nějaké appellativum.

Srv. Koprník v Čechách.

1. **kor-** (pův. skor-, srv. lit. skirti Meillet 253).

chornice Třebov. m. kornice z pův. kor-ъn-ica; srv. Kornitz 1258, de Corniz 1298, Kornicz 1346, Cornycz 1368 DO a jiné. Změna k — ch jest dosti hojná; srv. Gebauer I., 450. — kornicě znamená podle Gebauera, Slov. s. v., dříví, kmeny ještě s korou; též les se tak nazývá.

koroušná N. Měs. z pův. kor-až-ъn- nebo kor-už-ъn- (přípony -aga, -uga v jednotl. jazycích slovanských těžko jest rozlišiti; srv. Vondrák, Vergl. Gramm. I., 472).

Prasek, Č. M. M. 1905, 238, řadí ke km. kor- (kóra) též *kuroslepy*, ale již starší doklady mají kur-; viz pod km. kur- níže.

chrlopy (něm. kurlupp) Bud., je-li z pův. koro-lupi; srovn. Kororupeh 1131, kde jmenováno mezi osadami příslušejícími k brněnskému kostelu; mladší dokl. mají již tvar Chrlup-, Chrlop-; srv. Chirlup 1371, in villa Chirlobw 1373 DB; u Chrlop 1464, v Chrlupě 1466 Kn. P. Na korolupy pomýšlí též Wisnar s. v.

Srv. Kornice, Korojedy, Koroseky v Čechách.

2. **kor-** (kráva z *kor-va*).

kravsko Znoj. z pův. krav-ъsko; srov. Kravsko 1092 (Cod. Boh. Fried.), Chrauzko 1190, Krawsko 1205.

Srv. Kravaře v Čechách.

*) Srv. Vondrák, Vergleich. Gramm. I., 409, Meillet, Études 372.

3. **kor-** (kořen, koryto*).

kořenec Bosk. z pův. kor-en-_{LCB}; srv. z Kořence cca 1604 Prask. Listin.; —

korytná Brod z koryt-_{LN-}; srv. Korytnu (akk.) 1351, in villa Coritne 1381: —

koryčany Kyj. z korytčěné; srv. de Coritzan 1351, Koryčany 1407 Kn. P.; — též -ř-: in Corzyczan 1349 DO, z Kořičan 1493 Kn. P.; —

podkoryta Krom. asi novějšího původu; čekáme podkorytí jako podhradí atp.

Srv. Kořen, Kořensko, Koryta, Korycany v Čechách.

korg- (krahuj).

krahulčí Šternb., dial. m. krahujčí z pův. kraguj-_{LC-LJ-}; srv. Krahuyczy 1409 CM.

Srv. Krahulčí v Čechách.

korlj- (král).

králec (königsgrund) Šumb., deminut. z král, podle Wol. Ansiedelung — novějšího asi původu; —

králice Třebíč, pův. králici = lidé královi; srv. biskupice a popovice. Doklady: Cralicz 1327, Krelicz 1320.

Srv. Král, Králice, Kralovice, Králky, Královec, Královka, Království v Čechách.

korm- (kramol cizí, lat. carmula).

kramolín Třebíč, pův. kramolno z kramol_{LN-}; srv. Cramolno 1368, 1379 DB, puol vsi Kramolna 1480 Kn. P.

Srv. Kramolna, Kramolín v Čechách.

korst- (chrast, krast = prašivina).

chrástová Třebov., původ. chrast-ava; srv. Crastava 1318 až 1326; srv. č. I., 78.

Srv. Chrastava v Čechách.

kort- (krátký).

krátká N. Měs. z pův. krat-_{UK-}; srv. ves Krátkú 1481 Kn. P. Srv. Kratochvíle, Kratonohy v Čechách.

korun- (corôna).

koruna Třebov. — Srv. Koruna Zlatá, Korunka v Čechách.

*) Vondrák, Vergl. Gramm. I. 489, se domnívá, že v kory-to dochován pův. nom. *kory vedle mladšího kor-en_h.

kost-

kostníky Bud. z původ. *kost-n-ik-*: de Costnyk 1353 DB, z Kostník 1410 Kn. P., 1466 t.

Srv. Kost, jméno hradu v Čechách.

kostel- (cizí z castellum).

kostel (něm. jméno osady Podivín) Hodon., pův. Sekyř kostel; srv. Sekyr kostel 1067, Costel 1317; —

kostelec, deminut. z kostel, pův. *kostel-ic-*; srovn. Kostelec, Kostelci 1131 (lok.; Holeš.), Costelecz 1316, 1347; —

kostelany Krom. z kostelené; srv. Costelani 1043, Costelan 1320 (Krom.); Kostelaz 1131 (Hrad.).

Srv. Kostelík, Kostelec v Čechách.

koš- (koš).

košky Hrad.; pl. z pův. *koš-ik-*; —

košátka Jič. z pův. *koš-at-ak-*; srv. Kosatka 1403, de Kosatko 1408, super bonis Kossatky 1408; znamená-li suff. *-ak-* jako jindy často zde osadu dočasně zpustlou, pak původní její jméno bylo asi Košatice, Košětice z osob. Košata (z km. koch-).

Srv. Košík, Košiere — Košíře v Čechách.

1. kot- (srv. kotě, kočka*).

kotojedy Krom., pův. koto-jědi; srv. Cotoged 1353 DO; —

kočičí lhota Nov. Jič. (C. Cl.); u Wol. jen Lhota, kočičí novější přídavek podle něm. Katzendorf.

Srv. Kotopeky v Čechách.

2. kot- (srv. stč. kot = ráz, vrh, sloveso kotiti).

skotnice Jič., je-li z kotnicě, původ. *kot-n-ica*. Kotný podle Stč. Slovn. = kroužící, pak by kotnice znamenalo asi vír. Ale jest též přídav. jm. choten; srv. osob. jm. Choten v Nehr. Podl.

koz- (koza).

kozojídky Hodon., dříve kozojedy t. j. kozojědi; srv. de Kozogied 1376 DO.

Srv. Kozohlody, Kozonohy atp. v Čechách.

kož- (kůže).

kožušany Olom. místo kožuščné, sg. nom. pův. *kožušanin-*; srv. Cosussan 1297.

* Kočka z *koca = kot-ja; Gebauer, Slovn. s. v. *koca.

Prasek, Sel. Arch. IV. 128, odvozuje kožušany z osob. jm. Kojuš, při čem se dovolává jména Kolšov, ale to vzniklo z Kožišov; srv. část I., 27.

krag- (kruh).

kruh Výšk.; srv. de Cruha 1349 DB; Kruh 1371; —

kroužek Výšk., deminut. z *kruh*, pův. *kraž-ькъ*; — srv. což se dotýče Krůžku 1483 Kn. P., Krůžek 1487 t.; —

okrouhlá Bosk. z *o-krag-l-*; srovn.: z Okrouhlé circa 1604 Listin. Prask.

Srv. Kruh, Kruhy, Okrouhlá, Okrouhlík v Čechách.

kras- (krása).

krásensko Výšk. z pův. *kras-ьн-ьско*; označuje místo, kde byla osada krásná nebo t. p.; —

krásná N. Měs. z pův. *kras-ьн-*; srv. de Crasna 1366; —
krásno Val. Meziř. může náležeti sem, ale spíše jest je řaditi ke kmeni *chvorst-*; viz tam; —

krásnéves V. Meziř. z pův. *Krásina ves*; srv. část I., str. 86.

Prasek, Č. M. M. 1905, 47, soudí, že některé osady slující nyní krásná atp. náleží ke kmeni *chvorst-*; s jistou pravděpodobností možno to tvrditi pouze o Krásnu.

Srv. Krásné v Čechách.

křem- (křemen).

křemenec Litov. z pův. *krem-en-ьсь*; srv. Krzemenecz 1379, 1446 DO.

Srv. Křemení v Čechách.

kriv- (křivý).

křivé Val. Meziř.; srv. Krzywe 1392.

krъst- (křest).

křtiny Brno, je-li z *krstiny*, plur. k pův. *krъst-ina*; srovn. Kerenthein 1299 (= nyněj. něm. Kiritein), de Krcina 1308, de Krsiczina 1316. Možno též pomýšleti na osobní jméno téhož kmene *krъst-*; srv. příklady v č. I., str. 88.

ku-, kov-

kovalovice Výšk., pův. *kovalovici* z *appellat. koval* = kovač, kovář; srv. Koualouicih 1131.

kuj-.

kujava Jič. z kuj-av-; srv. de Kuyawa 1399; v Kn. Opav. plur.*): z Kugyaw 1437, v Kugiawach 1440 (50. str.), v Kuyowach 1451, srv. z Kujav 1437 Kn. P. Lze-li spojovati se stsl. kujati murmurare, bylo by kujava pův. asi jméno řeky, bystřice s významem, „bublající.“

kuk(u)l- (cizí, lat. cuculla).

kuklík N. Měs. — pojmenováno podle rybníka téhož jména. Prasek Č. M. M. 1905, 236 míní, že rybník ten slul původně Chuchlík, a připomíná místní jména Chuchel, Chuchlec a appellat. chuchel zotte. Přes to zůstává jméno Kuklík nejasné.

Srv. Kukle, Kuklík v Čechách.

kur- (kura).

kuroslepy Třebíč; pův. kuroslepi — přezdívká; význam celku neznámý; srv. in Kurosleppik 1369 DB, in villa Kvroslepyech 1371 t.

Srv. Kuří v Čechách.

kužel- (cizí z něm. Kugel).

kuželová Hodon., dříve kuželové; srv. z Kuželového 1406 Kn. P. Srv. část I., str. 89.

kel- (kel).

kelníky Brod z původ. кѣл-ѣн-икъ; význam jest těžko určití, ježto jest dvojí kel: 1. = Hauzahn, 2. = Halm; v stč. bylo adj. kelní z kel = špičák; srv. Gebauer, Slovn. s. v.

knęg- (kněz, knieni = kněžna).

kněžíce Jihl., pův. kněžici = knížecí lidé, srv. biskupice atp.; srv. č. I., 90; —

knynice Kruml. a j., *knihnice* Bosk. m. knínice, pův. knienici = lidé kněžnini; k dokladům, uvedeným na str. 90., srv. ještě: Knenich 1234 (Brněn.), Knyenycz 1349 DO, Knynycz 1350 t. (Bosk.); —

knyničky Olom. místo kníničky; srovn. in Knyehnicza 1353, 1359 DO.

*) Plur. kujavy vysvětluje se tím, že tu byly původně osady dvě: starší čes. Kujava a mladší, na německém právě založená osada Clemensdorf. Sel. Arch. II., 41.

kyn- místo knín- vysvětliti jest vysutím ň; slabika kin-, kín-pak se píše obvyklým způsobem s -y-.

Ve spřežkách: *kněždub* Hodon. t. j. kněz dub, *kněževes*, kněžoves Vel. Mez., Bosk. (tu též knězoves) t. j. kněžě ves; srovn. Knyezewes 1370 DB (Vel. Mez.), Knyeze Wes 1416 DO (Bosk.); — *kněžpol* Hrad. t. j. kněže pole; srv. Knesepole 1228, Knesopole t. r., Cnespole 1250, Knespol 1265 a j.

kněžovisko nebo *kněšovisko* Bosk. t. j. kněžovisko; suff. -sko označuje osadu druhdy opustlou.

Srov. Kněžmost, Kněževes v Čechách.

кѣ- (keř).

křoví V. Meziř., kolekt. z pův. кѣ-ov-ъje; srv. Krzowe 1371 DB, Krzyewe 1379 t., t. j. křev- s přehlasovaným o v é; — ze Křovéhoho 1481 Kn. P. — pojato za adj.; —

sakřany Brno, původ. zakřené = kdo bydlí za kři; srovn. Sakrazn a Zakrazn 1372; Sakorsan 1350 DB, Zaccrzan 1353 t., Sakrzan 1355 t.; —

popukeř, též popov Brod t. j. popův keř.

кѣrch- (krchý = levý).

Jest v přezdínce *krchleby* — chirles Záb., pův. krchlebi z nom. krch leb; srv. Czrisleb 1318—1326, Kirchlebs 1273; Krzichleb 1408 Olm. Lehn. Vašek, Čas. M. M. 1876, vykládá tuto přezdítku tak, že znamenala lidi, kteří hlavu (leb) na levou (krchou) stranu nakloněnu měli. Mohla však míti význam přenesený a znamenati lidi, kteří stranou, tajně něco kují, něčím se obírají; srv. stč. sloveso krchmiti se = stranou, tajně se čím obírat. Gebauer, Stč. Slovn. s. v.

Srv. Krchleby v Čechách.

кѣрк- (krčma, stsl. кѣрьма).

krčmaň Olom., dříve krčmany t. j. krčměné = kdo bydlí v krčmě. Srovn.: Krčmany 1489 Kn. P., v Krčmanech 1482 t.; Crikzeman 1259, Kyrchman 1266, 1304, Kyrzman 1364 DO; v 17. st. říkalo se již krčmaň, srv. v didijně Kerczmanij 1616, sausedum dědiny Krčmanie 1625 (V. Houdek z obecního archivu krčmaňského v Č. Ol. M. 12, 158). Houdek vzhledem k těmto dokladům a vzhledem k tomu, že lid skutečně říká Krčmaň, v Krčmani, pokládal na uv. m. Krčmaň za possessivum od osob-

jm. Krčman = člověk pocházející z krčmy — mylně, jak svědčí zřetelné doklady z Kn. P. Také by se obyvatel krčmy nenazýval krčman nýbrž krčměnin.

lab- z ***olb-***) (labud, labuť).

labuď, labuť Kyj. z pův. lab-ąď; srov. Labuth 1368, 1387 DO; v dokladech čes. v Kn. P. jest l. pomnožné: z Labuth 1406, v Labutěch 1487, z Labutí 1447, ves Labuti 1489; srv. část I., 91; při výkladu labuť z labuc jest předpokládati, že se v době, kdy se tvořila possessiva -jě, říkalo již labut m. původ. labud, neboť z labud-jě by vzniklo labuz.

Srv. Labuť v Čechách.

laġ- (luh).

lušná Brod z pův. laž-ъn- nebo z luž-ъn (z lúžě).

Srv. Luh, Luhy, Lužany, Lužná, Lužnice, Lužec, Záluží, Zalužany v Čechách.

lap-

lapač horní Hol. z pův. lapa-čъ; novějšího původu; srov. Lapač v Čechách.

lav- (lava = lavicě).

lavičky Vel. Mez. z pův. lav-ič-ъk-; srov. in villa Lawicz 1376, Lahwiczky 1377; —

sáhlavčí Záb. t. j. zá-lávčí z pův. za-lav-ъč-ъje = co jest za lávkou; srv. Zalawczye 1371.

Srv. Lavice, Lavičné, Lavičky v Čechách.

led- (led).

ledec Hustop., je-li z pův. led-ъcъ; srv. de Ledecz 1351 DB.; srv. sub lěd-; —

lednice Mikul., je-li z pův. led-ъn-ica. Prasek v Č. M. M. 1905, 243 soudí, že kdyby toto jméno pocházelo od kmene led- (Eis), že by znělo asi ledovnice, ježto led jest původně u- kmen, nepovšiml si však, že jest v češ. leden z pův. led-ъnъ, přídav. jm. dolní, medný (medník již stč.), nehledě ani k tomu, že právě jméno ledъ mohlo již v praslov. býti též o- kmenem; srov. lit. lėdas -o km.**).

Srv. Ledec, Lednice v Čechách.

*) Srv. Vondrák, Vergl. Gramm. I. 49.

**) Srv. Meillet, Études 243.

lěd- (lado, stsl. lědina).

ledec Hustop., je-li z pův. lěd-ьce, ledce; odtud ledec jako sedlec m. sedlice, blatec m. blatce; — v Kn. P. jsou ledce pomnož.: v Leducích 1413, z Ledec 1419; —

lednice Mikul., je-li z pův. lěd-ьn-ica; srv. Lednicz 1350 DB; starší doklady jsou německé: de Izgruobi 1222, Eissgrub 1332 a j. Prasek na uv. m. vykládá lednici za potok, vodu lady tekoucí, jméno němec. eisgrub pak považuje za chybný překlad.

Srv. Ledce v Čechách.

lěg- (sr. stč. lěci).

přiložany Bud., t. j. přeložené = kdo bydlí na přílohu = úhoru; srv. stsl. přě-logъ. Výklad tento závisí na tom, je-li v p. -o- původní; srv. však Przielazan 1365 DB.

lěch- (lécha).

lešany Prost., pův. lešěné = kdo bydlí na líše, aneb kdo bydlí v lese; srv. Lesan 1215, Lessan 1272 a j.; Lessen 1351 DO.

Srv. Lešany, Lešina, Lešnice v Čechách.

lěk-, lək- (lúka).

louka Znoj.; srv. in Luca 1190; *louka* Hrad.: Luca 1378 DO; *luka* Litov.; srv. villam dictam Luke 1349 (plur.?); *luky* Hrad.; srv. Luky 1350, 1356 DO; —

loučany Olom. t. j. lúčěné = kdo bydlí na lukách; srovn. Lucaz 1131, in Luczan 1348; — *lúčany* nazývala se snad dříve osada Blučina Hustop., něm. Lautschitz; srv. Luchens 1284, 1288, in Lucens sine in Blucina 1297, in Lucens t. r., Lauchans 1319 ex cca 1323, Lauczans 1364 DB, 1371 t., 1382 CM, Lawschans 1384 CM (Lauzans 1395 CM má snad býti -cz-, jak psáno v rejstříku); Gebauer má sice nejstarší doklad pro změnu ú-au teprve z r. 1337, ale pošinouti počátek této změny o deset, patnáct let záze, jest zajisté možno. Co by znamenal název Blučina*), nedovedu povědět; srv. též Bluchine 1048, Blčinu 1417 Kn. P., o ves o Blučinu 1419 t.; —

naloučany Třebíč t. j. nalúčěné = kdo bydlí na lukách; srv. Naluschan 1238, 1240; Naluczan 1360 DB; —

lukovany Brn. z lúkověné = kdo bydlí v lukové, lúkové; srv. Lochwan 1269, Lochkowan 1464 DB, jiné doklady u Sedláčka, Č. M. M. 1906, str. 14, pozn.; —

*) Jest snad blučina m. původ. vlčina?; změna v—b jest starodávná.

lukavice Záb., něm. Lukawetz a tak i za stara; srv. Lukawecz 1273; 1408 Olm. Lehn. vedle Lukawicz 1318—1326, ve vsi Lukavici 1480 Kn. P. — z pův. *ląk-av-ica* aneb *ląk-av-ьсь*. Prasek, Č. M. M. 1905, 237 připisuje lukavici význam „křivolaká“; Sedláček, t., 1906, 147 vyvozuje význam lukavice z přídav. jm. lukavý = dravý, divoký. Význam tohoto slova jest však těžko stanovit, ježto adj. lukavý není ze staré doby doloženo; u Kotta (I.) je z — Mater Verb., v Bart. Dial. Slovn. znamená lukavý tolik co luční (val.). Významné jest, že již ve stsl. má adj. *ląkavъ*, *ląkavъnъ* význam pouze přenesený: *πονηρός*, nequam.

loučka, deminut. z pův. *ląč-ьka*; srv. in villa Luczka 1365 DO (Hran.), de Luczka 1333 (Litov.); epithet, rozlišujících různé loučky, většinou za stara nebývá; srovn. de Lucka 1353 DB (= l. dlouhá Třebov.), in vila Luczcze 1447 DO (= l. studená Záb.); — s epithetem latin.: in superiori et inferiori Luczka 1353 DB (= *loučky* horní a dolní Tišn.), s čes.: (ve) Velikey Lúčce*) 1482 Kn. P.; — *loučky* kozí Hran.; —

lučisté Hran., je-li z pův. *ląč-išče* = místo, kde jsou luky nebo osada tak zvaná; —

příluky Hol. t. j. *prielúky* z pře-*ląk-*; srv. *Przieluk* 1358 DO; v Kn. P. sing.: z *Příluka* 1475 a j.; —

přístluky Hustop. = příluky, -t- asi podle něm. výslovnosti v *Pritlach*; v DB ještě většinou bez -t-; srv.: *Przieluk* 1356, 1376, 1378, in *Prziluk* 1376; s -t-: in *Pritluk* 1371.

Srovn. Louka, Loučany, Loučky, Loucká, Příluka, Podloučí v Čechách.

lan- (cizí, srv. střlat. laneus).

čtyřicet *lánů* Třebov., padesát *lánů* Hran.; sr. Lány v Čechách.

lom-

lomy Bud.; srv. *Lomy* 1377 DB**), de *Lom* 1355 DO, de *Lomow* 1358 t. (= z *lomóv*, z *lomů*); —

lomnice z pův. *lom-ьn-ica*; srv. *Lomnice* 1235 (Tišn.); — *Lomnice* 1318—1326, *Lompnitz* 1351 (Rýmař.); —

lomnička Tišn. z pův. *lom-ьn-ič-ьka*; —

*) Toto spojení epith. veliká se jm. zdrobnělým jest nejlepším svědectvím, že domnění, jako by každé epith. veliký, malý atd. při jm. místních bylo germanismem, jest mylné.

**) *Lomny* 1373 DB je patrně místo *Lom(m)y*.

polomí Litov. z pův. po-lom-*ije*; srv. in Polomie 1360 DO, z Polomí 1486 Kn. P. a j.; Polom 1384, 1386 DO; *polom* Hran., N. Měs. buď též jest z polomie (srv. Vyšehoř z Vyšehoří atp.) — staré doklady Polom 1215 (Hran.), in Polom 1348 DB v této příčině mnoho neznamenaají — aneb pochází z osob. Polom; srovn. z Puste Polomie 1441 Kn. Opav. t. j. z Polomě; v Bart. Dial. Slovn. jest též polom, -u, trať u Blanska; —

novějšího původu jsou jm. z km. *lama-*: *zlámanec* Brod, podle Wol. 4, 119 dříve zlámaná lhota, srv.: de Fracta lhota 1374 Kn. P.; *zlámanka* Kroměř.

Srv. Lom, Lomy, Lomná, Lomnice, Lomnička, Lomec, Polom, Polomy v Čechách.

lěs- (les).

les nový Osobl.; —

lešany Prostěj. z lešné = kdo bydlí v lese; doklady viz sub *lěch-*; —

lesnice Záb. z pův. lěs-*ni*-ica: srv. Lesnycz 1348 DO; —

praskolesy Dač. t. j. praskolěsi — přezdívká jakási; srovn. Praskolesy 1385 DB (VII, 3), Praskoles 1399 t.; —

středolest Hran. z pův. srědo-lěs-*ije*; srov. villam Strzedolesschy 1371 DO; Strzedulesy 1437 t., Strzedulese 1446 t.

Srv. Les Černý, Lesná, Lešany, Podlesí, Zálesí, Zalešany v Čechách.

lěsk- (léska, líska).

lýsky: in Lyssek 1234, de Lysek . . : in villa Lyskach 1407 (Přer.), s dialekt. -ej-: *lejsky* Krom.; —

leština Zábř. z původ. lěšč-ina; srovn. Lesczyna 1397 DO; z Leštiny 1437 Kn. P.; —

lešná m. leštná z pův. lěšč-*ni*-; srv. Lesczna 1355 DO (Val. Mez.), z Leštné 1410 Kn. P.; —

lišná, šp. lišná zúžením z lěš(ť)ná; srv. in Lesne 1368 DO (Přer.), kde není starších dokladů na -šč-, -šť-, může býti též z kmene *lěch-*; —

líšeň Brn. asi ze staršího líštno, lěšč-*no*; z dokladů: Lessen 1249, Lesch 1261 (odpovídá nyněj. němec. názvu Lösch) poučný je lok.: na Lišně 1608 Kamen., Sněmy I, 494; k dialekt. lokálu v líšni utvořil se snad nom. líšeň analogií podle jmen jako Jeneč — v Jenči atp.; —

leštnice z pův. lěšč-ъn-ica; srv. Lescznicz 1372 CM (= Lešč-nice), Lestniczye 1367 t. (= Leštnicě), Leschnicz 1365 DO (= Leš-nice) — vše l. na Záb.; Lesczin 1391, Lexicze 1437 DB = Leštnice, Lexnitz Dač.; —

lěskovec nebo *lěskovec* Brn. z lěsk-ov-ъcъ; srovn. Leskouecz silva CM V, Lezcouia 1314, Leskow 1330; Leskouecz 1363 (Val. Mez.), de Leskouicz 1379 DB (N. Měs.).

Srv. Lísky, Leština, Líštany, Leskovec, Lišná (je-li z -šf-), Podlejšťany v Čechách.

lež-, zdlouž. **lěz-** (laz).

láz Bud. a j.; *lāse* Šumb., Val. Meziř., plur. k *laz*, *láz* = pozemek, role Gebauer, Slovn. Stč.; srv. Lazi 1239, Lazy 1371;

lasce Olom., Litov., deminut. k *laz* z původ. *laz-ъcъ*; srovn. insulam dictam Lasecz ante Olomucz 1298; Lacz 1364 (Olom.), de Lazecz 1397 Kn. P.; Lazem 1343, 4 (Litov.); —

lāzníky Hran. z *lazъn-ikъ*; srovn. Lazniceh 1131, in Laznik 1355 DO; *lāzničky* Hran., deminut. k předešlému, pův. *lazъn-ič-ъk-*; srv. de paruo Lasnik 1365 DO; —

lažany místo lažčné = obyvatelé lazů; srv. in villa Lazan 1353 DB (Tišn.); — *lažánky* Tišn., srv.: v Lažankách 1466 Kn. P., a *lažinky* Bud., lépe lažínky — deminut. z předešlého, srv. v Lazinkách 1415 Kn. P.; *lašťany* z lažčné, pův. sing. nomin. *lazъ-čan-inъ*, z *lazčan-* vzniklo *lažčan-* (z před č. mění se v ž, srv. Gebauer. Mluvn. I, 494), spodobou *laščan* (srv. zlin. ščeho = z čeho) a odtud *lašťan-*; srv. Lasszian 1215, Lasczan 1269.

Sem náleží *přiložany* Bud., je-li z přilažany; srv. Przielazan 1365 DB.

Srv. Láz, Lázy, Lažany, Lazec v Čechách.

lip- (lípa).

lípa Hol.; srv.: Lipa 1261, Lip t.; —

lipov Hodon. z pův. *lip-ov-*; srv.: in Lippow 1358 DO; — *lipová* Brod, srv.: in Lyppowe 1368 DO; —

lipůvka Tišn. z pův. *lip-ov-ъka*; srv.: Lypowka 1371 DB., z Lipuovky 1420 Kn. P.; —

lipovec Bosk. z pův. *lip-ov-ъcъ*; srovn. Lipovecz (řeka) 1370, z Lipovce 1406 Kn. P.

lipina z pův. *lip-ina*; srv. silvam dictam Lypinam 1355 DO, z Lipiny 1407 Kn. P. (Brod); Lypyna 1397 DO, Lipinye 1296 (Šternb.); —

lipinka Lit. z pův. lip-in-ъka; —

lipňany Krum. t. j. lipněné = kdo bydlí v lipném; srv. in Lypnan 1366 DB; —

lipník z pův. lip-ъn-ikъ; srv. de Lypnik 1349 DB (Krum.); de Lypnik 1356 DO (Hran.), z Lipníka 1417 Kn. P. (t);

lipnice Dač. z pův. lip-ъn-ica; srv.: Lypnicze 1358 a j. DB.

Srv. Lípa, Lipí, Lipovka, Lipovec, Lipina, Lipiny, Lipany, Lipno, Lipník, Lipnice, Lipnička, Lipka v Čechách.

litv- (Litvan, jméno národní).

litovany Krum., pův. litvěné; srv. č. I., p. 92.

ljub- (ľubý, libý).

ľubě Bosk. na potoku t. jm. z pův. ljub-ъje — ľubie — libí; srv. veselí. Doklady: super villa Lûbye 1369 DB (= Libie), in villa Lyby 1368 t., Lybij 1373 t. Vedle toho řikalo se ľubie a přehláska zase zrušena.

ľut- (ľutý, lýtý).

ľitava Tišň., je-li z pův. ľut-av-a; srv. villa Lythaua 1365 DB, z Lytavy 1395.

***lod-**.

loděnice z pův. loděj-ъn-ica; srv. rivulo Lodinica 1078 CB Fried., de Lodeyniz 1254, Lodyenicz 1355 DO (= l. německá Šternb.); dimidietatem Lodyegnycz superioris 1314, Lodyenicz 1397 CM (= loděnice Šternb.); srv. Lodnicz 1284.

Výklad uspokojivý tohoto slova podán nebyl. Na „loděnici“ = Schiffswerfte nelze pomýšleti ne proto, jak soudí Prasek v Č. M. M. 1905, 48, že jsou loděnice i při potocích nesplavných, nýbrž že by podle stč. přídav. jm. lodinný a lodní toto slovo znělo lodinnicě nebo lodnicě, nikoli lodějnice. Prasek na uv. m. odvozuje lodějnici ze „zapomenutého“ slova českého lodej anebo loděj, jež by bylo příbuzné se slovem lodyha. Ale nehledě k tomu, že není v tom prospěchu, vykládáme-li slovo nejasné „zapomenutým“, odnikud nedoloženým, bylo by třeba prokázati, že slovo lodyha jest staré české a nikoli teprve našimi botaniky zavedené (srv. pol. lodyga). Kott dokládá se při tomto slově pouze Ig., Gebauer ve Slov. Stč. má pouze slova od km. lod-, psł. old-, lodí. — A. Sedláček v Č. M. M. 1906, 147 pokládá l. za jméno řeky.

Srov. Lodenice, Loděnice v Čechách.

loz- (loza = réva).

loza suchá Brod; srv. Suchaloza 1447 DO, Suchalusi 1261.
Srv. Loza, Lozice v Čechách.

lub- (lub = Rand am Mühlstein, též dutý vypálený strom,
Baumrinde*).

lubná Krom. z pův. lub-ъn-; srovn. Nalubney 1131 t. j. na
lubniej; přidav. jm. lubъnъ Miklosich vykládá: aus Baumrinde
gemacht; — *lubné* Vel. Mez., šp. lubný; srovn. de Lubne 1354,
v Lubném 1460 Kn. P.; —

lubník Záb. z pův. lub-ъn-ikъ; dříve snad *lubno*; srv. Lubna
1347; 1358 DO, 1464 t.; vedle toho: Lubnik 1464 Kn. P. (2×).

lubnice Bud. z lub-ъn-ica; srv. Lubnicz 1341.

Srv. Luby, Lubno, Lubná, Lubník v Čechách.

lup- (lupen).

lupenné Záb. z pův. lup-en-ъn-; srv. Luppene 1318—1326.

luž- (lúžě == močál).

lužice z pův. luž-ica; srv. Lusitz 1296, Luzyczie 1397 DO
(na Šternb.); Lusici 1131 (= v Lužici lok.), Luschicz 1324 (na
Hodon.); analogií podle patronymik na -ice přechází do plur.;
srv. z Luzicz Půh. 1406, v Lužicích 1408 t. Od pův. luža odvo-
zuje lužici Miklosich, Die slav. Ortsnam. s. v.; Perwolf, Slav.
Völkernamen, Arch. XVI. spojuje s luh-lag waldiges Sumpfland.
Význam jména lužica při obojím výkladu jest týž.

lužná, je-li z pův. luž-ъn; srv. sub lag-.

Srv. Lužiny, Lužice v Čechách.

lŕg- (lhota).

lhota z pův. lŕg-ota = úleva, svoboda, nejběžnější název
moravských dědin; z čes. lhota vzniklo něm. althütten na Šternb.;
srovn. Elhota 1296 (z výrazu ve lhotě). Různé lhoty rozlišují se
později rozličnými epithety, pro něž zřídka nalézáme starý doklad;
srv. lhota *velká* Hrad.: Majori Lhota 1371 vedle prostého Lhotam
1356. Někdy jméno lhota ve starém názvu chybí; srv. Štědrákova
lhota Šumb.: Sczedrakow 1397 DO. Podáváme tu seznam lhot
označených epithety s eventuelním jeho vysvětlením: I. *bílá* Lit.,
červená Litov., Třebíč, *dlouhá* Bosk., *dolní* Bosk. a j., *horní* Bosk.

*) Srovn. Gebauer, Slov. Stč., Miklosich EW., Prasek, Č. M. M.
1905, 238.

a j., *malá Bosk.* a j. — lépe *lhotka*, *nová Hodon.*, *ostrožská Hrad.* = u *Ostrohu*, *panenská Jihl.*, *podhradní Hol.*, *podkopná t.*, *tvarožná Hodon.*, *velká Dač.* a j., *sábeštní* neb *sábeční Přer.* t. j. zábeční. Po majetníku nazvány i. *Francova Brod*, *Horákova Třebov.*, *Korbelova Třebov.*, *Nedašová Brod*, *Rapotina Bosk.* (srv. jm. Rapota), *Skočová Třebov.*, *Štědrákova Šumb.*, *Vlachová Brod*, *Vranová Třebov.*, srv.: ze *Lhoty z Vranové*, drží *Vranovú Lhotu* 1417 Kn. P.; — od erbu: i. *hroznová Hodon.* podle erbu majetníka; i. *Chrastová Třebov.* sluje asi podle polohy: u *Chrastavy*, srv. i. u *Liptálu Val. Meziř.*; —

lhotice z *lg-ot-ica*, deminut. ze *lhota*; srv. in villa *Lhoticz* 1378 DB; též pomnožné: ze *Lhotic* 1492 Kn. P.; —

lhotka deminut. ze *lhota*, pův. *lg-ot-ka*; srv. villam *Lhotkam* 1390 DB (na *Bosk.*); — *lhotky* Brno a j.; —

lhotsko Holeš. z *lg-ot-sko* znamená místo, kde bývala *lhota*. Srovn. *Lhota*, *Lhůta*, *Lhoty*, *Lhotice*, *Lhotka*, *Lhoty*, *Lhotsko* v Čechách.

mark- (cizí).

markrabka Záb.

maz- (mast).

mastník Třebíč z pův. *mast-ъn-ikъ*; srv.: *Massnyk* 1407 DB, v *Mastníku* 1437 Kn. P.; srv. též sub *męs-*.

1. **med-** (medvěd).

medvězí, *nedvězí*, novotvaré neutrum podle znamení z *possessiva* *medvěz*; srv. č. II, § 3.; —

nedvědice Tišn., je-li z pův. *med-v-ěd-ica*; srv. č. I., str. 14, 98; srv.: *Medwidicz* 1350 DB.

Srv. *Medonosy* v Čechách.

2. **med-** (mezě).

mezi předl. v kompositech jako *mezihoří*, *meziříčí* atp.; pův. asi lok. sg. od podst. jm. *mezě*; srv. *Meillet* II, 379.

Srv. v Čechách *Mezilesí*, *Meziluzí*, *Meziměstí*, *Mezipotočí*; stč. *Mezinožie*.

mel-, **mьl-**.

mlýn z pův. *mьl-ynъ*, není-li přejato, srv. sthn. *mulin* *Vondrák* I., 420; *mlýny* nové *Hustop.*, *dřevěné Jihl.* atd.; —

mlýnany Hol. t. j. *mlýněné*, kdo bydlí ve *mlýně*; —

mlýnice Záb. z pův. *мы-yn-ica*; —

podmole Znoj., lépe *podmoly*, C. Cl. *podmoli* z pův. *podъ-molъ*; srv. *Pomol* 1226; *podmol*, *podmola* = *rokle* Kott.

Srv. *Mlýny*, *Mlýňany*, *Mlýnek*, *Mlýnec*, *Mlýnce*, *Mlýneček*, *Mlýnářovice*, *Mlýniště* v Čechách.

měl- (mělký) ze *zdloužen.* *km. měl-*.

mělčany Hustop. t. j. *mělčéné* = kdo bydlí v „mělkém“; v Kn. P. I. psáno vždy *Milčan*: z *Mylčan* 1405, de *Milczan* 1406 atd.; -i- za -ě- jest dialektické.

Srv. *Mělčany*, *Mělník* v Čechách.

mersk-, *mъrsk-*.

zámrsky Hran. z pův. *za-mъrskъ*; srovn. *Zamrisc* 1131; za *Zámrsky* 1437 Kn. P.; —

mrsklesy Olom., nyní *mrsklice*; srov. č. I., p. 14; srov. na *Mrsklesích* 1447 Kn. P.

Srv. *Zámorsk*, *Mrsklesy* v Čechách.

měs- (maso).

masník Třebíč, je-li z pův. *měs-i-n-ikъ*; srv. sub *maz-*.

Srv. *Masojedy* v Čechách.

met-, *mot-* (most z **mot-tъ**).

mostiště Vel. Mez. z pův. *most-išče*; srv.: *Moztisce* 1240, de *Mosticz* 1317 a j., de *Mostyschcz* 1375 atd.; s dial. změnou *st—šč—šč*: *Moschyzcz* 1355, *Moscziscz* 1364, de *Moscicz* 1392 Kn. P.; —

moštěnice z pův. *moščenicě*, je-li *šč* z pův. *-stj-*; srv. *Mos-cenica* 1131 (Přer.); *Moszenicz* 1355 DO (Kyj.); v Kn. P. množné: z *Mostěnic* 1409, -s- asi chybou tisk., jinak tamtéž vždy *-šť-*, *-šč-*; —

przedmostí Přer. z pův. *prědъ-most-ъje*; de *Przedmostye* 1397 DO, *Przedmost* 1368 t.; srv. *villam Predmoste* 1249.

Srv. *Most*, *Mostec*, *Mostek*, *Mostečná*, *Mezimostí* v Čechách.

mět- (město z pův. *mět-to***), *miesto*).

město staré, nové; srv. *Nova Villa* 1397; —

místek, *deminut.* z *miesto*, *místo*; srovn. *Newenstetil* 1402 *Prasek*, *Vlastiv.* IV. 153, *Miesteczské zboží* 1434 *ibid.* p. 186.

*) Vondrák I., 442.

**) Vondrák I., 362; podle Meilleta 301 není etymol. bezpečná.

Na místě nynějšího Místku bývala osada Friedeburg, Friedeberg; po zániku Friedbergu vzniklo nové město: miestko, místko; srv. Č. M. M. 1898, p. 185. Wol. píše ještě čes. Místko, podle toho masc. Místek je z doby nové podle němčiny.

Srov. Město (Nové, Staré), Městec t. j. Městce, Městečko v Čechách.

mět-, mať- (miesti, mútiti).

moutnice Hustop., je-li z pův. mať-*en*-ica; srv. Mutnicz 1339; v Kn. P. jest však pomnožné: v Muthniczich 1406; srov. č. I., str. 103; —

mutná Dač., je-li z pův. mať-*en*-; v C. Cl. sluje též Mutice; podle Wol. nazývala se tato osada dříve Mutišovice: Muthissouicz 1365 DB a j., což vydavatelé desk vztahují pravdě podobněji na blízky Mutišov.

mil- (milý).

nemilany Olom. t. j. nemilené = kdo bydlí v „nemilém“; srv. Nemilaz 1131; srv. č. I., str. 23 a 100.

Srv. Milá v Čechách.

mod- (modrý).

modrá Hrad. Podle Wol. vznikla tato osada r. 1786; o správnosti této zprávy pochybuje J. Vychodil v Č. Ol. M. VII., 186.

Srv. Modrá, Modřany v Čechách.

mog- (mohyla).

mohelno Třebíč m. mohylno z pův. mog-*yl*-*no*; sr. Mohilno 1237; dial.: z Mohelna 1475 Kn. Opav.; —

mohelnice Láb. m. mohylnice z pův. mog-*yl*-*en*-ica = voda mezi mohylami, pahrbky proudící; srv. Mogilnici (lok.) 1131 a j., v Mohelnici 1410 Kn. P.; němec.: Mûglicz 1389 DO.

Zajímavost jest, že i v Čechách jest v těchto jménech -e- m. -y-: Mohelnice, Mohelka.

mok- (mokrý).

mokrá Brn.; srv. Mocram 1212, Mokrs 1350 DB; z Mokré .. v Mokré 1419 Kn. P.; —

mokř Hran., samota, z původ. mok-*r*-ja mokřě, mokř; srv. sůšě, rzě; suff. -*ř* jest vzácný.

Srv. Mokrá, Mokré, Mokřiny, Mokřany, Mokřko (t. j. Mokřsko), Mokropsy, Mokrosuky, Mokrovousy atd. v Čechách.

mold-*) (modl-).

modlava Bud., suff. -ava podle něm. Mudlau; za stara slula osada Modletice, tak dosud v C. Cl.; srv. č. I., 101.

mor-ava.

morava velká a malá Šump.; srv. Moraw 1351. Miklosich se Šemberou, Západní Slované vykládá morava = Au, wasserreiches Wiesenland, z něhož prýští řeka. Perwolfovi. Slav. Völkernamen znamená morava, murava caespes, ale murava má patrně jiný kořen než morava**). Prasek Č. M. M. 1904, 431 kloní se k názoru, že morava jest jméno cizí jako Dunaj a Labe, přenesené od jejího ústí do země Moravy. Zdá se mi, že Prasek klade příliš velký důraz na listinné Maraha (Maraaho 1002 CB. Friedr.), z něhož odvozeno jest němec. March, a málo dbá okolnosti, že jméno morava, moravice, moravče atp. vyskytá se u Čechů, Poláků, Malorusů, Charvátů, Slovinců, tak že již tímto rozšířením u Slovanů hlásí se za jméno slovanské. Výklad Šemberův — Miklosichův jest dosud nejvíce pravděpodobný.

moravice dolní Rýmař. z pův. mor-av-ica; jméno řeky Moravice doloženo v Dipl. často; srv. wes Morawicze DO 1492; —

moravany místo moravěné = obyvatelé Moravy; srv. Marwyns 1303, Morawan 1311 (na Brněn.); —

moravičany z moraviččené = obyvatelé Moravice; sr. Morauczan 1215, v mé vsi v Moravičanech 1407 Kn. P.

Srv. Morava Horní a Dolní, Moravany, Moravsko v Čechách.

mъd-, mud- (medlý, mdlý).

medláňky Brn., deminut. z medlany; srov.: z Medlan 1412 Kn. P.; srv. č. I., 103.

mъk-, zdlouž. myk-.

pomyče Znoj., dříve podmyče z pův. podъ-myk-jo-; srv. in villa Podmicze 1371; —

• *zámek* nový Litov. z pův. za-mъkъ; — nové *zámky* Výšk. Srv. Zámek, Zámky v Čechách.

mъnleh- (mnich ze sthn. munich).

mišť Jič., šp. myší, z pův. mniší; srv. Mniší 1480 Kn. P.

*) Srv. Vondrák, Vergl. Gramm. I., 304; změna v mlad- nastala prý pro rozlišení od *mold- mladý.

**) Miklosich rozeznává muravu od moravy.

-n- ze skupiny mni- se odsouvá; srv. dial. hromice, lomice atp. (Gebauer I., 381).

Srv. Mnich, Mnřšek v řechách.

náklo.

náklo Litov.; srv. Nakel 1078, 1126 CB. Fried. (část listiny, obsahující slovo N., je pozdější interpolace) a j.; (de) Naklo 1378, z Nákla 1407 Kn. P.

Uspokojící výklad dosud podán nebyl. Vykladatelé, pokoušejíce se o objasnění temného tohoto slova, vycházejí buď od praehistorické minulosti místa nebo od útvaru a povahy půdy, na nřž toto *n.* nebo *nákla* v jiných zemích slovan. leží. Zvuková shoda a nález zbytků osady nákolní v rybníku „Podkově“ vedl naše archaeology k výkladu, že *náklo* znamená osadu na kolech, „nákolí“. Tak soudili M. Růžicka, ř. Ol. M. I., 30, J. Havelka a J. Wankel, *ibid.* I. 76, VI. 50. Etymologii tuto v zápětí vyvrátili Brandl a Th. Vodička (*ibid.* I. 75 a 170) poukazem na to, že ztráta kmenového -o- jest nevysvětlitelná. Brandl, s nřmž Vodička souhlasí, odvozuje proto *náklo* od slova kel = zárodek. Osada slula prý asi původně *nákel* == místo, kde něco klíčí, vlhké místo, bařina aneb místo, kde klí = vrbí silně klíčilo. Nynější jméno *náklo* prý se vyvinulo z hromadn. *náklí*.

Jiný výklad podal Prusík v řas. Olom. Muz. III. 42, který odvozuje *náklo* od koř. *snāk*, *nāk*, jeřž vidí v lat. *nāre*, řec. *ναρ-σος*; odtud příponou -lo obdržel *nak-lo* = místo mokrotou plynoucí, temeniště, bařinaté místo, metonymicky vrbí. Patrně, že Prusík snažil se jinou cestou dojíti téhož významu jako Brandl. Prasek, *Sel. Listy* 1905*), přihlížeje patrně ku poloze N. — stojí na ostrohu, jehož se dotýká říčka Cholinka, pod N. bývalo jezero — vykládá *nákel* za písčnou výspu v řece čili břeh. Srv. *Sel. Arch.* IV., 164.

Nesnáz při tomto slově záleží v tom, že možno při výkladu vycházeti od několika slov z v u k o v ě shodných, ale v ý z n a m o v ě zcela rozdílných. Podle Gebauerova Stř. Slovn. jest dvojí kel: 1. Spitzzahn, 2. Halm a trojí klí: 1. Gummi, 2. Keim, 3. zákolník; *nákel* podle Kotta znamená: 1. temeniště, 2. naseté vrbí mladé (*náklí* tamtéž = mladé vrbí), 3. přístav lodí, 4. ostrov. Brandl vycházel od významu uvedeného sub 2., Prasek od významu sub 4.

*) Článek tento nebyl mi přístupný.

— Není ani nutno vycházeti od koř. *kъl*-*), bylo by též možno odvozovati místní jm. *nakel*, *naklo* z koř. *kъ* (slabý stupeň koř. *ku*, *kov*); z *na-kъ-lъ* jest *nakel*, z *nakъ-lo* — *naklo*. Bývá ve jménech tvořených suff. *-lъ*, *-lo* též stupeň slabý; srv. stsl. *pъk-lo*, *žъz-lъ*. Úhrnem nutno upřímně vyznati: *non liquet*!

Srov. *Nakle* v Čechách.

něm- (němý, Němec).

němčí dolní a horní Hrad. lépe než *dolněmčí*, *horněmčí* z původ. *něm-ъč-ьj-*; srovn.: *Nyemczie* 1358 DO, *Niemczij* dolní 1466 t.; —

němčice z pův. *němčici*; srv. č. I., p. 15 a 104; —

němčany Výšk. t. j. *němčžené* = kdo bydlí v *němčí*; srovn. č. I., p. 23 a 104; —

německé N. Měs. z pův. *něm-ъč-ъsk-*; srovn. *Nemecz* 1335, *Německé* 1464 Kn. P.

nik-

ponikew Lit. z pův. *po-nik-ъvъ* = *locus, ubi fluvius sub terra absconditur* (*Miklosich*); srv.: *Ponikew* 1365 DO, z *Ponikve* 1409 Kn. P., obec dědiny *Punikve* 1661 Listin. Prask.

Srov. *Poniklá* v Čechách.

niv- (*niva ager*).

nivy N. Měs.; srv. co do významu: *super agris qui wlgariter Vrborekkr seu nyby (= nivy) dicuntur* 1355 DB; —

nivnice Brod z *niv-ъn-ica*; možno též odvozovati od kmene *jiv-*; viz tam, kde podán zevrubnější výklad.

nog- (*noha*).

Jest v přezdínce *bosonohy*, pův. *bosonozi*; srv. kmen *bos-*.

nov- (*nový*).

Ve jménech *nový* dvůr, *nová* ves atp.; v komp. *novosedly*, *novopláně*, *novosady*; —

noviči Bosk. z *novičie*, původ. *nov-ič-ъje*; srovn. *Noviczie* 1318—1326. Odvozeno patrně od jm. *novičě*, *novica*, což snad mohl býti název trati; srv. *novina*.

*) Z koř. *kъl-* odvozoval nákel též A. Matzenauer, Listy Fil. XI. 174, předpokládaje zaniklé sloveso významu *scatere, fluere*.

obě-tj- (stsl. oběšće communis, obec).

uřec Brno t. j. obec; srv. Obce 1261 (2×).

Srov. Obecnice, Občiny v Čechách.

Olomúc.

olomoučany Bosk. m. olomúčené = kdo bydlí v Olomouci; srv. castrum Olomuczán 1346; srv. č. I, str. 22, 75.

olěch- (olšě, stsl. jelьcha).

olši z pův. olěš-ьje; srv. Olschie 1377 DB (Vel. Mez.);

volši Dač. = olší; —

olšany t. j. olšžené = kdo bydlí v olší; srv.: Olsaz 1131, Olschan 1329, 1373 (Prostěj.);

olešná z pův. olěš-ьn-; srv. Olesna 1227, 1318—1326 (Bosk.); Ollesschna 1374 DO (= o. horní Šump.); in villa Olšné 1409 Kn. P.; *volešná* horní Dač. m. oleš-; —

olešnice z pův. olěš-ьn-ica; srv. in Olesnicz 1348 DB (Bosk.) = olešnička podle vydav. Desk; —

olešnička N. Měs. z pův. olěš-ьn-ič-ьka; č. olešnička odvozeno již z olešnice (z olěšьničьka by bylo olšenička); srovn.: z Olešničky 1406 Kn. P.; —

olešínka z pův. olěš-ьn-ьka (-e- podrženo analogií podle olešná); srv.: Ollessenka 1368 (N. Měs.); —

olšovec z pův. olěš-ov-ьcь; srovn. Olschowecz 1355 DO, z Holšovce . . . v Holšovci 1437 Kn. P.; vedle toho s koncov. -ic-: Olschowicz 1368 DO — Prasek vzhledem k němec. jm. Olspitz Olšovce u Hranic soudí v Č. M. M. 1905, p. 46, že o. jest původně patronymikum z osobn. Aleš: Alšovice-Olšovice-Olšovec. Ale olšovec jest patrně tak tvořeno jako lipovec, léskovec atp., tedy appellativum; srv. Olšovec, rybník u Jedovnice. Staré Olšovic v DO a něm. Olspitz možno vyložití neustáleností místních jmen; srv. jm. Jaborovec, str. 163.

Srv. Volší, Volšany, Olešno, Olešná, Olešnice, Podúlší, Podúlšany v Čechách.

***olp-** (srv. srb. lap wässeriger Boden, slovin. lap Schlund, rus. лопань Brunnen in Moraste, Vondrák I., 298).

lopenik Brod; na blízku říčka Lopenica a hora V. Lopeník.

opat- (cizí ze stn. abbāt).

opatov Třebíč; srov. Opatow 1086, de Oppatow 1416 DB;
opatovice m. opatovici = lidé opatovi; srv. Opatouicih 1131;
srv. č. I. p. 106.

or-

rataje m. rataji = oráči z pův. or-tajь; srv. Ratagih 1131 (Olom.); gen. -í podle duše. z Ratají 1409 Kn. P.
Srv. Rataje v Čechách.

(o)rěch- (ořech).

ořechov; srovn.: Orechouem 1131 (Hrad., Brod), Orzechow 1355 DO (Brod); srv. č. I., 29.
Srv. Ořech v Čechách.

ork- (rokyta).

rokytno N. Měs., *rokytná* Krum. z pův. ork-yt-ьn-; srv. in Rokethne 1348 DB (N. Měs. ?);

rokytnice nebo *roketnice* z pův. ork-yt-ьn-ica; srv. Rokitnyczie 1349 DO (Přer.) a j.; —

Srv. Rokyta, Rokycany, Rokytná, -o, Rokytnány, Rokytník, Rokytnice, -etnice, Rokytovec v Čechách.

orv- (rovný).

rovné N. Měs. z pův. orv-ьn-; srv. Rownee 1351; —

roveň stará, nová Třebov. z pův. orv-ьn-ja; srov. Wrowny 1351 DO*); —

rovensko Záb. z původ. orv-ьn-ьsk-, dříve rovenské; srov.: Rowenske 1397, 1447 DO, z Rovenského 1409 Kn. P.

Srovn.: Rovina, Rovinka, Rovná, -é, Roveň, Rovensko v Čechách.

1. **os-** (osa = osika nebo osa = vosa).

osičko Hol., deminut. z osí, osíce z pův. os-ьj-ьč-ьko; srv. in Osschyczka 1371 DO**). — Prasek, Sel. Arch. V., 203, odvozuje osíčko ze jména osek a pro suff. -ьko řadí mezi osady dočasně zpustlé.

Srv. Osí, Vosí, Vosná, Vosičky, Vošikovec v Čechách.

*) Srv.: de agris, qui dicuntur Rownye 1405 Kn. P.

**) -ie- m. í (z os-ьj-ьč-ьko stažením vznikne osíčko) vysvětliti lze zvrtnou analogií; srv. Hst. Mluv. I., 224.

2. **os-** (os, stsl. osl.).

ostrý z pův. os-(t)-ro-; ve jméně ostrý kámen = rausenstein Třebov.; —

ostrava (moravská) z pův. ostr-ava; srv. Oztrauiam 1267 a j.; z Ostrawy 1468 Kn. Opav. -- Prasek v Č. M. M. 1904, 433 odvozuje jm. ostrava ze zdlouž. kmene strōv- (srōv-): o-strav-a = řeka ostrovy tvořící. Není mi jasno, proč tu Prasek od km. os-(ostrý) se uchyluje, ačkoli tamtéž p. 434 jméno oslava z téhož kmene vykládá. Zdloužený kmen srōv- není jinak ve slovanštině dosvědčen.

ostravice Míst. z pův. ostr-av-ica; —

ostráta Hol. z pův. ostr-ata; srv. Ostrat 1391, kromě Ostraty 1407 Kn. P.; —

ostro uherský Hrad. z původ. ostr-ogъ; srov. Ostroh 1275, munitionem Stenicz siue Ostroh 1318, ostrosee 1131 = (v) ostrozě. — Na koř. serg-, sorg-, pův. o-sorgъ nelze pomýšleti, ježto by z toho vzniklo v češ. ostrah, nikoli ostroh. Pro výklad z ostrъ suff. -ogъ svědčí též to, že slovo toto vyskytá se ve stsl., ruš., srb., pol. ve stejné formě; srv. též Meillet, Études 354.

Řadě místních jmen byl základem kmen os-lo- téhož významu jako os-(t)-ro-, k němuž náleží fem. os-la = cos; srov. pěknou parallelu adj. mok-lý a mok-rý, subst. mok-l-ina a mok-ř-ina téhož významu (Gebauer, Slovn. Stč.). Z kmene os-lo- odvozena jména: *os-l-ava* Vel. Mez.; srv. Ozlaua 1086 (řeka); —

oslavany Brn. t. j. oslavěné = kdo bydlí na Oslavě; srov. Ozlauan 1197, Ozlawan 1225 a j.; —

oslavice Vel. Mez. z pův. os-l-av-ica; srv. Osslauciz 1370, 1373; —

oslavicka, *oslavicky* (též *oslavice* malá) t., deminut. z předešlého; v dokladech sg. i plur.; srov.: de Oslawicz Minori 1360 DB, de Oslauicze parua 1376 t., de Oslauiczka 1361 t., in Oslawiczky 1386 t.

hostice pustá Šump., *hoštice* t. z pův. os-t-ica (demin. k os-tъ); srv. Hostyz welika — Hostyz mala 1397 DO.

Srv. Ostrá, -é, Osly (je-li z osla) v Čechách.

osoblaha.

Appellativum neznámého smyslu. První člen snažil se objasnit Prasek v Č. M. M. 1905, p. 239 spojením s přídav. jm.

suchť, ale nedbal při tom základních pravidel hláskoslovných. Doklady listinné vedle znění německého mají též tvar pol. -błog-: Osoblogam 1233: Ossoblaham 1403.

ozd- (ozd, vozd, hvozď).

oznice Val. Mez., je-li z pův. ozd-ьn-ica; srv. Ozdnicze 1396 vedle Oznicze 1376.

pelz-

V druhém členu komposita *doloplazy* Olom.; srv. sub dol str. 189. — Srv. Plazy v Čechách.

per-, pьr- (stsl. pьrati letěti, č. péro).

perná Val. Mez. z pův. per-ьn-; srv. de Perne 1355 DO; jako běžný znamená původně jsoucí v běhu, tak by perný značilo asi prudký, rychlý. — Jiného původu jest *perná* Mikul. z němec. Bergen; srv. níže jm. německá.

Srv. Perná v Čechách.

perg-, pьrg- (prha).

pržno Val. Mez., dř. snad též pržná z pův. pьrž-ьn-; sr.: de Pirsna 1378, de Przna 1380, 1396, de Przne 1383, 1401 a j.; de Przneho 1415 DO.

persk-, pьrsk-

pršná Hrad. z prščná a to z pův. pьršč-ьn-; srv.; Prsczna 1397 DO, Prssczne 1437 t.

pěs- (piesek z pěsьkъ).

πίsek Hrad.; v starších dokladech sluje latinsky arena: ad villam, que arena dicitur 1322, de Arena 1346; čes.: Písek 1447 DO; —

πίskov Litov. z pův. pěsьk-ovъ; koncovka -ovъ ukazuje na osob. Písek; srv. Pyscow 1358 DO; —

πίsečné N. Měs., šp. -ý, z pův. pěsьč-ьn; srv. de Piseczne 1374, v Písečném 1436 Kn. P.; — *πίsečná* Bud., C. Cl. -ý.

Srv. Písek, Písečná v Čechách.

pil- (píla ze sthn. fíla).

píla, název samot na různých místech.

Srv. Píla, ves v Čechách.

pis-, pīs- (psátí).

písařov Záb.; srv. č. I., str. 29; k dokladům tam uvedeným připojuji *Pisarzow* 1464 DO.

Pitárné.

pitárné Osobl., Prasek, Vlastiv. Slez. II. 1, 31 Bitárno; srv. Biterne 1267, Bitern 1318—1326, Biterno 1577 Prasek, uv. m. 116. — Slovo nejasné.

plot- (plot).

oplocany Přer. m. oplocené = kdo bydlí v oplotu (ohradě); srv. Oplocaz 1131 (Fried. CB 119, pozn. 32 čte mylně Oploč-), Oploczani 1358 DO.

Srov. Oplot, Oploty, Oplotec v Čechách, jsou-li tato česká jména původní.

1. **pol-** (poře).

pole s epithety: vysoké Brod, dříve též vysoká lhota; srv.: Byssoka Lhota, que et Byssokapoli dicitur 1261, Wissokapoli 1361, Vyssoke pule 1363; — horní Dač.; — královo Brn.; starší názvy jsou německé: Cuonegesueld 1244 a tak ještě v DB: Nouauilla, que wigo Kunygesfeld nuncupatur 1376; — *polanka* z pův. pol-an-ka; srv. de Polanca 1350 DB (Krum.); Polanka 1361, Polanky 1367, s přehlas. -e-: Polenka 1363 (Val. Mez.; -e- na př. podle lok. sg. v Polencě).

Srv. Pole, Polánka, Polenka v Čechách.

2. **pol-** (srv. stsl. polica = prkno z *pola).

police Záb. z pův. pol-ica; srv. Policze 1343, z Police 1406 Kn. P.; —

poličná z pův. pol-ič-ka; srv. Policzna 1396 (Val. Mez.); —

poličky Přer., deminut. z pův. pol-ič-ka; dle Wol. dříve Pulice; srv. in Puliczich 1437 DO.

Srv. Police, Poličany, Polička v Čechách.

3. **pol-** (pól).

V prvním členu komposita *polouvsí* Jič.; doklady viz sub vis-.

Polichno.

polichno Brod; srv.: villam Polichno 1418 DO, de Pollichna... in villa Pollichna 1373 t.; s koncovkou patronymickou -ovъ: Polichnow 1368 DO. Slovo temné.

pop- (pop cizí ze sthn. phaffo.)

Jména sem náležející uvedena již mezi osobními na str. 110. Připojuji: *popov* Brod., též *popukeř* t. j. *popův keř*; — *popůvky* Brn., *deminut.*, zkráceno z *popovičky* (srv. č. I., § 9); srv.: de *Popowyczek* 1353.

Srv. *Popovo*, *Popovice*, *Popovičky* v Čechách.

prus- (Prus).

Jména sem náležející uvedena mezi osobními na str. 112. K dokladům tam uvedeným připojuji: *Prusi* 1078 (v části později interpol.), *Pruzeň* 1131 (t. j. (v) *Prusiech*) *Výšk*.

pust- (pustý).

pustina Vel. Mez. z pův. *pust-ina*; srov. (z) *Pustiny* 1625 — *Prask. Listin*.

Srv. *Pustina*, *-iny*, *Pustinka* v Čechách.

Pyšelo.

pyšelo Třebíč; srv.: *Pyscholo* ... in *Pyscolo* 1349 DB; in *Pyschelo* 1354 t., de *Pisschela* 1356 t., de *Püssel* 1381 t. (= z *Pyšel* ?); masc.: aby se uvázala v *Pyšel* 1436 Kn. P.

Slovo nejasné; srv. *Pyšely* v Čechách.

přt- (stsl. *přta*, č. *pták*).

ptení Prostěj. z pův. *přt-en-ěje*; u jmen zvířat bývá jinak kmen *-en-* ještě ve spojení se suff. *-ьсь*; srovn. stsl. *přtenьci* z *voasia*, stč. *kuřenci*, *lvíčenci*. Doklady: *Napteni* 1131, de *Ptenye* 1403 (porušeno: de *Pten* 1372, ze *Penie* 1387*), ze *Ptení* 1406; podle něm. *Ptin* též *Ptíň*; srv. ze *Ptyně* 1532 *Kameníček*, *Sněmy* II. 579, ze *Ptyní* t. r. t. 582. — Na stsl. *přten* (sic!) prý *pták* pomýšlel již *Brandl*, *Rozpravy* p. 147.

pъj-, sil. *stup. poj-*, *zdlouž. paj-* (píti, na-pájeti).

napajedla Hrad., plur. k *appel. napajadlo* = *Tránke*; přehlas. *-e-* podle lok. (v) *napajědlých*; srov. *Histor. Mluv.* III., 1, 147; srv.: *Napaiodl* 1366 (*-o-* snad přepsáním za *-a-*); s přehláskou: *Napagyedl* 1371 DB, v *Napajedlech* 1437 Kn. P.

Srv. *Napajedla*, *samota* v Čechách.

raб- (rubati).

poruba Hran. z pův. *po-raб-a*; srv. rusín. *porub* „Ausrottung des Waldes“; —

*) Srv. též: in *villam Ptyena vulgariter dictam* 1359.

roubanina Třebov z původ. *raḅ-an-ina*; drží ves Rubaninu 1481 Kn. P.; starší doklady neukazují jasně rodu: de Rubanyn 1356 DO a j.

raj- (ráj).

rájec Bosk. z původ. *raj-ьсѣ*; srv. Rayc 1131; — na Rejci, obec vsi Rejce vedle: ze dvora Rájeckého 1552 Listin. Prask. (= Grobrasel Záb.); tím by byl dán doklad pro přehlásku *áj-ej* (srv. Gebauer I., 135), ale jest možno, že se říkalo do Rajce s krátkým *-a-*; —

ráječek Záb. z pův. *raj-ьчѣ-ькѣ*; *ráječko* Bosk. s *-o* jako voz-dečko m. hvozdeček. — Srv. též č. I., str. 25 a 115.

Srv. Ráj, Rajsko v Čechách.

rak- (rak).

rakovi Tišn. z pův. *rak-ov-ьje*?, spíše z přídav. jm. *rakové*: srv. de Rakowe 1392 Kn. P., z Rakové 1466 t., z Rakového 1480 t.; též v plur.: z Rakowich... w Rakowich 1406, z Rakovaych 1480 Kn. P.; —

rakoduvy Olom. m. *rakodavi*, přezdívka; srv.: Rakodaw 1358 DO, v Rakodavích 1437 Kn. P.

Srv. Rakousy (Rako-úsi), Raková v Čechách.

rej- (rě-ka).

řečice z pův. *rěč-ica*; srv. z Řečice 1411 Kn. P.; též pomnož.: z Řečic 1408 t.; —

říčky, plur. k deminut. *rěč-ьka*; srovn. Rzyczka 1358 DB, Rziczky 1365 t. (Ivanč.); —

meziříčí z pův. *-rěč-ьje*, později *meziříeč*, *-říč*: de Mezirziecz 1374 Kn. P., z Meziříče 1407 t.; deminut. odtud příponou *-ko* *meziříčko* Bosk. a *meziříčko* horní Dač. aneb *-íčko*: super villa Mezirziczko seu Mezirzicziczko 1464 DB (*meziříčíčko*); — *poříčí* a *poříč*: Porziczie 1360 DO, Porzicz inferius et Porzicz superius 1382 t., villam Hornye Porzyecze, villam Dolnye Porziczie 1416 t. Bosk.; — *záříčí* Krom.: v Záříčí 1408 Kn. P. a j.

Srv. Řeka Černá, Řečany, Řečice, Říčky, Poříčí, Poříčany, Zářečí, Záříčí, Záříčany v Čechách.

rek- (otrok).

otrokovice Hrad.; srv. č. I., 106.

rěp- (řěpa, srv. lat. *rāpa*).

řepka Tišn. z pův. *rěp-ьka*; dříve snad řepice (z *rěp-ica*);
srv.: de Rzepicz 1356 DB; —

žopy Hol. z pův. *žepy*—*řěpy*; srov. *Zepy* 1272, *Zopi* 1374
Kn. P., z *Zop* 1406 t. Srov. doklady na změnu ř—ž a dialekt.
že- v žo- v Hist. Mluv. I., § 133, 221.

Srv. Řepy, Řepany, Řepníky v Čechách.

řes- (řasa).

řásná Dač.; srov. *Rzasna* Lhota 1385 DB (nemá-li se čísti
řásná, lhota); *Rzazna* 1399 t., z *Řásné* 1406 Kn. P.

rozg-*) (rózha, roždíe, rošti).

rouštká Val. Mez., lépe *růžďka* (Šemb.), z původ. *rozg-ьka*.
Podle Vítěz. Houdka v Čas. Olom. Mus. VIII., 34 říká lid
Růžčka, adj. *růžecký*. Pastrnek ibid. p. 80 soudil podle adj.
růžecký, že *růžčka* je z pův. *rožьčьka*, ale z toho by musilo býti
nč. *růžečka*. Z *růždka* očekává Pastrnek adj. *růždecký* nebo *růž-
džecký*, ale *růžecký* možno vykládati z *růž(ď)ka*; ostatně při tvoření
adj. ze jmen místních působí mnoho analogie. Název *rouštká* je
patrně umělého původu a zaveden asi českou intelligencí, zvyklou
nahrazovati valaš. ů spisovným ou.

Říše.

Slovo nejasné; staré doklady ukazují na kmen *řuš-* nebo
hřuš-; srv. de Revsch 1265, Reusch t. r., často tak; Rusch . . .
in Rusch 1257, de . . . in Altenrusch 1257; in antiquo Rusch 1301,
Staru Rzisschi 1387 DB — Stará Říše Dač.; — z Ržysse
v Ržyssy 1320 (opis), in Hrzuss 1353 DB, Rzűsch 1358 t. —
N. Říše Dač.; — týž kmen jeví se u jména *Hříšice* Dač.: in
Hrzusycz 1353 DB, de Ryssycz t., parua Hrzysicz 1376 t.; v Kn.
P. pomnožné: z Řišic . . . v Řišicích 1407.

rog- (roh).

rohy Vel. Mez.; srv.: villa Roh 1377, v Rozích 1460 Kn. P.;
rožná N. Měs. z pův. *rož-ьn-*; srv. cum villa Rosnee 1349
DB, Rozna 1416 Kn. P.; —

rožínka dolní a horní N. Měs. z rožénka a to z původ.

*) Z kmene *rezg-* (lítev. *rezgù* = pletu) odvozuje *rozga*—*razga*
Vondrák I., 398; Miklosich E. W. z **orz-g-*.

rož-ъn-ъka*); srv. villam Rozenkam 1349 DB, často; v Rožence 1406 Kn. P.; —

rohatec Hodon. z pův. rog-at-ъcъ; srv. Rohatec 1368 DO; v Kn. P. pomnožné i singulární: z Rohatec 1406, z Rohatce t. r., z Rohatec 1411. — Srv. Rohy, Rohatec, Rohacko v Čechách.

rogoz- (rohoz = rákos).

rohozdec Tišn. m. rohozec z pův. rogoz-ъcъ; -d- vyvinulo se v nepřímých pádech, kde se stýkalo -zc-; srv. z Rohozce 1412 Kn. P.**)

 — Srv. Rohozná, Rohozec v Čechách.

rochl-, rokl- (cizí z něm. rachel).

rohle Záb.; srv. Rochla 1384, Rochle 1385 DO; jinak většinou -h-: Rohla 1356, 1389; Rohly 1397, 1412, 1447; Rohle 1376, 1412; Rosla 1371 — vesměs DO. Je-li rohle původu domácího, bylo by možno pomýšleti na koř. rog- a suff. -ljo- nebo -lja-; srv. stsl. rogľb, slovin. rogelj = roh.

Srv. Rokle, Rohliny neb Rochliny v Čechách.

Roštění.

roštění Hol.; slovo temné; srv.: Rosceni 1131; in Rostyenie 1353 DO, Rosczyenye 1376 t.; z Rossczenie 1481 Kn. P.

rov-; ru- (rýti, rov).

prerov t. j. pře-rovъ fossa; Preraw 1356 DB, Przerow 1351;

rovečné Bosk., šp. rovečín, z pův. rov-ъč-ъn-; srv.: in Villa Roweczne 1349 DB, de Roweczneho 1379 t., z Rovečného 1500 Arch. Č. XVI., 554. — Srv. Přerov v Čechách. .

rud- (rudý).

ruda: in Hruda 1353 DB, in Ruda 1366 (Vel. Mez.); Ruda 1397 DO (= r. n. Mor. Šump.); in Ruda 1348 DO a j., we wfy Rudie 1492 t. (= r. německá Rýmař.); —

rudka z pův. rud-ъka; srov. villam Rudkam 1322 (Bosk.); de Welike Rudky 1399 DO (Třebov.); *roudka* malá Třebov.; srv.: Rudkam paruum 1372***); —

*) Odvozovati z pův. rož-an-ъka, rožěnka není vhodné, ježto není dosvědčena osada rožená.

**) Dříve snad slulo toto místo Rohozov; srovn. Rogozou, Rogozoucíh 1131.

***) Podrobně o obou roudkách a jich vzájemném poměru Prasek. Sel. Arch. IV., 44 n.

roudno Šternb. z pův. *rud-ъno*; srv. Rudno 1397 DO 1410 CM;
rudné Třebov.: Rudne 1398 DB; —

rudník Kyj. z pův. *rud-ъn-ikъ*; —

rudice z pův. *rud-ica*; srovn. Rudycz 1353 DB (Bosk.); in
Wrudycz 1350 DO (Brod.).

Srv. Ruda, Roudná, Roudné, Roudníky, Roudnice, Roudnička
v Čechách.

ruch- (srv. rušiti).

rouchovany Krum. místo rúchověné; srovn. Ruchwan 1325,
z Rúchovan 1406 Kn. P.

rus-

rouské Hran. z rúské, pův. *rus-sk-*; srov. Ruske ok. 1310,
1390, in villa Russki 1390, de Ruskeho 1400; —

rusava Hol. z *rus-ava*. Z výkladů jména této osady, nazvané
po řídce téhož jména, uvádím Brandlův v Rozpr., podle něhož
Rusava = ξανθός v Iliadě, Perwolfův Arch. XVI., kterému jest
Rusava „die fliessende“, a Praskův v Č. M. M. 1904, 432, kte-
rému značí totéž co Čermná či Červenka. Miklosich E. W. roze-
znává (mimo národní jméno Rus) dvojí kmen *rus-*: 1.
rusý = plavý, 2. *rous* = haarzotte.

ryb- (ryba).

rybí Jič z pův. *ryb-ъje*; — *rybné* Jihl. z pův. *ryb-ъn-*; srv.:
de Rybne 1356 DB; —

rybníky Krum. z pův. *ryb-ъn-ikъ*; srv. de Rybník 1349 DB;

rybníček Výšk. z pův. *ryb-ъn-ič-ъkъ*; srv. de Ribniczek 1399;

rybář(e) Hran. m. rybáři z pův. *ryb-ařъ*.

Srv. Rybná, -é, Rybník, -y, Rybníček, -čky v Čechách.

sak- (suk).

V kompositech: *soběsuky* Prost., přezdívká, pův. *soběsuci*;
srv. Sobiesuk 1347 CM, 1384 DO; v Soběsucích 1410 Kn. P.; —

sukolom Litov.; srv. de Sukolom 1318, srv. 1326; dialekticky:
de Sukolom 1376 Kn. P., de Sokolom 1359, Sokolom 1437 Kn. P.
(akk. v č. tex.); nyní Sokolom.

Srv. Soběsuky, Sukorady v Čechách.

salaš.

salaš Hrad. — z novější doby.

sě- (sěno*).

senice z pův. sě-n-ica; srov. Syennicza 1261 (Brod): — s. veliká Litov.: z Veliké Senice 1447 Kn. P.; —

senička Litov., též m. s., deminut. ze sěnnicě; srov. de Seniczka 1389 Kn. P., starší dědiny Malé Seničky 1755 Prask. Listin.; —

seninka Val. Mez., deminut. k sěnná s přejatou příponou zdobňovací -inka.

Srv. Senník, Sen(n)ice, Senohraby, Senožaty atp. v Čechách.

sed-

I. Z kmene sed-: *sedlnice* Jič. z pův. sed-l-ica; srov. ab aqua Zedelniz 1267. — Prasek v Č. M. M. 1905, 235 vykládá ze Sadelnice, ale neopírá se o určitý doklad.

sedlec Třebíč místo sedlce t. j. sed-l-ice, deminut. k sedlo; srovn. Sedlce 1000 CB Fried. (v Čechách); — *selec* Mik. místo sedlec, sedlce; doklady pouze německé: Foydaspru 1332 a j.; —

sedlisko Olom. t. j. sed-l-isko; srv.: in Sedlisk 1276.

II. Z kmene sěd- (sěd-): nové *sídlo* (Cat. Cl.), novosedly (Lexik.) Mikul.; doklady jsou již zněmčeny: Neusidel 1271, Nevzidl 1351 DB.

III. Z kmene sad- (sōd-): *sádek*** Třebíč z pův. sad-ica; srovn. Sadek 1358 DB; sádek může býti deminutivum k sád = mezník; srv. Bartoš, Dial. Slov.

Srv. Sedlo, Sedlec, Sedlčany, Selce, Selčany, Sedlečko, Sedlecko, Sedliště v Čechách.

sěk- (sieci).

osek Hran. z pův. o-sěk-; srv. Novum Hosek 1360; —

osyky Tišn., je-li z osěky; srv. Ossyec 1390 DB; *osičko*, je-li z osiečko, srv. km. os- 1); —

osičany Krom., šp. osyčany, pův. osěčené = kdo obývá osěk; srv. de Ossieczan 1366; -i- za -e- (-ě-) jest patrně dialektické: —

paseka z pův. pa-sěk-a; srv.: villam dictam Techancz seu alio vulgari Passeka 1380 (Rýmař.); ke jménu p. připojuje se obyčejně přívlastek, značící místo, kam p. přísluší: p. jaroslav-

* -no přípona; srv. Meillet 445, Vondrák I., 414.

** Také jm. Zottig Osobl. je asi z čes. sádek: Sczadec 1250, Zadík 1267, Zadech 1270.

ské (Holeš.), jimramovské (N. Město), roženecké (t.) t. j. u Rožné, videcké (Val. Mez.) t. j. u Vidče atd.; —

príseky Jihl. z pův. přě-sěk-a == Gehau; srv. Preseka 1167, Prziesssek 1318; —

seč Prost. z pův. sěčъ; —

v komp.: *rozseč* z pův. rozsěč i rozsěchie; srov. č. II, § 5, 5; na př. Rossyecy 1349 DB a j. (Dač.), z Rozseči 1411 Kn. P., z Rossecze 1412 t.; —

rosička, lépe *rozsička*, demin. z rozsěč; srv.: de Rossieczka 1361 DB, de Rossieczky ... in minori Rossieczky 1369 t. (N. M.); in minori Rosiczcz 1374 DO (Bosk.); — *rosička* t. j. rozsička panenská Dač., dříve jen rozsiečka: Rossyeczka 1376 DB.

Srv. Seč, Osek, Oseky, Osečná, Osečany, Proseč, Prosečné, Prosička, Roseč, Rosička, Příseka, Paseka v Čechách.

serd- (-sřed v pros(t)řěd).

středolesi Hran.; srv. kmen lěs-. Srv. Střednice, Středokluky v Čechách.

serg-, sorg- (stráž).

strážnice Hod. z pův. straž-ъn-ica; srv. de Straznicz 1391: —

stražisko Lit., též stražiště (-išče); srv. de Strazisczie 1373, na Stražisku 1626 Lištin Prask.

Srov. Stráž, Strážnice, Stražiště v Čechách.

skel-, skol- (skála).

skalice z pův. skal-ica; srv.: Skalice 1197, de Skalicze 1368 DB (Bosk.); —

skalička Záb. a j., deminut. ze skalice; z Skaličky 1459 Kn. P.; — *skalka* Kyj. z pův. skal-ъka.

Srv. Skála, Skály, Skalí, Skaliny, Skalany, Skalné, Skalice, Skaličany, Skalka, Skalsko, Podskalí, Záskalí v Čechách.

skěp- (ščěp).

šťopa Hol. z pův. ščiep-a; srv. Sstippu 1446 DO.

Srv. pol. szczepa scheitholz Mikl.

skot- (skot).

skotnice Jič., Wol. Skotnica, z pův. skot-ъn-ica; srv. mrus. skotnyča schatzkammer (Mikl. E. W.) a str. 207.

skři- (křídlo).

křídla N. Měs., sg. pův. skridlo; de Krzidyl 1376 DB, de Krzidl 1381 t.

slep-*

slopné Hol. z pův. slop-ъn-; srv.; Slopnam 1261, sloppna t., + zlopna 1298 (3×); tedy dříve *slopná*. Prasek. Č. M. M. 1905, 241 odvozuje ze slupná.

slěp-, (srv. slepý, slepice).

V druhém členu komposita *kuroslepy*; srv. kmen kur-.

slěz (sléz).

slížany Krom. m. slěžžené; srv. Slezan 1355 (3×), 1359 DO t. j. Sléžan.

Na Slezany těžko jest pomýšleti; srv. Č. M. M. 1906, 9.

smerk- (smrk).

smrk Třebíč z pův. smьrkъ; —

smrček Tišn. z původ. smьrč-ьkъ; srv. z Smrčku Kn. P. 1406; —

smrčná horní a dolní Třebíč z pův. smьrč-ъn-; srv. Smirczna 1304, v Smířném 1417 Kn. P.

Srovn. Smrk, Smrčí, Smrčná, Smrček, Smrkov, Smrkovec v Čechách.

smol-

smolná Třebov. z pův. smol-ъn-; srv. in villa Smolne 1368 DO. — Podle Praska Č. M. M. 1905, 235 jest podobného významu jako s m r č n á.

soch- (socha = vidlice).

rozsochy N. Měs.: Rozsochy ... z Rozsoch 1436 Kn. P.; —

ousoší Tišn., úsoší z pův. a-soš-ъje**).

Srv. Rozsocha, Ro(z)sochatec v Čechách.

sok- (sokol).

sokol Olom. -nové; *sokolí* Třebíč, adj. přísvoj. či pův. -i, -y?;

*) Kofen tento vidím v řadě: 1) slъp-: stsl. ischlapati scaturire m. isslapati (Vondrák I, 361); 2) slъp-, dlouž. slъp: slъpati prýštiti; 3) slop-: slopati = chlemtati vodu Kott; slъp-: slapъ fluctus, č. slap.

**) Podle Wol. II. 1, 379 sluje ou. r. 1470 Osoší.

sokolnice Brn., pův. sokolníci = ošetřovatelé sokolů (Brandl, Rozpr. 114); Czokelnicz 1373 CM, v Sokolnicích 1408 Kn. P., z Sokolnik 1459 t.

sol- (sól).

solanec Val. Mez. z pův. sol-an-ъсѣ; —

slatina z pův. sol-t-ina; srv. Slaczin 1261 (Brn.), Zlatina 1349 DB. (Krum.); *sl.* horní Dač.; —

slaténice m. slatinice z pův. -ica; srv. Slatynicz 1365 DB; —

p o m n o ž. slatinice jsou asi místo slatinníci (sg. nom. slatin-ъn-ikъ), ač i plur. slatinicě jest možný; srv. ve Velkých Slatinicích 1405, z Slatinic 1482 Kn. P. (Olom.); —

slatinka, deminut. příp. -čka; srv. de Slatynka 1391 Kn. P., z Slatinky 1408 t. (Bosk.);

slatinky Prostěj., též m a l é slatinky; srv. Slatina parua 1358 DO, v Malých Slatinkách 1405 CM. — Srov. Slatina, -y, Slatinice, Slatinky, Slatiňany v Čechách.

sov- (sova)

sovinec Rýmař. z pův. sov-in-ъсѣ; srv. de Souinecz 1353 DO, z Sowincze 1448 Kn. Opav.; starší je název německý: Aylburg 1348 DO.

Srv. Sovinec, Sovinka, Sovinky v Čechách.

sta-

stáj Jihl. z pův. sta-ja anebo staj-a; z Stáje 1406 Kn. P.; —

stádlo Šternb.; starší doklady ukazují na stadlce; srv.: Stadlce 1296, Stadlcze 1372 (Stadlicze 1371 s průvodným -i-), v Stadle 1491 Listin. Prask. (z kopie), ves Stadlo 1512 t. (též); —

stejšť Dač., dříve stajiště z pův. staj-išče; srov.: Stagisscze 1365 DB, Stagistye 1415 t., Staischt 1385 t.; —

prostýj Dač. z pův. pro-stъ-*) ; srov. de Prosteho 1416 DB;

rozstání Prost. náleží snad též ke kmeni sta-; sto(j)-; srv.: de Rostanye 1355 DO, in Rostanye 1358, 1391 t. a jindy často v DO, srovn. ještě in Rostany 1437, 1446, de Prostayn 1368 t. (zněmčeno, srv. něm. Rostein); —

stanoviště Vel. Mez. t. j. sta-n-ov-išče; srv. Stanovisch 1327 ;

přestavky t. j. přě-sta-vlci; srv. sub vlk-.

Srov. Stan, Stádlo, Stadlec m. Stadlce, Stanoviště, Rozstání v Čechách.

*) Vondrák I., 170.

stap- (stúpati).

stupava Kyj. z pův. stap-a-va; z Stupavy 1464 Kn. P.

stek-, stək- (s(t)klo).

sklenné Vel. Mez. m. sklenné z pův. stək-l-ěn-; srv. Sklenne 1368. — Srv. Sklenka v Čechách.

stěn- (stien).

stínava Prost., je-li z pův. stěn-ava; doklady mají -f-; srv.: Stinawia 1358 DO, v Stínavě 1407 CM.

ster-, stor- (strana, stráň).

strání Brod z pův. stran-īje; srv.: Stranye 1353 DO, Strany 1359 t., Stran 1360 t.; tvrz Strání 1480 Kn. P.; —

straník Jič. m. stranník, pův. stran-īn-ikъ; srv. z Stranika 1408 Kn. P., de Stranyk 1412 DO; —

stránka Rýmař., dříve stranské, jak u Šembery, pův. stran-isk-; srv. wes Stranske 1492 DO; —

straná Dač., t. j. stranná z původ. stran-īn-; srovn. villam Stranie 1466 DB p. 413.

Srv. Straná, Stráň, Straňany, Stránka, Stranná, -é v Čechách.

strěl- (střěla).

střelná z pův. strěl-īn-; in Strzilne 1365 DO (Šternb.); —

střílky Krom., plur. k deminut. strěl-čka; srv. Strielki 1358, Strilk 1321; z Střílek 1406 Kn. P.; —

střelice dříve střělce, střělci, původ. strěl-ic-; srv.: Strelcih 1131, in Strzielczich 1387 DB; Strzielcz 1375 CM; s analog. koncovkou -ice: Strelicz 1376 DB.

Srv. Střela, Střelné, Střelice v Čechách.

s(t)ru-, s(t)rov-.

pstruží Míst., je-li místo stru-ží (p by bylo prisuto jako ve štros—pštros); —

pstružinky Jič., lépe pstružínky, je-li to deminut. ke stružná, pův. stružn-čka, struženka—struženka—stružínka; srv. stroužná v Prus. Slez.; —

ostrov z o-strovъ = „τὸ περίρ' ὅ' υ' τον“; srovn. Ostrow 1370 (N. Měs.); —

ostrovánky Kyj., dříve ostrovany; srv. in Ostrawan 1353 DO; na tyto ostrovánky vztahuje se snad listin. Ostrauaz 1131 (sr. Friedr. CB).

Podle Praska náleží sem též ostrava, viz kmen os-
Srv. Struhy, Strouha, -y, Ostrov v Čechách.

strag- (stč. strhati radere, srv. Gebauer I., 76).

strhar Tišn., dříve plur. -e: Strharzye 1390 DB 197. Srvn.
Struhaře v Čechách od km. strug- (strouhati).

stráž- (stsl. stráža dřeň).

střeň Litov., je-li z pův. stráž-enъ, stč. stržen, stržeň; srv.
de Wstrzenye 1390 Kn. P., de Strzenye 1392 DB; -rz- možno tu
čísti jako -rž- i -ř-; Střeň 1630 Listin Prask. (gen. tamtéž Střeně
i Stření).

stud- (studený).

studená Dač. z pův. stud-en-; Studena 1365 DB; —

studně z pův. stud-(ъ)nja: st. bílá Třeb.; tři st. N. Měs.,
dříve čtyři studně: in villa, que quatuor fontes appellatur
1348 DB; —

studnice sing.: Studnicz 1342 (Výšk.); *studnice* pomnož. N.
Měs.: in Studniczich 1371; *studničky* jinak *studniee malá* Jihl.; —

studénky a *studýnky* plur. k sg. stud-en-ъka; srv. Studenca
1353 DO, ze vsi Studének 1562 Listin. Prask. (Záb.), úbec dědiny
Horních Studýnek 1651 t.; —

studenec z pův. stud-en-ъcb; srv. Studenecz 1366 DB (Třebíč).

Srv. Studená, -é, Studnice, Studňany, Studénka, Studánka,
Studánky, Studenec v Čechách.

stvol-

stvol-ová Bosk.; srovn.: Stwalona 1318—1326, de Stwolowa
1399 CM, ze Stvolové 1409 Kn. P.; ze Zbolowey 1406 t.)*

Srv. Stvolny (Zwolln) v Čechách.

stb- (stblo, stéblo).

Džbel Litov., podle Wol. dříve Zbel, Prasek v Sel. Arch. I.,
256 píše Džbel, v dokladech starých bývá na počátku stb- nebo
z(d)b- a -e- mění své místo; srv.: in villa Zbele 1349, in Stebl
1351, de Stebel 1353, in Ztebel t. r., de Zdbele 1358, in villa
Stbel 1365, in villa Stbeli 1373, de Stbele 1376 (2×) vše v DB;
Stbel 1379, 1387, 1446 DO, Stbel 1446 t. — V Arch. Č. XVII.,

*) Srv.: na lúce Stvolovej na tej Kn. P. 1493 (VI., 316).

strana 535 užívá se slova džbel, zbel jako synonyma ke jménu strouha.*)

stlp- (stlúp).

sloup Bosk.; srv.: Slúp 1463 Kn. P.; —

čule, něm. zulb Znoj., je-li z pův. stlúp; již staré doklady ukazují na němec. zulb: Zulb 1052, zelub 1228, in Czulba 1410.

Prasek v Č. M. M. 1905, 241 řadí sem též Slopné, srovn. však kmen slep-.

Srv. Sloup, Sloupno, Sloupnice (sg.) v Čechách.

su-, sov-

sovadina Hol. t. j. sov-ad-ina; Vanka z Sovadiny 1480 Kn. P. (týž sluje ibid. VI, 72 Sovadský a V, 7 -inský).

such-

suchá Jihl.: Sucha 1415 DB; *suchdol* též *sukdol* z pův. suchъ dolъ: Suchdol 1318—1326; —

sušice Hrad. z pův. suš-ica: Suzichcz 1344; vedle appellativní sušice (sg.) byly též pomnožné s. z pův. sušici: Sussiczi 1078 (interpol.).

Srov. Suchá, -é, Sušany, Suchdol, Sušice v Čechách.

suk-, sꜙk- (skáti = soukati).

K tomuto kmeni řadím jména jinak temná: *oskava* Lit., je-li z pův. o-sꜙk-a-va; z Oskavy 1480 Kn. P.; —

přeskače Kruml. z původ. pře-sꜙk-a-či; srv.: in Przyeskaz 1358 DB, de Przyskacz 1354 t.; — *přeskač* = kdo přesukuje, tkadlec?

skawsko Krom.: Skawsko 1381, 1412 DO.

Srov. Přeskaky v Čechách.

svět- (svatý).

posvátno Hran. z pův. po-svět-ъno; srv. zprávu Wol. o vzniku této obce I, 204, pozn.; srovn.: obec Posvátenská 1588 Listin. Prask. II.; —

osvětímány Kyj. m. osvětiměné = kdo bydlí v Osvětimi; srv.: de Oswyetyman 1350 DO; viz též č. I, p. 127.

Srov. Svatá v Čechách, Oświęcim v Haliči.

*) Praví se tam, že se má voda pouštětí určitou struhou a pokračuje se. „Pakli by obmyslili kudy jinudy tý vody púščení, nežli tím džbelem, však tak, aby jí tolikéž šlo, jako tím zbelem...“

sv- (svině).

svinné Vel. Mez. z pův. sv-in-ъn- (svinъ, pův. jm. přídavné = lat. suīnus zpodstatnělo, tak že se z něho odvodilo nové příd. jm. suff. -ъno-); srv.: z Svinného 1483 Prask. Listin. Možno též pomýšletí na *svin-* ve svīnъcъ olovo. — Podle Čes. Lidu 1907, 304 pochází prý svinné od svinouti, svin = horský uzel, ale od kmene vi- by takové slovo znělo svoj.

Srv. Svinná, Svinné v Čechách.

svět-.

svět nový Dač. a j.; *světla* Dač. z km. svět-lo: Swyetla 1394; *světlé* Bosk.: (z) Světlého cca 1604 Prask. Listin.; —

svit-ava: Cwitawa 1210, pomnož.: z Svitav 1407 Kn. P.; deminut. *svitávka* Bosk.: z Svitavky 1486 Kn. P.

Srv. Svět, -y, Světec, Světlá, -é, Světlík v Čechách.

srb- (Srb).

srbce Přer. m. srbcí z pův. srb-ъcъ; suff. -ъce- označuje často původ, národnost; srv. Slovenec, Moravec atp. (Vondrák I., 467). K dokladu uvedenému na str. 128. připojuji: Zerbcih 1131 (= (v) Srbcih; od Srebek by byl stč. lok. -iech).

srēb- (stříbro*).

stříbrnice, pův. stříbrníci = dobyvatelé stříbra (suff. -iko-); srv.: Zrebrniceh 1131 (= (v) Stříbrniciech), in Strzibrniczich 1464 DO, in Strsibirnik 1333.

Srv. Stříbrníky, Stříbrnice v Čechách.

šed-, chod-.

ochoz, *vochoz* z pův. o-chod-ja, stč. ochoza, ochozě; ochoza = odměřený kus lesa na prodej (Bart., Dial. Slov.); srv.: Ochosa 1261 (Brn.).

šiš-.

šišma Hol. z pův. šiš-ъma? srov.: de Sissmy 1446 DO = z Šišmy; jiný doklad viz na str. 45; dialekt. -e-: nechce ... vymazati vsi Šešmy 1481 Kn. P.

špic-.

špičky Hran., deminut. příponou -ъka (-ъkъ); srv. in villa Spizk 1270, de Spiczka 1321; z Špiček 1464 Kn. P. — Štrekelj,

*) Z *srēbro a to ze srebro; srv. Gebauer I., 143.

Arch. für slav. Phil. 1905, 61 soudí proti Gebauerovi, Hist. Mluv. I. 526, že vedle slova špice, přejatého ze střhn. spitze, bylo staré domácí slovo ščpicě z pův. stǫb-ica, pro něž i v jiných jazycích slovanských nalézá obdoby; pak by jméno špičky náleželo ke kmeni stǫb-. Srv. též příjmi Štříčský: Jana Štříčského Kn. P. VI., str. 21 a j. často.

štít- (štít).

štítná Brod. z pův. štít-*ln-*; srv. de Scitne 1374 Kn. P., ze Štítnej 1537 Listin. Prask. (kop.); —

štítary Znoj. místo štítaři = Schildmacher; srv.: Ssczithary 1365 DB, Štítary 1520 List. Prask.; zněmčeno: Schyltorn 1349 DB. Srv. Štít, Štítná, Štítary v Čechách.

těg- (těžeti).

tážaly Olom. m. tážali, plur. přič. min. čin. tážal, těžal od slovesa těžeti, stsl. težati = pracovati; tážal = dělník, sedlák; t ztvrdlo v t jako ve slovese táhnu m. táhnu (těgnať). V starých dokladech bývá též diminut. příp. -*lkz*: Tasalech 1131 (= (v) tážaléch), Tesalczi 1078 (interp.), Tasalky 1126 (těž).

těk- (téci).

rástoka Hol. m. ráz-toka = místo, kde se vody roztékají; srv. str. 152.

Srov. Roztoky v Čechách.

tel- (tele).

telnice Brn. z pův. tel-*ln-*ica; telnicě = ohrada pro telata; srv. konnicě; Telnicz 1261, 1328 a j.; z Telnice 1418 Kn. P.

Prasek v Č. M. M. 1905, 237 srovnává telnici se jménem vtelno a odvozuje obé z kořene vi: *vtel-*ln-*ica*. Ale jména, kterými se dokládá, stsl. vitlъ machina, slovin. vitla rukojeť mají vi, nikoli vъ a není zřejmo, proč by se bylo v z *vtelnica odsulo, když ve jméně vtelno se dochovalo.

Srv. Telecí, Telnice v Čechách.

telk-, tьlk- (tlúci).

V druhém členu komposita pacetluky Holeš.; původ. -tluci; kmen části první je temný; doklady uvedeny v č. I. sub *pěk-*: k tomu srv.: dědiny Pacetluk 1499 Prask. Listin. (kop.).

tep- (teplý).

*teplíce**) Šump. z pův. tep-l-ica.

Srv. Teplá, Teplice v Čechách.

terb-, tьrb-.

trboušany Brn. m. trbúšěné. — Jméno temné.

tich- (tichý).

tichá Míst. — Srv. Tichá v Čechách.

topol- (srv. lat. *populus*).

topolná Hrad. z pův. topol-*ln-*; srv. Topolna 1318, Topolne (Topulne) 1393 CM; —

topolany m. topolené = kdo bydlí na místě porostlém topoli; srv. Topolaz 1078 (interpol.), 1131 (= v topolas, -anech).

Srv. Topol v Čechách.

trab- (trúba).

troubky Přer., deminut. z pův. trab-*ьka*; de Trubka 1348 DO, in Trubca 1349 t.; plur.: de Trubek 1356 t.; —

troubsko Brn. z původ. trab-*ьsko*; srov.: Trubsk 1358 DB, Trubsko 1364 t., v Trúbště 1418 Kn. P.

Srv. Troubky České v Čechách.

trěsk- (třieska).

třeština Záb. z trěšč-*ina*; často v DO; srv.: Trzieszczina 1353, Trsszczina 1360; v Třeštině 1480 Kn. P.

Srv. Třískolupy v Čechách.

tru-, trov- (tráva).

trávník z pův. trav-*ln-ikъ*; srovn. z Trawnyka 1405 Kn. P. (Bosk.); Trawnik 1349 DO (Kroměř.).

Srov. Travné, Trávník, -lček v Čechách.

trъs- (trest, gen. trsti = třtina).

tresné velké, malé Bosk., místo trestné z původ. trъs-t-*ln-*; srovn. in inferiori Trzestna 1351 DB, in Trestne 1354, 1378 t.; Trzestne 1447 DO; z Trestného Velkého, z Trestného Malého 1500, Arch. Č. XVI., 554.

*) Wol. má jen něm. jméno Wermsdorf (-ä-), C. Cl. Ol. Wermsdorf, č. Teplice vel Verničovice.

křtěnice Krum. místo trstěnicě z pův. trs-t-ěn-ica; srv. in Trstyenycze 1353 DB, de Strzienicz 1356 t.; de Trzestnicze 1390*), z Trstěnice 1406. Počáteční trs- změněno v tř- a skupina tř- v kř-. Jméno Stihniz 1253, Styhnicz 1349 DB téže osady jest jiného původu.

Srv. Trstěnice v Čechách.

tul-

všetuly Hol.; srv. vřš-.

tur-.

tuřany Brno místo tuřené; srv. Turane 1208, de Thursas 1292. Starší vykladatelé přikládají tomuto jménu význam mythologický. Podle J. Hraše v Komen. XV. 757 pochází prý od tuřana, staromoravského prý bůžka. Brandl, Rozpr., myslí, že jméno tur znamenalo nejen býk, nýbrž též božstvo jako keltické slovo tarvos; odtud sloven. turice = letnice. Jisté jest, že jméno tuřany odvozeno jest ode jména tur = lat. taurus; na kluzké pole výkladů mythologických neodvažujeme se spouštět.

Srov. Tuřany, Tursko v Čechách.

tvarog-**).

tvarožná Brno, dříve tvarožnice z pův. tvar-ož-ъn-ica; srov. Twarszonicz 1288, Twaroznic 1297, Twarossnicz 1347; na Tvarožni 1414 Kn. P. (k nom. tvarožně?); —

tvarožná (lhota) Hodon., adj. z pův. tvarož-ъn-.

tyn- (cizí, germ. tün).

týn Hran., Třeb.; —

týnec velký Olom., deminut. z týn, pův. tyn-icъ; srv. Thynech 1223, Tynez 1274, Tyncz 1364, vsi Velkého Tejnce 1603 Listin. Prask. (kop.); — *týneček* Olom., deminut. z týnec, původ. tyn-ъč-ъkъ, tedy stč. týnček; srovn. Tynczek 1263, 1314; Parua Tyncz 1364.

Srv. Týn, Týnec, Tynčany v Čechách.

trn- (trn).

trnava z pův. trn-av-a; srv. tyrnaua 1275, Tirnauia 1293; *trnávka* z pův. trn-av-ъka; staré doklady mají latin. kon-

*) Tento doklad by ukazoval na pův. trst-ъn-ica, č. trestnicě.

**) Podle Peiskra, Die älter. Beziehungen der Slawen etc. 1905, 3. přejato tvarogъ z turkotatarštiny; srv. turec. torak.

covku -ia : Tyrnavia 1308 (Třebov.), Trnavia 1404 (lič.), in oppido Trnawka 1405 Kn. P.

Srv. Trní, Trnava, Trnávka v Čechách.

ublo-

ublo Hol., podle Wol. dříve také ublov; slovo nejasné; srv.: z Úbla 1450 Listin. Prask., Ublo 1481, 1482 Kn. P.

ul- (ulicě).

ulice nazýval se dříve po česku Dittersdorf (čes. nyní Dětrichov) u Třebové; sr.: villam Vlicze, que in wlgari Dytrichsdorf nuncupatur 1398 DO, není-li to od osobn. Úl; sr. č. I. str. 134. — Srov. Úlice v Čechách.

ust-

ústí z pův. ust-lje; srovn. Vsty 1368 DO. (Hran.); Vstye 1403 (Val. Mez.). Srov. Ústí v Čechách.

vap- (vápno).

vápenice Brod. m. vápennicě; novější kopanice; —

vápenky Hod. m. vápenky (srov. str. 170).

Srov. Vápno, Vápenice, Vápenka, Vápenko v Čechách.

1. vol-, vol- (vóla, vůle).

svola N. Měs. z pův. (i)zł-vol-ja; srov. Swola 1307; *svole* Záb. téhož původu; srov. Zwola 1412 DO, Zwole 1418 t., Zwol 1318—1326; doklady starší ukazují na zmola, srov. něm. Schmole: Smola 1273, 1391, Zmola 1408 Lechner, Olm. Lehn. — Prasek v Sel. Arch. II. 128 odvozuje jméno zvole od stvol bez podrobnějšího výkladu.

Srov. Zvole, Zvůle v Čechách, Wola u Poláků, Voľa u Rusínů.

2. vel- (veliký).

velká m. vel-ik-á; srov. Velika 1371 (Hran.); — v epithetech: veliká rudka, velké meziříčí atp.; —

v kompos. *velehrad* m. velí grad; srov. str. 175, od. 10.

Srov. Velká v Čechách.

velg-, volg- (vláha).

vlašinka Bud. z pův. vlaž-ъn-ъka, vlaženka; Wol. však píše Wlašimka III, 277.

1. **vor-**, **vor** (srov. za-vru z vŕa).

obora z pův. ob-vor-a; srov. *Obora* 1376 DB (Bosk.); —

obřany Brn. podle některých vykladatelů jsou místo obořany; k mínění tomu kloní se ještě *Prasek* v Č. M. M. 1904, p. 52. Ale není dokladu, že by se ve jménech na -any (-ěné) kořená slabika takto vysouvala. Sr. zde km. vŕch-. Doklady: de Qbran 1234, Obersen 1261, de Obersez 1278, Obersas 1278 atd.

Srov. *Obora*, -y, *Obořiště* v Čechách.

2. **vor-** (srov. vŕu z vŕja).

vŕ N. Měs.; -i- zdložením z -b- (vŕ-); srov. *Wir* 1243, *Wyr* 1364 DB; — ve složeninách *černvŕ* Tišn. a *černvŕ* Olom.; doklady uvedeny sub čŕn-;

věrovany Přer. sluly dříve *vŕovany* z *vŕověné*; srov. *Virouaz* 1131, *Wyrowan* 1275 a j. — *Sedláček* v Č. M. M. 1906, 1, píše *vŕovany* a soudí, že lid říká *věrovany* nikoli *věrovany*, ale již v Kn. P. jest: do *Věrovan* 1408.

Srov. *Velký Vŕ* v Čechách.

vert-, **vort-**

svratka N. Měs. z pův. sŕ-vort-ŕka; *svratka* = die sich windende (Perwolf); srov. in *parva Svatka* 1356 DB; *svratka* radešinská N. Měs., též *svratečka* z pův. sŕ-vort-ŕč-ŕka; srovn. in *villa Swrateschka* 1371 DB; — *kolovrat* Bud. — nové. —

Srov. *Svatka*, *Svatouch* v Čechách.

ves- (veselý).

veselá srov. de *Wessele* 1349 DO (Bosk.), *villas Krztyetin et Weselu* 1446 t.; — *Wesela* 1392, 1396 (Val. Mez.); —

veselí z pův. vesel-i-je; srov. *Wessele* 1261 a j. (Hrad.), 1377 (N. Měs.), *Vesseli* 1447 DO (Záb.);

veselíčko, diminut. z demin. *veselíce* z pův. vesel-i-j-ŕč-ŕko; srov. *das kleyne Wesseliczko* 1382 (Litov.); —

veselice Bosk., sg., tedy z pův. vesel-ica; srov. in *Wesselicz* 1318—1326, de *Wesselicz* 1362 DB, z *Veselice* 1406 Kn. P., dědictví mé *Veselici* 1407 t;

veselka z pův. ves-el-ŕka = *veselá* Bosk.

Srov. *Veselá*, -í, *Veselíčko*, *Veselice*, *Veselka* v Čechách.

věver-*

veveř m. věveř, neutr. přídav. jm. z pův. věver-ŕj-; srovn.

*) Kmen reduplikovaný; sr. pers. var-var-ah Mikl. EW. a *Vondrák* I., 498.

de Veveri 1213, 1234, Wewerzi 1366 (Tišn.). Veveri — Eichhorn na Rýmařovsku podle Wol. se připomíná teprve od r. 1720.

vez-

přivoz Ostr. z pův. přě-vozъ; srov. z Przywozu Kn. Opav. 1440, z Przywoza 1464 t. — *oźnice* Val. Mez., je-li z voz-*ln*-ica, v ze slabiky vo- někdy se odsouvá; srov. též km. ozd-, kde uvedeny doklady na toto slovo.

Srov. Přivoz, Přivozec v Čechách.

věz- (vaz).

vážany m. vážné. Výklad tento se nabízí po stránce významové, ale vadí mu potíže hláskoslovné; slabika váž- byla měkká, očekáváme tedy v histor. době z toho viežné, nč. víženy (vížany) nebo s krátkou slabikou věžany. Bylo by pak nutno již pro starou dobu předpokládati ztvrdnutí měkkého váž ve važ-. Staré doklady mají vždy važ-; srov. Wasan 1228 (Hrad.), Wazane 1145 (Bosk.), Wazan 1309 (Víšk.), Vazan 1351 DO (Bosk.), w Wazanech 1406 Kn. P. Sedláček v Č. M. M. 1906, 9, řadí je mezi jména vzatá od národních kmenů jako Moravany atp. bez bližšího výkladu.

věž-

vežky m. věžky, vížky, deminut. z věžě, pův. věž-*ka*; srov. Wezki 1349 DO, de Wyeseke 1383 t., t. j. viežek, de Wyezek . . . in Wyezky 1397 t.; bez jotace: de Wezek 1374 Kn. P., z Vežek 1407 t.; —

věžná N. Měs. z pův. věž-*ln*-; srov. de Vezne 1376 DB;

věžnice *) Jihl., je-li z pův. věž-*ln*-ica. — Srov. Věž, Věžná, Věžnice, Věžničky, Vížka, -y v Čechách.

vid-

závist Bosk., V. Meziř. z pův. za-vid-ti.

vin- (cizl, sthn. win).

vinary Přer. m. vinaře, vinaři; srov. Wynarz 1388, in villa Wynarzyw (sic) 1368 DO; v komp. *vinohrádky* Brn.

Srov. Vinary, Vinaře, Vinohrady v Čechách.

vis-, vls-

ves, pův. vls-, většinou s přívlastky: *dlouhá* (Přer.): z Dluhé vsi 1406 Kn. P., *dolní* (Hol.), *horní* (Hol.), *nová* — nejčastěji;

*) U Wol. připomíná se teprve r. 1559.

srovn. Nove ville 1384 (Hodon.), z Nové Vsi 1406 Kn. P., *stará* (Přer a j.), *hrdá* (N. Měs.), dříve prý hrdov, *vránovská* (Znoj.) — podle vranova, *zadní* Hol. atd.; —

véska, víska, deminut. z ves, pův. *vlska*; srov. Weskam 1370 (Olom.), ad Weskam 1375 t.; *vésky*, pl.; srov. Weska 1348 DO (Hrad.), v Vískách 1464 Kn. P.; — *visky* Bosk.; —

vesce z *vescě*, pův. *ves-eca*, deminut. k ves; Wescye 1349 DB (Bud.); —

visko Olom., dříve vsiště, pův. *vls-išče* = místo, kde jest ves; srov. Wsische 1253, Wsysche 1261, Wsiscze 1305; — *polouvi* Jič. z pův. *polu-vlsje*, srov. Poluwssye 1420 Kn. P., z Poluwsie 1464 Kn. Opav., z Puoluwsie 1476 t.; —

kněšoves, kněšěves; srov. sub. *kněg-*.

Srv. Ves, Vesce, Vesec, Vestec, Véska, Víska, -y v Čechách.

višňj-, (višně)

višňová Krum., dříve višňové; srov. Wyssnowe 1342, z Višňového 1406 Kn. P., na Višňovém 1606 Kameníček, Sněmy I. 160. Srov. Višně, Višňová v Čechách.

vod-

voda, vždy s přívlastkem: *dobrá*, srov. Dobra voda 1252 (Vel. Mezř.), *stará* v. (altwasser) Šternb., srov. (fluuius) Stara voda 1215, *zdravá* v. (Kyj.). Srov. Voda Boží, Černá a j., Vodná, Vodňany v Čechách.

volch-

vlaske Šump. z *vlašské*, pův. *vlaš-ěsk-*; dle Wol. založ. ok. r. 1600 a nazváno „na Vlaským“.

vorg-

vražné z původ. *vraž-ěn-* (**vorg-ěn-*); srov. von Wrazneho 1373 (Jič. či Třebov.). Podle Praska, Č. M. M. 1905, 242 jest *vražné* významem blízko jménu střelná (tedy z *verg-*, *věrg-*).

Srov. Vražná, -é v Čechách.

v-ydr- (vydra)

vydrě kostelní, prostřední, zadní Dač. z pův. *vydr-ěje*; srov. Wydrzie 1351 DB, in villa Wydrzie parochiali 1376 t., in villa Widrze Prosrzczednem 1371 t.

Srov. Vydří v Čechách.

vys-

vysoká Jihl. a j., příd. jm. *vys-okъ*: že mi drží . . . Vysokú 1437 Kn P. (Val. Mez.); *vysoké* N. Měs.; — *vysoká—waissak* Osobl. sluje 1267 Wiztogh; —

vysočany Znoj. m. vysoččné = obyvatelé vysokého místa; *vyšehoří* Záb.; doklady viz sub *gor-*. — Srov. Vysoká, -é, Vysočany, Vyšehrad v Čechách.

vyj- (vi-, vítí).

návojná Brod, pův. *na-voj-ъn-*; srov.: z Návojného 1537 Listin. Prask. Prasek, Č. M. M. 1905, 237 myslí na význam „vinoucí se“.

vlk- (vlk).

Jest ve jméně *přestavky* Olom. m. přestavlici, jehož bližší význam není znám. Vašek. uv. m. vyslovuje domněnku velice pochybnou, že znamená obyvatele, kteří přestali vlků t. j. upustili od marného pronásledování vlků. Srov. Prestauelcicich 1131, Prestawlici 1210, Prestauilk 1237, často; srov. de Przustawlk 1358 DO; — *vlčí* doly Krom.; srov. de Wŭlczychdoluw 1384 DO. — Srov. Vlčí, Přestavky v Čechách.

vrb- (vrba).

vrbka Kroměř. z pův. *vrb-ъka*; srov. *vrbka vel.*, *vrbka malá* na Hodon.; *vrbice* Hušt. z pův. *vrb-ica*; Wyrbycz 1353 DB; — *vrbno* z pův. *vrb-ъno*; srov. de Wirbna 1362, de Wrba 1397, 1408 (Osobl.). Prasek v Č. M. M. 1905, 43 řadí tato jména ke skupině jmen „heraldických“, nazvaných po přídomcích šlechtických.

Srov. Vrbka, Vrbice, Vrbčany, Vrbičany, Vrbička, Vrbno, -y v Čechách.

vrch- (vrch).

obrňany Brn. je-li z pův. *ob(ъ)-v(ъ)ršěné*—*obršěné*, *obrňany* = kdo bydlí ob vrch; výklad tento odpovídal by nejlépe poloze místa, ale na závalu jest mu, že třeba předpokládati splynutí *rš* v *ř*. —

Srov. Vršany v Čechách.

vš-, **vš-**

všetuly Hol. m. -i; srov. Wsetul 1358 DO.

Srov. Všeruby, Všetaty atp. v Čechách.

za- (zad).

zadni ves Hol.

zab- (zubr).

zubřt z pův. *zab-r-ъj-*; srv. Zubrzye 1358 DB (in Zubczim 1348 t.) (N. Měs.).

Srv. Zubří v Čechách.

za(j)- (zajiec).

zaječt Hustop. z původ. *zaj-ěč-ъj-* (či *zaječt*? srv. medvězí z medvěz); *Zaiechi* 1277, *Zayecz* 1358 DB; v Kn. P. pojímáno za adjekt: v *Zaječím* 1436 a často; ale též: na *Záječtí* 1406.

Srv. Zaječí v Čechách.

zni-, znoj-

znojmo; náleželi-li ke kmeni *znoj-*, bylo by pomýšleti na part. praes. pass. *znoj-imъ*, -a, -o; srv. *Znoim* 1052 a j. — tak pravidlem v prvních pěti svazcích CM; *Zenoim* 1223. — Podle běžného výkladu (Royt, Brandl, Wisnar) znamená *z.* teplé místo.

žab- (žába);

žabná Míst. z pův. *žab-ъn-*; též *žabeň**; žabeň vyvinulo se snad z *žabna* jako líšeň z **leštna*, -o; —

žabovřesky Brn., nazváno od polohy místa v močálovém dole, kde je hojnost žab? srv. též č. II., str. 162; v *Žabovřeskách* 1406 Kn. P. Doklady starší ukazují na nynější německý název místa Sebrowitz t. j. asi Žebrovice: *Zebrawicz* 1323.

Srv. *Žabovřesky*, *Žabonosy* atp. v Čechách.

žal- (srv. žěleti).

želivsko Třebov., šp. *želisko*, z původ. *žělévsko*: *Zyelewsko* ok. 1310.

žed-, god-

pohodlí Prostěj. z pův. *po-god-l-ъje*.

želb- (žleb).

žleb Bosk., *žleby* Tišn.

Srv. *Žleby*, *Žlábek*, *Žlábek* v Čechách.

želěz- (železo).

železný Tišn., dříve -á z pův. *želěz-ъn-*; *Zelezna* 1371.

Srv. *Železná*, *Železnice* v Čechách.

*) V této formě připomíná se u Wol. k. r. 1538 (I., 370).

žen-, žn- (žieti, žňu).

začany Hustop. m. začené, pův. žatčéné = kdo bydlí v Žatci; začany m. ža(t)čany vzniklo dissimilací; sr. dialekt. Zač, do Zače m. Žatec atp. v Gebauerově Mluv. III., 1, 123. Dissimilovaná slabika za- byla tvrdá, tak že nenastala přehláska. Doklady: Satcane 1131, Zattssan 1366 DB, Zaczan 1408 CM (Czaczan 1366 DB, Czeczans 1369 t.).

Obtížné toto slovo zavdávalo podnět i k podivným výkladům. Brandl, Rozpr. 147 píše Sačany, prý od sak (na ryby), tedy pův. sačani = rybáři; Hraše, Komen. XV., 642 odvozoval dokonce od sotiti = pachtiti se. Ze jména Žatec odvozuje Začany Aug. Sedláček v Č. M. M. 1906, 9.

1. žer-, gor- (žeřavý, žár, hořeti).

I. Ze zdloženého kmene žēr-, žar-: *žďár* N. Měs. z z-žár, zžár--žďár (Gebauer I., 527); srv.: Zschar 1252, Zaar t.; —

žďárná Bosk.: Zdyarna 1418 Kn. P.; —

žďárec Tišn., přehláska zrušena asi podle žďár; srv.: Sarech 1233, Zhdarekcz 1358 DB, Szdarzicz 1365 t. (t. j. žďárec); —

II. Z kmene gor-: zhoř z pův. sь-gorь (kmen gor-jo-) anebo sь-gor-ja-: Gors 1339, Zhorz 1358 DB (Vel. Mez.); de Zhorzie ... in villia Zhorzi 1365 DB (Tišn.); jednotlivé zhoře rozeznávaly se epithety: holubí, podle Praska, Listin. CV. Holubův*), stranecká, kdysi Pívcova (na Zhoři Pívcové 1625 Prask. Listin.), nová (všecky na Vel. Mez.); v dokladech starých bývá jen zhoř: in villa Zhorzie 1365 DB, de Shuorze 1379 t. (= zhoř holubí); — v nářečích nynějších pojímá se zhoř za femin.; —

zhořec, deminut. ke zhoř; srv.: villa Shorcye 1377 DB, de Parva Zhorzecz 1390 CM; ves naši klášterskú Zhorce 1466 Kn. P. Je-li fem. Zhorcě původní, vzniklo zhořec tak jako vesec m. vescé.

Srov. Žďár, Žďárec, Žďírec, Zhorec, Zhořec v Čechách.

2. žer-

žeraviny Hodon., plur. k appellat. žer-a-v-ina; z Žeravin 1415 Kn. P.

žup- (župa).

županovice Bud.; srv. č. I., 146.

*) R. 1481 pohání Jan Holub ze Zhoře svého strýce pro díl ze dvoru, „kterýž slove Holubuv“. (Kn. P.)

ѣл- (žlutý).

žlutava Hrad. t. j. žlu-t-a-va.

ѣлн- (žrnov).

žernovník Bosk. z pův. ѣлн-ов-ьн-икъ; Zyrnownik 1390 DB;

žernůvka Tišn. z pův. ѣлн-ов-ька.

Srovn. Žernovy, Žernovník, Žernovka v Čechách.

Část třetí.

Osady se jmény německými.

Nové osady.

I.

Osady se jmény německými.

Od stol. 13. zalévá Moravu proud německých kolonistů.*) Zvou je sem panovníci, biskupové — mezi nimi zvláště veliký germanisator Bruno (1245—1281) — kláštery i některé panské rody (Dvořák, Dějiny Moravy, 156 n.). Němci osazují místa dosud česká i zakládají osady nové ryze německých jmen. Tato jména byla domácím obyvatelstvem rozmanitě pozměněna, někdy i přeložena. Některá z nich nabyla v ústech českých formy zdánlivě slovanské jako Berún z něm. Bern.

Kolonie novější, zakládané po válce třicetileté a ve st. XVIII., uvádějí se níže mezi novými osadami. Jsou mezi nimi mnohé, které mají po svém zakladateli jméno cizí, ale obyvatelstvo měly od počátku české. Kolonie starší a jména německá vůbec, pokud nebyla již uvedena v č. I. a II., podávají se zde v pořádku abecedním. Z přehledu tohoto vysvitne, že české názvy německých osad jsou namnoze starobylé a že mají tudíž v morav. topografii oprávněnost historickou.

Altstadt Staré Město Šump.: antiquum Goldek 1325, 1351;

Altwasser Stará Voda Šternb., kolonie němec. podle ZGM. II. 98; —

Andersdorf Ondřejov Rým., Šternb.**): Andresdorff 1398 (R.); — *Annaberg* Annaberk Šump.; — *Arnsdorf* Arnultovice Osobl.: Arnoldestorph 1267;

*) O kolonisování Moravy Němci srov. práce: Hawelka, Die Besiedlung des politischen Bezirkes Sternberg, Zeitschrift des Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens II. (= ZGM.); Eschler, Zur Geschichte der Besiedlung Süd-Mährens durch die Deutschen ibid. III.; Wisnar, Beiträge zur geographischen Namenkunde (I. Die Ortsnamen des Nikolsburger Bezirkes) ibid. IV.; práce Simböckova: Die Iglauer Sprachinsel ZGM. VII. a Bergerova, Die Kolonisation der deutschen Dörfer Nordmährens ibid. IX. jsou více historické.

**) Andersdorf na Šternb. sluje 1397 Ondrzegowicz.

Arnsdorf Arnultice Rým.: Arnoltsdorf 1323, Arnolticze 1492 DO; — *Bärenstein* Pernštýn Tisn.: Pernstein 1285; —

Bärn Beroun Šternb.: Bern 1339, Bährn 1410; zčeštěno: Berun 1409; srov. Bern ve Švýcařích; — *Bärnwinkel* Šternb.; *Batzdorf* Bartultovice Osobl.: Bertoldestorph 1267 a j., z Pacndorffu 1372 CM; — *Beckengrund* Pěkářov Šump.: podle Wol. založ. r. 1612; —

Bergen Perná Mik.: in Montibus 1351, Pergen 1332, 1362 DB; Wisnar ZGM. IV. 123 vykládá z čes. Brná podle dokladu Perna 1233, ale to jest Brná v Čechách; —

Bergstadt Bergštát anebo Horní Město Rým.; —

Bernhau Barnov Šternb., česky dříve Bernov: Bernow 1408 DO; —

Birnbaumhof Hruškové Dvory Jihl.; — *Blumenau* Plumlov Prostěj., jinak v č. I., 109; —

Bodenstadt Podštát Hran.: Potenstat 1322, Botenstat 1359 DO, Potstat ibid.; z Poczstatu 1464 Kn. Opav.; —

Böhmendorf Pemdorf Kruml.; — *Böheimdorf* slul kdysi Pendorf na Ivanč.; srv. in Rossicz et Pehemdorf 1369 DB, Peheimdorf 1373 t.; —

Boskowstein Boskovštýn anebo Boskúv Týn (C. Cl.) Bud.; srv. č. I., 54; —

Brandseifen Brandzeif Rým.; v DO 1492 zčeštěno na Brunarzew; — *Bratelsbrunn* Pratelsbrunn (úř.) anebo Bratibrun (Wol.) podle Wisnara uv. m. 123 = am oder zum Brunnen des Bradilo;

Braunsberg Brušperk Míst., pův. Brunsberg podle zakladatele biskupa Brunona; Brunsperch 1269; —

Braunseifen Brunzejf Rým.: Brunsif 1318–1326, Brunzyw 1408, Brumsayff 1492 DO; —

Dittersdorf Děřichov Šternb., Třebov.; srovn. č. I., 63; Dytreichsdorf 1324; —

Domstadt Domštát Šternb., pův. Thomasstadt: Thomasstat 1323, Domastat 1364, na Domastackém zbuoží 1395; nové jméno německé zatlačilo starší české Domášov (Tomášov?) ZGM II. 79;

Dörflitz Derflice Znoj., jméno s něm. kořenem a čes. koncovkou; — *Dörfl* Derfle Hrad. z Dörflein; osada je čes.; —

Drömsdorf Dřemovice nebo Dremlovice Šternb.: Dremsdorff 1504 ZGM II. 96; —

Dürnholz Drnholec Mik.: Dyrnholz 1249, Durnholcz 1349 DB, doklady podrobně u Wisnara ZGM IV 123; Wisnar kolísá mezi původem němec. z dürr holz a slovan. z trn, drn; *Drholec* N. Jič., dříve Drnholec: při dědině Drnholci 1581 Prask. Listin.; *Ebersdorf* Habartice Šump.: Ebirhardivilla 1351, srv. str. 74; —

Edersdorf Edrovice Rým.: založ. okolo 1560 od majetníka Veita Edera; — *Einoth* Renoty z Einöde; Wol. má zmínku k r. 1479; — *Elbe* Elba Šump.; — *Engelsthal* Andělské Šump.; —

Erzberg Rudkov Šump., české jméno již staré: Rudkow 1355 DO; —

Frankstadt Frankštát Šump.: Franckenstat 1391 CM; —

Frankstadt Frenštát Míst. z pův. Farkastadt: Pharcastatt 1299, Frankenstat 1382, Frenstat 1390; —

Frauendorf Frandorf anebo Flandorf Bud.; —

Freistadt Fryšták Hol.: Freistat 1389 DO; —

Freistein Freištejn Zn.: Vreinstain 1331, Vreinstein 1354; —

Friedland Frýdlant Míst.: Vridelanth 1300, Fridland 1377; —

Friedland Rým.: Fridlant 1330, 1354 CM, 1492 DO; —

Frischau Fryšava Nové Město; — *Fröllersdorf* Frelichov č., Frjelištorf charv.: Frolaychsdorf 1353 DB, Froleysdorf 1360 ibid.; —

Fullstein Osobl.: vvlmsteyn 1251 a j., zčeštěno: z Fulštajna 1481 Kn. P.; —

Fulnek Míst.: Vulneck 1293, Fulnek 1332 a j. často; —

Gaisdorf Kulřov Hran.; srv. str. 28; — *Geppertsau* Kepřovice Šternb. t. j. Gebharts-au; — *Gersdorf* Gerhartice nebo Kerhartice t.; —

Glasdörf Sklenné Šump.; založ. podle Wol. roku 1689; —

Gnast Knast Zn.; — *Goldenfluß* Zlatý Potok Šump.; —

Goldenfurt Kolenfurt Mikul.: Goldenburch 1355 DB; —

Goldenstein Koldštýn Šump.: Goldenstein 1325, Goldenscam 1351, Goldstein 1437 DO; —

Grafendorf Hrabětice Zn.; — *Greifendorf* Grándorf Třebov.; — *Greinergasse* Zelená ulice Olom.; — *Grütgau* Grygov Olom.: Krygaw 1397; —

Grumberg Krumperky Šump. podle Wol. založ. r. 1590; — *Grumwiř* Krumvíř Hust. z pův. grün wise: Grunwizen 1350 DB, Grünwicz 1358 t.; —

Grünau Gruna Třebov.; — *Grund* Grunt Šump.; — *Gundersdorf* Guntramovice, podle Wol. a Hawelky čes. Gundřovice Šternb.;

Halbseit Holba Šump. z doby okolo 1600; — *Hangenstein* Hankštejn Rýmař.: Haugsteyn 1398; — *Hannsdorf* Hanušovice Šump.: Johannisvilla 1351 CM; srv. str. 74; — *Hartau* Mährisch, Harta, Hartice Šternb.; hart = bergwald ZGM II., 96; — *Heimerldorf* Hajmrlov Šternb.; —

Heimersthal Hamalov Šump.; — *Heindrichswald* Jindřichov Hran.; —

Heinzendorf Jihl., Šump., Třebov., Záb.; česky rozličně přetvořeno: Henčov (J.), Hynčice (Š.), Hynčina (T., Z.); —

Hennersdorf Jindřichov Osobl.: Henrikestorp 1256, Henrikes-torph 1267 a j.; zčeštěno: Hendrziechow 1391; —

Herlsdorf Herltovice Šternb.: Herdelsdorff 1504 ZGM II., 96;

Hermersdorf Kamenná Horka Třebov.; — *Hermesdorf* Termenice, Wol. č. Temenice Šump.; —

Herzogsvald Herčivald nebo Heřejvald Šternb.: Herczogwald 1410 CM, zčeštěno: Herczwald 1397 DO; —

Hochwald Hukvaldy, Wol. Ukvaldy Míst.: Hukensuach 1234 a j. často; zčeštěno: těch hraduov Hugvalduov 1400, Hukvaldy 1501 Listin. Prask.; —

Hochstein Hoštýn Záb.: Honstein 1267, Hohenstein 1464 DO; zčeštěno: Hosstein 1464 t.; —

Hoffnungsthal Na Dolách Litov., patrně nové; — *Höflein* Hevlín Zn.: Hoeflyns 1355; — *Hoflens* Dvůr Mlýnický Záb.; —

Holstein Holštýn Bosk.; Holenstain 1349 DB; česky: z Holštajna 1409 Kn. P.; —

Holzmühl Dřevěné Mlýny Jihl., podle Wol. nazváno po majetníku Holzmüllerovi 1540; —

Hungerleiden Hladov Dač., osada je však česká: —

Irmsdorf Jamartice Rým.: Jermersdorff 1398; —

Johannesthal Janov (Wol.), Johanistál Šemb.: Janestorph 1267; *Johnsdorf* Janoušov Rým.: Johannisvilla 1351, Jansdorffs 1398; —

Jundorf Jundrov Brn.: Judendorf 1323 (3×); —

Karlsberg Karlovec Šternb., připomíná se r. 1597 (ZGM II., 121); *Karlsbergk* 1600 (t., 98); — *Karlsdorf* Karlov Rým.: Karlov 1492 DO (v seznamu majetku sovineckého); — *Kloppe* Klopina Záb.; dokl. na str. 44; — *Königsgrund* Králec, Králov Šump.: — *Kotzendorf* Kočov Rým.: z Kocendorfu 1437 Kn. P.: —

Kratzdorf Chrástice Šump.: Kraftesdorph 1325; *Kriegsdorf* Vojnovice Rýmař.: Walsow 1492 DO; — *Kriegsdorf* Vojnovice Šternb.: Kriegßdorff 1504 ZGM II., 96; — *Kronfelsthal* Kronfelsov Šump.; — *Krumpach* Záb.: Crumpach 1447 DO; — *Krumwasser* Křivá voda Šump.; — *Kunewald* Kunvald Jič.; — *Kunstadt* Kunštát Bosk.: Chuinstat 1280 a j.; zčeštěno: z Kunina města 1407 Kn. P.; —

Kunzendorf Kunčice Šump.: Cunzcendorph 1325; —

Landshut Lanžhot Hodon.: Landshut 1240; — *Lauterbach* Potůčnick Šump.; —

Liebenthal Osobl.: Leuendal 1256, 1267; Lybental 1300; zčeštěno: Liptynye 1408; — *Liptál* Val. Mez. pravděpodobně též z Liebenthal; —

Lindenau Lindava Hran.; —

Mainwald Majvald Šternb.: Meywald 1397 DO; —

Marhöf Marhéfy Výšk.: Maierhof 1381 DO; — *Märzdorf* Deutsch Šump.: Martinivilla 1351, z toho podle Brandla něm. Mertsdorf, Merzdorf (tak ještě Schwoy, nněm. Märzdorf); —

Matzdorf Matějovice Osobl.: Mathisdorf 1266; — *Mitteldorf* Prostředkovice Jihl.; — *Mühlfraun* Milfron Zn.; mulvren 1283; —

Nebstych, dříve Neustift Vel. Mez.: Neustift 1356, 1365 DB; zčeštěno: Newstich 1398 t., in villa Newstichu 1447 t.; — *Neudek*, Nýdek Mikul.: nideke 1244, Neydek 1362 DB; zčeštěno: ze vsi Nejdeka 1559 Prask. Listin. (Hran.); — *Neudorf* Šternb.: Newndorf 1296 (ZGM II., 96); — *Neueigen* Nová Ves Šternb.: 1604 sluje Oderberg ZGM II. 98; — *Neufang* Neufunk Rým.; — *Neufeld* t.; — *Neugasse* Nová ulice Olom.; — *Neuhübl* Nelhuble Jič.; — *Neumühl* Nové Mlýny Hust.; — *Neustift* Novosady Bud. a j.; — *Newzehle* Nevcehle Dač.: Nebczyhen 1355 DB, Nebczehli 1360 t.; — *Nikles* Raškov Šump.: Niclausdorph 1325; mladší jm. čes. viz na str. 30, 114; — *Nürnberg* Norbertčany, Hawelka č. Norbeřany: Nürnberg 1504 (ZGM II. 99); —

Ochsenstall Volárna Šternb.; — *Oehlstadt* Olštátl (Olejovice), kolonie z r. 1604; — *Ohrnes*, Wol. čes. Javory Záb.: Ochorns 1318—1326; — *Olbersdorf* Albrechtice Rýmař. (úř. č. též Hedvíkov, u Wol. lépe Helvíkov): Albrechtzdorf 1318—1326, Albertivilla 1351, Albrechticze neb Helwikow 1492 DO; — *Pardorf* Bavory Mik.: Pairdorff 1332 = podle obvyklého výkladu Dorf der Baiern; —

Passekgrund Grunt Pasecký Šternb., t. j. grunt, který česky slul pasěka; — *Pausram* Pouzdřany Mik.: Puzrams 1244 a j. často, Pausdrams 1368, podrobný výčet dokladů u Wisnara uv. m. 128; Wisnar pokládá P. za osadu pův. českou, ale pouzdro je ze střlat. fodrum (Gebauer I., 441); — *Peischdorf* Piskořov Osobl.: Pizkers-torph 1267, Piskersdorf 1318—1326; zčeštěno: Pikorzaw 1388 Olm. Lehn.; srovn. osob. jm. Peisker; — *Petersdorf* Petrovice Osobl.: Petersdorff 1388 Olm. Lehn.; — *Peterswald* Groß-, Klein-Petřvald Velký, Malý (Petřvaldíky) Jič.: Peterzwald 1373 DO, vrchnost Velikýho Petřvalda 1657 Prask. Listin.; — *Pföhlwies* Velvíz Šump. (C. Cl. čes. Velvice, Wol. Felvice); — *Pilgersdorf* Mähr. Pelhřimov Osobl.: Pilgrimsdorf 1318—1326, Pelehrzymow 1403 Olm. Lehn.; — *Pirkelsdorf* Prklišov Třeb.; — *Powel* Pov(e)l Olom.: Powel 1286, 1325, Pofla 1286; —

Rabersdorf Rabořov Šump., pův. asi Hrabíšín, srv.: Hrabisin 1358 DO, in Hrabysyne 1391 t., zněmčeno: Rabissendorff 1398 CM; —

Rabstein Rabštýn Dač.; — *Rampersdorf* Lanštorf Hodon.: Reinbrechtesdorf 1334, srovn. 1337, Remprechtdorf 1355 DO; — *Rausenstein, Rauchenstein* Ostrý Kámen Svit.; — *Reichenau* Rych-nov Třeb.; — *Reigersdorf* Rejchartice Šternb.: Reycharticz 1397 DO, Rychartitze 1410 CM; — *Reigersdorf* Rejchartice Šump.: Richardivilla 1351 CM; — *Reisendorf* Trhavice (!), Wol. Wyt-rhlíce Šternb.; — *Reutenhau, Reitenhau* Rejpotice (C. Cl. Rytířov, recte Rejhotice) Šump.; —

Rietsch Rýdeč (C. Cl. Řídkce): Rietschz 1295; —

Römerstadt Rýmařov: Reymarscat 1351; zčeštěno: Rzimarzow 1406 DO (VII., 19) t. j. Římařov; —

Rossicall Rudoltice Osobl.: Rudolueswalt 1255; — *Rotwasser* Mähr. Červená voda Záb.; — *Rosenau* Rožnov Dač.; — *Rudelzau* Rudoltovice Šternb., dříve č.: Rudolticze 1408 DO; — *Rumberg* Rumberk Třeb.; — osada je č.; —

Schallersdorf Šaldorf Zn.: Schalichdorf 1307 a 1325, Scha-lersdorff 1338 (Wisnar); *Schildberg* Šilperk Záb.: Schiltberg 1318; zčeštěno: Silperch 1360 DO, na Šilperce 1562 Prask. Listin.; — *Schlaghammer* N. Měs. asi nové, osada je čes.; — *Schlöwelsdorf* Šleglov Šump.: Slegesdorph 1325, Sleglaw 1437 DO; *Schnecken-dorf* Šnekov Třeb.; — *Schönau* Šanov Jič. a j.; — *Schönberg* Mähr. Šumperk: Schombergen 1351, Schomberg 1391 a j.: —

Schönwald Šumvald Záb.; Schonwald 1287; zčeštěno: Sumwald 1412 DO; — *Schützendorf* Slavoňov Záb.: Schiczendorff 1273; název č. viz na str. 121; — *Senfleben* Ženklava Jič.; srv. Zenklab 1411 DO; — *Spieglitz* Špiklice Šump.: Spilix 1325; — *Spornhau* Spornava, Ostružná; podle Č. M. Olom. 1892, 105 pův. Sparrenhau, dialekt. Spornhau a odtud č. překlad Ostružná; — *Starnau* Štarnov Šternb.; srv. Sternow 1409 CM; — *Sternberg* Šternberk: Sternberk 1249 a j. často: — *Stohl* Štola nebo Štahle Rým.: wes Sftahle 1492 DO; — *Stollenhau* Štolnhava Šump.; — *Stramberg* Štamberk, pův. Stralenberg (strále střhn. = střela); *Stralenberg* 1380; zčeštěno: s Sstramberku 1480 Kn. Opav.; — *Stubenseifen* Stříbrnice (C. Cl.): Stubensyfen 1325; — *Ullersdorf* Losín Šump.: Vlrici villa 1296, srv. 1351 CM; Ulrichsdorf 1391: in Lossynach 1412 DO (několikrát tak); — *Waltersdorf* Valteř(ov)ice Šump.: Waltersdorff 1325, Waltyericz 1437 DO; — *Waltersdorf* Neu-Valteřice Šternb., Hawelka č.: V. nová (sic!); podle téhož uv. m. 96 založil W. hr. Jindřich Strattmann (1694—98), 1692 ves slula Meindörfel, jméno Neuw. jest teprve od r. 1702; — *Weigelsdorf* Vigantice Šump.: Wikanticz 1437 DO; — *Weikersdorf* Vikárovce (úř.), Vykyřovice (C. Cl.): Weikersdorf 1391 CM; — *Weine* Víno (Šemb.): Weyn villulam Olm. Lehn. 1388: — *Weißstätten* Pasohlávky nebo Bílý Břeh; o původu této osady a vzájemném poměru různých jejích jmen neví se nic určitého; srovn. Wisnar ZGM IV., 130; — *Weißwasser* Bílá Voda Záb.; — *Wiesenberg* Viesenberk Šump.: — *Zotlkittl* Cotkytle Záb.: zackicel 1351, zockitel t.; zčeštěno: Czotkytl 1412 DO.

II.

Nové osady.*)

Osady vznikaly a zanikaly ustavičně. Živěji jevil se však ruch kolonisační po válce třicetileté a zejména v druhé polovici věku XVIII. Tehdy na pozemcích zrušených dvorů panských a klášterních vyrůstaly nové osady. Touto rozsáhlou kolonizací, trvající až do prvních desetiletí věku XIX., vzniklo na pól páta sta osad zemědělských. Jiné kolonie dělnictva továrenského vyvíjejí se od druhé polovice předešlého století. Tyto však menším dílem vedly k zakládání nových osad, většinou posílily jen osady starší poblíž středisk nového průmyslu. Srv. na př. rozkvět brněnských předměstí a obrovský vzrůst osad kolem Mor. Ostravy.

Názvy nových osad, třebaž jim byla vzorem jména starší, liší se typem svým namnoze ode jmen starých a proto jsme je od nich oddělili. Původem jich byla často vůle vyšší, mnohé ani v lidu nevznikly a teprve časem v ústech jeho pozbyly poněkud cizího svého rázu. Některým vtiskl svou pečeť duch knižního jazyka věku XVIII. a jsou tak smutným pomníkem úpadku tehdejší spisovné češtiny.

Proti duchu jazyka českého tvoří se přídav. jm. přivlastňovací příponou *-ov* ode jmen ženských, jako Helenov, Karolínov, Rozárov, Terezov místo Terezín atp. Mechanicky podle jmen na *-ov* utvořen na př. Jednov, protože povstal r. 1801. Přípony *-ovice* a *-ín* připínají se k appellativům; na př. Prostředkovice = Mitteldorf, Svobodín = Freiheitsberg.

Příp. *-ňka* pozbývá svého významu zdrobňovacího a stává se suff. *κατ' ἐξοχήν* pro jména místní. K tomu vedlo též veliké

*) F. A. Slavík, Morava a její obvody ve Slezsku po třicetileté válce, str. 186—189, Slavík a Prasek, Osady familiantské čili kolonie na Moravě a ve Slezsku za 18. století založené. Sel. Arch. 1902, p. 64 n., Václavek, Panství vsacké v Č. M. M. 1898. Hlavním pramenem jest Wolný.

rozšíření tohoto suffixu ve jménech morav. (srv. str. 170). Taková jména jsou Andlerka, Nesvačilka, Poldovka atp., v plur. Klárky.

Proti duchu jazyka čes. jest, nazývá-li se osada prostým jménem zakladatelovým, jako Rolsberk, Rogendorf a j.

Nečeské jsou též složeniny jako Trnopolé = Dornfeld, Čechomez. Následující seznam srovnán jest podle let založení.*)

Mezi r. 1560—1590 vznikly *Ondrušky* Vel. Mez.

V 17. stol. založen *Karlo* Karlsdorf Záb., *Pradlisko* Brod

Z r. 1615 pochází *Vrbno* Malé Šump.

R. 1617 založen *Petřikov* Peterswald Šump. od Hanuše Petřvaldského z Petřvaldu.

1622 *Kluzov* Litov. (úř. Klúzov!).

1629—1632 *Kopeček* Sv. (Heiligenberg) Olom. od olom. měšťana Jana Andriská.

Po r. 1650 vznikly *Rotalovice*, nyní *Rusava* Hol., jež dostaly jméno po novém majetníku panství bystřického Janu hr. z Rottalu (Slavík, Mor.).

1651 zal. *Hrozenkov* Nový Val. Mez.; 1666 sluje Rozynkov (Václavek uv. m. 181).

1654 *Halenkov* Val. Mez.; podle Václavka uv. m. nazván pův. Helenkov podle dcery nového majetníka panství Jos. Illešháziho Heleny.

Po r. 1656 založeno *Hutisko* Val. Mez., *Jimramov* Nový Nov. M., *Prusinovice* (Ranošov) Hran., jméno po hr. Podstatském z Prusinovic.

Před r. 1659 *Zdenkov* Dač. od Zdeňka Matiašovského z Matiašovic.

Okolo r. 1660 *Bečva* Dolní, Horní, Prostřední Val. Mez.; pojmenováno po řece t. j.**)

1662 *Lebedov* Krom.

Od r. 1664 dosvědčena *Nová Ves* u Kvasic Krom.

Po r. 1667 *Krenišov* Kröneshof Šump., *Přemyslov* t., jméno po Přemyslovi ze Žerotína, *Žlutava* Hrad.

Od r. 1669 *Košíky* Hrad.

*) Osady, které povstaly na sedlisku starých opustlých osad téhož jména. v tento seznam nepojaty; uvedeny jsou na svých místech v č. I. a II.; srv. na př. Čejč, Jezera, Ostrovánky, Zákřov a j.

**) Jméno řeky doloženo ze staré doby: flumen Beczew 1215, Bečev 1511 Prask. Listin., Betschwa 1261, za Bečví 1511 Prask. Listin. (Kop.)

1670 *Nová Ves* u Němčic, původně Friedrichsfelder Dörfel, Slav. Mor.

Po r. 1677 *Nectava* (Wol. Nectova) Netz Třebov.

Před r. 1678 *Novoplán* Neurode Šternb.

Ok. r. 1680 *Hrochov* Litov.

S poč. 18. stol. *Daskabát* Hran., *Klevetov* Bosk., *Lotrinkovice* (Lisůvky) Míst. od Karla z Lotrinků, *Rytířsko* Jihl. (podle Wol. na místě zpustlé osady Rycherky), z 1. pol. 18. stol. *Petrohradská* (Petrovská) ulice Brn.

Od r. 1700 *Klepáčov* Kleppel Šump.

1710 *Karlovice* Val. Mez. od Karla ze Žerotína.

1719 *Šubřov* Třebov. po F. M. Šubřovi z Chobyně, *Heltin* Scherzdorf Hran. od K. F. Scherze.

Od r. 1720 *Veveří* Eichhorn Rým.

1721 *Rajnochovice* Hol., jméno po bačovi Mik. Rajnochovi.

1726 *Nové Vrbno* Goldzeif, Goldzýf Jič. od Jos. hrab. z Vrbna na místě pusté osady Goldzýf. Sel. Arch. II., 42.

Okolo 1730 *Libštejn* Třebov. od hraběte Liebsteinského z Kolovrat.

1732 *Slatinka* Brn., pův. Marianská Hvězda, *Adamov* Blan.

1737 *Enkenfurt* Vel. Mez. od hrab. Václ. Enkenvoirt, 1750 sluje Enkenwirth, 1771 Englfurt.

1738 *Blany* Bud.

Před r. 1750 založeny: *Boňkov* Punkendorf Hran., *Borová* Kieferdörfel Třebov., *Buková* Dreibuchen Záb., *Bušín* t., *Bejkovec* Dač., *Damásko* Neuröwersdorf Osobl., něm. Damasko, z čeho Vašek soudí na pův. č. Damašsko, *Dolenice*, Dolnice aneb Tulnice Kruml., (*H*)*alenkovice* Hrad., *Chrbov* Přer., *Klepáčov* Blan., *Kojatín* Třebíč, *Koníkov* N. Měs., *Kordula* Kruml. (mezi l. 1710—1730), *Kouty* Winkelsdorf Šump., *Kutiny* N. Měs., *Lapač* Horní Hol. (1772?), *Lažany* Horní Bud., *Mariacel* Malá Brn., *Molenburk* Bosk., *Mosazov* Messinghammer Šump., *Nesvačilka* Hustop., *Nová Ves* Mariahilf Mik. (podle Slavíka, Mor., 1701 založil kn. Leopold z Dietrichštejna), *Novosady*, Blatiny Neustift Nov. M., *Nový Svět* Jihl., *Olšany* Výšk., *Oprsdorf*, Oprostovice (Oprechtice) Míst., *Ostašov* (Hostašov) Kruml., jméno po rodu „Osteschau“, *Paseky Jímramovské* Nov. M., *Paseky* Záb., *Pasděrna* Výšk., *Plechy* Plötsch Šumper., *Plichtenice* (Plechtinec) Třebov., *Pulkov* Kruml., *Repechy* Bosk., podle Praska, Selský Archiv IV. 191, vznikl asi r. 1785

a pojmenovány po blízké zaniklé osadě Rejpechu; srovn.: ves † Rejpech 1566 Prask. Listin. (Kop.); — *Říčky* Ivanč., *Rogendorf* Bosk., *Rozkoš* Bud., *Samotín* N. Měs., *Seč* Prostěj., *Sedlutice* Dač., *Sklenná* Glasdorf Šump., *Skříp* Bosk., *Suchohrádly* (Socherl) Kruml., *Šentál* Schöntal Šump., *Široké Pole* N. Měs., *Václavov* Šump., *Valdorf* Dač. (1771 Valdorfka, 1880 Valdovka), *Záseka* Vel. Mez., *Závist* t., *Blan.*, *Zhoř* *Nová* Vel. Mez., *Žižkov* Hod.

Z r. 1750 *Milovy* (Valdorf) N. Měs. od pí. z Walldorfu.

Po r. 1750 *Trojanovice* Míst. od kardinála hrab. Troyera.

Z r. 1754 *Pavlovice* Olom. od opata Pavla Ferd. Václavíka.

Okolo 1760 *Beranov* *Malý* Jihl.

1760 *Ferdinandov* Ferdinandstal Rým. od Ferdinanda hrab. Harracha, *Harachov* t. od téhož, *Housko* Bosk. na místě zpuště osady Hussy 1371 DB, *Karolín* t., jméno po hraběnce Karolíně Rogendorfové (Vlastiv.).

Okolo 1763 *Zelená Hora*, Kopčany (Grünberg) Výšk.

1767 *Karlovice* Hrad.

1768 *Francova Lhota* Brod (ale podle Wol. připomíná se již 1573).

1769 *Rumburk* *Nový* Šump.

1770 (anebo ok. t. r.) *Hamiltony* Výšk. od olom. biskupa hrab. Hamiltona, *Janovice* N. Měs., *Josefov* u Adamova Bosk., *Josefov* N. Měs. od Jos. Stockhammera, *Ludvíkov* Ludwigsthal Šump. od Ludvíka hrab. Žerotína, *Raclavičky* (Raclavice Malé) Výšk., *Rešov* t., *Rosenberk* Brn., Wol.: 1787, *Rybář* Hran., *Silničná* Straßendorf Kyj., *Suchý* Bosk., *Šternov* Sternhof Hustop., *Třebomyslice* t., *Zdravá Voda* Rosental Kyj.

1773 *Filipov* Philippstal Záb. od Joachima ryt. Stettenhofena, jméno po velehrad. opatovi Filipovi (Sel. Archiv IV., 25).

1774 *Teresov* Hodon., pojmenován po Marii Terezii.

1776 *Hrabětice* Grafendorf Jič.

1778 *Falknov* Falkenau Jihl., *Handlovy Dvory* Jihl. na místě, kde byl dvorec Jos. Handla, *Moletín* *Nový* Záb., *Sasov* Sachsenthal Jihl., jméno po Goskovi ze Sachsenthalu.

1779 *Dlouhá Ves* Grunddorf Záb., *Grundek* Osobl., *Hynčínov* (Hynčina a j.) Heinzhof Záb., *Křemenov* t., německy sluje tato osada Kremetschau, v C. Cl. č. Křemačov; na toto jméno zajisté ukazují stará doklady, uvedené na str. 44; srv. k tomu Krzesmusch

1391 CM; *Křižanov* Záb., *Mansberk* Zn. od morav. podkomořího Schröffela z Mansberku. —

1780 *Annov* Annadorf Přer., *Artmansgrund* Krn., *Cyrillov* Vel. Mez., *Dvorek* Feldhof Litov., *Franckovice* Hol., *Františkov* Franzdorf Kruml., *Harty* Lilien Jič. od hrab. Věttra z Lilie, *Heneberk* Prostěj., podle Wol. z roku 1789, *Chlum* Hrad., *Jindřichov* Heinrichsdorf Vel. Mez. od K. Vil. hrab. Haugvice, *Kandia* Litov., *Karlovice* Hrad., *Kocourov(ec)* Liliendorf Olom., podle Wol. z roku 1799, *Kolovrat(y)* Bud., *Košátka* Malá Jič., *Lichtenstein* Záb., nazváno po knížeti Lichtenštejnovi, *Ludvikov* Vel. Mez. od hrab. Karla Vil. Haugvice, *Mitrovice* Ostr., jméno po Mitrovském z Mitrovic, *Nepomuky* Dač. na místě zpustlé vsi Veselé, *Nová Dědina* Schröffelsdorf Litov., pojmen. po podkomořím bar. Schröfflovi, *Odrůvky* Výšk., *Osikov* Aspendorf Šump., *Pasecký Grunt* Šternb., *Růžová* Rosendorf Rým., *Rychmanov* Reichmannsdorf Hust. po gubern. radovi Reichmannovi, *Salaš* Hrad., *Světlav* Lichtenberg Ostr., *Terešov* Výšk. (či 1790?), *Trpín* Třebov., *Vlaské* Walbergsdorf Šump.

1781 *Vinohrad* Kruml. (Vinohrádky, Vinohrady) Weinberg zal. Kaschnitz z Weinbergu.

1782 *Josefov* Hodon., pojmenován na počest cis. Josefa II.

1783 *Alojzov* Aloisdorf Šump., *Ugartov* Brn., jméno po hrab. z Ugarte.

1783—1788 *Kratochvilka* Ivanč.

Po r. 1783 *Rozářín* Rosalienfeld Hustop., pojmenováno po převorce kláštera svatoanenského v Brně. Sel. Arch. IV., 169.

1784 *Alojsov* Prost., *Cinzendorf* Brn., *Grunt Hornt* Obergrund Šternb., *Kociánov* Šump. po dvorním radovi Kotzianovi, *Mokrá Hora* Brn., *Nové Dvorce* Neuhoř Šternb., *Potvorov* Nový Hodon. (či 1760?), *Slavíkov* Litov., *Vino hrádky* u Žahovřesk Brn., *Zavadilka* Litov.

1785 *Amalienfeld* Osobl., *Antonsberg* t., *Čiřařov* *Kaiserswerth* Přer., pův. Joseflust, *Filipovice* Philippsdorf Znoj., *Holubice* Taubenfurt Prost. od Jana Taubera z Taubenfurtu, dv. r., *Karlo* Karlsdorf Osobl., *Kaschnitzberg* Osobl., *Kašenec* Kaschnitzfeld Kruml., obě osady založeny od Kaschnitze, *Klárky* Klaradorf Olom., nazvány na paměť zrušeného kláštera sv. Kláry v Olomouci, *Manerov* Mannersdorf Výšk., *Nechutín* Prostěj., *Nimpšov* Nimtschdorf Bud., nazváno po hrab. von Nimptsch, *Otonovice* Prostěj.,

pojmenovány po olom. kapitolním děkanovi Ant. Otovi svob. pánu Minkwitzovi, *Rolsberk* Olom. od svob. pána Rolsberka, *Schärffenberg* Ostrá Hora (Šemb.) Osobl., *Střelná* Schußdorf Litov., *Strerovice* Přer., nazváno podle svob. p. Strerowitze, *Trnopolé* (Drnopolé) Dornfeld Kruml., *Uncice* Přer., *Václavovice* Prostěj.

1786 *Andlerka* Antlersdorf Prostěj., *Bílá Studně* Lichtenbrunn Třebov., *Ceronín* (Cerony) Hrad., nazváno po Petrovi Cerronim, sekretáři cíś. komise, spravující zabavené statky klášterní, *Egrov* Egersdorf Šternb., *Geblov* Göbelsdorf Olom., *Henčlov* Hentschelsdorf Přer., nazváno podle gubern. rady svob. pána Hentschela, *Jáchymov* Joachimsdorf Litov., jméno po Joachimovi ryt. Stettenhofenovi, *Jilkov* Jilkendorf Šternb., pojmenov. po vrchním Gilke (čti Jilke t. j. Jílek), *Kašnice* Hust., jméno po jmenovaném již dvor. komisaři Ant. Valentinovi Kaschnitzovi z Weinbergu, hornivém zakladateli bezrobotných osad, *Labudice* Schwanenberg Litov., nazv. po gubern. radovi Schwanenbergovi, *Margelíkov* Prostěj. po dvor. radovi svob. p. Margelíkovi, *Marketa* Margarethen Bud., *Michnov* Litov. (srv. Sel. Arch. II. 34), *Milovice* Krom., *Mitrovice* Záb., *Novosady* Neustift Litov., *Novosady* Neudörfel Olom., *Pohora* Třebov., *Privěšť* Duldungsdorf Třebov., *Růžov* Rosenberg Litov., *Skřivánkov* Lerchenfeld Prost., *Sokol* Olom., *Svobodín* Freiheitsberg Šump. od Joach ryt. Stettenhofena (Sel. Arch. IV., 27), *Šreflová* Schröffelsdorf Zn. od podkomoří morav. Schröfla z Mansberku, *Štarnov* Sternheim Litov., *Štětínov* Stettenhof Šump. po ryt. Stettenhofenovi, *Švagrov* Schwagersdorf Šump. od téhož zakladatele, Sel. Arch. IV., 27, *Švagrov* Horní a Dolní (Krčmy) Schwägersdorf Záb. (či 1787?), *Tkanovice* Záb., *Veselá* Froelichsdorf Litov., *Vranovská* Ves Frainersdorf Zn. (C. Cl. Vr. hospoda) od bar. z Scherfenbergu (Wisnar, Die Ortsnamen der Znaimer Bezirksh. s. v.).

1787 *Dvorská* nebo Maxmilianov Brn., jméno po Maxmil. hrab. Hamiltonu, biskupovi olom., *Ječmeníště* Gerstenfeld Zn., *Juliánov* Julienfeld Brn., *Kavriánov* Výšk. po gubern. radovi hr. Cavriani, *Koloredov* Záb., po arcibiskupovi Kollaredo-Waldsee, *Ludvíkov* Třebov., *Roveň* Nová t., *Světlá* t., *Teodorov* Záb. po arcib. Kollaredovi, *Valdsee* t. po témž zakladateli.

Po r. 1787 *Blumenbach* Květná Šump.

1788 *Čikháj* N. Měs. (Wol Čikay), *Grymov* Grimsthal Přer., *Hablov* Habelsdorf Prostěj., jméno po sekretáři nábožen. fondu

Habelovi, *Heřmanov* Hermannsdorf Znoj., *Ptení Nové* (Ptín Nový) Prostěj., *Skalov* Olom., *Šarlootka* Charlottendorf Třebov., *Vosoudov* Etmannsdorf Dač., *Vrchovec* anebo *Vrchová* Hohendorf Val. Mez., *Zákřov* Hran. (srov. str. 20!).

1789 *Antoňov* (Antonínov) Míst., *Hájov* Jič., *Kaple* (Rittberg) Prostěj., *Kocanda* Gottseida N. Měs. (o Kocandách srov. výklad Praskův v Sel. Arch. IV. 62), *Krnov* Jägersdorf Šternb., *Měrkovice* Míst., *Nouska* (Noska) Mels Výšk., *Prokopov* (Nová Ves) Prokopsdorf Bud. od hrab. Prokopa z Gatterburgu, *Ptácník* Míst., *Ruži Důl* (Dvorkovice) Rosental Jič. od kanovníka Karla z Rosentalu, *Strukov* (Strokov) Šternb., *Sykorec* Jič., *Terežín* (-zov) Teresienthal Šump.; podle Sel. Arch. IV., 27 založil Joach. ryt. Stettenhofen a nazval po Terezii hrab. Žerotínové, *Zelinkovice* Míst.

1790 *Arnoštov* Ernestdorf Přer. od hr. Arnošta Kuenburga, *Fridentál* Třebov. od svob. p. Josefa v. Friedenthal, *Kasárna* Zn., *Koloredov* Míst. po jmenovaném již prvním arcibiskupovi olom., *Langendony* Třebov., *Mariánov* Mariendorf t., *Mšice* Mausdorf Zn., *Otmarov* Hustop. po rajhrad. opatovi Otmarovi, *Sajlerov* Seilerndorf Prostěj. po hrab. Seilernovi, *Suky* N. Město.

1793 *Michalov* Hran.

1794 *Liliendorf* Zn. (podle Wisnara uv. d.).

1797 *Schönwald* Zn.

Po r. 1797 *Kundelov* Třebíč působením ryt. Stettenhofena a nazváno po jakémisi Karlu Kundeliusovi, (Sel. Arch. IV., 28).

1798 *Mihoukovice* Třebíč od téhož ryt. Stettenhofena a nazváno po šlechtickém přídomku druhé jeho choti Mihokovice (uv. d. ibid.), *Nová Ves* Zn., *Polďovka* Leopoldsdorf Dač. po hrab. Leopoldu Podstatském, *Prchalov* Jičín., *Vincen(c)ov* Prostěj., též Dvorek, založ. od Vincence hrab. Schrattenbacha.

1799 *Klementice* Vel. Meziř., jméno po Klimentovi, synu zakladatele ryt. Stettenhofena.

S počátku 19. st.: *Kasany* N. Měs.

1801 *Jednov* Ainsersdorf Litov.

1804 *Mansberk* Tišn. od svob. p. Mannsberga.

1813 *Mariánov* Blan. (srv. Vlastiv.).

1823 *Karolínov* Karolinendorf Krom.

1830 *Rudolfov* Rudolfstal Záb.

1838 *Geršov* Gerschdorf Vel. Mez. od Leopolda v. Gersch.

V „novější době“*) založeny byly osady: *Adamov* Adamstal Šump., *Andělské* Engelsthal Šump., *Beskýd* Míst., *Cikánka* Moravská N. Měs., *Čechomez* t., název — úpadkový — od polohy na hranicích českomoravských, *Filipová* Philippstal Šump., *Grešlové Mýto* Gröschlmaut Bud.; podle Wol. III., 235 bývala tu panská hospoda, kde se platilo mýto; za mýtné se vybírala „grešle“ a odtud prý název osady; *Helenov* Helenenthal Jihl., *Chrastěšov* Hol., *Hrubá Voda* Großwasser Olom., *Karlín* Charlottenfeld Kyj., *Karlov* Prostěj., *Krčma* N. Měs., dříve podle Wol. VI., 277 snad *Zastavilka*, *Krmelín* Ostr. (srov. osob jm. Grmela), *Laštovičky* N. Měs., *Lisek* t. (Wol. nazývá „Zinsdörfchen“), *Pohořelky* Schimmelsdorf Jič., *Ugwitz*, Sel. Arch. II., 42 nazývá P. *Pohořálka*, *Nemrlov* Ehlend Litov., *Požehnáni Boží* nebo *Zástavka Ivanč.*, (*Ptenský*) *Dvorek* Feldhof Prostěj., *Rozárov* Krom., *Rubašov* Dač., *Rüllenhäusel* Osobl., *Růžená* Dač., *Seitendorf* Osobl., *Spružinky* Jič., *Štěpánov* Šump. a j., *Ťápovice* Dač., *Zahradiště* Vel. Mez.

*) Doba u Wol. a j. není přesně určena.

Rejstřík.^{*)}

Adamov 264, 267	Bantice 9, 48.	Bergštát 256.
Albrechtice 47, 259.	Barnov 256.	Bernardice 50.
Albrechtičky 47.	Bartoňov 48.	Bernartice 50.
Alexovice 47.	Bartošovice 48.	Bernatice 9.
Alenkovice 264.	Bartultovice 50, 256.	Bernov 50.
Alojzov 266.	Bartutovice 48.	Beroun 256.
Amalienfeld 266.	Batelov 48.	Beskýd 269.
Andělské 257, 269.	Batouchovice 45, 48.	Bezděč 38, 67.
Andlerka 263, 267.	Bavory 43, 161, 259.	Bezděčí 38, 67.
Annaberk 255.	Bečva 153, 263.	Bezděk 26.
Annov 266.	Bědihošť 37, 48.	Bezděkov 67.
Antonínov 268.	Bedřichov 49.	Bezkov 58.
Antoňov 268.	Bedřichovice 49.	Bezměrov 100.
Antonsberg 266.	Běhařovice 49.	Bezstrojčice 10, 125.
Archlebov 47.	Bejkovec 264.	Bezuchov 134.
Arnolec 22, 37, 47.	Bejstročice 10, 125.	Bílá 154, 163, 177.
Arnoltice 47, 256.	Bělá 154, 157, 163, 177.	Bílá Lhota 217.
Arnoltovice 47.	Bělč 49.	Bílá Studně 152, 239, 267.
Arnoštov 47, 268.	Bělčice 49.	Bílá Voda 261.
Arnultice = Arnoltice.	Bělčovice 49.	Bílany 154, 166, 177.
Arnultovice 47, 255.	Běleč 49.	Bílavsko 171, 178.
Artmansgrund 266.	Bělidla 153, 168, 177.	Bílkov 49.
Babice 9, 48.	Bělkovice 49.	Bílence 153, 169, 183.
Babolky 162, 170, 177.	Bělotín 49.	Bílovice 49.
Bačice 48.	Bělov 49.	Bílsko 171, 177.
Bačkovice 48	Benátky 178.	Bílý Břeh 178, 261.
Bačov 48.	Benešov 49.	Binina v. Bynina.
Bahna 177.	Benetice 49.	Biskoupka v. Biskoupky.
Bahno 177.	Benkov 32.	Biskoupky 23, 50, 179.
Baliny 48.	Benov 57.	Biskupice 8, 50, 161, 168, 179
Bánov 48.	Beranec 49.	Biskupsko v. Biskoupky.
Baňovice 48.	Beranov 49, 265.	Biskupský (adj.) 176.

*) Osady se jmény německými seřazeny jsou abecedně na str. 255 n. a nepojaty proto do tohoto rejstříku; zahrnutá jsou však do něho česká (zčestněná) jich jména.

- Biskup-ství, -o 161, 168, 179
 Bíškovice v. Býškovice. Bohutín 51.
 Bíteš 137. Bochoř 37, 52.
 Bítlška 23, 137. Bochovice 52.
 Bítov 26, 137. Bojanov 53.
 Bítovanky 137. Bojanovice 52.
 Bítovčice 137. Bojkovice 52.
 Bitýška 23, 137. Bolelouc 53.
 Blahoňov 50. Boleradice 53.
 Blahutovice 51. Bolešín 53.
 Blané 166. Bolíkov 53.
 Blansko 171, 175, 179. Bolíkovice 53.
 Blány 179, 264. Bolkovice 53.
 Blatec 154, 171, 180. Boňkov 264
 Blatnice 153, 169, 179. Boňov 26, 51.
 Blazice 50. Bor 155, 163, 180.
 Blažejovice 50. Borač 53.
 Blažejovičky 50. Bordovice 54.
 Blažice 50. Borek 155, 169, 180.
 Blažkov 50. Borkovany 155, 166, 180.
 Blažov 50. Borotice 53.
 Blažovice 50. Borotín 53.
 Blišice 9. Borová 155, 164, 180, 264.
 Blížkov 51. Borovec 22, 155, 170, 180.
 Bližice 51. Borovná 155, 164, 167,
 Bližkovice 51. 180.
 Blučina 212. Borovnice 155, 169, 180.
 Bludov 51. Borovník 155, 168, 180.
 Bludovice 51. Boršice 53.
 Blumenbach 267. Boršov 53.
 Bobrová 157, 164, 179. Borušov 54.
 Bobrůvka 170, 179. Bory 155, 180.
 Bohdalec 22, 52. Bořenovice 53.
 Bohdalice 52. Bořetice 53.
 Bohdalov 52. Bořítov 53.
 Bohdíkov 52. Boskovice 54.
 Böhmdorf v. Pemdorf. Boskovštýn 54, 256.
 Bohonice 51. Boskúv Týn 54, 256.
 Bohumělice 9, 52. Bosonohy 162, 172, 181,
 Bohumilice 52. 223.
 Bohunice 51. Boškov 51, 52.
 Bohuňov 51. Boškúvky 23, 51.
 Bohuňovice 51. Bošovice 52.
 Bohuslavice 7, 52. Boudy 182.
 Bohuslávky 23, 52. Bouňovice v. Bohuňo-
 Bohušice 51. vice.
 Bohušín v. Bousín. Bousín 33, 52.
 Bouzov 55.
 Božice 51.
 Božkov 51.
 Božkúvky 51.
 Bračice 54.
 Bradleny 151, 163, 166,
 181.
 Bradlo 180.
 Brandlín 163, 166, 180.
 Brandzejf 256.
 Branice 54.
 Branišovice 54.
 Brankovice 54.
 Branky 158, 165, 170, 181.
 Branškov 54.
 Branšov 54.
 Bransouze 37, 54.
 Braslavec 22.
 Bratřejov 54.
 Bratrušín 55.
 Bratrušov 55.
 Bravice v. Provice.
 Břeclov 55.
 Břečkov 26, 141.
 Břeh Bílý v. Bílý Břeh.
 Břesice 9, 140, 155, 169,
 178.
 Břeská 156, 171, 179.
 Břeské 171, 179.
 Břesko 156, 171, 179.
 Břesovice 9, 140.
 Břest 155, 163, 178.
 Břestce 155, 170, 178.
 Břestek 155, 169, 173, 178.
 Březce 178.
 Březejc 178.
 Břeží 155, 164, 178.
 Březina 155, 165, 178.
 Březinka 155, 170, 178.
 Březinky 178.
 Březka 179.
 Březná 156, 166, 178.
 Březnice 153, 169, 179.
 Březník 155, 168, 178.
 Březolupy 162, 172, 179.
 Březová 155, 164, 178.
 Březové v. Břeží.

- Březovice 140.
 Březůvky 140, 170, 178.
 Břichotín 55.
 Brňany 173, 182.
 Brné 182.
 Brničko 169, 182.
 Brno 151, 181 n.
 Brňov 43.
 Brod 153, 162, 163, 173, 181.
 Brodce 153, 170, 181.
 Brodecký 176.
 Brodek 153, 169, 181.
 Brtnice 153, 169, 184.
 Brtnička 153, 170, 184.
 Brťov 164, 184.
 Brťoví 164, 184.
 Břuchotín 55.
 Brumov 55.
 Brumovice 55.
 Brunzeř 256.
 Brusné 151, 166, 182.
 Brušovec 22.
 Brušperk 256.
 Buč 56.
 Bučovice 9, 56.
 Budč 37, 56.
 Budeč 37, 56.
 Budečko 25, 56.
 Budějovice 55.
 Budíkovice 56.
 Budiškovice 56.
 Budišov 56.
 Budkov 56.
 Budkovice 56.
 Buchlovice 56.
 Buk 155, 163, 182.
 Bukov 149, 182.
 Buková 149, 156, 164, 182, 264.
 Bukovany 156, 166, 182.
 Bukovice 156, 169, 183.
 Bukovina 156, 165, 182.
 Bukovinka 156, 170, 182.
 Bulíkovice 53.
 Bušín 33, 56, 264.
 Bušínov 56.
 Bušovec 56.
 Butovice 57.
 Bůzov v. Bouzov.
 Býkovec v. Bejkovec.
 Býkovice 57.
 Bynina 57.
 Bystřec 183.
 Bystřice 153, 169, 183.
 Bystřička 153, 170, 183.
 Bystročice 10, 125.
 Bystrovany 166, 183.
 Býškovice 57.
 Býšovec 57.
 Byteš 137.
 Bytiška 137.
 Bytovčice 137.
 Bytovánky 137.
 Bzenec 22, 155, 170, 183.
 Bzová 155, 164, 183.
 Cabová 58.
 Cacovice 58.
 Cakov 27, 58.
 Cerekev malá 158, 184.
 Cerekvička 158, 184.
 Ceronín 267.
 Cetechovice 10, 58.
 Cetochovice 10.
 Cetkovice 58.
 Cetomice 9, 58.
 Cíckrajov 58.
 Cidlina 165, 184.
 Cidružice 62.
 Cikánka Moravská 269.
 Cíkháj 267.
 Cínzendorf 266.
 Císařov 266.
 Cítonice 10.
 Cítov 27, 58.
 Cizkrajov 58.
 Cotkytle 261.
 Crhov 58.
 Ctídužice 62.
 Cvrčov 127.
 Cvrčovice 10, 127.
 Cyrillov 266.
 Čabová v. Cabová.
 Čakov 27, 59.
 Čáskovice 61.
 Čáslavice 59.
 Částkov 61.
 Částkovice 61.
 Častohostice 61.
 Častotice 61.
 Čbáňov 67.
 Čebín 59.
 Čehovice 61.
 Čechočovice 10, 60.
 Čechomez 263, 269.
 Čechovice 59.
 Čechtín 60.
 Čechůvky 59.
 Čechy 42, 161, 163, 185.
 Čechyně 41, 59.
 Čejč 59.
 Čejkovice 59.
 Čekyně 42, 59.
 Čeladice 185.
 Čeladná 159, 166, 185.
 Čelčice 60.
 Čelechovice 60.
 Čeložnice 153, 169, 185.
 Čenkov 60.
 Čepy (-i) 164, 175, 184.
 Čerčín 61.
 Čermákovice 60.
 Čermná 154, 157, 166, 186.
 Černá 151, 154, 157, 163, 165, 186.
 Černá Hora 150, 163, 193.
 Černčín 61.
 Černice 60.
 Černický 176.
 Černín 61.
 Černoohorský 176.
 Černotín 61.
 Černovice 60.
 Černovír 153, 172, 186, 246.
 Černvír 153, 158, 172, 175, 186, 246.
 Čertoryje 160, 163, 172, 174, 186.
 Červená Lhota 186, 217.
 Červená Voda 260.

- Červenka 170, 187.
Červenovodský 176.
Červený Hrádek 186.
Češkovice 60.
Čičovice 59.
Čidružice 62.
Čihalín 33, 61.
Čihovice 61.
Číchov 27, 60.
Číkov 27, 59.
Číměř 59.
Čížky 170, 185.
Čížov 27, 60.
Čtvrť 186.
Čtyřdvory 173.
Čtyřicet lánů 150, 163, 213.
Čučice 61.
Čule 240.
Čunín 61.
Čvrčov v. Cvrčov.
Dačice 62.
Dalečín 62.
Dalešice 62.
Dalov 62.
Damáško 264.
Dambořice 10, 65.
Damice 62.
Damenice v. Damice.
Dančovice 62.
Daňkovice 62.
Daskabát 264.
Deblín v. Doblín 64.
Dědice 62, 168, 174, 187.
Dědina (Nová) 165, 187.
Dědinka 187.
Dědkov 27, 63.
Dědkovice 10, 63.
Derfle 256.
Derflíce 256.
Derflik 189.
Dešná 158, 166, 190.
Dešov 143.
Dešná sr. Dešná.
Dětkov 27, 63.
Dětkovice 10, 63.
Dětřichov 63, 256.
Díváky 188.
Dívčí 161, 164, 188.
Divišov 64.
Divnice 169, 188.
Dívoky 64.
Dlouhá Lhota 217.
Dlouhá Loučka 213.
Dlouhá Ves 190, 247, 265.
Dlouhé, -ý 151, 163, 190.
Dlouhomilov 64.
Dluhonice 64.
Dobelice 39, 64.
Doblín v. Deblín 39, 64.
Dobrá Voda 151, 167, 248.
Dobruška 65.
Dobré Pole 167, 188.
Dobřečov 65.
Dobřínsko 25, 171, 188.
Dobrkovice 65.
Dobročkovice 10, 45, 65.
Dobrohošť 37, 65.
Dobrochov 65.
Dobroměřice 65.
Dobronice 64.
Dobrotice 65.
Dobšice 64.
Dolany 150, 165, 188.
Dolenice v. Dolnice.
Dolněmčl 223.
Dolní Lhota 217.
Dolní Ves 247.
Dolnice 264.
Doloplazy 65, 161, 172, 189, 227.
Doly 188.
Doly Vičí v. Vičí Doly.
Domamile 65.
Domamyslice 66.
Domanín 65.
Domanínek 65.
Domašín 65.
Domašov 65.
Domažilice 65.
Domoraz 37, 66.
Domšice 65.
Domštát 256.
Drnopol v. Trnopol.
Doubrava 164.
Doubravice 156, 169, 187.
Doubravník 156, 168, 187.
Doupě 150, 189.
Drahanovice 66.
Drahany 66.
Drahlov 66.
Drahonín 66.
Drahotouš 37, 66.
Drásov 66.
Dražovice 11, 66.
Dražůvky 66.
Drbalovice 67.
Dremlovice v. Dřemovice.
Dřemovice 43, 256.
Dřevěné Mlýny 258.
Dřevnovice 11.
Dřevohostice 11, 132.
Drholec 257.
Dřínov 27.
Drnholec 257.
Drnovice 8, 67.
Drozdv 66.
Droždín 33, 66.
Drslavice 67.
Drštková 27, 67.
Drysice 11, 67.
Držková 27, 67.
Držovice 67.
Dub 156, 162, 163, 173, 187.
Dubany 156, 165, 187.
Dubčany 156, 165, 187.
Dubenky 156, 170, 187.
Dubícko 156, 171, 187.
Dubňany 156, 166, 187.
Dúbravy 187.
Dukovany 22, 131.
Dunajovice 67.
Dvacetín 33, 142.
Dva Dvory 158.
Dvorec 189.
Dvorce 158, 170, 189.
Dvorek 158, 169, 189, 266, 268.
Dvořiště 189.

- Dvorkovice 268.
 Dvorská 267.
 Dvůr 163, 189.
 Dyjákovice 67.
 Dyjákovičky 67.
 Dyjice 153, 169, 175, 190.
 Dyjička 190.
 Džbánice 67.
 Džbel 239 n.
 Edrovice 257.
 Egrov 267.
 Elba 257.
 Enkenfurt 264.
 Evanovice 78.
 Falknov 265.
 Ferdinandov 265.
 Figlhamry v. Hamry
 (Přední).
 Filipov 265.
 Filipová 269.
 Filipovice 266.
 Flandorf 257.
 Franckovice 266.
 Francova Lhota 218,
 265.
 Frandorf v. Flandorf.
 Frankštát 257.
 Františkov 266.
 Freištejn 257.
 Frelichov 67, 257.
 Frenštát 257.
 Fridental 268.
 Frjelištorf v. Frelichov.
 Fryčovice 68.
 Frydlant 257.
 Frydrychov v. Bedřichov.
 Fryšava 27, 141, 257.
 Fryšták 257.
 Fulnek 257.
 Fulštejn 257.
 Ěblov 267.
 Gerhartice v. Kerhartice.
 Gerlachov 68.
 Gerlichov v. Gerlachov.
 Geršov 268.
 Grafendorf v. Hrabětice.
 Grándorf 257.
 Grešlové Mýto 269.
 Gručovice 43.
 Gruna 258.
 Grundek 265.
 Grunt 258.
 Grýgov 72, 257.
 Grymov 267.
 Guntramovice 73, 258.
 Habartice 74, 257.
 Hablov 267.
 Habří 156, 164, 194.
 Habrovany 156, 166, 194.
 Habrůvka 23, 156, 170,
 194.
 Háčky 151, 191.
 Hajánky 155, 166, 191.
 Hajany 155, 165, 191.
 Hajčín 68.
 Hájek 155, 169, 191.
 Hajmrlov 258.
 Hájov 268.
 Halenkov 47, 263.
 Halenkovice 264.
 Haluzice 68.
 Hamalov 258.
 Hamiltony 265.
 Hamry 195.
 Handlovy Dvory 265.
 Hankštejn 258.
 Haňovice 11, 68.
 Hanušovice 74, 258.
 Harachov 265.
 Harta 258.
 Hartice v. Harta.
 Hartíkov 74.
 Hartíkovice 74.
 Hartinkov 74.
 Hartmanice 74.
 Hartvíkov v. Hartíkov.
 Hartvíkovice 74.
 Harty 266.
 Havraníky 43, 68.
 Havřice 43.
 Hážovice 44.
 Hedvíkov 259.
 Hejčín v. Hajčín.
 Helenov 262.
 Heltinov 264.
 Henčlov 267.
 Henčov 74, 258.
 Heneberk 266.
 Henšlov v. Henčlov.
 Heralec 22, 37, 74.
 Heraldice 74.
 Herčivald 258.
 Heřejvald 258.
 Herltovice 258.
 Heroltice 74.
 Herotice 74.
 Heršpice 11, 74, 79.
 Heřmanec 74.
 Heřmanice 74.
 Heřmaničky 23.
 Heřmanov 74, 268.
 Hevlín 258.
 Hladov 44, 258.
 Hlásnice 169, 192.
 Hlína 151, 163, 192.
 Hlinka 151, 170, 192.
 Hlinné 151, 166, 192.
 Hlinsko 151, 171, 174, 192.
 Hlíný 151, 192.
 Hlívce 192.
 Hlubočany 151, 166, 173,
 191.
 Hluboček 191.
 Hluboká 151, 168, 191.
 Hluboké 168, 191, 175.
 Hluboký v. Hluboké.
 Hluchov 68.
 Hluk 163, 195.
 Hlušovice 68.
 Hluzov 44.
 Hnanice 39, 68.
 Hnanlice 39, 68.
 Hněvkov 68.
 Hněvotín 68.
 Hnojice 69.
 Hobzí 162, 164, 192.
 Hodějice 69.
 Hodice 69.
 Hodiškov 69.
 Hodolany 165, 188.
 Hodonice 69.

- Hodonín 69.
 Hodonovice 69.
 Hodov 69.
 Hodslavice 69.
 Holasice 69.
 Holásky 23, 69.
 Holba 258.
 Holešice 69.
 Holešín 69.
 Holešov 9, 46, 69.
 Holice 169, 174, 175, 192.
 Holštýn 258.
 Holubice 70, 266.
 Holubí Zhoř 251.
 Honěnice 11, 70.
 Horákov 70.
 Horáková Lhota 218.
 Hořice 150, 169, 193.
 Horka 150, 169, 193.
 Horky 169, 193.
 Hornémčí 223.
 Hornice 153, 169, 193.
 Horní Grunt 266.
 Horní Lažany 264.
 Horní Lhota 217.
 Horní Město v. Bergštát.
 Horní Mez(i)říčko 230.
 Horní Pole 150, 228.
 Horní Ves 247.
 Horno-Mošťenský 176.
 Hory 150, 193.
 Hoskovice 71.
 Hosov 70.
 Hostákov 70.
 Hostálkov 71.
 Hostašov v. Ostašov.
 Hostašovice 71.
 Hostěhradice 71.
 Hostěhrádky 71.
 Hostějov 70.
 Hostěnice 70.
 Hostěradice 71.
 Hostěrádky 23.
 Hostětice 70.
 Hostětín 70.
 Hostice 70, 226.
 Hostim 70.
 Hostov v. Hostějov 70.
 Hostišová 71.
 Hostkovice 71.
 Hošov 69.
 Hošťálkov 71.
 Hoštice 70, 169, 226.
 Hoštýn 258.
 Housko 25, 73, 265.
 Hovézí 157, 194.
 Hovorany 23, 44, 71.
 Hrabenov 27, 71.
 Hrabětice 257, 265.
 Hrabová 71, 194.
 Hrabůvka 71, 170, 194.
 Hrabý, (-i) 156, 164, 194.
 Hradčany 158, 165, 173, 193.
 Hradčany v. Čech. 160.
 Hradčovice 113.
 Hradec 193.
 Hradečná 166, 193.
 Hrádek 158, 169, 193.
 Hradisko 158, 171, 193.
 Hradiště 158, 171, 194.
 Hradištko 194.
 Hrádkov 27.
 Hradnice 193.
 Hrachovec 72.
 Hranice 175, 194.
 Hraničky 195.
 Hraničné 195.
 Hrázky 154, 169, 194.
 Hrazová 27.
 Hrbov 73.
 Hrdá Ves 248.
 Hrděbořice 73.
 Hříšice 231.
 Hrobice 72.
 Hrochov 264.
 Hrotov 27, 73.
 Hrotovice 11, 73.
 Hrozenkov 72.
 Hroznětín 46, 72.
 Hroznová Lhota 218.
 Hrozová 72.
 Hrubá Voda 269.
 Hrubčice 73.
 Hrubšice 73.
 Hruška 195.
 Hrušky 156, 169, 174, 195.
 Hruškové Dvory 256.
 Hrušovany 156, 166, 174, 195.
 Hukvaldy 258.
 Hukovice 73.
 Hulín 33, 134.
 Hunčovice 11, 134.
 Hunín 134.
 Hunkovice 134.
 Hůrka 169, 193.
 Husle 75.
 Husovice 73.
 Hustopeč(e) 38, 135, 162, 172, 174.
 Huštěnovice 11, 135.
 Hutě 160, 195.
 Hutisko 160, 195, 263.
 Huzová 73.
 Hvězdlice 39, 75.
 Hvězdohovice 11, 81.
 Hvozď 155, 163, 195.
 Hvozdec 155, 170, 195.
 Hvozdečko 155, 195.
 Hvozdná 155, 166, 175, 195.
 Hynčice 258.
 Hynčina 34, 258.
 Hynčínov 265.
 Hynkov 75.
 Hýsly 75.
 Chabičov 75.
 Chaloupky 195.
 Charváty 42, 77, 161, 197.
 Chlebovice 75.
 Chlístov 75.
 Chlévské 171, 175, 196.
 Chlum 163, 197, 266.
 Chlumeck 169, 197.
 Chlunec 197.
 Chlupice 75.
 Cholína 75.
 Chomýž 44.
 Chomoutov 45, 76.
 Chořelice 12, 76.

- Chornice 155, 169, 205.
 Choryně 42, 76.
 Chotěbudice 76.
 Chrástěšov 269.
 Chrástice 78, 259.
 Chrástová 78, 206.
 Chrástová Lhota 218.
 Chrástfany 155, 165, 197.
 Chrbov 264.
 Chrlice 77.
 Chroply 173, 205.
 Chromeč 76.
 Chropyň 42, 77.
 Chroustov 77.
 Chrudichromy 172, 173, 196.
 Chudčice 77.
 Chudobín 77.
 Chum 197.
 Chvaletice 77.
 Chvaletín v. Chvalice.
 Chválčov 77.
 Chvalice 45, 77.
 Chválkovice 77.
 Chvalnov 77.
 Chvalovice 77.
 Chýlice 78.
 Ináčovice 81.
 Iratice v. Jiratice.
 Ivaň 37, 78.
 Ivančice 78.
 Ivanovice 78.
 Jabloňany 156, 165, 198.
 Jablonné v. Jabloňov.
 Jabloňov 27, 156, 164, 198.
 Jablůnka 156, 169, 198.
 Jaborovec 163, 170, 199.
 Jackov 78.
 Jáchymov 267.
 Jakubov 78.
 Jakubovice 78.
 Jalubí 164, 198.
 Jáma 150, 163, 200.
 Jamartice 258.
 Jamné 150, 166, 200.
 Jamolice 79.
 Jámy 150, 200.
 Jankovice 45, 79.
 Janoušov v. Janušov.
 Janov 79, 258.
 Janovice 79, 265.
 Janovičky 79.
 Janušov 79, 258.
 Jarcová 27, 79.
 Jarohněvice 12, 80.
 Jarohnovice 80.
 Jaroměřice 80.
 Jaroňovice v. Jarohněvice.
 Jaroslavice 80.
 Jaroslavské paseky 234 n.
 Jarošov 79.
 Jasenná 156, 166, 199.
 Jasenice 156, 163, 169, 199.
 Jasenka 170, 199.
 Jasenský 176.
 Jasinov 198.
 Javorek 156, 169, 173, 199.
 Javoří 199.
 Javoříčko 25, 156, 169, 199.
 Javorník 155, 168, 199.
 Javory 259.
 Jazovice 80.
 Jeclov 78.
 Ječmeniště 267.
 Jedle (-í) 156, 164, 199.
 Jednov 262, 268.
 Jedov 80.
 Jedovnice 169, 175, 198.
 Jehnice 12, 79, 198.
 Jelmo 197.
 Jemnice 153, 163, 169, 200.
 Jenč 79.
 Jenešov 79.
 Jeníkov 79.
 Jeřín v. Jersín 82.
 Jeřmaň 37, 80.
 Jersice 82.
 Jersín v. Jirsín 82.
 Jesenec 156, 170, 199.
 Jesenice Německá 169, 175, 199.
 Jesenský 176.
 Jestřabi 157, 164, 199.
 Jestřábice 80.
 Jestřebí 157, 199.
 Jestřebíčko 169, 199.
 Ješkovice 79.
 Ješov 79.
 Jevíčko 25, 80.
 Jevišovice 80.
 Jezdoňovice 81.
 Jezdovice 80.
 Jezera 152, 167, 200.
 Jezeřany 152, 166, 200.
 Jezernice 152, 169, 200.
 Jezerský (adj.) 176.
 Jezovice v. 1) Jazovice 80.
 2) Jezdovice 12, 80.
 Ježkovice 79, 81.
 Ježov 81.
 Jičín 34.
 Jihlava 152, 164, 200.
 Jihlavka 152, 169, 200.
 Jílkov 267.
 Jilmoví 156, 164, 197.
 Jimramov 81.
 Jimramovské paseky 235, 264.
 Jináčovice 14, 81.
 Jindřichov 81, 258, 266.
 Jindřichovice 81.
 Jinošov 81.
 Jiratice v. Jiřetice 81.
 Jiřetice 81.
 Jiřice 81.
 Jiřikov 81.
 Jiřkovice 81.
 Jirsice 82.
 Jirsín 82.
 Jívová 164, 198.
 Jívoví 156, 164, 198.
 Johanová 79.
 Josefov 265, 266.
 Juliánov 267.
 Jundrov 258.
 Juřinka 81.
 Kadeřín 82.
 Kadolec 22, 37, 82.

- Kadov 82.
 Kaliště 154, 200.
 Kaly 154, 163, 200.
 Kamenice 153, 169, 201.
 Kamenička 153, 170, 201.
 Kamenná 153, 166, 200.
 Kamenná Hor(k)a 150,
 193, 258.
 Kamenné 200.
 Kandla 266.
 Kánice 82.
 Káňovice 82.
 Kanovsko 25, 171, 201.
 Kaple 201, 268.
 Karasín 82.
 Karlín 269.
 Karlov 82, 258, 263, 266,
 269.
 Karlova Ves v. Karlov.
 Karlovec 258.
 Karlovice 82, 264, 265,
 Karolín 265. [266.
 Karolínov 262, 268.
 Kasany 268.
 Kasárna 268.
 Kašava 201.
 Kašenec 266.
 Kašnice 267.
 Kateřina Svatá 43, 83.
 Kateřinice 83.
 Katov 82.
 Kavriánov 267.
 Kdousov 44.
 Kelč 38, 90.
 Kelčany 38, 90.
 Kelčice 38, 90.
 Kelníky 160, 169, 209.
 Keprtovice 257.
 Kerhartice 257.
 Ketkovice v. Kytkovice.
 Kladeruby 160, 172, 204.
 Kladky 169, 203.
 Kladná 203.
 Kladníky 160, 169, 203.
 Kladruby 204.
 Klárky 263, 266.
 Klášterec 170, 201.
 Klečůvka 156, 170, 201.
 Klementice 12, 83, 268.
 Klemov 83.
 Klenovice 83.
 Klentnice 12.
 Klepačov 264.
 Klepáčov 264.
 Kletné 158, 166, 202.
 Klevetov 83, 264.
 Klínovice v. Klenovice
 83.
 Kloboučky 83, 169, 173,
 202.
 Klobouky 83, 162, 202.
 Klokočí 156, 164, 202.
 Klokočov 202.
 Klokočovský 176.
 Klopína 44, 258.
 Klopotovice 83.
 Klučov 83.
 Kluzov 263.
 Klužínek 83.
 Knast 257.
 Kněhnice v. Kynice.
 Kněžoves v. Kněževes.
 Kněžovisko 171, 210.
 Kněždub 156, 161, 163,
 172, 187, 210.
 Kněževes 161, 163, 172,
 210.
 Kněžice 8, 90, 209.
 Kněžpol(e) 161, 163, 172,
 210.
 Kněžzoves 210.
 Knihnice v. Knínice 12,
 90, 209.
 Knínice 12, 90, 161, 166,
 168, 209.
 Kobelnice 160, 169, 203.
 Kobelníčky 169, 203.
 Kobefice 83.
 Koberno 205.
 Kobyli 157, 164, 176, 202.
 Kobylnice 8, 174, 203.
 Kocanda 158, 203, 268.
 Kociánov 266.
 Kocourov(ec) 266.
 Kočíři Lhota 207.
 Kočov 258.
 Kohoutovice 84.
 Kochanov 28, 84.
 Kochov 84.
 Kojatice 84.
 Kojatín 84, 264.
 Kojátky 23, 84.
 Kojetice 84.
 Kojetín 84.
 Kokory 84.
 Koldštýn 257.
 Kolenfurt 257.
 Količín 84.
 Koloredov 267, 268.
 Kolovrat(y) 172, 203, 246,
 266.
 Kolšov 27, 85.
 Komárno (-é) 157, 166,
 204.
 Komárov 46, 84.
 Komárovice 84.
 Komin 158, 204.
 Komna 167, 204.
 Komňátka 204.
 Komořany 158, 165, 204.
 Koněšín v. Kunišín 89.
 Konice 159, 169, 174, 203.
 Konice Německá 203.
 Koníkov 264.
 Kopanice 150, 169, 205.
 Kopaniny 150, 165, 204.
 Kopaňovice 89.
 Kopčany 204.
 Kopeček Svatý 263.
 Kopřivnice 153, 169, 205-
 Kopřiv(n)ov 164, 205.
 Korbelova Lhota 218.
 Kordula 264.
 Kořenec 155, 170, 206.
 Kofím v. Kuřim 89.
 Kornice 155, 169, 205.
 Koroslepy 205.
 Korouhvice 196.
 Koroužná 166, 205.
 Korovice v. Kurovice 89
 Koruna 206.

- Koryčany 165, 206.
 Korytná 153, 166, 206.
 Kosov 84.
 Kostel 158, 163, 207.
 Kostelany 158, 165, 207.
 Kostelec 170, 174, 207.
 Kostice 85.
 Kostníky 160, 169, 207.
 Košátky (-a) 170, 207, 266.
 Košíky 168, 207, 263.
 Koškov 27, 85.
 Kotáry 150, 159, 167.
 Kotlasy 43, 85.
 Kotojedy 190, 207.
 Kotvrdovice 71.
 Kounice 89.
 Kouský v. Kúsky.
 Kouty 151, 163, 173, 201, 264.
 Koválovice 85, 174, 208.
 Kovářov 26, 85.
 Kovářová 26, 85.
 Kozárov 85.
 Kozí Loučky 213.
 Kozlany 23, 85.
 Kozlov 85.
 Kozlovice 85.
 Kozochovice v. Kožichovice 85.
 Kozojídky 23, 190, 207.
 Kozov 85.
 Kožichovice 12, 85.
 Kožušany 165, 207.
 Kožušice 85.
 Kracovice 86.
 Kraderoby 204.
 Kraderuby 160, 204.
 Krahulčí 157, 164, 206.
 Krahulov 28, 86.
 Krakofice 44.
 Krakovec 86.
 Králec 170, 206, 258.
 Králice 86, 168, 206.
 Králov v. Králec.
 Královo Pole 150, 228.
 Kramolín 167, 206.
 Krásensko 25, 171, 208.
 Krasice 86.
 Krasíkov 86.
 Krásná 155, 208.
 Krasné 155, 166, 197.
 Krásno 167, 196, 208.
 Krasnice 86.
 Krastice v. Chrastice.
 Krátká 151, 168, 206.
 Kratochvilka 266.
 Kravsko 157, 171, 175, 205.
 Krčma 269.
 Krčmaň 158, 165, 210.
 Krčmy v. Švagrov.
 Křečkovice 86.
 Křekov 86.
 Křelov 76.
 Křemačov 44, 265.
 Křemenec 170, 208.
 Křemenov 44, 265.
 Křenářov 44.
 Krenišov 263.
 Křenov 88.
 Křenová 76.
 Křenovice 76.
 Křenůvky 23, 76.
 Křepice 86.
 Křeptov 28, 77.
 Křestanovice 87.
 Křetín 34, 88.
 Krhov 88.
 Krhová 88.
 Krhovice 87.
 Krchleby 162, 172, 210.
 Křiby 196.
 Křídla 151, 168, 236.
 Křídlovice 12, 87.
 Křidlůvky 87.
 Křistanovice 87.
 Křivá Voda 259.
 Křivé 151, 163, 208.
 Křížánkov 87.
 Křížanky 87.
 Křížanov 87, 266.
 Křížanovice 87.
 Křížínkov v. Křížánkov.
 Křížov 87.
 Křížovice 87.
 Krmelín 269.
 Krnčice 88.
 Krnov 268.
 Krokočín 87.
 Kroměříž 37, 146.
 Kronfelsov 259.
 Kroužek 151, 169, 208.
 Křoví 155, 164, 210.
 Křtálky v. Stálky 123.
 Křtěnice 153, 157, 244.
 Křtiny 165, 208.
 Křtomil(y) 88.
 Kruh 151, 163, 173, 208.
 Krumlov 28, 87.
 Krumpach 259.
 Krumperky 257.
 Krumší 34, 88.
 Krumvíř 257.
 Kubšice 13, 88.
 Kučerov 84.
 Kudlov 88.
 Kudlovice 88.
 Kuchanov v. Kochanov 28, 84.
 Kuchařovice 88.
 Kujav-a, -y 164, 209.
 Kuklík 152, 209.
 Kulířov 76, 257.
 Kunčice 89, 259.
 Kunčičky 89.
 Kunčina 34, 89.
 Kunčínov 89.
 Kundelov 44, 268.
 Kundratice 89.
 Kunice 8, 89.
 Kuničky 89.
 Kunišín v. Koněšín 89.
 Kunkovice 89.
 Kunovice 8, 89.
 Kunštát 259.
 Kunvald 259.
 Kupařovice 13, 89.
 Kupčice v. Kubšice 88.
 Kurdějov 89.
 Kuřim 89.

- Kuroslepy 42, 162, 172, 173, 205, 209, 236.
 Kurovice 89.
 Kúsky 162, 169, 201.
 Kutiny 264.
 Kuželov v. Kuželová 89.
 Kuželová 89, 209.
 Kvačice 89.
 Kvasice 90.
 Květin 90.
 Kvítkovice 90.
 Kyjov 90.
 Kyjovice 90.
 Kyliřov v. Kyslířov 28.
 Kynice v. Knínice
 Kyničky 90, 168, 209.
 Kyselov 90.
 Kyselovice 90.
 Kyslířov 28.
 Kytkovice 12, 90.
 Labuď(-f) 91, 171, 211.
 Labudice 267.
 Lačnov v. Ločnov 28.
 Ladín 91.
 Lančov 28, 91.
 Langendony 268.
 Lanštorf 260.
 Lanžhot 259.
 Lanžov v. Lančov 28, 91.
 Lapač 168, 211, 264.
 Láskovec 91,
 Laškov 92.
 Laštany 150, 165, 215.
 Laštovičky 269.
 Lavičky 154, 170, 211.
 Láz 150, 163, 215.
 Lazce 150, 170, 215.
 Láze 150, 215.
 Lazínov 91.
 Lázníčky 150, 169, 215.
 Lazníky 150, 160, 169,
 173, 215.
 Lažánky 166, 215.
 Lažany 149, 165, 215.
 Lažínky 166, 215.
 Lebedov 263.
 Ledec 211, 212.
 Ledkovice v. Letkovice 92.
 Lednice 169, 211, 212.
 Lechotice 92.
 Lechovice 92.
 Lejsky 156, 214.
 Lelekovice 91.
 Lesenovice 92.
 Léskovec 170, 215.
 Lesnice 153, 169, 214.
 Lesonice 13, 92, 95.
 Lesoňovice 92.
 Lesovice v. Lysovice 95.
 Lesůňky 92.
 Lešany 155, 165, 212,
 214.
 Lešná 156, 166, 214.
 Leština 156, 165, 214.
 Leštnice 215.
 Letkovice 92.
 Letonice 92.
 Letošov 92.
 Letovice 92.
 Lexovice 92.
 Lhánice 96.
 Lhota 159, 168, 217.
 Lhotice 159, 169, 218.
 Lhotka 159, 170, 218.
 Lhotky 218.
 Lhotsko 171, 218.
 Libava 93.
 Libhošť 93.
 Libochová 93.
 Libosváry 94.
 Liboš 93.
 Libová 93.
 Libštejn 264.
 Libtaň v. Luboměř.
 Libuše v. Liboš 93.
 Lič v. Lideč.
 Lideč 94.
 Lidečko 25, 94.
 Lideřovice 94.
 Lidkovice v. Litkovice 94, 95.
 Lidměřice 94.
 Lidmírov v. Ludmírov 94.
 Lichtenstein 266.
 Lichnov 44.
 Lilie v. Harty.
 Lillendorf 268.
 Lindava 259.
 Linhartice 92.
 Lípa 156, 163, 215.
 Lipenský (adj.) 176.
 Lipina 156, 165, 174,
 215.
 Lipinka 170, 216.
 Lipňany 156, 166, 216.
 Lípnice 153, 169, 216.
 Lipník 156, 168, 216.
 Lipolec 22.
 Lipov 164, 215.
 Lipová 156, 164, 215.
 Lípovec 156, 170, 215.
 Liptál 44, 259.
 Lípůvka 156, 170, 215.
 Lisek 269.
 Lískovec 156, 163, 170,
 215.
 Lisky 156, 163, 174, 214.
 Lisůvky 264.
 Líšeň 167, 214.
 Lišná 156, 166, 214.
 Lišnice 8, 153, 169.
 Lištěnský 176.
 Litava 152, 164, 216.
 Litenčice 95.
 Litkovice v. Ludkovice 94, 95.
 Litobračice 95.
 Litobratřice 95.
 Litohoř 95.
 Litopecny 95.
 Litostrov 28, 95.
 Litovany 92, 166, 216.
 Litovel 39.
 Lobodice 93.
 Ločnov 28, 91.
 Loděnice 153, 216.
 Loděnský 176.
 Lomnice 153, 169, 213.
 Lomnička 153, 170, 213.
 Lomy 151, 163, 213.

- Lopeník 169, 224.
 Losín 93, 261.
 Lošov 28, 93.
 Loštice 93.
 Lotrínkovice 264.
 Loučany 154, 165, 173, 212.
 Loučovice 94.
 Loučka 154, 170, 174, 213.
 Loučky 213.
 Louka 154, 163, 212.
 Loukov 94, 154.
 Loukovice 13, 93.
 Lovčice 93.
 Lovčičky 93.
 Lovčovice 93.
 Lověšice 93.
 Lovětín 93.
 Lubě 164, 216.
 Luběnice 93.
 Lubná 175, 217.
 Lubnice 153, 169, 217.
 Lubník 163, 168, 217.
 Lubn-ě, -ý 166, 217.
 Luboměř 37, 94.
 Lučistě 154, 213.
 Luděřov 94.
 Ludíkov 94.
 Ludkovice v. Litkovice. 94, 95,
 Ludmírov 94.
 Ludvíkov 265, 266, 267.
 Luhačovice 96.
 Luka 154, 212.
 Lukavice 169, 213.
 Lukov 28, 94.
 Luková 28, 94.
 Lukovany 166, 212.
 Lukovec 94.
 Lukoveček 94.
 Luky 154, 163, 212.
 Luč 95.
 Lupenné 217.
 Lutín 95.
 Lutkovice v. Ludkovice.
 Lutonín 95.
 Lutopecny 95.
 Lutotín 95.
 Lužice 154, 169, 174, 175, 217.
 Lužkovice 96.
 Lužná 153, 166, 211, 217.
 Lysenice v. Lesonice 13, 92, 95.
 Lysice 95.
 Lysovice v. Lesovice 95.
 Mackovice v. Moskovice
 Machová 96.
 Majetín 34, 101.
 Majvald 259.
 Makov 96.
 Malá Lhota 218.
 Malenovice 96.
 Maleny 96.
 Malenky 96.
 Malešovice 96.
 Maletín v. Moletín 35, 96.
 Malhostovice 13, 97.
 Malhotice 13, 97.
 Malinky v. Malenky 96.
 Málkovice 96.
 Malhotice v. Malhotice
 Maloměřice 97.
 Malonín 96.
 Malostovice v. Malhosto-
 vice
 Manerov 266.
 Manešovice 97.
 Manová 28, 97.
 Mansberk 266, 268.
 Margelíkov 267.
 Marhéfy 259.
 Mariacel Malá 264.
 Mariánov 268.
 Markéta 267.
 Markrabka 218.
 Markvarec 22, 37, 98.
 Markvartice 98.
 Maršíkov 97.
 Maršov 97.
 Maršovice 97.
 Martěnice 13.
 Martinice v. Martěnice 13, 98.
 Martinkov 98.
 Marxov v. Dvorská.
 Mařatice 97.
 Maříz 44.
 Mastník 218, 219.
 Mašovice 96.
 Mašůvky 23, 96.
 Matějov 98.
 Matějovice 98, 259.
 Matějovec 98.
 Maxmiliánov 267.
 Mčenovice 44.
 Medlanky 103, 133, 221.
 Medlice 103.
 Medlov 103.
 Medlovice 103.
 Medvědice v. Nedvědice 98.
 Medvězí 163, 190, 218.
 Měličany 166, 219.
 Menhartice 98.
 Měník 98.
 Měnin 34, 98.
 Měrkovice 268.
 Měrotín 100.
 Měrovice 100.
 Měřutky 23, 100.
 Měřín 100.
 Meziboř(i) 41, 172, 180.
 Mezice 98.
 Mezihoř(i) 41, 172, 174, 193, 218.
 Meziříčí 151, 172, 174, 218, 230.
 Meziříčko 169, 230.
 Micmanice 133.
 Mihoukovice 13, 98, 268.
 Michalov 268,
 Michnov 267.
 Míchov 99.
 Míkovice 13.
 Mikulčice 99.
 Mikulov 99.
 Mikulovice 99.
 Mikulůvka 99.

- Milanov v. Milenov 99. Mlýňany 218. Mrlínek 102.
 Milasín 34. v. Milešín. Mlýnice 159, 219. Mrsklesy 219.
 Milatice v. Miletice 99. Mlýnický Dvůr 258. Mrsklice 14, 219.
 Milenov v. Milanov 99. Modlava 221. Mšice 268.
 Milešín 34, 99, v. Milasín. Modletice 101 v. Mo- Můřínov 19, 101 v. Mou-
 Milešovice v. Miličovice dlava. řínov.
 99. Modrá 158, 163, 167, 220. Muslov 44.
 Miletice 99 v. Milatice Modřice 101. Mušov 103.
 Milfron 259. Mohelnice 153, 169, 174, 220. Mutěnice 14, 103.
 Milhošť 99 v. Milokošť. 220. Mutinice 14, 103.
 Milíkov 99. Mohelno 150, 167, 220. Mutišov 103.
 Milkov 99. Mokř 167, 171, 220. Mutná 220.
 Milokošť v. Milhošť 99. Mokrá 154, 167, 220. Muzlov v. Muslov 44.
 Milonice 99. Mokrá Hora 150, 193, Myslechovice v. Mysli-
 Milotice 99. 266. chovice 14, 102.
 Milovany 99, 166. Molenburk 264. Myslejovice v. Mysli-
 Milovice 99, 267. Moletín v. Maletín 35, ovce 102.
 Milovy 265. 96, 265. Mysletice 102.
 Miňůvky 13, 103. Molíkov 28, 96. Mysliboř 37, 102.
 Miroslav 100. Molkov 28. Myslibořice 102.
 Mirošov 100. Morašice 13, 102. Myslichovice v. Mysle-
 Mírov 100. Moratice v. Morašice. chovice.
 Mistek 149, 169, 219. Morava 152, 221. Myslík 102.
 Mistřice 100. Moravany 152, 166, 221. Mysliovice v. Myslejo-
 Mistřín 100. Moravec 101. vice 102.
 Miškovice Holeš. 44. Moravice 152, 166, 221. Mysločovice v. Myslo-
 Mišovice 15, 99, v. Nešo- šovice 102.
 vice. Mořice 101. Myslová 102.
 Mitrov 100. Mořkov 29, 97. Myslůvka 102.
 Mitrovce 266, 267. Morkovice 102. Myší (Miší) 161, 164, 221.
 Mlač 36, 101. Morkůvky 102. Načeratice 61.
 Mladcová v. Mlatcová Mosazov 264. Nadějov 103.
 101. Moskov v. Mostkov 102. Na Dolách 258.
 Mladeč 36, 101. Moskovice 13, 98, v. Nahošovice 103.
 Mladějov 100. Mostkovice. Náklo 222 n.
 Mladějovice 100. Mostkov v. Moskov 102. Naloučany 154, 166, 212.
 Mladenov 101. Mostkovice 102 v. Mos- Náměšť 39, 98.
 Mladěnovice 100. kovice. Napajedla 153, 168 229.
 Mladkov 28, 101. Mošnov 101. Nárameč 115.
 Mladoňovice v. Mladě- Moštěnice 174, 219. Násedlovice 119.
 novice 100. Moštiště 154, 219. Nasoborky 54.
 Mladotice 101. Mouchnice 103. Nasoměřice v. Našimě-
 Mlatcová v. Mladcová Mouřínov v. Můřínov 101. řice 103.
 101. Moutnice 14, 103, 153, Našetice 61.
 Mlatkov 28. 169, 220. Našiměřice v. Nasomě-
 Miličovice v. Milešovice Mrákotín 102. řice 104.
 4, 13, 45, 99, Mramotice 14, 111. Našobůrky 54.

- Návojná (-é) 166, 249.
 Nebovidy 138
 Nebštych 259.
 Nectava 264.
 Nečice v. Něčice
 Něčice 105.
 Nedachlebice 75.
 Nedakonice 14, 81
 Nedašov 63.
 Nedašová Lhota 218.
 Nedvědice v. Medvědice
 14, 98, 190, 218.
 Nedvězí 157, 163, 175,
 190, 218.
 Nechutín 266.
 Nechvalín 77.
 Nejdek 259.
 Nejrov v. Nýrov 105
 Nelepeč 36, 91.
 Nelešovice 92.
 Nelhuble 259.
 Němčí 164, 223.
 Němčany 23, 104, 223.
 Němčice 14, 104, 223.
 Němčičky 104.
 Německé 161, 171, 223
 Němětice 15, 104.
 Nemilany 23, 100, 166, 220.
 Nemily 100.
 Nemochovice 101.
 Nemojany 23, 101.
 Němotice 15, 104.
 Nemrlov 269.
 Nenakonice 14, 81.
 Nenkovice 15, 104.
 Neobuz 40, 56.
 Nepomuky 266.
 Nepřivazí 40, 135.
 Neředín v. Neřetín 35,
 119.
 Nesachléb v. Nesechléb
 40, 75.
 Neslovice 126.
 Nesmř 40, 104.
 Nesovice 15, 123.
 Nesvačilka 263, 264
 Nešovice 15, 99, 105.
 Netín 35, 144.
 Neudek 259.
 Neufunk 259.
 Nevcehle 259.
 Nevojice 139.
 Nevšová 142.
 Nezamyslice 102.
 Nezděnice 143
 Nicmanice 15.
 Nihov 29, 104.
 Niklovice v. Nyklovice
 99.
 Nikolčice v. Nykolčice
 99.
 Nimpšov 266.
 Nináčovice 14.
 Nišovice (Nišpice) v.
 Míšovice 99.
 Nitkovice 105,
 Nivy 150, 163, 223.
 Nivnice 153, 169, 174,
 197, 223.
 Nížkovice 104.
 Norber(t)čany 166, 259.
 Norov v. Znorovy 105.
 Norovice 105.
 Nořizov v. Nuzířov 105.
 Nosálovice 105.
 Nosislav 104.
 Nouzka 268.
 Nová Dědina 159, 266.
 „ Horka v. Nelhuble.
 „ Lhota 218.
 „ Říše 231
 „ Roveň 267.
 „ Ulice 259.
 „ Ves 223, 247, 259,
 263, 264, 268.
 „ Zhoř 265.
 Nové Dvorce 266.
 „ Dvory 158.
 „ Město 149, 168,
 219.
 „ Mlýny 218, 259.
 „ Ptení 268.
 „ Sídlo 167, 234.
 „ Vrbno 264.
 Nové Zámky 158, 221.
 Noviči 150, 164, 223.
 Novoplán 223, 264.
 Novosady 155, 172, 223,
 259, 264, 267.
 Novosedly 223.
 Nový Hrozenkov 263.
 Nový Jimramov 263.
 „ Les 155, 214.
 „ Potvorov 266
 „ Svět 241, 264.
 „ Zámek 158, 221.
 Nuzířov 29, 105.
 Nýdek v. Nejdek.
 Nyklovice 99.
 Nykolčice 99.
 Nýrov 105.
 Obectov v. Ubyčstov 57.
 Obědkovice 15, 81.
 Obědné 166, 190.
 Oblekovice 44.
 Obora 158, 163, 246.
 Obrance 15, 105.
 Obrány 166, 173, 246, 249.
 Ocmanice 133.
 Odonec v. Odunec v. Vo-
 donec 105.
 Odranec 63.
 Odrlice 15, 63.
 Odrovice 15, 63.
 Odrůvky 266.
 Odunec v. Odonec v. Vo-
 donec 22, 105.
 Ohnice 139.
 Ohrazenice 169, 194.
 Ohrozím 72.
 Ochoz 155, 164, 241.
 Okarec 22, 37.
 Okluky 155, 163, 202.
 Okrašovice 86.
 Okřešice 15, 86.
 Okříško v. Okříšky 24, 86.
 Okrouhlá 151, 167, 208.
 Olbramkostel 105.
 Olbramovice 105.
 Oldřichov 106.
 Olejovice 259.

- Oleksovice 47.
 Oleksovičky 47.
 Olešínska 153, 170, 224.
 Olešná 153, 166, 224.
 Olešnice 8, 153, 169, 224.
 Olešnička 153, 170, 224.
 Olomouc 40, 75.
 Olomoučany 22, 75, 160, 166, 224.
 Olomúčany v. Olomoučany 75.
 Olšany 156, 165, 173, 224, 264.
 Olši 156, 164, 224.
 Olšovec 22, 156, 170, 224.
 Olštátl v. Olejovice 259.
 Omice 134.
 Ondratice 16, 114.
 Ondřichovice 106.
 Ondřejov 45, 106, 255.
 Ondrušky 263.
 Opatov 26, 106, 225.
 Opatovice 8, 106, 161, 164, 168, 174, 225.
 Oplocany 158, 165, 173, 228.
 Oponešice 16, 110.
 Oprsdorf 264.
 Oprechtice v. Oprostovice.
 Oprostovice 112, 264.
 Ořechov 27, 29, 156, 164, 225.
 Ořechová 164.
 Ořechovičky 29.
 Ořešín 35.
 Orlovice 106.
 Osek 158, 163, 234.
 Osíčany 165, 234.
 Osíčko 156, 169, 225, 234.
 Osikov 266.
 Oskava 240.
 Oslava 152, 226.
 Oslavany 152, 166, 226.
 Oslavice 152, 169, 226.
 Oslavička, -y 152, 170, 226.
 Oslonovice 15.
 Osoblaha 226 n.
 Osová 106.
 Ospilov 44.
 Ostašov 264.
 Ostojkovice 124.
 Ostopovice v. Vostop. 20, 125.
 Ostrá Hora 267.
 Ostrata 168, 226.
 Ostrava 152, 164, 226.
 Ostravice 152, 169, 226.
 Ostroh 171, 173, 226.
 Ostrov 154, 163, 238.
 Ostrovačice 106.
 Ostrovánky 23, 154, 166, 238.
 Ostrožská Lhota 218.
 Ostružná 261.
 Ostrý Kámen 226, 260.
 Osvětimany 23, 127, 160, 166, 240.
 Osyky 234.
 Otaslavice 106.
 Otín v. Votín 106.
 Otínoves 106.
 Otmarov 268.
 Otnice 16, 106.
 Otonovice 266.
 Otradice v. Otratice.
 Otratice 16, 114.
 Otráckov 107.
 Otrokovice 106, 168, 230.
 Oujezd v. Újezd.
 Oujezdsko v. Újezdsko.
 Ousoší 172, 236.
 Oustup v. Ústup.
 Outěchov v. Útěchov.
 Oznice 227, 247.
 Pacetluky v. Pačetluky 108, 162, 173, 242.
 Pacov 107.
 Pačetluky v. Pacetluky.
 Pačlavice 107.
 Pačov 29.
 Padesát Lánů 150, 213.
 Padochov 107.
 Padouchov 107.
 Palačov 107.
 Palava - Polava - Pavlov 108.
 Pálkovice 107.
 Palonín 107.
 Pálovice v. Pavlovice 16, 107.
 Pamětice 103.
 Panenská Lhota 218.
 Panenská Rosička 235.
 Pařezovice 9.
 Paršovice 16, 48.
 Partutovice 48.
 Pasecký Grunt 260, 266.
 Paseka 234.
 Paseky 155, 163, 264.
 Paskov 109.
 Pasohlávky 42, 162, 172, 192, 261.
 Pašovice 107.
 Pateřín 107.
 Pavlice 107.
 Pavlínov 108.
 Pavlov 107.
 Pavlovice 107, 265.
 Pavlovičky 107.
 Pazderna 264.
 Pěčíkov 29, 108.
 Pěčkov 29, 108.
 Pejškov 29, 108.
 Pekářov 256.
 Pelhřimov 108, 260.
 Pemdorf 256.
 Pěňčice 108.
 Pěňčičky 108.
 Pěňčín 108.
 Pendorf 256.
 Perná 153, 166, 227, 256.
 Pernštýn 256.
 Petrohradská ulice 264.
 Petrov 108.
 Petrovice 108, 260.
 Petrovská ulice 264.
 Petrušov v. Petrov 108.
 Petrůvka 23, 108.
 Petrůvky 108.

- Petříkov 263.
 Petřín 108.
 Petřkovice 108.
 Petřvald 260.
 Petřvaldík 260.
 Pičín 108.
 Pikarec 37, 109.
 Pila 163, 227.
 Piňovice v. Pňovice 16, 113.
 Písařov 26, 29, 228.
 Písečná 227.
 Písečné 166, 227.
 Písečný 227.
 Písek 227.
 Piskořov 44, 260.
 Pískov 227.
 Pistov 108.
 Pistovice 16, 108.
 Pítárné 166, 228.
 Pítlín 109.
 Plavín 109.
 Pivonice 109.
 Pivonín 109.
 Plačovice 16, 109.
 Plaveč 36, 109.
 Plece, Pleče 44.
 Plechy 264.
 Plenkovice 109.
 Plešice 109.
 Plešovec 109.
 Plichtenice 264.
 Plumlov 109, 256.
 Plynkout 201.
 Pňovice 16, 113.
 Pobuč(i) 56, 156, 172, 183.
 Pocoucov 29.
 Počenice 61.
 Počítky 162, 185.
 Podbřežice 16.
 Poddvorov v. Potvorov.
 Podhoří 172, 193.
 Podhradí 151, 172, 194.
 Podhradní Lhota 218.
 Podivice 64.
 Podivín 64.
 Podhoří 150.
 Podklášteří 151, 172, 201.
 Podkopná Lhota 218.
 Podkoryta 152, 168, 206.
 Podmole 152, 219.
 Podolí 150, 172, 189.
 Podolíčko 189.
 Podomí 40, 66, 189.
 Podštát 173, 256.
 Pohledec 191.
 Pohledy 162, 163, 191.
 Pohodlí 162, 164, 250.
 Pohora 267.
 Pohoř(i) 172, 174, 193.
 Pohořany 165, 193.
 Pohořelice 70.
 Pohořelky 269.
 Pohořílky 23, 70.
 Pokojov 110.
 Pokojovice 110.
 Polanka 150, 170, 228.
 Polava v. Pařava v. Pavlov 108.
 Poldovka 263, 268.
 Pole 163.
 Polehradice 53.
 Polešovice 53.
 Police 228.
 Poličky 170, 228.
 Poličná 166, 228.
 Polichno 228.
 Polkovice 53.
 Polom 151, 163, 214.
 Polomí 214.
 Polouvsí (Poloves) 172, 228, 248.
 Pomyče 221.
 Poníkev 152, 175, 223.
 Popelín 110.
 Popice 8, 110.
 Popov 161, 164, 228.
 Popovice 8, 110, 161, 164, 168.
 Popukeř 210.
 Popůvky 110, 168, 229.
 Poříčí 151, 172, 230.
 Pornice 110.
 Poruba 155, 163, 229.
 Posluchov 122.
 Postoupky 23, 125.
 Postřelímov 124.
 Postřelmov 125.
 Postřelmůvek 125.
 Posvátno 166, 240.
 Poteč 110.
 Potůčník 259.
 Potvorov 133.
 Pouzdřany 166, 260.
 Povel 137, 260.
 Pozdátín v. Pozdětín.
 Pozdátky 23, 110.
 Pozdýchov 110, 143.
 Pozdětín 110.
 Pozlovice 144.
 Pozořice 144.
 Požehnutí Boží 269.
 Prace 40, 111.
 Práč 40, 110, 111.
 Pračice v. Práč.
 Pradlisko 263.
 Prakšice 110.
 Prasklesy v. Prasklice.
 Prasklice 110.
 Praskolesy 172, 214.
 Přáslavice 121.
 Pratce v. Prace.
 Pratelšbrun 256.
 Právčice 111.
 Pravlov 39, 111.
 Přečkov,-ice 111.
 Předín 111.
 Předklášteří 151, 172, 201.
 Předmostí 154, 172, 219.
 Předvoř 189.
 Přemyslov 263.
 Přemyslovice 103.
 Přerov 151, 163, 232.
 Přeskač(e) 160, 168, 240.
 Přestavilky 42, 162, 172, 237, 249.
 Přeshovice 111.
 Prchalov 268.
 Přibice 57.
 Přibor 180.
 Přibram 49.

- Přibyslavice 57.
 Příkazy 83.
 Přílepy 92.
 Příložany 165, 212, 215.
 Příluky 154, 173, 213.
 Přímětice 111.
 Přiseka(y) 155, 163, 235.
 Přisnotice 111.
 Přítluky 213.
 Přivěst 267.
 Přivoz 153, 163, 173, 247.
 Přízřenice 144,
 Prklišov 260.
 Probice 16, 111.
 Prokopov 268.
 Prosatín v. Prosetín.
 Prosenice 17.
 Proseničky 17.
 Prosetín 112.
 Prosiměřice v. Prosto-
 měřice 17, 112.
 Proskovice 112.
 Prosinice, Prosiničky
 17, 112.
 Prostějov 9, 45, 112.
 Prostějovičky 112.
 Prostoměřice v. Prosi-
 měřice.
 Prostředkovice 259, 262.
 Prostý(ě) 175, 237.
 Protivanov 112.
 Provodov 139.
 Provodovice 139.
 Pršná 166, 227.
 Prštice 112.
 Prusinky 112.
 Prusinovice 112, 263.
 Prusy 42, 112, 161, 173,
 229.
 Prušánky 23, 112.
 Pržno 166, 227.
 Pstruží 164, 238.
 Pstružinky 170, 238.
 Ptáčník 268.
 Ptáčov 112.
 Ptení 157, 229.
 Ptenský Dvůrek 269.
 Pucov 113.
 Puklce 113.
 Pulgary 44.
 Pulkov 264.
 Puntovice 82.
 Pustiměř 113.
 Pustina 150, 165, 229.
 Pyšelo 229.
 Rabořov 260.
 Rabštýn 260.
 Racková 116.
 Raclavice v. Radslavice
 114.
 Raclavičky v. Radsla-
 vičky 114, 265.
 Rácov 116.
 Rácovice 116.
 Račeřovice 17.
 Račice 17, 114, 115.
 Radčovice v. Hradčovice
 113.
 Radějov 113.
 Radenicě 113.
 Radešín 113.
 Radešínská Svratka 246.
 Radičov v. Radišov 45.
 Radíkov 113.
 Radiměř 114.
 Radišov v. Radičov 45,
 114.
 Radkov 113.
 Radkovice 113.
 Radkovičky 113.
 Radkovy 113.
 Radlice 39, 114.
 Radnice 169.
 Radňoves 35, 113.
 Radnovice 113.
 Radomilov 114.
 Radomín 113.
 Radonín 113.
 Radostice 114.
 Radostín 114.
 Radoškov 114.
 Radošov 114.
 Radotice 113.
 Radotín 113.
 Radslavice v. Racl. 114.
 Radslavičky v. Raclav.
 23, 114.
 Radvanice 114.
 Rájec 115, 230.
 Ráječek 25, 115, 230.
 Ráječko 25, 41, 115, 230.
 Rajhrad 41, 115, 194.
 Rajhradlice 17, 115, 194.
 Rajnochovice 264.
 Rakodavy 157, 162, 172,
 230.
 Rakov 115.
 Raková 115.
 Rakoví 29, 115, 230.
 Rakšice 115.
 Rakvice 115.
 Rancířov 115.
 Ranošov 115, 263.
 Rantířov 29.
 Rapotice 116.
 Rapotina Lhota 218.
 Řásná 153, 156, 166, 231.
 Rástoka 152, 163, 242.
 Raškov 30, 114, 259.
 Rašov 115.
 Rašovice 115.
 Rataje 160, 168, 174, 225.
 Ratiboř 37, 116.
 Ratibořice 116.
 Ratiškovice 116.
 Ratišovice 116.
 Rausenstein 226.
 Rebešovice 118.
 Řečice 151, 169, 230.
 Řečkovice 72.
 Řehořov 72.
 Rejchartice 260.
 Rejpotice 260.
 Rejpotín 115.
 Renoty 257.
 Řepčín 116.
 Repechy 44, 264.
 Řepka 163, 170, 231.
 Řepov 116.
 Řepšín 116.
 Rešice 17.

- Rešov 116, 265.
 Řetechov 44.
 Řevnovice 11.
 Řeznovice 116.
 Řícmanice 116.
 Říčany 116.
 Říčky 151, 170, 230, 265.
 Řídče 44.
 Říkonín 117.
 Říkovice 116.
 Římice 17, 117.
 Řimnice 17, 117.
 Řimov 117.
 Řinarec 37.
 Řípov 117.
 Říše 231.
 Rodkov v. Rotkov 117.
 Rogendorf 263, 265.
 Rohatec 170, 232.
 Rohle 167, 232.
 Rohozdec 152, 156, 170, 232.
 Rohy 151, 163, 231.
 Rojetín 117.
 Roketnice 169, 225.
 Rokytná 153, 166, 225.
 Rokytnice 153, 169, 225.
 Rokytno 156, 167, 225.
 Rolsberk 263, 267.
 Ronov 72.
 Roseč v. Rozseč.
 Rosenberk 265.
 Rosice 118.
 Rosička v. Rozsíčka.
 Rostěnice 17, 118.
 Roštění 232.
 Rotalovice 263.
 Rotkov v. Rodkov 17.
 Roubanina (-ín) 155, 165, 230.
 Rouchovany 119, 166, 233.
 Roudka 170, 232.
 Roudno 151, 167, 175, 233.
 Rousínov 118.
 Rousínovec v. Rousínov Starý.
 Rouské 161, 171, 233.
 Rousměrov 118.
 Rouštká v. Růžďka.
 Rovečín 151, 166, 232.
 Roveň 150, 167, 174, 225.
 Rovensko 151, 171, 225.
 Rovné 151, 167, 225.
 Rozárov 262, 269.
 Rozáří 266.
 Rozdrojovice 17, 117.
 Rozhraní 151, 172, 195.
 Rozkoš 162, 171, 203, 265.
 Rozseč 155, 171, 174, 235.
 Rozsíčka 23, 155, 170, 235.
 Rozsochy 163, 236.
 Rozstání 237.
 Rozvadovice 135.
 Roženecké paseky 235.
 Rožínská 170, 231 n.
 Rožná 151, 167, 231.
 Rožnov 117, 260.
 Rubašov 269.
 Ruda 151, 158, 232.
 Rudice 151, 169.
 Rudíkov 30, 45.
 Rudimov 44.
 Rudka 151, 170, 232.
 Rudkov 257.
 Rudlice 118.
 Rudná 153, 167.
 Rudné 233.
 Rudník 160, 168, 233.
 Rudolec 22, 37, 118.
 Rudolfov 268.
 Rudoltice 118, 260.
 Rudoltovice 118, 260.
 Rudslavice 17, 117.
 Rudvíkov 45, 118.
 Rüllenhäusel 269.
 Rumberk 260.
 Rumburk 265.
 Runáfov 118.
 Ruprechtov 118.
 Rusava 152, 158, 164, 233, 263.
 Rusín 118.
 Růštka v. Růžďka.
 Rutov 30, 73.
 Růžďka 170, 231.
 Růžená 269.
 Růží Důl 268.
 Růžov 267.
 Růžová 266.
 Rybář(e) 160, 167, 233, 265.
 Rybešovice v. Rebeš. 118.
 Rybí 157, 164, 233.
 Rybné 157, 167, 233.
 Rybníček 152, 169, 233.
 Rybníky 152, 168, 233.
 Rychaltice 118.
 Rychlov 119.
 Rychmanov 266.
 Rychnov 260.
 Rychtářov 26, 119.
 Rýdeč v. Řídče 44, 260.
 Rýmařov 119, 260.
 Rymice 117.
 Ryšice v. Rešice.
 Rytířsko 264.
 Rynarec 37.
 Šádek 155, 169, 234.
 Sajlerov 268.
 Salaš 159, 233, 266.
 Salavice 120.
 Samotín 265.
 Samotíšky 24, 120.
 Sasina 120.
 Sasov 265.
 Savín 120.
 Sazovice 119.
 Sebranice 54.
 Seč 155, 171, 235, 265.
 Sedlatice 119, 265.
 Sedlec 171, 234.
 Sedlejev 119.
 Sedlešovice 119.
 Sedletice v. Sedlatice 119.
 Sedlisko 149, 234.
 Sedlnice 234.
 Sedm Dvorů 189.
 Sehradice 72.

- Sejřek 45.
Seitendorf 269.
Selec 171, 234.
Seloutky 24, 95.
Semčice v. Sentice 17,
120.
Senetářov 30.
Senice 153, 169, 234.
Senička 153, 170, 234.
Seninka 153, 174, 234.
Senohrady v. Senorady
120.
Sentice v. Semčice 17,
120.
Sezemin 35, 119.
Schärffenberg 267.
Schönwald 268.
Sillimov 30, 126.
Silničná 265.
Silůvky 126.
Sinálov 45.
Sivice 121.
Skalice 150, 169, 235.
Skalička 150, 170,
235.
Skalka 150, 170, 235.
Skalkov 30.
Skalov 268.
Skaštice 17.
Skavsko 171, 240.
Sklenná 265.
Sklenné 165, 238, 257.
Skleny v. Sklenné.
Skočová Lhota 218.
Skoronice 121.
Skorotice 121.
Skorotín 121.
Skotnice 169, 207, 235.
Skrbeň 121.
Skrchov 30, 88.
Skreje v. Skryje 87.
Skřib 150, 163, 196, 265.
Skřivánek 267.
Skryje 87.
Skrýchov 87.
Skržice 18, 87.
Slatěnice 154, 169, 237.
Slatina 154, 237.
Slatinka 154, 170, 237,
264.
Slatinky 237.
Slavatná 167.
Slavětice 121.
Slavětín 121.
Slaviboř v. Slejboř 121.
Slavič 121.
Slavice 121.
Slavičín 121.
Slavičky 121.
Slavíkov 266.
Slavíkovice 121.
Slavkov 121.
Slavkovice 121.
Slavonice 121.
Slavonín 121.
Slavoňov 121, 261.
Slejboř v. Slaviboř 41,
121.
Slížany 161, 165, 236.
Slopné 167, 236.
Sloup 150, 163, 240.
Slušovice 122.
Služín 122.
Smilov 122.
Smolín 35, 122.
Smolína 122.
Smolná 153, 167, 236.
Smrček 156, 169, 236.
Smrčné(á) 156, 167, 236.
Smrk 156, 163, 236.
Smržice 122.
Smržov 122.
Sněhotice v. Sníh. 122.
Sníhotice v. Sněh. 122.
Snovídky 127.
Sobáčov v. Zobáčov 33,
122.
Soběchleby 42, 123, 196.
Soběllce 18, 122.
Soběsuky 42, 123, 162,
233.
Soběšice 122.
Sobišky 23, 122.
Sobotín 122.
Sobotovice 18, 122.
Sobůlky 122.
Sokol 167, 236, 267.
Sokolí 157, 164, 236.
Sokolnice 7, 8, 160, 169,
237.
Sokolom 233.
Solanec 170, 237.
Soumrakov v. Sumrakov
102.
Sovadina 240.
Sovinec 157, 170, 237.
Spálov 45.
Spělkov 123.
Spělov 123.
Spešov v. Spýšov 123.
Spornava 261.
Spružinky 269.
Spýšov v. Spešov.
Spytihněv 123.
Spytinov 123.
Srbc 42, 128, 174, 241.
Stachov 123.
Stachovice 123.
Stádlo 159, 168, 237.
Stáj 164, 237.
Stálky v. Křtálky 123.
Staměťice v. Stanim. 18,
123.
Staniměřice v. Stam. 18,
123.
Stanoviště 159, 237.
Stará Říše 231.
Stará Ves 248.
Stará Voda 151, 248, 255.
Starč 18, 123.
Stařechovice 124.
Staré Město 149, 168, 219,
255.
Staroveský 176.
Starovice 125.
Starovičky 125.
Staříč 124.
Stavenice 123.
Stavěšice 123.
Stejšť 237.
Střichovice 18, 62.

- Stínava 238.
 Stojčín 124.
 Stojčív 124.
 Stonařov 124
 Stopešice v. Stupišice 125.
 Stošíkovice 18, 64, 130.
 Strabenice 124.
 Strachojov v. Strachujov.
 Strachoňovice 124.
 Strachotice 18, 124.
 Strachotín 18, 124.
 Strachuov 124.
 Strání 150, 164, 238.
 Straník 168, 238.
 Stránka 170, 238.
 Stranná 238.
 Strážek 30, 124.
 Stražisko 159, 235.
 Strážnice 159, 169, 235.
 Strážovice 124.
 Střebenice 18, 131.
 Střebětice 18, 132.
 Střebětín 35, 132.
 Středolesí 155, 172, 214, 235.
 Střelice 160, 170, 238.
 Střelná 153, 167, 238, 267.
 Střemchoví 157, 164, 185.
 Střemeníčko 25, 35, 125.
 Střeň 239.
 Strérovce 267.
 Strhař(e) 160, 167, 239.
 Stříbrnice 160, 169, 174, 241, 261.
 Střílky 170, 238.
 Stříteř 185.
 Střítež 157, 172, 185.
 Střížov 124.
 Střížovice 124.
 Strokov v. Strukov.
 Stropošín 35, 125.
 Strukov 268.
 Strupišín 35, 125.
 Studená 154, 165, 239.
 Studenec 152, 163, 170, 239.
 Studenice 169.
 Studénky 170, 239.
 Studenský (adj.) 176.
 Studně 167.
 Studnice 8, 152, 163, 169, 239.
 Studničky 239.
 Studýnky 152, 239.
 Studýnský 176.
 Stupava 152, 164, 238.
 Stupišice v. Stopešice 18, 125.
 Stvolová 239.
 Sudice 127.
 Sudkov 127.
 Sudoměřice 127.
 Suchá 240.
 Suchá Loza 156, 217.
 Suchdol 150, 172, 175, 189.
 Suchohrdly 162, 172, 191, 265.
 Suchonice 126.
 Suchov 125.
 Suchý 163, 265.
 Sukdol v. Suchdol.
 Sukolom 233.
 Suky 268.
 Sulíkov 126.
 Sulimov 30.
 Sulkovec 126.
 Sumrakov v. Soumrakov 102.
 Sušice 125, 169, 240.
 Svánov v. Svojanov 31, 127.
 Svárov 126.
 Svařanov v. Svařenov 30, 126.
 Svařenov v. Svařanov 30, 126.
 Svatá Kateřina 83.
 Svatobořice 127.
 Svatoslav 127.
 Svatý Kopeček 204.
 Svěbohov 52.
 Svěsedlice v. Svís. 119.
 Světlá 155, 158, 167, 241.
 Světlé 241.
 Světlov 126, 266.
 Svinné 157, 167, 175, 241.
 Svinošice 126.
 Svinov 126.
 Svísedlice v. Svěsedlice 119.
 Svitava, (-y) 152, 164, 241.
 Svitávka 152, 170, 241.
 Svjadňov 30, 141.
 Svobodín 262, 267.
 Svojanov v. Svánov 31, 127.
 Svojkovice 127.
 Svratečka 246.
 Svratka 152, 170, 246.
 Svrčov 127.
 Svršovice v. Cvrčovice 127.
 Sychotín 35, 126.
 Sykorec 127.
 Symře 45.
 Synálov 45.
 Syrovce 126.
 Syrovín 126.
 Šařov 128.
 Šakvice 59.
 Šaldorf 260.
 Šamíkovice 128.
 Šanov 46, 128, 260.
 Šaratice 19, 146.
 Šardice 128.
 Šardičky 3, 128.
 Šarlotka 268.
 Šárovy 128.
 Šašovice 128.
 Šatov 128.
 Ščudlov 31.
 Šebetov 120.
 Šebkovice 128.
 Šebrov 31, 142.
 Šelešovice 19, 126.
 Šenov v. Šanov.
 Šentál 265.
 Šerkovice 129.

- Šiberov 129.
 Šiborov 129.
 Šilperk 173, 260.
 Šimkov 129.
 Široké pole 265.
 Šišma 45, 241.
 Šitbořice 19, 80.
 Šlapanice 129.
 Šleglov 260.
 Šnekov 260.
 Šonov 129.
 Šošůvka 24, 125.
 Špičky 170, 241.
 Špíklvice 261.
 Šreflová 267.
 Štáhlé 261.
 Štarnov 261, 267.
 Štědrákova Lhota 163, 218.
 Štěchov 31.
 Štěměchy 59.
 Štěpánov 269.
 Štěpánovice 120.
 Štěpkov 31, 120.
 Šternberk 261.
 Šternov 265.
 Štětínov 267.
 Štětínovice 19, 129.
 Štípa 235.
 Štítary 160, 167, 242.
 Štítná 167, 242.
 Štola 261.
 Štolnhava 261.
 Štramberk 173, 261.
 Študlov 31.
 Šubířov 264.
 Šumice 129.
 Šumperk 260.
 Šumvald 261.
 Švábenice 129.
 Švábov 129.
 Švagrov 267.
 Tasov 129.
 Tasovice 129.
 Tatenice 130.
 Tavíkovice 19, 123.
 Tázaly 160, 167, 242.
 Tečice 131.
 Tečovice 130.
 Těchanov 130.
 Těchov 130.
 Telč 130.
 Telečkov 130.
 Telnice 157, 169, 242.
 Temnice 19, 131.
 Teodorov 267.
 Teplíce 152, 169, 243.
 Terešov 266.
 Terezín 268.
 Terezov 262, 265.
 Te(r)menice 169, 258.
 Těšánky 130.
 Těšany 130, 166.
 Těšetice 130.
 Těšice 19, 59.
 Těšíkov 130.
 Těšíkovice 130.
 Těšnovice 130.
 Těšov 130.
 Tetětice 131.
 Tichá 154, 163, 243.
 Tikovice 131.
 Tišnov 19, 132.
 Tištín 130.
 Tkanovice 267.
 Tlumačov 131.
 Topolany 157, 165, 173, 243.
 Topolná 153, 167, 243.
 Touboř 45.
 Toužín 133.
 Tovačov 31, 131.
 Továř 45.
 Trachtín v. Strachotín.
 Traplvice 131.
 Trávník 157, 168—169, 243.
 Trboušany 165, 243.
 Třeboř 31.
 Třebčín 132.
 Třebelovice 131.
 Třebenice 131.
 Třebětice 132.
 Třebětín 132.
 Třebíč 41, 132.
 Třebobhostice 132.
 Třebomyslice 265.
 Třebová 31, 131.
 Třebovářov v. Třebořov.
 Třemešek 24, 169, 173, 185.
 Třemešná 153, 167, 185.
 Tresné 153, 157, 167, 243.
 Třesov 45.
 Třeština 155, 165, 243.
 Trhavice 260.
 Třídvořský 176.
 Tři Dvory 189.
 Tři Studně 152, 239.
 Trnava 152, 157, 164, 244.
 Trnávka 152, 157.
 Trnopolé 263, 267.
 Trojanovice 265.
 Troskotovice 19, 132.
 Troubecký 176.
 Troubelice 132.
 Troubky 132, 243.
 Troubsko 25, 132, 171, 174, 243.
 Trpín 266.
 Tršice 132.
 Třtěnice v. Křtěnice.
 Trusovice 19, 132.
 Tučapy 43, 172, 184.
 Tučín 133.
 Tulešice 133.
 Tulnice 264.
 Tupec 133.
 Tupesy 133.
 Turovice 133.
 Tuřany 157, 166, 173, 174, 244.
 Tvarožná 169, 244.
 Tvarožná Lhota 218, 244.
 Tvořihráz 37, 133.
 Tvořiraz 37, 133.
 Tvorovice 133.
 Tvrdkov 133.
 Tvrdonice 133.

- Tylov 133.
 Tylovice 133.
 Týn 158, 163, 244.
 Týnec 158, 170, 244.
 Týneček 169, 244.
 Ubce 159, 164, 168, 224.
 Ublo 245.
 Ubušin 57.
 Ubušínek 23, 57.
 Ubyčstov 57.
 Ubyšín 57.
 Ubyšínek 57.
 Ucmánice 15, 133.
 Údanek 24, 134.
 Udeřice 63.
 Udrlice 15, 63.
 Ugartov 266.
 Uherčice 135.
 Uhliska 177.
 Uhřice 135.
 Uhřelce 135.
 Uhřínov 135.
 Uhřínovice 135.
 Ujčov 31, 135.
 Újezd 159, 163, 190.
 Újezd Dolní, Horní,
 Hřivný 190.
 Újezdec 170, 191.
 Újezdsko 171, 191.
 Ulice 245.
 Ulrichov v. Oldřichov.
 Umirázka 24, 134.
 Unanov 32, 45, 134.
 Unašov 32.
 Unčice 267.
 Unčín 134.
 Unčov 134.
 Unešov 32, 134.
 Unšov v. Onšov 134.
 Urbaneč 134.
 Urbanov 134.
 Určlice 20, 135.
 Úsobrno 151, 182.
 Úsov 135.
 Ústí 153, 164, 245.
 Ústín 45.
 Ústup 125.
 Útěchov 130.
 Vacanovice 142.
 Vacenovice 142.
 Vacetín 33, 142.
 Václavov 142, 265.
 Václavovice 267.
 Vajglov 135.
 Valč 135.
 Valdíkov 32.
 Valdorf 265.
 Valdsee 267.
 Valeč 36.
 Valchov 136.
 Valšov 136.
 Valšovice 136.
 Valtěfice 261.
 Valtěřovice 136, 261.
 Valtínov 136.
 Valtrovice 20, 136.
 Valtrubice 20, 136.
 Vanč v. Vaneč.
 Vaneč 41, 78.
 Vanovice 45, 78, 136.
 Vanov 45.
 Vanůvky 78.
 Vápenice 169, 245.
 Vápenky 170, 245.
 Vápovice 269.
 Varhošť 37, 136.
 Vatín 35, 136.
 Vavřinec 43, 136.
 Vážany 157, 165, 247.
 Včeraly 157, 160, 167,
 174, 183.
 Věcov 32.
 Vedrovice 136.
 Věchnov 32.
 Velatice 137.
 Veleboř 54.
 Velehrad 158, 172, 175,
 194, 245.
 Velenov 137.
 Velešovice 137.
 Veletín 137.
 Velíková 137.
 Velká 151, 168, 245.
 Velká Lhota 218.
 Velkosenický 176.
 Velvív 260.
 Vendolí 45.
 Venkov 32.
 Vermířovice v. Věřovice.
 Vernířovice v. Teplice
 (Wermsdorf).
 Věřovany 153, 173, 246.
 Věřovice 137.
 Ves 158, 171, 247.
 Vesce 158, 171, 248.
 Veselá 154, 167, 246, 267.
 Veseli 164, 246.
 Veselice 169, 174, 246.
 Veselíčko 169, 246.
 Veselka 246.
 Véska 158, 170, 248.
 Veskov 32, 58.
 Věsky 248.
 Věstín 137.
 Věstínek 137.
 Věstoňovice 137.
 Věteřov 32, 138.
 Větkovice 20, 63.
 Vevčice 20, 57.
 Veveři 157, 164, 246, 264.
 Vežky 158, 170, 247.
 Věžná 158, 167, 247.
 Věžnice 247.
 Vícemilice 142.
 Vicenice 141.
 Vickov 32, 142.
 Vícemilice 142.
 Víceměřice 142.
 Vícov 32, 141.
 Vičice 20, 139.
 Vidče 41, 138.
 Videcké Paseky 235.
 Videň 41.
 Vidonín 138.
 Viesenberk 261.
 Vigantice 138, 261.
 Víchnov 32, 136.
 Vikárovce 261.
 Vilanec 22, 138.
 Vilémov 138.
 Vilémovice 138.

- Vilímeč 138. Vojkovice 139. Vsetín 36, 120.
 Vilímov v. Vilémov. Vojnice 139. Vsisko 171, 248.
 Vilímovice v. Vilémovice. Vojnovice 259. Všechnovice 142.
 Vinary 160, 167, 174, Vojtěchov 139. Všemina 143.
 247. Vojtiškov 140. Všetuly 143, 162, 244,
 Vinten(c)ov 268. Vokarec v. Okarec. 249.
 Vín 261. Volárna 259. Výčapy 43, 172.
 Vinohrad 266. Volešná v. Olešná. Vydří Kostelní 157, 164.
 Vinohrádky 155, 157, 169, Volešnice v. Olešnice 248.
 247, 266. Volfířov 140. Vydří Prostřední 248
 Vír 153, 163, 246. Volší 224. Výkleky 156, 163, 201.
 Víška 170, 248. Vomice 20, 134. Vykyřovice 261.
 Vísky 170, 248. Vosoudov 268. Výmyslice 139.
 Višňová(-é) 157, 164, 175, Vostopovice v. Ost. 20, Výrovce 141.
 248. 125. Vysočany 151, 166, 249.
 Vistonice 20. Votín v. Otín 36, 106. Vysoká 151, 168, 249.
 Vitčice 139. Vozdecký 176. Vysoké 168, 249.
 Vítkovice 139. Vozdečko 155, 169, 195. Vysoké Pole 150, 228.
 Vítochov 33, 63. Vracov 140. Vyšehoř(i) 141, 150, 172,
 Vítonice 139. Vracovice 140. 193, 249.
 Vítošov 139. Vračno v. Vražné. Vysoký v. Vysoké.
 Vítová 158. Vrahovice 140. Výškov 33, 141.
 Vítovice 138. Vranín 140. Výškovice 141.
 Vizovice 138. Vranov 140. Výšovice 141.
 Vladislav 139. Vranová 140. Vyzovice 138.
 Vlachov 139. Vranová Lhota 218. Vznětín 35, 144.
 Vlachová Lhota 218. Vranovská Ves 248, Vznětínek 23, 144.
 Vlachovice 139. 267. Zábeštní (Zábeční) Lhota
 Vlasatice 20, 139. Vranovice 140. 218.
 Vlaské 171, 248, 266. Vratenín 140. Záblatí 172, 180.
 Vlažinka 170, 245. Vratislávka 23, 140. Zábłudov 51.
 Vičetín 36, 142. Vratíkov 140. Zábřdovice 20, 55.
 Vičí Doly 150, 157, 164, Vražné 167, 248. Zábřeh 152, 163.
 173, 188, 249. Vrbátky 141. Začany 160, 166, 173,
 Vičkov 142. Vrbětice 141. 251.
 Vičková 142. Vrbice 157, 249. Zadní Ves 248, 250.
 Vičnov 142. Vrbka 157, 170, 249. Zádveřice 20.
 Vičovice 8, 142. Vrbno 157, 167, 249, Zá(h)lávčí 154, 172, 211.
 Vikoš 37, 142. 263. Záhlínice 8, 169, 192.
 Vlkov 142. Vrbovec 22, 141, 170. Záhnašovice 20, 69.
 Vlkovice 142. Vrchoslavice 141. Záhorovice 70.
 Voda 163. Vrchová 268. Zahrada 155, 194
 Voděradý 114. Vrchovec v. Vrchová. Zahradiště 269.
 Vodonec v. Odunec 105. Vříšť 41, 141. Zahrádky 155, 170, 194.
 Vohančice 135. Vršov 141. Zaječí 157, 250.
 Vochoz 241. Vrtěříž 41, 137. Zakřany 155, 166, 210.
 Vojetín 139. Vržanov 33, 141. Zákřov 20, 268.

- Zámrský 163, 219.
Zarazice 114.
Záříčí 152, 172, 230.
Zárubice 119.
Záseka 163, 265.
Zastávka 269.
Zástřizly 43.
Zašová 143.
Zašovice 143.
Zavádilka 266.
Závěšice 138.
Závist 162, 171, 247, 265.
Zblovice 21, 125.
Zboněk 45.
Zborov 50.
Zborovice 50.
Zbraslav 50.
Zbraslavce 50.
Zbrašov 50.
Zbýšov 57.
Zdenkov 263.
Zdětín 143.
Zdislavice 143.
Zdounky 143.
Zdravá Voda 151, 248, 265.
Zelená Hora 150, 165, 193, 265.
Zelená Ulice 257.
Zelinkovice 268.
Zelovice v. Želovice 145.
Zerkovice 21, 144.
Zhoř 251.
Zhořec 22, 251.
Zigartice 120.
Zlámánek 170, 214.
Zlámanka 214.
Zlatkov 143.
Zlatý Potok 257.
Zlechov 144.
Zlín 144.
Zlobice 143.
Znátky 24, 144.
Znětínek 144.
Znojmo 250.
Znorovy 33, 105. [122.
Zobáčov v. Sobáčov 33,
Zubří 157, 164, 250.
Zulb 240.
Zvol-a, -e 159, 164, 245.
Zvolenovice 140.
Zvonovice 144.
Žabčice 21, 138.
Žabeň 157, 167, 250.
Žabná 157, 167, 250.
Žabovřesky 162, 172, 250.
Žádlovice 144.
Žádovice 21, 144.
Žákovice 145.
Žálkovice 21, 145.
Žarošice 21, 145.
Žárovice 145.
Zbánice v. Džbánice.
Ždánice 21, 144.
Žďár 155, 163, 251.
Žďárec 155, 170, 251.
Žďárná 155, 251.
Ždětín 144.
Žebětín 128.
Želatovice 145.
Želč 36, 145.
Želechovice 145.
Želetava 152, 164.
Želetice 145.
Železný (-ě) 153, 167, 250.
Želichovice 145.
Želívsko 25, 171, 250.
Želovice 21, 145.
Ženkla 261.
Žeranovice 146.
Žeravice 146.
Žeraviny 157, 165, 251.
Žernovník 160, 168, 252.
Žernůvka 170, 252.
Žerotice 146.
Žerotín v. Žirotín.
Žerůtky 23, 146.
Žerůvky 146.
Žešov 33, 145.
Žibřidovice 145.
Židenice 144.
Židlochovice 21, 145.
Žilín 36, 145.
Žilina 36, 145.
Žilhošice 21, 145.
Žipotín 36, 120.
Žirotín 146.
Žirůtky 146.
Životice 146.
Žižkov 265.
Žleb 150, 163, 250.
Žleby 150, 250.
Žlutava 152, 158, 164, 252, 263.
Žopy 231.
Županovice 146, 251.

OBSAH.

	Strana
Předmluva	IV
Zkratky a prameny	VII
Opravy a doplňky	XI
Část první. Místní jména z osobních.	
§ 1.	3
§ 2. Osobní jména	3
Tvoření osobních jmen.	
§ 3. Jednoduchá jména	4
§ 4. Složená jména	7
Místní jména z osobních.	
§ 5. Přípona -ici	7
§ 6. Jednotlivá jména	9
§ 7. Suffix -ьсь	21
§ 8. Suffix -janinъ, česky -jěnin, pl. -jěné, anal. -jany	22
§ 9. Deminutiva	23
§ 10. Jednotlivá jména	24
§ 11. Suffix -ьскъ	25
§ 12. Suffix -ько	25
§ 13. Přípony -ov, -ova, -ovo, -in, -ina, -ino	26
§ 14. Jednotlivá jména	26
§ 15. (Jména -in)	33
§ 16. Suffix -ъ	36
§ 17. Jednotlivá jména	38
§ 18. Přípona -ynja	41
§ 19. Bez suffixu	42
§ 20. Jednotlivé názvy	43
§ 21. Jména nejasná	43
§ 22. Střídání jmen	45
Seznam místních jmen tvořených od osobních	47—146
Část druhá. Místní jména z appellativ.	
§ 1. Místní jména z appellativ podle svého významu	149
§ 2. O neustálenosti jmen místních	162

The image shows the front cover of an old book. The cover is decorated with a dark brown marbled pattern, featuring irregular, swirling veins of a lighter, golden-brown color. A small, rectangular white paper label is affixed to the upper right portion of the cover. The label has the text 'A 853' printed in a bold, black, sans-serif font. The book's spine is visible on the left side, showing some wear and the same marbled pattern. The overall appearance is that of a well-used, antique volume.

A 853